

Cristina BURIAN

**FENOMENUL MIGRAȚIEI
ȘI STATUTUL JURIDIC AL STRĂINULUI
ÎN DREPTUL INTERNATIONAL PUBLIC**

CHIȘINĂU • 2010

C.Z.U: 341.1/.8 (075.8)

B 94

Recomandată spre publicare de către Consiliul Științific al Institutului de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe a Moldovei și de către Senatul Universității de Studii Europene din Moldova

Recenzenți:

Jose Luis IRIARTE ANGEL, doctor în drept, profesor universitar (Spania)

Igor DOLEA, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar

Natalia CHIRTOACĂ, doctor în drept, conferențiar universitar

Diana SÂRCU, doctor în drept, conferențiar universitar

Cartea este editată cu concursul
Asociației de Drept Internațional din Republica Moldova

Lector

Coperta

Alexandru BURIAN

Coperta seriei

Mihai BACINSCHI

Procesare computerizată

Alexandru BURIAN

Design

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

Burian, Cristina

Fenomenul migrației și statutul juridic al străinului în dreptul internațional public / Cristina Burian; Inst. de Istorie, Stat și Drept al Acad. de Șt. a Moldovei; Univ. de Studii Europene din Moldova; Asoc. de Drept Intern. din Rep. Moldova. – Ch., CEP USM, 2010. - 192 p.

Bibliorg. p. 161-176 (276 tit.).

ISBN ISBN 978-9975-71-006-0

250 ex.

341.1/.8 (075.8)

B 94

Cartea este destinată profesorilor, studenților, magistraților și doctoranzilor de la facultățile de drept, de relații internaționale, de relații economice internaționale, de jurnalistică, de științe politice și administrative a universităților. Ea poate servi drept sursă de documentare pentru politicieni, diplomați, analiști, politologi, întreprinzători etc.

Copyright © Cristina BURIAN, 2010

All rights reserved.

ISBN 978-9975-71-006-0

<https://doi.org/10.61753/ISBN978-9975-71-006-0>

CUPRINS

Lista abrevierilor.....	5
Introducere.....	7
Capitolul I. FENOMENUL MIGRAȚIEI ȘI STATUTUL JURIDIC AL STRĂINULUI ÎN CONTEXTUL CERCETĂRIILOR ȘTIINȚIFICE.....	9
1.1. Studii științifice în materie de reglementare juridică internațională și politici naționale în domeniul migrației și a statutului juridic al străinului.....	9
1.2. Cadru normativ privind reglementarea juridică în domeniul migrației și a statutului juridic al străinilor.....	29
1.3. Concluzii la capitolul I.....	35
Capitolul II. APARIȚIA ȘI EVOLUȚIA FENOMENULUI MIGRAȚIEI ȘI REGLEMENTAREA JURIDICĂ A ACESTUIA.....	37
2.1. Caracteristica apariției și evoluției fenomenului migrației și a statutului juridic al străinului.....	37
2.2. Unele precizări necesare cu privire la noțiunile: imigrant și străin.....	61
2.3. Reglementări juridice internaționale și politici naționale în domeniul migrației și a statutului juridic al străinului.....	73
2.4. Concluzii la capitolul II.....	82
Capitolul III. FENOMENUL MIGRAȚIEI ÎN EUROPA ȘI MIGRAȚIA TRANSNAȚIONALĂ.....	85
3.1. Rolul și importanța tratatelor semnate de UE în domeniul imigrației.....	85
3.2. Politicile europene în materia imigrațiilor.....	96
3.3. Impactul fenomenului migrației asupra economiei naționale a statelor gazdă.....	108
3.4. Concluzii la capitolul III.....	120
Capitolul IV. REGLEMENTAREA MIGRAȚIEI ÎN REPUBLICA MOLDOVA.....	121
4.1. Reglementarea juridică a migrației și a statutului juridic al străinului în Republica Moldova.....	121
4.2. Politica migrațională a Republicii Moldova în contextul proceselor de integrare europeană.....	134
4.3. Concluzii la capitolul IV.....	155
Concluzii generale.....	157
Bibliografie.....	161
Anexe.....	177

LISTA ABREVIERILOR

- ANOFM - Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
Art. - Articol
AUE - Actul Unic European
AGCS - Acordul General cu privire la Comerțul Serviciilor
BENELUX - Uniunea vamală și economică a Belgiei, Olandei și Luxemburgului
 BID - Banca Interamericană de Dezvoltare
 BMA - Biroul Migrație și Azil
 B.O. - Buletin Oficial
 CE - Comisia Europeană
 CEC - Comisia Electorală Centrală
 CEDO - Curtea Europeană a Drepturilor Omului
 CEE - Comunitatea Economică Europeană
 CEJ - Curtea de Justiție a CE
 CCTP - Centrul pentru combaterea traficului de persoane
 CMS - Comitetul pentru Minorii Străini
 CoE - Comunitățile Europene
 CPTF - Centrul de Prevenire a Traficului de Femei
 CSI - Comunitatea Statelor Independente
 ECRI - Agenția Consiliului Europei împotriva Rasismului
 ENPI - Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat (European Neighbourhood and Partnership Instrument)
 EUROSTAT - Oficiul Statistic al Comunităților Europene (Statistical Office of the European Communities)
 EURODAC - Dactiloscopia Europeană (European Dactyloscopie)
 FRONTEX - Agenția Uniunii Europene pentru Securitatea Frontierelor Externe (European Union agency for external border security)
 DG AIDCO - Directoratul General pentru Oficiul de Cooperare EuropeAid (The Directorate-General for the EuropeAid Cooperation Office)
 DG JLS - Directoratul General pentru Justiție, Libertate și Securitate (The Directorate-General for Justice, Freedom and Security)
 DG RELEX - Directoratul General pentru Relații Externe (The Directorate-General for the External Relations)
 HIV - Virusul Imunodeficienței Umane
 ÎCNUR - Întalitul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați

IFAD - Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agriculturii
(International Fund for Agricultural Development)
INSTRAW - Institutul Internațional al Națiunilor Unite de cercetare și
de formare pentru promovarea femeilor
MAI - Ministerul Afacerilor Interne
M.O. - Monitorul Oficial al Republicii Moldova
MOLDPRES - Agenția Informațională de Stat „MOLDPRES”
NAFTA - Acordul privind zona de liber schimb a SUA (North
American Free Trade Agreement)
ONG - Organizație non-guvernamentală
OCDE - Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OIM - Organizația Internațională pentru Migrație
ONU - Organizația Națiunilor Unite
PIB - Produsul Intern Brut
PNADO - Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului
PSEE - Acordul de parteneriat privind spațiul economic european
RABIT - Forță Rapidă de Acțiune și de Intervenție
RM - Republica Moldova
SIDA - Sindromul Imunodeficienței Dobândite
SIS - Sistemul Informațional Schengen
SUA - Statele Unite ale Americii
UE - Uniunea Europeană
UNFPA - Fondul Națiunilor Unite pentru Populație
U.R.S.S. - Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste
VIS - Serviciul de inter-comunicare privind vizele pe termen scurt

INTRODUCERE

Migrațiile umane constituie un fenomen social major în lumea contemporană. Diferența nivelului de dezvoltare în diferite regiuni, creșterea interdependenței economice internaționale, progresele în domeniul mass-media și a transportului, respectarea dreptului imigranților la reîntregirea familiei, creșterea conflictelor mondiale care duc la apariția de fiecare dată a unui număr tot mai mare a refugiaților și a persoanelor strămutate, sunt printre factorii care generează o mobilitate fără precedent în istoria omenirii.

Termenul de migrație are două sensuri: un sens larg, care include toate tipurile de mișcări umane (atât migrația legală cât și cea ilegală) și unul mai restrâns, care presupune numai mișcările ce implică o schimbare de reședință a celor implicați în acest proces. Astfel, în sensul său larg de asemenea se include și circulația persoanelor de la locul său de muncă la domiciliu.

Încă din secolul al XIX-lea și până în prezent, cea mai importantă formă de migrare este aceea cunoscută sub numele de exod¹ rural, care constituie deplasarea masivă a populației din mediul rural spre cel urban: în fiecare an milioane de oameni se deplasează din zonele rurale spre zonele urbane în toate țările lumii (în special în țările subdezvoltate) în căutarea unor condiții de viață mai bune, și în special, a unor oportunități noi de angajare în câmpul muncii.

Această deplasare, care este în creștere continuă, este în mare măsură rezultatul unor decizii individuale, dar de asemenea, constituie și efecte, situații care sunt create de către statele de origine din lipsa prevederilor legale suficiente în acest domeniu. În multe cazuri, anume statele de origine sunt cei care impulsionează aceste mișcări migratorii, cu scopul de a atenua mai multe tensiuni interne existente, obținând astfel fonduri pentru a echilibra balanța de plăți, sau pentru a stabili comunități care să acționeze mai târziu ca grupuri de presiune.

Migrația nu este un fenomen nou, ea a însoțit omenirea cu mult înainte de timpurile în care se putea vorbi despre aceasta în mod corespunzător. Conform cercetărilor arheologice, mișcările populației au existat în toate regiunile lumii drept urmare a cuceririlor, invaziilor sau simplelor deplasări ale populațiilor.

Începând cu anii șaptezeci, Europa Occidentală a primit un număr mare de imigranți care a încercat să lupte cu inițiativele naționale, dar aceasta a durat până la sfârșitul anilor 1980, când Comunitatea Europeană s-a implicat mai mult în

¹ Exod - Părăsirea în masă a unei țări sau a unui teritoriu de către populația respectivă; emigrare în masă.

subiectul respectiv, recunoscând gravitatea problemei și a consecințelor sale privind viitorul continentului. De-a lungul istoriei, imigranților le-au fost recunoscute tot mai multe drepturi din partea statelor primitoare, dar aceste drepturi, au dispărut odată cu noțiunea suverană care s-a apropiat de drepturile omului, în conformitate cu politicile migraționale din acea perioadă.

Impactul economic al migrației provoacă mult mai puține confuzii atunci când este vorba despre efectele asupra statelor de origine. Această tendință este neobișnuită pentru că nu este clar dacă migrația va genera efecte pozitive doar pentru statele de origine. Printre aspectele pozitive ale emigrației asupra economiei statelor de origine, se observă faptul că fluxul de persoane este adesea o supapă de scăpare pentru problemele sociale majore.

Actualitatea studiului științific a temei propuse se bazează pe examinarea minuțioasă și propunerea soluțiilor pentru rezolvarea problemelor ce țin de politicile migraționale și lupta cu traficul ilicit de persoane, ce continuă să declanșeze un șir de riscuri pentru populația țării noastre.

Concluziile și recomandările obținute pot fi utilizate la perfecționarea politicii migraționale a Republicii Moldova și la îmbunătățirea cadrului legal în domeniu. Rezultatele cercetării pot servi în calitate de material suplimentar la suporturile de curs la Drept Internațional Public, sau pot fi utilizate la elaborarea unor cursuri speciale noi, ca de exemplu, *Dreptul străinilor*, *Dreptul refugiaților* etc.

Lucrarea poate fi utilizată de către studenți, masteranzi, doctoranzi, lectori și cei care în activitatea lor intră în contact cu problemele ce țin de procesul migrațional al persoanelor, statutul juridic al străinilor, refugiaților, sfera muncii, integrarea europeană, în procesul de culturalizare, instruire etc., precum și în procesul analizei problemelor științifice și practice ale dezvoltării sferei sociale și realizării politicii migraționale în societatea moldovenească contemporană, în pregătirea cursurilor, prelegerilor și seminarelor la specialitățile drept internațional public, relații internaționale, politologie, etc.

FENOMENUL MIGRAȚIEI ȘI STATUTUL JURIDIC AL STRĂINULUI ÎN CONTEXTUL CERCETĂRILOR ȘTIINȚIFICE

1.1 Studii științifice în materie de reglementare juridică internațională și politici internaționale în domeniul migrației și a statutului juridic al străinului

Diferite aspecte ale problemei date au devenit obiect de discuție la nivel național și internațional pentru experți autohtoni și străini, savanți, autoritățile de stat, care au arătat necesitatea și actualitatea investigațiilor multilaterale sub aspect interdisciplinar asupra politicilor migraționale.

Printre puținele lucrări moldovenești direct dedicate cercetării fenomenului migrației un loc deosebit aparține monografiei „*Populația Republicii Moldova în contextul migrațiilor*”.² Autorii acestei culegeri menționează că datorită migrațiilor oamenii își asigură securitatea personală, se retrag din regiunile unde au loc conflictele militare, etno-naționale, cataclisme tehnogene sau naturale (incendii, inundații, alunecări de teren, cutremur, țunami, etc.). Cu ajutorul migrațiilor statele lumii deseori își soluționează problemele social-economice, tehnico-științifice, demografice. La fel, se atenționează asupra faptului că, adesea, migrațiile sunt folosite de mass-media și politicieni pentru a promova scopuri politice, a cuceri puterea sau distruge concurența politică sau electorală, pentru a crea atmosfera xenofobă față de reprezentanții altor popoare și etnii. Și anume din acest motiv, este firească tendința diferitor state de a reglementa procesele migraționale, de a promova o politică bine chibzuită, îndreptată spre obținerea unor avantaje maxime și minimizarea consecințelor negative ale strămutărilor în masă ale populației. Autorii acestei culegeri atestă că în fața Republicii Moldova stă problema elaborării unei politici migraționiste ce ar corespunde cerințelor unui stat democrat, ce ține cont și apără interesele proprii populației și că din cauza conflictului transnistrean și încălcării integrității teritoriale, Republica Moldova nu controlează frontiera estică a țării, nu posedă informații adecvate cu privire la numărul persoanelor care au părăsit țara și se află peste hotarele Moldovei, atât

2 V. Moșneaga, Mohammadifard Gh., L. Corbu-Drumea (coord.). Populația Republicii Moldova în contextul migrațiilor internaționale. materialele conferinței științifice internaționale, Chișinău, 9-10 noiembrie 2005. / UNESCO, USM, „Dialog Intercultural”, „Captus”. vol. I. – Iași, 2006, 300 p.

permanent, cât și provizoriu. La fel, cu o deosebită atenție sunt abordate probleme precum: tendințele migrației în contextul noului val de extindere al Uniunii Europene, activitatea structurilor naționale și internaționale cu privire la informarea populației Republicii Moldova în domeniul migrațiunii, migrațiunea forței de muncă peste hotarele țării din localitatea Perescina, raionul Orhei: realitatea, efecte, probleme (în baza cercetărilor sociologice), globalizare versus migrație internațională, migrația forței de muncă – tendințe actuale, impactul procesului de migrare asupra relațiilor familiale: cazul Republicii Moldova, legislația Republicii Moldova în domeniul migrațiilor în contextual standardelor internaționale, etc.

O altă lucrare foarte apreciată este „*Acte intrenaționale, naționale și bune practici în domeniul detenției migranților ilegali*”³ în care autorul consideră că în aspectul asigurării drepturilor migranților ilegali o atenție deosebită necesită crearea unor centre de plasament. Tratatamentul migranților în aceste centre trebuie să evite atmosfera și mediul de încarcerare, iar persoanelor trebuie să li se respecte demnitatea umană, luând în considerație și faptul că ei se află într-o situație dificilă pe teritoriul unei țări străine, necunoscând limba și cultura acesteia. Autorul abordează în studiul său întrebări ce țin de responsabilitatea migranților ilegali, drepturile migranților deținuți, regimul și condițiile detenției, asistența medicală, proprietatea migranților, precum și aspecte generale privind alternativele de detenție. Studiul a vizat investigarea din perspectiva dreptului comparat și a practicilor internaționale privind cetățenia situația migranților ilegali în Republica Moldova. Accentul a fost pus pe analiza actelor normative naționale sub aspectul corespunderii acestora standardelor intrenaționale în domeniul detenției migranților.

Lucrarea „*Миграция и развитие*”⁴ este dedicată problemelor forței de muncă a migranților și efectele acesteia asupra proceselor globale. Sunt examinate mecanismele ce explică legătura între migrație și dezvoltarea economică. O atenție deosebită este acordată fluxurilor financiare globale, apărute urmare transferurilor bănești parvenite din partea migranților, pieței internaționale a forței de muncă calificate și activității transnaționale a societăților de migranți. La fel, sunt analizate cauzele folosirii insuficiente a potențialului migranților. Lucrarea dată conține recomandări care pot fi utilizate de către organele de stat de competența cărora ține elaborarea politicii migraționale și dezvoltării precum și a legislației ruse.

„*Транзитная миграция и транзитные страны. Теория, практика и политика регулирования*”⁵ dezvoltă cercetarea științifică a fenomenului migrației. În această lucrare sunt abordate: teoria, practica și politica de reglementare a migrației de tranziție. Sunt tratate problemele referitoare la

3 Dolea I. Acte intrenaționale, naționale și bune practici în domeniul detenției migranților ilegali. OIM în Moldova, Chișinău 2008, 98 p.

4 Г. И. Глушенко, В. А. Пономарев. „Миграция и развитие” Экономика, 2009 г. 456 стр.

5 И. Молодиковой, Ф. Дювеля. Транзитная миграция и транзитные страны. Теория, практика и политика регулирования. Университетская книга, 2009 г. 392 стр.

tendențele de dezvoltare ale fluxurilor migraționale în statele CSI, precum și cele din Europa de Est și de Sud.

Dicționarul „*Миграция. Словарь основных терминов*”⁶ include mai mult de 3 000 de articole ce înglobează conținutul celor mai importanți termeni privind migrația populației. Acești termeni clarifică semnificația migrației, sensul social-politic, demografic, geopolitic și cultural al acesteia în trecut și în prezent, precum și politica migrațională a Federației Ruse și a altor state.

În culgerea „*Русская молодежь. Демографическая ситуация. Миграции*”⁷ sunt abordate o serie de probleme cu care se confruntă tineretul din Federația Rusă care au pătimit în special de pe urma reformei liberal-monetare, fiind realizată o analiză amplă a acestor probleme. Autorii examinează situația noii generații, potențialul demografic, patriotic și creativ al acestora și acțiunea proceselor migraționale asupra populației ruse. În opinia autorilor culegerii date, doar restabilirea Federației Ruse va putea acționa pozitiv asupra tinerilor de astăzi.

În „*Управление миграцией. Опыт развитых стран*”⁸ sunt analizate principiile de bază ale tendințelor contemporane și consecințele migrației populației în statele dezvoltate. Autorul ajunge la concluzia că migrația a devenit un factor extrem de important în societățile statelor gazdă, contribuind într-o măsură considerabilă la economia statului, sfera socială, politica internă a statului precum și la relațiile internaționale ale acestuia. Cea mai mare atenție în lucrarea dată este acordată practicii statelor dezvoltate în domeniul gestionării migrației, și examinării posibilităților de utilizare cât mai efectivă a potențialului migranților.

Lucrarea „*Миграция de Revenire*” de Badea Virginia Camelia⁹, prezintă o analiză a efectelor migrației, a influențelor produse de acest fenomen din punct de vedere economic, social și comportamental asupra copiilor, familiei nucleu și a întregirii comunității. În „*Миграция de revenire*”, autorul supune fenomenul migrației sub lupa analizei sociologice. Acest volum expune și analizează efectele migrației cetățenilor români înspre țări precum Spania și Italia sau alte țări. Volumul este structurat în cinci capitole ce oferă atât informații valoroase de natură teoretică cât și importante date sociologice ce se regăsesc în partea practică expusă. Fenomenul migrației se află în strânsă legătură cu fenomene precum globalizarea sau transnaționalismul. Astfel cauza inițială a plecării la muncă în alte țări, dată de migrația economică este încetul cu încetul alăturată globalizării, fenomen ce are ca finalitate realizarea conexiunilor forțelor globale. Autoarea prezintă astfel efectele migrației referindu-se în acest sens, printre altele, la schimbările sociale de natură comportamentală, ideologică, de capital social sau de identitate ce apar la cetățenii români ce lucrează în alte țări. În acest sens, migrația transnațională are în vedere procesul de „legare” a societății de origine de cea de destinație. Astfel de fenomene

6 Т. Н. Юдина. Миграция. Словарь основных терминов. РГСУ, Академический проект, 2007 г. 480 стр.

7 Русская молодежь. Демографическая ситуация. Миграции. АКИРН, 2004 г. 314 стр.

8 Управление миграцией. Опыт развитых стран. Академия, 2009 г. 384 стр.

9 Badea C. Migrația de revenire. Iași: Lumen, August 2009. 177 p.

sunt des întâlnite, în deosebi în ultima perioadă, fapt care duce la însușirea unor comportamente sociale sau idei din partea Italiei sau Spaniei.

Migrația de revenire este procesul cel mai amplu analizat în acest volum, autorul Camelia Virginia Badea exemplifică formele de revenire precum: revenirea voluntară, revenirea bazată pe hotărârea migrantului, revenirea forțată sau expulzarea. Volumul „Migrația de revenire” aduce ca noutate pe piața sociologică „importanța legăturilor trans-frontaliere dintre migranți și non-migranți de la origine și de la destinație, dar și abilitățile și cunoștințele dobândite de aceștia pe care ulterior le folosesc pentru re-adaptarea la origine și pentru fructificarea experienței de migrație.”

În știința contemporană românească problematica cetățeniei și a statutului juridic al străinului a devenit obiect de cercetare juridică, politologică, sociologică în investigațiile mai multor specialiști precum Elena Simina Tănăsescu, Gheorghe Iancu, Ioan Muraru, Mihai Horia Cuc, Ștefan Deaconu în culegerea „*Cetățenia europeană. Cetățenii, străinii și apatrizii în dreptul românesc și european*”¹⁰. Lucrarea este axată pe tema cetățeniei europene și a influenței pe care aceasta ar putea-o avea asupra sistemului juridic românesc, adună în cuprinsul său patru studii ai celor mai valoroși reprezentanți ai Școlii române de drept constituțional (Corelația dintre cetățenia națională și cetățenia europeană; Statutul juridic al apatridului și apatridia; Cetățenia în dreptul românesc; Participarea străinilor la procesul de democratizare a societății și componența esențială a unei Europe unite).

În culegerea „*Efectele migrației*”,¹¹ autorii acesteia s-au oprit asupra unei teme nedezbătute până acum în practica de specialitate din România: modul în care tinerii dintr-o astfel de comunitate percep migrația și sunt influențați de către aceasta în alegerile pe care le fac. Autorii au căutat să exploreze o fațetă nouă a vieții sociale în legătură cu migrația: viitorul tinerilor dintr-o localitate rurală de unde se pleacă masiv în străinătate. Cum văd tinerii migrația? Care sunt dorințele și aspirațiile lor? Ce planuri au în viață? Plecând de la ideea că migrația reprezintă un fapt social total ce structurează viețile tuturor indivizilor din comunitatea de origine, interesul autorilor s-a axat pe schimbările petrecute cu tinerii în urma apariției migrației. Pentru aceasta, Romelia Călin și Radu Gabriel Umbreș au operaționalizat conceptul de capital uman al tinerilor, ce include două dimensiuni: proiecțiile despre viitor ale tinerilor, și ceea ce fac ei concret pentru a și le îndeplini. O altă componentă a studiului a urmărit modul în care migranții investesc în copii și dacă nu cumva aceste investiții sunt blocate de efecte perverse ale migrației: refuzul copiilor, vrăjiți de mirajul străinătății de a accepta această investiție. Eventualele diferențe între copiii din familiile de migranți și cei din familiile de non-migranți au fost de asemenea investigate.

10 Tănăsescu E., Iancu Gh., Muraru I., Cuc M., Deaconu Șt. Cetățenia europeană. Cetățenii, străinii și apatrizii în dreptul românesc și european. Publicat: CH BECK. 01.11.2003. 168 p.

11 Călin R. și Umbreș R. Efectele migrației. București: Lumen, 2006. 240 p.

În „*Sociologia migrației. Teorii și studii de caz românești*”,¹² Remus Gabriel Anghel și Istvan Horvath consideră că migrația este unul dintre procesele sociale care influențează profund societatea românească actuală; totuși, din bibliografia de specialitate lipsesc încă lucrările științifice care să redea complexitatea acestui fenomen. Volumul reunește studii semnate de sociologi români și străini cunoscuți, ce îmbină aspectele teoretice cu analiza de caz. Rezultatul este o imagine complexă, în care migrația românească devine subiect de reflecție alături de teme centrale astăzi în științele sociale: globalizarea, transnaționalismul, schimbările impuse de dezvoltarea comunicațiilor și transportului etc. Recontextualizarea discuțiilor despre migrație și centrarea pe teme de importanță sociologică și politică oferă astfel o perspectivă mai largă, utilă pentru înțelegerea adecvată a migrației contemporane. La fel, autorii abordează în lucrarea lor probleme precum: Exercițiul dificil al liberei circulații; Migrațiile dezeterogenizării etnice în „Noua Europă”; Cât de specifice sunt migrațiile germanilor din România?; De la incluziune națională la excludere economică; Aspecte ale culturii migrației în România; Politici de migrație și strategii ale migranților transnaționali între România și Spania; Români în străinătate și efectele culturale ale migrației forței de muncă din România.

În contextul cercetărilor conceptuale sub aspect politico-economic, precum și definitivarea unor noțiuni de bază ca: emigrant, străin, refugiat sau politică migrațională, putem evidenția lucrarea realizată de Floricel Octavian. În lucrarea sa „*Migrația și criminalitatea*”¹³ autorul optează pentru conceptul că fenomenul economico-demografic al migrației internaționale a populației din cadrul economiei mondiale, ca rezultat al acțiunii legilor economice în general și al legilor populației în special, este același pentru toate țările sau grupurile de populație care migrează dintr-o zonă a lumii în alta sau dintr-o țară în alta, în diferite perioade de timp, doar caracteristicile și formele de manifestare se schimbă, evoluează și cunosc diverse tendințe odată cu evoluția economiei mondiale în general, în mod deosebit a diferitelor zone și țări în funcție de condițiile concrete, economice și sociale, precum și de natura orânduirii lor. Spre deosebire de migrațiile anterioare, „permanente” care au avut loc din Europa în SUA în secolul al XIX-lea sau de „coloniști” (care s-au dus în Australia sau în alte zone ale lumii), muncitorul recrutat temporar migrează, știind că se întoarce în țara sa de origine după o anumită perioadă de timp. El nu este încurajat să-și aducă membrii familiei, care nu muncesc, pentru a locui în țara în care a emigrat. Potrivit autorului, această trăsătură caracteristică ultimelor decenii a dat o nouă dimensiune implicațiilor economice și social-politice ale migrației internaționale a forței de muncă pentru țările de origine.

12 Anghel R. și Horvath I. *Sociologia migrației. Teorii și studii de caz românești*. Iași: Polirom, 2009. 312p.

13 Floricel O. *Migrația și criminalitatea*. Târgoviste: Biblioteca, 2006. 456 p.

Lucrarea „*Migrația și competiția fiscală. Implicații la nivelul Uniunii Europene*”¹⁴ tratează fenomenul de migrație a specialiștilor (brain drain), manifestat în interiorul Uniunii Europene, în strânsă corelație cu competiția fiscală. Literatura de specialitate din țările UE tratează cu foarte multă responsabilitate procesul de migrație a specialiștilor, numeroase studii fiind dedicate acestui fenomen. Prin lucrarea de față autorii și-au propus analizarea acestei corelații și evaluarea implicațiilor pentru statele membre ale Uniunii Europene. Deși conceptele de *brain drain* și competiție fiscală sunt legate între ele prin intermediul fenomenului de migrație, totuși, multă vreme literatura le-a studiat separat datorită complexității analizei comune. Astfel, o serie de studii anterior elaborate au dezvoltat două ramuri separate pentru fenomenele de brain drain și competiție fiscală. Prima este focalizată pe fenomenul de brain drain dintr-o abordare macroeconomică și studiază impactul acestuia asupra creșterii economice în diferite economii analizate. A doua analizează competiția fiscală din perspectiva microeconomică, fiind axată pe interacțiunea dintre fenomenul de migrație și statele de destinație. Urmare examinărilor efectuate, cercetătorii în cauză au ajuns la concluzia că țările dezvoltate din Uniunea Europeană concurează în atragerea de imigranți pentru a-și acoperi nevoile economice, una dintre principalele pârgii constituind-o impozitarea și, implicit, facilitățile fiscale acordate imigranților. Din aceste motive, ei consideră că este nevoie de o politică privind migrația economică în UE. O gestionare comună a migrației economice și armonizarea politicilor privind migrația ale statelor membre reprezintă una dintre cele mai importante provocări ale migrației în Uniunea Europeană.

Tereza Bulai,¹⁵ acordă o atenție deosebită faptului că plecarea unuia sau ambilor părinți este în strânsă relație cu găsirea și ocuparea unui loc de muncă pe piața forței de muncă externă, cu restabilirea echilibrului financiar și material din mediul familial, cu creșterea nivelului de trai, manifestându-se ca un fenomen social. Efectele sunt resimțite atât de familie, în care au loc schimbări de structură, dinamică și funcționalitate, cât și de copil care se confruntă cu o varietate de probleme. Prin demersul științific, „*Fenomenul Migrației și Criza Familială*”, autorul a urmărit identificarea și evidențierea modificărilor esențiale prin care a trecut familia și consecințele migrației părinților în străinătate pentru un loc de muncă, asupra familiei în general și asupra copilului în mod particular. Lucrarea cuprinde o parte teoretică și una practică, părții teoretice alocându-i-se primele trei capitole iar celei practice ultimul capitol. În capitolul întâi sunt prezentate noțiuni generale cu privire la familie, modificările prin care a trecut până în prezent, situația acesteia în epoca actuală, funcțiile familiei și rolul părinților în formarea armonioasă a personalității copilului. În capitolul doi sunt analizate diverse definiții ale conceptului de migrație, manifestările, caracteristicile, factorii care influențează

14 Dracea R., Cristea M., Mitu Eduard N., Universitatea din Craiova, Facultatea de Economie și Administrare a Afacerilor. Migrația și competiția fiscală. Implicații la nivelul Uniunii Europene. [On-line]. <http://www.fiscalitatea.ro/migratia-si-competitia-fiscala-implicatii-la-nivelul-uniunii-europene-283/>. Publicat: 16.10.2008 (citată 02.02.2010).

15 Bulai T. Fenomenul migrației și criza familială. Iași: Lumen, 2006. 120 p.

fenomenul migraționist, instituțiile implicate în gestionarea acestui fenomen în România, elemente de legislație și consecințele la nivel global. În capitolul trei sunt reliefate noțiunile generale despre conceptul de criză și detaliat modul în care absența unuia sau ambilor părinți pe fondul migrației externe pentru muncă afectează structura, dinamica și funcționalitatea mediului familial, multiplele imagini ale crizei în familie, precum și efectele asupra dezvoltării copiilor. În partea practică a lucrării, ce include capitolul patru, este prezentată o investigație sociologică scopul căreia a fost creionarea unei imagini a familiei afectate de fenomenul migrației externe, identificarea motivelor care au stat la baza deciziei de a pleca la muncă în străinătate, modul în care copiii sunt afectați de plecarea unuia sau ambilor părinți, calitatea relației copil - dădacă, problemele care se pot sau nu ameliora dacă unul sau ambii părinți s-ar întoarce în mediul familial. Maniera de prezentare a rezultatelor îmbină datele statistice, cantitative, cu fragmente din interviurile luate profesioniștilor din domeniul protecției copilului din comunitate.

Printre lucrările europene pot fi citate o mulțime de culegeri și cărți precum sunt:

Lucrarea „*Migración femenina. Su impacto en las relaciones de género*”,¹⁶ conține 6 capitole în care Carmen Gregorio Gil tratează aspecte ce țin de migrația feminină și dubla discriminare a acestora, arată care este specificul migrației feminine, enumără factorii declanșați de migrația feminină. Autorul acordă o deosebită atenție inegalității sexuale în muncă. Un capitol aparte îl dedică studiului formelor de organizare socială ce derivă de la procesul migrațional, specificând care sunt grupurile domestice transnaționale, comunitatea transnațională, generalizarea migrației. Nu în ultim rând, arată care este impactul migrației internaționale, schimbările subiective experimentate de către femeile prin procesul emigrării sale. Investigația realizată de către autor face vizibil caracterul structural al violenței exercitate asupra femeii tinere și care le transformă în cele mai sărace ființe de pe lume. Din punctul de vedere analitic, autorul cercetează sistemul inegalităților ca o structură a proceselor migratorii și face o analiză care conține într-o manieră dinamică diviziunea pe sexe a muncii, sistemul puterii și autorității, ideologii care alocă atribuții fiecărui sex și modurile de legitimare ale relațiilor de inegalitate.

În „*Migración de retorno desde Europa*”,¹⁷ Vilar Juan a pretins în primul rând să facă o serie de precizări conceptuale privind fenomenul migratoriu, în general și procesul de întoarcere, în special. Este revizuită validitatea caracterizărilor privind întoarcerea, care presupun pentru acesta un caracter bipolar și o funcție de reconstrucție a unei situații precedente; în același timp, autorul abordează idei precum este delimitarea strictă între zonele de emigrare și zonele de imigrare, sau existența - în cazul întoarcerii - a unor idealuri definite în exclusivitate de proveniența persoanei. În lucrare sunt tratate unele considerațiuni

¹⁶ Gil C. *Migración femenina. Su impacto en las relaciones de género*. Madrid: Narcea, 1998. 288 p.

¹⁷ Vilar J. *Migración de retorno desde Europa*. Murcia: Universidad de Murcia, 2008. 196 p.

ce țin de felul în care trebuie abordat studiul procesului de întoarcere – propunându-se o tipologie pentru aceasta. În al doilea rând, sunt analizate implicațiile de ordin social ale întoarcerilor. Studiul se termină cu o reflexie succintă asupra fenomenelor de întoarcere în Europa de astăzi.

Autorii cărții „*Inmigración y sistema penal*”¹⁸, Mª José Rodríguez Mesa și Luis Ramón Ruiz Rodríguez consideră că în timpul ultimei decade a secolului XX, legislatorul a menținut o atitudine dubioasă referitor la tratamentul legal al imigranților și la acțiunile politicii penale. Opinia generală a specialiștilor în cauză este că integrarea, protecția și excluderea sunt expresia reală a unei absențe notabile a criteriilor generale ne-contradictorii, care emană din textele legale internaționale și constituționale. Iar pentru secolul XXI sunt încă o mulțime de provocări de abordat, care sunt tratate în monografia în cauză: traficul de persoane, exploatarea sexuală, penitenciarele, expulzarea, minorii, toate acestea fiind tratate conform drepturilor generale democratice și a limitelor externe și interne ale sistemului penal. Prezenta lucrare este o reflectare fidelă a importanței pe care o poartă în toate domeniile societății influența masivă a imigranților în Spania, și în special în Comunitatea Autonomă Valencia. Principala caracteristică a studiului realizat este tratamentul inter-disciplinar al imigrației care este abordat din toate aspectele posibile fără a pierde pentru el rigoarea și calitatea științifică. Cititorul se poate apropia de fenomenul imigrației din punctul de vedere economic, cunoscând repercusiunile fluxului migratoriu în câmpul muncii, în parametrele macro-economice ale Spaniei sau în aspecte atât de noi precum este comportamentul imigranților în calitatea sa de consumator. Nu au putut fi scăpate din vedere nici aspectele juridice ale imigrației din punctul de vedere al respectării drepturilor fundamentale ale omului, cu un tratament complet al politicii criminale relaționată cu imigranții și o analiză exhaustivă a problemelor ce țin de străini.

Lucrarea „*Extranjeria*”¹⁹, realizată de avocați, magiștri și profesori universitari din Spania, constituie un instrument pentru a rezolva problemele practice care pot apărea în materia ce ține de statutul juridic al străinului. Lucrarea analizează într-o formă exhaustivă situația străinilor minori sau majori în domeniile constituțional, civil, penal, administrativ și muncii. Cartea este structurată prin intermediul unei enumerări a normelor aplicabile și a întrebărilor mai frecvente care descriu materia și pot fi dubioase. De asemenea, la unele teme sunt incluse rezoluțiile judecătorești sau administrative care exemplifică tema tratată. Lucrarea este calificată drept un instrument util care clarifică o serie de întrebări celor care lucrează în domeniu sau au un oarecare interes vizavi de complexa lume juridică a străinilor.

18 Mesa M. și Ruiz Rodríguez L. *Inmigración y sistema penal Valencia*: Tirant Lo Blanch. 2003. 358 p.

19 Lafont Nicuesa L., Lorient Sainz F., Recuero Sáez M^a., Doz Pazos Benítez G., Taboada García A., Lomas D., Villegas Fernández J., Santacruz Descartín D. și Blanco López J. *Extranjeria*. Madrid: Tirant Lo Blanch, 2007. 535 p.

Lucrarea „*Protección de datos personales y derechos de los extranjeros inmigrantes*”²⁰, dintr-o perspectivă juridică, luând ca punct de plecare dreptul la intimitate și al autodeterminării informative, pretinde să reliefeze dimensiunea deosebită pe care drepturile respective o au la momentul în care titularul acestor drepturi este străinul imigrant. Prin reforma introdusă în legislația privind drepturile și libertățile străinilor prin legea 14/2003, apare o lacună în dreptul privind protecția datelor personale ale străinilor imigranți. Interpretarea realizată de către legislator în privința regimului juridic al protecției datelor personale ale acestor subiecte (legea organică 15/1999, privind Protecția Datelor), creează dubii privind constituționalitatea și aplicarea în practică. Potrivit autorilor cărții, unele dintre noile prevederi apărute în legislație necesită o atenție deosebită care pretinde a fi acordată în acest studiu, atât în sectorul public cât și în cel privat. În sectorul public apar întrebări privind accesul la informație și colaborarea între administrațiile publice, dispoziții care permit poliției să accede la datele privind străinii care figurează în registrul municipal, și tratamentul distinct al informației ținând cont de situația administrativă a străinului; în timp ce în sectorul privat sunt destul de semnificative obligațiile atribuite transportatorilor privind străinii imigranți.

Javier Jiménez-Ugarte, a lucrat mulți ani în calitate de Consul General al Spaniei în orașele Nador, Tetuán și Larache, situate geografic între două extreme care erau considerate drept Protectoratul spaniol în regiunea de Nord a Marocului. A publicat lucrarea „*Práctica Consular e Inmigración*”²¹ în care dedică un capitol întreg într-o manieră schematică „Problematicii consulare”. Restul lucrării se concentrează asupra problemei vizelor, urmat de două capitole referitoare la „Notificările de respingere a vizelor” și asupra „rezoluțiilor resurselor”. La fel, lucrarea include o listă importantă de anexe, dedicată în mare parte unor cazuri practice care scot la iveală prevederile din Legea spaniolă privind străinii.

Lucrarea „*Régimen jurídico del extranjero en España. Comentarios, jurisprudencia, legislación y formularios*”²² încorporează importante reforme legislative care au avut loc în anii 2003 – 2004, în special în legea organică 14/2003 din 20.11.2003 de reformă a legii organice 4/2000 din 11.01.2000 privind drepturile și libertățile străinilor în Spania și integrarea socială a acestora, modificată prin legea organică 8/2000 din 22.12.2000. La fel, lucrarea tratează noile prevederi în materia ce ține de străini din legea organică 11/2003 din 29.09.2003 și anume aspecte precum măsurile concrete în materia securității cetățenilor, violența domestică și integrarea socială a străinilor.

Eduardo Javier Ruiz Vieytes și Blanca Ruiz López consideră că imigrația și consecințele acesteia constituie una din temele cele mai importante de pe agenda

20 Solanes C. și Cardona Rubert M^a. *Protección de datos personales y derechos de los extranjeros inmigrantes*. Madrid: Tirant Lo Blanch, 2005. 171 p.

21 Jiménez-Ugarte J. *Práctica Consular e Inmigración*. Barcelona: Tirant Lo Blanch, 2008. 278 p.

22 Alonso Pérez F. *Régimen jurídico del extranjero en España. Comentarios, jurisprudencia, legislación y formularios*. Madrid: Dykinson, 2004. 986 p.

politică de astăzi. În lucrarea „*Las políticas de inmigración: la legitimación de la exclusión*”²³ autorii accentuează în special faptul că, Europa Occidentală privește cu o preocupare instituțională și socială deosebită dezvoltarea acestui fenomen, cauzele și implicațiile cărui pentru prima dată necesită a fi studiate dintr-un punct de vedere geografic global. Problema străinilor în Europa ridică o mulțime de întrebări substanțiale vizavi de modelul politic și social existent, atât în sfera legitimării ordinii comunitare, cât și din punctul de vedere practic de zi cu zi al gestionării resurselor colective. Obiectivul fundamental al acestei lucrări este acela de a crea un spațiu nou pentru o reflectare critică asupra implicațiilor mai remarcabile decât faptele pe care imigrația și străinii le produc în spațiile statelor și cel european. Scopul acestei analize nu poate fi altul decât cel al stabilirii unui model de coexistență socială și politică care ar articula într-o formă armonioasă fenomenul imigrației provenite din țările sudice cu respectarea drepturilor fundamentale ale omului.

Autorii cărții „*Extranjería e Inmigración: Aspectos Jurídicos y Socioeconómicos*”²⁴ realizează o analiză serioasă inter-disciplinară a întrebărilor ce țin de străini și procesul imigrațional: aspectele juridice și socio-economice ale acestora. Studiul este împărțit în două părți: în prima sunt analizate drepturile politice ale străinilor: conceptul de cetățenie și naționalitate, dreptul la libera circulație și la reședință, regimul de reântoarcere și expulzarea, căile de reglementare ale situației persoanelor care nu dispun de permise de lucru, și angajarea în câmpul muncii a străinilor. În a doua parte sunt studiate procesele de globalizare: cauzele și consecințele economice ale migrațiilor internaționale, și, în general, incidența acestora asupra transformărilor sociale ale statelor moderne, precum și atitudinile și relațiile cetățenilor și a puterilor politice asupra acestui fenomen complex.

Chiar dacă varietatea culturilor este una din bogățiile pământului nostru, în Europa, și, în special, în unele din țările care fac parte din ea, conviețuirea dintre diferitele culturi în domeniul politic este un fenomen, într-o oarecare măsură inedit. Pentru prima dată în istoria sa, europenii recepționează un număr atât de mare de persoane ce provin din diverse culturi tradiționale, cu alte practici și obiceiuri distincte. Lucrarea „*El fenómeno de la inmigración en Europa. Perspectivas jurídicas y económicas*”²⁵ pretinde să apropie cititorul de realitatea migrațiilor în Europa, studiind mișcările migratorii cu o claritate care aduce lumină în spațiul juridic și economic din acest domeniu.

În luna februarie 2008, Departamentul Drept Internațional privind Migrația și Afacerile Juridice al Organizației Internaționale pentru Migrație a fost însărcinat de către Parlamentul European să realizeze un studiu comparativ privind legislația

23 Ruiz Vieytes J. și Ruiz López B. *Las políticas de inmigración: la legitimación de la exclusión*. Bilbao: Universidad de Deusto, 2001. 74 p.

24 Linera P. și Angel M. *Extranjería e Inmigración: Aspectos Jurídicos y Socioeconómicos*. Madrid: Tirant Lo Blanch, 2004. 341 p.

25 Argerey Vilar P. *El fenómeno de la inmigración en Europa. Perspectivas jurídicas y económicas*. Barcelona: Dykinson, 2005. 188 p.

celor 27 state membre ale Uniunii Europene în materia imigrației legale. Acest studiu poartă denumirea de „*Estudio comparativo de la legislación de los 27 Estados miembros de la Unión Europea en materia de inmigración legal*”²⁶ și prezintă o viziune generală și o analiză detaliată a condițiilor pentru imigrația legală aplicabile cetățenilor statelor terțe. Scopul analizei realizate a fost examinarea posibilităților și avantajelor unei politici europene comune în această materie. În lucrarea dată sunt examinate multiplele categorii de imigrări, precum reântregirea familiei, imigrația pentru studii și formarea profesională, etc. Studiul dat abordează întrebări ce țin de politica privind vizele, condițiile generale pentru a imigra, condițiile pentru obținerea permiselor de reședință permanentă precum și cooperarea cu statele terțe. Studiul cuprinde un raport național realizat de către fiecare dintre cele 27 state membre ale UE.

Antoine Pécoud și Paul de Guchteneire în „*Migrations sans Frontières. Essais sur la libre circulation des personnes*”²⁷ se concentrează asupra întrebărilor ce țin de libera circulație din diferite puncte de vedere. Sunt abordate problematicile ce țin de etică, drepturile omului, dezvoltarea economică, politica, coeziunea și bunăstarea socială. Lucrarea conține o serie de studii detaliate asupra abordării principiului liberei circulații în Europa, Africa, SUA, America Latină și Asia. Luând în considerare ipoteza unui drept la mobilitate, această carte pledează pentru o deschidere, nu atât a frontierelor cât a ochilor și a cugetului tuturor celor care se interesează de viitorul migrațiilor internaționale în cadrul mondializării actuale. Cu contribuțiile următoarelor personalități: Aderanti Adepoju, Rafael Alarcón, Graziano Battistella, Alejandro I. Canales, Jonathan Crush, Han Entzinger, Bimal Ghosh, Nigel Harris, Jan Kunz, Mari Leinonen, Alicia Maguid, Israel Montiel Armas, Sally Peberdy, Mehmet Ugur și Catherine Wihtol de Wenden, acest studiu de referință este o mină a ideilor noi care vor servi pentru alimentarea dezbaterilor și va contribui la cercetările în domeniul politicilor migraționale care respectă drepturile omului.

„*Mondialisation, migration et droits de l'homme: le droit international en question - Tome 2*”²⁸ este rezultatul Programului Internațional de Cercetare: Mondializarea, Migrația și Drepturile Omului finanțat din resursele universitare internaționale din Geneva. Conținutul lucrării se concentrează asupra a două axe: una intitulată „Societatea” (Volumul I) cu o vocație pluridisciplinară, și alta intitulată „Drept” (Volumul II), consacrată dreptului internațional al migrațiilor. Fiecare din axele în cauză constituie obiectul unei publicații distincte. Volumul II a fost realizat sub conducerea dl Vincent Chetail. El evaluează ansamblul unui domeniu încă necunoscut și adesea neglijat de către științele juridice: dreptul

26 Adam Ch., Devillard A., Guttman R., maglivers K., etc. *Estudio comparativo de la legislación de los 27 Estados miembros de la Unión Europea en materia de inmigración legal*. Parlamento Europeo. Februarie 2008. 552 p.

27 Pécoud A. și Guchteneire P. *Migrations sans Frontières. Essais sur la libre circulation des personnes*. Paris : Éditions UNESCO, 2007. 384 p.

28 Chetail V., Rigaux F., Goodwin-Gill G. și Nakache D. *Mondialisation, migration et droits de l'homme : le droit international en question - Tome 2*. Paris: Bruylant, 2007. 724 p.

internațional al migrațiilor. Prezenta publicație se axează pe efectivitatea drepturilor fundamentale ale migranților, luând ca bază dreptul internațional existent, lacunele și orientările sale posibile. Studiul a fost realizat ținând cont de patru piste de reflexie.

În prima parte a lucrării sunt trasate principiile și perspectivele dreptului migrațiilor internaționale, prin prisma dimensiunilor sale istorice, conceptuale și normative. A doua parte este concentrată asupra uneia din principalele probleme ale timpurilor noastre: întrebarea privind securitatea în sensul larg al acesteia, și imigrația ilegală care adesea este în strânsă corelație cu aceasta. Regimul specific al protecției internaționale acordat lucrătorilor migranți și refugiaților sunt la fel obiectul de cercetare al acestei lucrări, în timp ce ultima parte este dedicată unuia din domeniile în care încălcarea drepturilor omului este foarte frecventă: deținerea și retrimiteră migranților.

Odile Merckling în „*Emploi, migration et genre des années 1950 aux années*”²⁹ propune un studiu comparativ ajungând până la examinarea din interior a întreprinderilor, înserarea profesională a persoanelor de diferite naționalități în câmpul muncii, etc. Ea evidențiază stratificarea populației active și prezintă un tablou al diferitor modalități de integrare. Un număr mare de persoane primesc un salariu precar lucrând din ce în ce mai des în comerț sau servicii, dând naștere la o mulțime de forme de mobilitate socială.

Dreptul străinilor este total influențat de normele supra-naționale (tratate, convenții, drepturile CEDO, etc.) și în special de dreptul comunitar (directive și regulamente comunitare). Cartea dnei Christel Cournil Jean-Pierre Théron, „*Le statut interne de l'étranger et les normes supranationales*”³⁰, ține de influența pe care o au normele care participă direct sau indirect la schimbarea statutului intern al străinului. Astăzi noi asistăm la un regim migrațional supra-național: Convenția de la Geneva, acordurile bilaterale, dar în special politica comunitară privind azilul și imigrația dau naștere unui veritabil statut supra-național străinilor. Această cercetare permite măsurarea gradului de comunitarizare a statutului intern al străinului ordinar dar la fel și a solicitantului de azil, intrarea, sejurul și ieșirea căruia este reglementată de noile norme. În paralel cu acest fenomen de comunitarizare, dreptul intern cunoaște o ascendență dinamică a drepturilor internaționale a drepturilor omului. Din aceste norme diferite și jurisprudența internațională se naște un ansamblu de drepturi și libertăți ce țin de protecția străinilor. Potrivit autorului, aceste garanții supra-naționale completează statutul intern al străinului dar totodată nu au același efect asupra statutul acestuia.

Bray A. și Thabet S. în „*Les phénomènes migratoires, un défi pour la France?*”³¹ consideră că imigrația a devenit o întrebare asupra căreia exprimă

29 Merckling O. *Emploi, migration et genre des années 1950 aux années*. Nice : Harmattan, 2003, 147 p. (+ de détails)

30 Théron Ch. *Le statut interne de l'étranger et les normes supranationales*. Nice:Harmattan, 2005. 744p.

31 Bray A. și Thabet S. *Les phénomènes migratoires, un défi pour la France?* Presses de l'Ecole des Mines de Paris, 2009, 154 p.

bunăvoința sa și obligația de a reacționa în mod corespunzător un număr mare de politicieni. În fața unei teme atât de personale, autorii au încercat să identifice realitatea care se ascunde sub termenul „imigrație”. Descoperind un concept existent în jurul unei confuzii, ei au plasat reflexiile lor asupra planului de acțiuni publice, încercând să analizeze rolul și locul politicilor publice contemporane în materie. Lucrarea abordează fenomenul imigrației, problemele de integrare, consensul, soluția pentru economie, originea migrațiilor, politicile migratorii de astăzi, etc.

În lucrarea „*Plurilinguisme et migration*”³² autorul își propune să analizeze fenomenul bilingvismului care se manifestă în comunitatea arabofonă a imigranților din orașul Rennes și mai concret o situație de contact al limbii în țara gazdă: aducând drept exemplu bilingvismul franco-arab algerian și franco-kabyle. În această carte sunt examinate diferite câmpuri de investigație precum socio-istoric, socio-lingvistic și lingvistic. Trebuie să se țină cont de diferitele perspective existente în domeniul în cauză deoarece pentru a circumscrie și înțelege această analiză atât de complexă precum este contactul lingvistic, e nevoie de a aborda ansamblul acestor elemente. Această manieră de analiză conferă acestei reflexii un caracter interdisciplinar.

În „*Immigration et intégration, l'état des savoirs*”,³³ Philippe Dewitte abordează întrebările metodologice din perspectiva unui raport între imigrație, fenomenul tranzitoriu și integrarea care cuprinde durata acesteia și date statistice. Lucrarea sa analizează dintr-o perspectivă pluridisciplinară procesul și obstacolele survenite urmare integrării diferitor populații. Totodată, politicile publice, rasismul, laicitatea sau controlul fluxului migratoriu sunt teme de dezbateri ale studiului său. În același timp, în cartea sa observăm o reflexie asupra conceptelor de bază, un inventar al statisticilor disponibile, o apropiere de principalele categorii de imigranți, un studiu al stereotipului subiectului studiat, un bilanț al politicilor publice și câteva dezbateri asupra actualității temei în cauză ce permite geneza unei reflexii potențiale: Poate oare laicitatea să se acomodeze la pluralismul cultural? Este oare justificată politica de discriminare pozitivă? Este posibil a controla fluxul migratoriu?

Sub aspect normativ-juridic multiple elemente ale politicilor migraționale sunt abordate în „*Ghidul cu privire la Dreptul Internațional al Refugiaților*”³⁴, fiecare autor abordând această problemă reieșind din specificul investigațiilor sale. Acest ghid este rezultatul colaborării dintre Uniunea Interparlamentară, organizația mondială a Parlamentelor, și ÎCNUR, agenția mandatată de Organizația Națiunilor Unite să protejeze refugiații și să-i ajute să găsească soluții pentru problemele cu care se confruntă. Lucrarea elaborată de doi experți de la ÎCNUR (Kate Jastram și Marilyn Achiron) în strânsă colaborare cu trei parlamentari cu o îndelungată

32 Asselah Rahal S. *Plurilinguisme et migration*. Nice : Harmattan, 2004, 363 p.

33 Dewitte P. *Immigration et intégration, l'état des savoirs*. Paris : La Découverte, 1999. 442 p.

34 ÎCNUR. *Ghid cu privire la Dreptul Internațional al Refugiaților*, Ghid pentru Parlamentari ÎCNUR, nr.2 – 2001. 145 p.

experiență (Beth Mugo, Kenya, Kim McKierman, Australia, și Ricardo Vasquez, Argentina) și înalți funcționari de la ÎCNUR, și vine în sprijinul parlamentarilor care vor să se familiarizeze cu principiile generale ale dreptului internațional al refugiaților și să înțeleagă mai bine modul în care acestea sunt aplicate în practică, astfel încât să-și poată explica pe deplin răspunderile în acest domeniu. Ghidul în cauză servește un dublu scop: acela de a informa parlamentarii despre principiile fondatoare și provocările dreptului internațional al refugiaților, precum și acela de a mobiliza membrii legislativului la elaborarea și aplicarea unei legislații care asigură o protecție adecvată pentru refugiați. Ghidul tratează aspecte ce țin de: cadrul juridic al sistemului internațional de protecție a refugiaților, aderarea la instrumentele internaționale și adoptarea normelor de aplicare, modele de instrumente de aderare și succesiune, protecția internațională în practică, etc.

În „*Manualul referitor la procedurile și criteriile de determinare a statutului de refugiat*”³⁵ s-a încercat definirea unor linii directoare, care după experiența ÎCNUR, s-au dovedit utile pentru determinarea statutului de refugiat. Partea referitoare la „Criteriile pentru determinarea statutului de refugiat”, reprezintă în mod esențial, o explicare a definiției noțiunii de „refugiat”, dată de Convenția din 1951 și de Protocolul din 1967. Explicațiile sunt bazate pe cunoștințele acumulate de Biroul Înaltului Comisariat într-o perioadă de aproape 25 de ani – de când a intrat în vigoare Convenția din 1951 – la 21 aprilie 1954, incluzând practicile statelor privind determinarea statutului de refugiat, schimburi de opinii între Birou și autoritățile competente ale statelor contractante, precum și literatura consacrată acestui subiect timp de un sfert de secol. Comentariile făcute arată că determinarea statutului de refugiat nu este în nici un caz, un proces mecanic și de rutină. Dimpotrivă, el cere cunoștințe specializate, pregătire profesională și experiență și, ceea ce este mai important, înțelegerea situației particulare a solicitantului și a factorilor umani implicați în acest proces. Deoarece manualul a fost conceput ca ghid practic și nu ca tratat despre dreptul refugiaților, referințele la literatură au fost omise benevol. În legătură cu procedurile de urmat pentru determinarea statutului de refugiat, autorii acestui manual s-au orientat în special după principiile definite astfel de însuși Comitetul Executiv. De asemenea, au fost utilizate cunoștințele acumulate referitoare la practicile statelor în materie. Manualul are ca scop îndrumarea funcționarilor guvernamentali din statele contractante care au atribuții în determinarea statutului de refugiat.

La fel, pot fi menționate și o mulțime de articole științifice ale tinerilor cercetători în domeniu, care consolidează interesul față de subiectul dat, dar care totodată ne dau un imbold de a particulariza investigațiile în domeniul migrației, ceea ce ne permite de a formula distinct scopul și obiectivele investigației noastre. Printre articolele din domeniul respectiv pot fi menționate următoarele:

35 Reprezentanța Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați, Chișinău, Republica Moldova. Manual referitor la proceduri și criterii de determinare a statutului de refugiat. Reeditat

Chișinău: 2000. 95 p.

Articolul „Reglementarea migrației și a luptei împotriva traficului de ființe umane în context migraționist la hotarul moldo-român”,³⁶ publicat în limba engleză, examinează provocările din domeniul migrației în perioada post-aderare a României la UE, politica migrațională a Moldovei și României, precum și inițiativele UE în domeniu.

„Muncitorii imigranți echilibrează piața muncii și au un efect minim asupra reducerii salariilor” preluat de pe situl www.euractiv.ro³⁷ tratează problema impactului muncitorilor imigranți din Marea Britanie asupra reducerii salariilor de pe insulă care a devenit minim, potrivit unui raport al Institutului de Cercetare în Politici Publice din Marea Britanie privind imigrația din țările A2 (România și Bulgaria) și A8 (Polonia, Republica Cehă, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Slovacia, Slovenia) asupra salariilor și a ratei șomajului în Regatul Unit. Studiul s-a concentrat doar asupra forței de muncă din Europa Centrală și Europa de Est, deoarece impactul venirii lor în Marea Britanie a făcut obiectul unei mediatizări negative. 42% dintre britanici considera imigrația o problemă. Potrivit raportului, impactul economic al migrației asupra pieței muncii britanice, publicații de orientare dreaptă, precum Daily Mail și Daily Express, grupul Migration Watch și un număr de persoane din mediul academic au acuzat numărul mare de muncitori din statele A10 (A8 + A2) și efectele acestei imigrații asupra pieței muncii britanice. Studiul realizat în acest articol denotă că „Afirmația că imigrația sporită generează reducerea locurilor de muncă pentru localnici nu poate fi susținută de nici o teorie economică sofisticată. Dacă ar exista un număr fix de locuri de muncă pe piața din Marea Britanie, indiferent de numărul celor care concurează pentru ele, atunci am putea spune că imigrația crește competiția și ar putea conduce la strămutarea unei părți a forței de muncă deja existente. Cu toate acestea, nu există nici un motiv pentru care numărul de slujbe să fie fix. Ca și orice altă economie de piață, numărul de slujbe disponibile în Marea Britanie este o rezultată a cererii care, la rândul ei, este o consecință a numărului de locuitori din Marea Britanie. (...) O populație în creștere, fie datorită imigrației, fie altor schimbări demografice (de exemplu, o rată mare a natalității), ar trebui să conducă la un număr crescut de angajări”, concluzionează studiul.

În articolul intitulat „Propuneri pentru îmbunătățirea politicii europene de azil”³⁸, Comisia Europeană propune noi reglementări pentru a pune capăt „loteriei

36 Cucos D., „Revista Moldovenească de drept Internațional și Relații Internaționale”, Reglementarea migrației și a luptei împotriva traficului de ființe umane în context migraționist la hotarul moldo-român. Chișinău, nr.3, 2008. 146 p.

37 Muncitorii imigranți echilibrează piața muncii și au un efect minim asupra reducerii salariilor [On-line]. http://www.euractiv.ro/uniunea-europeana/articles/displayArticle/articleID_16628/Muncitorii-imigranti-echilibreaza-piata-muncii-si-au-un-efect-minim-asupra-reducerii-salariilor.html. Sursa: HotNews.ro. Publicat: 6 martie 2009 (citată 02.02.2010).

38 Propuneri pentru îmbunătățirea politicii europene de azil. [On-line]. http://www.euractiv.ro/uniunea-europeana/articles/displayArticle/articleID_18542/Propuneri-pentru-imbunatatirea-politicii-europene-de-azil.html Sursa: CE. Publicat: 22.10.2009. (citată 02.02.2010).

cererilor de azil”. UE își revizuieste reglementările referitoare la persoanele îndreptățite să primească azil și la criteriile pe care statele membre trebuie să le respecte în luarea deciziei de acordare a acestuia. Propunerea este menită să garanteze o protecție mai mare victimelor persecuțiilor, să prevină fraudă și să asigure o aplicare mai strictă a legislației în UE. În prezent, există mari disparități la nivelul procentajelor naționale de acceptare a cererilor înaintate de refugiați. În ciuda eforturilor pe care UE le-a depus în ultimii zece ani pentru standardizarea procedurilor de azil, șansele de reușită ale solicitanților variază încă foarte mult și depind de țara care le prelucrează cererea. Statisticile arată că șansele unui cecen de a primi statutul de refugiat sunt foarte mari în anumite țări, dar aproape egale cu zero în altele. Situația este valabilă și pentru cetățenii irakieni. S-a constatat că normele europene în vigoare lasă prea multe aspecte la latitudinea statelor membre. Reglementările elaborate de Comisie vor fi mai clare și vor accelera procesul de examinare a cererilor de azil. Statele membre vor trebui să pună la punct procedurile în termen de șase luni de la intrarea în vigoare a noilor norme. Potrivit legislației internaționale, refugiații au dreptul la protecție, chiar dacă intră ilegal pe teritoriul Uniunii. Propunerile CE vor fi înaintate Consiliului și Parlamentului în vederea analizării și aprobării lor.

În articolele științifice „*Un pact european pentru organizarea imigrației*”,³⁹ autorul conceptualizează rezultatele cercetărilor realizării practice a politicilor internaționale în domeniul migrației. Potrivit articolului menționat mai sus, pentru a atenua șocul globalizării, Europa nu poate renunța la imigranți. Este un adevăr incontestabil, dar anarhia fluxului migratoriu și absența unei veritabile politici în acest sector continuă să alimenteze polemicile, hrănite, la rândul lor cu dramele amărăților fără documente. Așa că e nevoie de o organizare a imigrației spre Europa. Cel puțin aceasta presupunea ambițiosul „pact” pe care Franța vroia să-l propună spre adoptare partenerilor ei comunitari în perioada cât a deținut președinția UE. „Pactul european” presupunea un efort colectiv în vederea protejării frontierelor UE, dar și o politică comună pentru expulzarea clandestinilor, în acord cu țările de origine. Doar astfel pot fi evitate dramele umane. Iar regularizările masive urmau a fi abandonate, deoarece ele încurajau intrarea clandestinilor și prelungeau anarhia în gestionarea fenomenului imigraționist. Sigur, propunerea franceză comporta o latură utopică. E dificil de imaginat că o problemă atât de complexă precum imigrația poate fi reglată din condei, printr-un text european. Dar, trebuie început de undeva, iar momentul politic actual, în Europa, e favorabil unei abordări mai realiste a chestiunii imigrației.

Editorialistul de la *Financial Times*, dl Christopher Caldwell, în publicația sa „*Europa confruntată cu fenomenul imigrației în masă*”⁴⁰ scoate în evidență faptul

39 Un pact european pentru organizarea imigrației. [On-line]. <http://www.adevarul.ro/index.php?section=articole&screen=index&rss=1&id=354165> Publicat: 06.06.2008 (citată 02.02.2010).

40 Caldwell Ch. Europa confruntată cu fenomenul imigrației în masă. În: *Financial Times*. [on-line]. <http://www.financiarul.ro/2009/06/04/europa-confruntata-cu-fenomenul-imigratiei-in-masa/> Publicat: 04.06.2009 (citată 03.02.2010).

că Europa este pentru prima dată în istorie un continent de imigranți. 40 de milioane sunt născuți într-o altă țară, adică mai mult de 10% din total. Ansamblul efectelor economice trebuie luat în considerare. Astăzi există 15-17 milioane de musulmani în Europa, ceea ce este un lucru unic în istoria sa. Aceasta imigrație constituie cea mai mare problemă cu care se confruntă Europa. Este surprinzătoare lipsa de încredere a democrației, cea mai importantă valoare morală a sa, în tratarea acestei probleme. Potrivit lui Caldwell, imigrația și statul social sunt două noțiuni care nu se armonizează, „Odată ce imigranții înțeleg sistemul de stat social, ei pot schimba obiectivele asigurărilor sociale. În loc să cheltuiască alocațiile sociale, de exemplu pe hrană, ei pot folosi acești bani pentru a finanța islamul. Două treimi din imanii din Franța beneficiază de asistență socială”. Desigur, gestionarea coerentă a fluxurilor de populație nu este un lucru ușor într-o economie globală complexă și luând în considerare consecințele culturale care rezultă. Nu este vorba numai de importul de factori de producție, ci și de schimbarea socială, deoarece în contextul imigrării de masă, diversitatea, toleranța, secularismul sunt puse la grea încercare. Caldwell se bazează pe fapte: 19% dintre europeni cred că imigrația este bună pentru țara lor. Ceilalți nu sunt mai puțin generoși față de imigranți. „Aceștia plătesc pur și simplu nota de plată”. Mulți europeni caută o viață mai bună, ca și imigranții, dar contrar acestora, „nu au vrut schimbarea”, explică editorialistul. Pentru autor, istoria Europei este, de la al Doilea Război Mondial încoace, o istorie de emancipare față de Statele Unite. Crearea Uniunii Europene se înscrie în acest context. Soluția pentru imigrarea în masă riscă totuși să oblige Europa să urmeze exemplul american. Problema principală a islamului și a imigrației este legată de faptul că cele mai puternice comunități din Europa nu sunt comunități europene. Caldwell este sigur că Europa va ieși schimbată din confruntare. Când o cultură maleabilă, nesigură și relativă întâlnește o cultură încrezătoare, bine ancorată, consolidată de doctrine comune, prima se va adapta la a doua, mai releva analistul.

Autorul articolului „*Imigrația și fenomenul copiilor străini neânsoțiți din Italia*”⁴¹ consideră că fenomenul copiilor străini neânsoțiți, mai cu seamă minori, este un fenomen care a luat o amploare destul de mare de-a lungul anilor 1990 alături de acela al imigrației. În documentele administrației publice italiene ei sunt numiți „minori non accompagnati (neânsoțiți)”, respectiv copii care trăiesc în Italia fără să aibă cetățenie italiană (sau cetățenia altor state din UE) și fără prezența părinților sau a unor adulți care să-i îngrijească și să poarte oficial răspunderea pentru ei, notează ziarul La Stampa. Pentru a monitoriza acest fenomen a fost înființat „Comitetul pentru Minorii Străini” (CMS), care este operativ de zece ani. Potrivit celor mai recente cifre date publicității de către CMS, la 1 ianuarie 2008 numărul copiilor străini extra-comunitari neânsoțiți, deci singuri, era de peste 7.500. Prezența acestor copii neânsoțiți în funcție de cetățenie, la 1 ianuarie 2008, nu reflecta neapărat ierarhia cetățenilor străini prezenți pe teritoriul italian. Printre primii, cei reprezentați în număr foarte mare sunt mai ales cei ce provin din

41 Financiarul. Imigrația și fenomenul copiilor străini neânsoțiți din Italia. [on-line]. <http://www.financiarul.ro/2008/09/26/imigratia-si-fenomenul-%E2%80%99Ecopiilor-straini-neinsotiti%E2%80%9D-din-italia/> Publicat: 26.09.2008 (citată 03.02.2010).

teritoriile palestinieni, din Afganistan și Irak, comunități care nu reies a se număra printre cele 15 comunități cele mai numeroase existente în Peninsula. Potrivit unor date, fenomenul are niște trăsături specifice proprii. De asemenea, trebuie ținut seama de faptul că printre „minorii neânsoțiți” predomină în mod net cei de sex masculin (peste 90% din cazuri) și este oricum relevantă și cota celor mai mici, respectiv al celor sub 15 ani, care reprezintă într-adevăr 25% din totalul copiilor străini neânsoțiți, conchide autorul articolului.

În articolul „*Imigrația și Uniunea Europeană*”⁴² este stipulată ideea că în ziua de azi, imigrația pune Europa într-o situația dificilă. În condițiile în care populația se află în plin proces de îmbătrânire și rata natalității scade, Uniunea Europeană are nevoie de mai mulți cetățeni. Însă țările europene primesc deja un număr mare de imigranți străini, străduindu-se să îi integreze. Resentimentele generale față de imigrație sporesc, putându-se accentua chiar mai mult, în vreme ce economiile suferă o încetinire iar rata șomajului crește. Între timp, sute de imigranți ilegali își riscă în fiecare săptămână viața, deplasându-se spre Europa în îmbarcațiuni șubrede. Președintele francez Nicolas Sarkozy a făcut din imigrație punctul central al președinției franceze a UE. Ca ministru de interne al Franței, el a adoptat o poziție dură în problema imigrației, ceea ce i-a adus multe voturi în alegerile prezidențiale din anul 2007. Noul „pact” privitor la imigrație și azil politic, ce trebuia să fie adoptat în summitul UE de la mijlocul lunii octombrie 2008, a fost ideea sa. Principala sa justificare consta în faptul că, în contextul deplasării libere a cetățenilor UE, politicile naționale diferite nu mai aveau sens, în special în spațiul Schengen fără pașapoarte. Pactul sugerează o serie de abordări comune: imigrația ar trebui să fie mai selectivă (o „Carte albastră”, creată pe baza Cărții verzi din SUA va avea scopul de a atrage muncitori înalt calificați); iar imigrația ilegală ar trebui monitorizată îndeaproape, cu mai multe expulzări și înăsprirea controalelor de la granițe. Ideea de bază este aceea de a se renunța la amnistierile în masă pentru imigranții ilegali, cum ar fi cea adoptată de Spania în anul 2005, deoarece ele nu fac altceva decât să atragă un număr din ce în ce mai mare de oameni. Concluzia de bază a autorului articolului este că pentru moment, iluzia unui mai mare control asupra imigrației poate aduce beneficii la nivelul politicii interne, întrucât eșecurile și lacunele sunt trecute sub tăcere.

„*European Journal of Migration and Law*”⁴³ este o revistă renumită care cuprinde articole privind legislația migrației, accentuând rolul Uniunii Europene, a Consiliului Europei și activitățile ce țin de migrație în cadrul Organizației pentru Securitate și Cooperare din Europa. Această revistă diferă de alte reviste de migrație prin faptul că se focusează asupra ambelor domenii, cel juridic și cel al politicii migraționale, examinând imigrația și politica migrațională dintr-o perspectivă sociologică. Revista constituie o inițiativă a Centre for Migration Law of the University of Nijmegen, în cooperare cu Migration Policy Group din

42 Financiarul. Imigrația și Uniunea Europeană. [on-line]. <http://www.financiarul.ro/2008/10/06/imigratia-si-uniunea-europeana/> Publicat: 06.10.2008 (citat 03.02.2010).

43 European Journal of Migration and Law. USA: Kluwer Law International.

Bruxelles. European Journal of Migration and Law este o sursă extraordinară și o platformă de discuții pentru oficialii guvernamentali, academicieni, juriști ONG-le interesate în întrebările ce țin de migrație în contextul european. Devotată exclusiv legislației migrației și politicii migraționale, cercetărilor și analizei, revista menționată scoate în evidență dezvoltarea și evoluția politicilor migraționale în Europa.

Culegerea „*Statutul Juridic al refugiaților și solicitanților de azil și Convenția Europeană a Drepturilor Omului*”⁴⁴, cuprinde rapoartele prezentate în cadrul seminarului organizat sub auspiciile Președintelui Parlamentului, împreună cu Consiliul Europei în cadrul Programului Activitate pentru Dezvoltare și Consolidare. Prezența instituțiilor implicate demonstrează intenția Republicii Moldova de a aborda această problemă nesoluționată și subliniază odată în plus caracterul internațional al acesteia. În cadrul acestui seminar au fost discutate nu numai aspectele teoretice, ci și implicațiile practice ale creării structurilor pentru refugiați. Schimburile de păreri între funcționari guvernamentali, judecători, oameni de știință, dar și reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale au contribuit la identificarea argumentelor pro și contra, la examinarea implicațiilor și ramificațiilor vidului legislativ și organizațional în domeniu. Printre articolele cele mai importante din culegerea dată putem menționa „*Comentariile la proiectul de lege a Republicii Moldova cu privire la azil*”⁴⁵ (adoptată la data de 18.12.2008 prin Legea nr.270), realizate de către Profesorul Boldizar Nagy, expert al Consiliului Europei, care reflectă opiniile personale ale autorului, redactate cu scopul de a-și aduce contribuția la procesul de codificare. Comentariile sunt împărțite în două secțiuni. Prima începe cu comentarii tematice detaliate asupra celor mai importante concepte și instituții, acestea fiind urmate de remarci succinte asupra unor articole aparte. Secțiunea a doua conține observații generale conceptuale sau de evaluare, care se referă la proiectul de lege în întregime.

O contribuție deosebită în actualizarea obiectului cercetării este articolul unui alt expert al Consiliului Europei, Nicholas Blake ce sporește importanța subiectului discutat. În articolul „*Azilul Refugiații și Convenția Europeană a Drepturilor Omului*”⁴⁶ autorul examinează modalitățile în care CEDO afectează dreptul azilului și refugiaților. Dl. Blake menționează că unul dintre scopurile unei asemenea abordări este de a sugera că statul care a ratificat și incorporat CEDO în legislația națională, nu are nici un motiv să nu adere în mod similar la cea mai importantă reglementare internațională în domeniul protecției refugiaților, și anume Convenția ONU din 1951 privind statutul refugiaților. Totodată, autorul atenționează asupra faptului că CEDO limitează reținerea la intrarea în țară doar la scopul legitim de a preveni intrările ilegale. Deoarece solicitanții de azil nu se supun regimului normal

44 UNHCR, Seminar Series. Statutul Juridic al refugiaților și solicitanților de azil și Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Volumul II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2001. 290 p.

45 Ibidem, p.17.

46 Ibidem, p.53.

de imigrare, aceasta trebuie să se limiteze la cazurile unde există motive să se creadă că persoana se va ascunde în timp ce cererea acesteia este examinată.

În același rând se înscrie și lucrarea dlui. Leontie Suholitco, Prim locțiitor al Șefului Departamentului Evidență și Documentare a Populației, Ministerul de Interne, care în articolul său „*Mecanisme actuale de înregistrare și protecție a solicitanților de azil în Republica Moldova*”⁴⁷ atrage atenția asupra faptului că migrația ilegală în Republica Moldova a atins un nivel înalt și continuă să crească, prezentând pericol pentru siguranța națională a unui stat independent și suveran. În rezultatul analizei s-au stabilit condițiile care contribuie la creșterea considerabilă a fluxului migrației ilegale în Republica Moldova fiind propuse procedee pentru soluționarea problemei în cauză. Diversitatea literaturii în știința politică privind politicile internaționale în domeniul migrației oferă acestui fenomen un anumit context interdisciplinar, determinînd paradigma politică a politicilor date ca obiect de studiu distinct. Atenție deosebită problemei în cauză acordă cercetătorii occidentali.

Unii specialiștii în domeniu precum Erica Feller, Comisar al ÎCNUR, în articolul său „*Cine este refugiat și cine nu – criza de identitate ca o provocare pentru protecție*”,⁴⁸ propune studii teoretice fundamentale și cercetează diferența între refugiat și migrant. Potrivit autorului confuzia între cele două categorii „migranți” și „refugiați” este periculoasă pentru protecția refugiaților. Acolo unde refugiații sunt văzuți drept fiind mai mult decât un subgrup de migranți iregulari, controlul mușcării lor evident va prevala asupra satisfacerii nevoii lor de protecție, legile cu privire la azil nefiind astăzi decât o parte a legislației restrictive a migrației generale. Întoarcerea forțată adică întoarcerea unui refugiat pe teritoriul unde viața sau libertatea sa este amenințată, nu este decât o consecință, potențial gravă. Erica Feller consideră că a confunda refugiații cu migranții este nu numai periculos, dar și greșit din punct de vedere juridic. Dreptul de a solicita și a se bucura de azil este garantat de dreptul internațional al omului, în special Art. 14 din Declarația Universală a Drepturilor Omului. Migrația nu are o astfel de bază legală internațională. Deoarece refugiaților le lipsește protecția guvernelor propriilor țări, ei sunt beneficiarii unui cadru de protecție confirmat internațional, pentru asigurarea unui tratament adecvat lor, suplimentat cu îndrumare constituțională, legislative și alte acte fără putere executorie. Refugiații mai pot beneficia de serviciile unei agenții ale Națiunilor Unite – ÎCNUR, special creată pentru a le asigura protecția și pentru asistența lor. În acest sens, refugiații au o personalitate juridică distinctă, recunoscută internațional de cel puțin toate statele care sunt membre ale Convenției din 1951 sau Protocolul din 1967. Migranții sunt într-un mod ironic mai puțin norocoși. Există o mulțime de acorduri de diferite tipuri care se referă la managementul migrației. Guvernele preocupându-se însă mai mult de un singur aspect, adică managementul și controlul mișcării migrațiilor, decât asupra

47 Ibidem, p.87.

48 Feller E. Cine este refugiat și cine nu – criza de identitate ca o provocare pentru protecție, În: Revista de drept de Azil și Drept Umanitar, Anul IV, Nr. 1(7), Reprezentanța ÎCNUR, ianuarie-aprilie 2006, 128 p.

definirii și protecției drepturilor lor. Migranții nu sunt încă de fapt un grup recunoscut, cu o asemenea coeziune și statut care să fie egale cu cel al refugiaților. În regiuni importante nu există reguli sau îndrumare pentru a reglementa cooperarea interstatală cu privire la migrație. De asemenea nu există un organism global care să se ocupe de această problemă. Ideea de bază a Comisarului ÎCNUR este că atâta timp cât denumirea de „refugiat” va rămâne cheia pentru recunoașterea și protecția drepturilor lor și exercițiul obligațiilor aferente acestora, refugiații și migranții nu trebuie să fie confunși.

Urmare realizării analizei situației în domeniul migrației și statutului juridic al străinului, am constatat că acestui fenomen i se acordă o atenție deosebită anume în statele de imigrare, unde fluxul de migranți se face resimțit din plin, probabil din motivul că în statele în cauză efectele migrației sunt mai vizibile. Analizând literatura franceză, spaniolă, engleză și rusă, am identificat un număr considerabil de lucrări dedicate acestui aspect, lucrări în care este foarte bine tratat nu doar fenomenul migrației ca proces unic dar și laturile specifice ale acestuia (de exemplu: migrația feminină, migrația și criza familială, migrația și sistemul penal, protecția datelor personale ale imigranților, plurilingvismul și migrația). Tematicile lucrărilor examinate sunt foarte variate și totodată destul de bine argumentate.

Probabil din motivul că în Republica Moldova acest fenomen totuși este încă destul de nou, iar în legislația în domeniul dat încă se întâlnesc o mulțime de lacune, această temă nu a fost cercetată și monografiile bine defăințate încă nu au fost relizate. Considerăm că ar fi foarte util a face o culegere în care să fie prezentate o analiză amplă a reglementărilor juridice ale acestui proces, aspectele pozitive și negative ale migrației și bineînțeles un studiu comparativ atât al bazei juridice migraționale, cât și al politicilor internaționale în domeniul migrației, examinând, în măsura posibilă politica Republicii Moldova și a fiecărui stat în parte, precum a fost realizat în lucrarea „*Estudio comparativo de la legislación de los 27 Estados miembros de la Unión Europea en materia de inmigración legal*”, menționat anterior.

1.2. Cadrul normativ privind reglementarea juridică în domeniul migrației și a statutului juridic al străinului

Cadru juridic la nivel internațional și regional. La acest compartiment, vom face o scurtă trecere în revistă a actelor internaționale și regionale cu caracter mandatoriu pentru Republica Moldova (convenții, statute ratificate de RM) și cu caracter de recomandare (recomandări, concluzii, rezoluții ale organizațiilor regionale și internaționale). Prin urmare, potrivit bazei de date a Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova pot fi menționate instrumentele juridice (anexa nr. 9), care oferă o protecție internațională a drepturilor omului, pornind de la garantarea dreptului la libera circulație, care determină procesul migrațional.

- Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948) - stipulează prin Art. 13 că „Orice persoană are dreptul de a circula în mod liber și de a-și alege

reședința în interiorul granițelor unui stat” și „Oricine are dreptul să părăsească o țară, inclusiv cea de origine, și să se întoarcă în țara sa”⁴⁹.

O altă categorie de acte internaționale sunt cele care oferă standarde de protecție și asistență persoanelor refugiate, accesul persoanelor migrante la servicii juridice și sociale:

- Convenția cu privire la statutul refugiaților, adoptată la Geneva la 28 iulie 1951.⁵⁰ Principalul scop al Convenției a fost de a institui o definiție clară a categoriilor de persoane care pot fi considerate refugiați și a statutului legal al acestora. Convenția dată cuprinde următoarele prevederi: definiția persoanelor care sunt refugiați și a celor care nu sunt sau au încetat să mai fie refugiați; statutul juridic al refugiaților precum și drepturile și obligațiile acestora în țara de azil; și condițiile de implementare a prevederilor mai sus menționate, respectiv angajamentelor statelor părți de a coopera în vederea supravegherii acestor prevederi. Convenția definește și delimitează calitatea de refugiat prin intermediul a trei categorii de clauze: clauze de includere; clauze de încetare și clauze de excludere.

- Convenția europeană cu privire la extrădare, adoptată la Paris la 13.12.1957⁵¹ stabilește obligația statelor părți la Convenție de a extrăda. Potrivit art. 2, prin această obligație „părțile contractante se angajează să-și predea reciproc, potrivit regulilor și în condiții determinate, persoanele care sunt urmărite pentru o infracțiune sau căutate în vederea executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță de către autoritățile judiciare ale părții solicitante.” În acest mod, vor da loc la extrădare faptele pedepsite de legile părții solicitante și ale părții solicitate cu o pedeapsă privativă de libertate sau cu o măsură de siguranță privativă de libertate de cel puțin un an sau cu o pedeapsă mai severă. Potrivit prevederilor Convenției în cauză, când pe teritoriul părții solicitante a intervenit o condamnare la o pedeapsă ori când s-a aplicat o măsură de siguranță, sancțiunea pronunțată va trebui să fie de o durată de cel puțin 4 luni.⁵²

Un rol deosebit în domeniul migrației îl au instrumentele juridice, care oferă protecția socială a lucrătorilor migranți și reglementează migrația forței de muncă, cum ar fi:

- Convenția europeană privind statutul juridic al lucrătorilor migranți, CoE, adoptată la Strasbourg la 24.11.1977,⁵³ prevede aspectele ce țin de formele de recrutare; examenul medical și profesional; dreptul de ieșire și dreptul de admisie; permisul de muncă; permisul de ședere; reântregirea familiei; condițiile de muncă;

49 Centrul pentru informare ONU pentru România. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată prin Rezoluția Adunării Generale 217 A(iii) la 10.12.1948. [on-line]. http://www.onuinfo.ro/documente_fundamentale/declaratia_drepturilor_omului/ (citată 10.11.2009).

50 Convenția cu privire la statutul refugiaților, adoptată la Geneva la 28 iulie 1951, (art. 1 și 2).

51 Convenția europeană cu privire la extrădare, adoptată la Paris la 13.12.1957, (art.2).

52 *Ibidem*.

53 Convenția europeană privind statutul juridic al lucrătorilor migranți, CoE, adoptată la Strasbourg la 24.11.1977.

asistența socială și medicală; inspecția condițiilor de muncă, etc. Scopul acestei Convenții este de a le asigura lucrătorilor migranți, în măsura în care este posibil, un tratament care să nu fie mai puțin favorabil decât cel de care beneficiază lucrătorii, cetățeni ai statului de primire, pentru toate aspectele legate de condițiile de viață și de muncă. La fel, este de a facilita promovarea și bunăstarea lucrătorilor migranți și a membrilor familiilor acestora.

- Convenția nr.29 privind munca forțată sau obligatorie, adoptată la Geneva la 28.06.1930,⁵⁴ definește termenul de muncă forțată sau obligatorie și răspunderea pentru luarea oricăror hotărâri de a se recurge la munca forțată sau obligatorie. Datorită prevederilor acestei Convenții, răspunderea pentru aceste acțiuni ilegale va reveni autorităților civile superioare ale teritoriului respectiv, astfel asigurând un nivel de protecție mai înalt cetățenilor statelor membre la Convenție.

- Convenția OIM nr.97 privind migrația în scop de angajare, adoptată la Geneva la 01.07.1949,⁵⁵ prevede modalitățile de recrutare, angajare și condițiile de muncă ale lucrătorilor migranți, recrutați altfel decât în conformitate cu acordul pentru transferul de grup, încheiat sub controlul guvernului; importarea bunurilor personale, uneltelor și echipamentului lucrătorilor migranți, etc. Scopul acestei Convenții este de a angaja statele părți să creeze un serviciu de asistență competent și gratuit pentru lucrătorii migranți, și, în mod deosebit, să le asigure informații exacte, precum și să întreprindă în măsura limitelor permise de legislația națională, pași în vederea prevenirii propagandei greșite privind emigrația și imigrația.⁵⁶

- Convenția nr.105 asupra abolirii muncii forțate, adoptată la New York la 25.06.1991,⁵⁷ are drept scop obligarea fiecărui membru al Organizației Internaționale a Muncii să abolească munca forțată sau obligatorie și să nu recurgă la ea sub nici o formă, luând măsuri eficiente în vederea abolirii imediate și complete a acesteia.

- Convenția nr.122 privind politica de ocupare a forței de muncă, adoptată la Geneva la 09.07.1964.⁵⁸ În vederea stimulării creșterii și dezvoltării economice, a ridicării nivelului de trai, a satisfacerii necesităților de forță de muncă și a rezolvării problemelor șomajului și subocupării forței de muncă, această Convenție are drept scop obligarea statelor membre de a formula și aplica un obiectiv esențial, o politică activă urmărind promovarea ocupării depline a forței de muncă, în scop productiv și în condiții de liberă alegere a muncii.

Numărul tratatelor bilaterale semnate de către Republica Moldova în acest domeniu este destul de redus (anexa nr. 10), iar în ce privește proiectele tratatelor

⁵⁴ Convenția nr.29 privind munca forțată sau obligatorie, adoptată la Geneva la 28.06.1930.

⁵⁵ Convenția OIM nr.97 privind migrația în scop de angajare, adoptată la Geneva la 01.07.1949.

⁵⁶ Ibidem. Convenția OIM nr.97 privind migrația în scop de angajare, adoptată la Geneva la 01.07.1949.

⁵⁷ Convenția nr.105 asupra abolirii muncii forțate, adoptată la New York la 25.06.1991.

⁵⁸ Ibidem. Convenția nr.105 asupra abolirii muncii forțate, adoptată la New York la 25.06.1991.

bilaterale pregătite pentru semnare, potrivit listei preluate de la Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al RM (anexa nr. 11), putem ferm constata că Republica Moldova tinde spre stabilirea relațiilor bilaterale în domeniul migrației cu o serie de state, și a manifestat un interes vădit pentru aceasta, însă, la momentul de față, acestea din urmă rămân la faza de proiecte și nu au nici o forță juridică, astfel stopând, într-o oarecare măsură, nivelul de protecție al cetățenilor moldoveni în relațiile bilaterale cu alte state.

De asemenea, pot fi menționate și mecanismele care sunt destinate luptei împotriva traficului de ființe umane, cum ar fi Convenția Consiliului Europei privind lupta contra traficului de ființe umane (2005). La nivel național, în acest domeniu a fost creat și un Comitet Național pentru Combaterea Traficului de Ființe Umane și adoptarea Planului Național de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2008-2009.

În același context, este important de a sublinia și importanța proceselor regionale consultative și mecanismele de parteneriate lansate la nivel european, ce au un impact benefic asupra perfecționării și coordonării politicilor migraționale naționale, pentru o gestionare mai eficientă a căilor de imigrare legală, precum și contracararea efectelor negative ale migrației ilegale.

Un exemplu elocvent în acest sens pentru Moldova ar putea servi lansarea de către UE a *Parteneriatului de Mobilitate* în iunie 2008, care reprezintă un instrument comunitar-pilot, menit să gestioneze fluxurile migraționale, în interesul UE, al țărilor partenere și al migranților. Deși Documentul de lansare a Parteneriatului, fiind o declarație de intenție, nu are forță juridică, ci are un caracter politic, acesta reprezintă un important mecanism pentru dezvoltarea capacităților de gestionare a fenomenului migrației în Moldova. Acest gen de inițiative ar putea divulga lacunele existente în cadrul juridic vizavi de migrație, precum și problemele cu care se confruntă statul la acest capitol, pentru a putea ajusta cadrul normativ la noile exigențe ale realității.

Rolul acestor instrumente este de a delimita statutul juridic al migranților și refugiaților și de a asigura un cadru universal pentru cooperarea statelor privind garantarea protecției acestora și implementarea unor programe și strategii eficiente de gestionare a migrației.

a) Cadrul juridic la nivel național. Actele normative ale RM care reglementează problematica migrației vizează un complex de măsuri legislative, sociale și administrative îndreptate spre gestionarea eficientă a fenomenului migrațional. Astfel, cadrul legislativ în domeniu include:

- *Legea cu privire la migrație nr. 1518-XV din 06.12.2002* (M.O. Nr. 1-2 art. Nr.2 din 15.01.2003), prevede noțiunile de bază în domeniul migrației (de exemplu: migrație, apatrid, cetățean străin, imigrant, emigrant, migrație de muncă, lucrător imigrant, lucrător detașat, migrație frontalieră, migrație ilegală, repatriat, permis de ședere, cotă de imigrare în scop de muncă), principiile migraționii, regulile de bază ale emigrării și imigrării, procedura de legalizare a imigranților, statutul de emigrant, drepturile și libertățile imigranților, răspunderea cetățenilor străini și a apatrizilor, legalizarea imigranților, expulzarea și extrădarea.

- *Legea cu privire la ieșirea și intrarea în RM, nr. 269-XIII din 09.11.1994* (M.O. Nr. 6 art. Nr. 54 din 26.01.1995), care definește dreptul de ieșire/intrare în RM și restricțiile corespunzătoare, temeiul eliberării pașaportului și a documentului de călătorie, cererile de ieșire și intrare în Republica Moldova, refuzul eliberării pașapoartelor, a documentelor de călătorie, a invitațiilor și a permiselor de ședere, statutul juridic al persoanelor care ies și care intră în Republica Moldova

- Regimul juridic al cetățenilor străini și apatrizilor este reglementat de *Legea cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și apatrizilor în RM, nr. 275-XIII din 10.11.1994* (M.O. Nr. 20/234 din 29.12.1994), modificată prin H.P. nr.276-XIII din 10.11.94 „Pentru punerea în aplicarea a Legii cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor în Republica Moldova”, și se referă la drepturile și obligațiile cetățenilor străini și apatrizilor, privește răspunderea administrativă și penală pentru încălcarea legislației în vigoare, precum și actele normative subordonate legilor care detaliază aceste reglementări⁵⁹.

- Regimul juridic al modului de solicitare al azilului în țara noastră este reglementat de *Legea privind azilul în RM, nr.270 din 18.12.2008* (M.O. Nr. 53-54 din 13.03.2009). Scopul legii este instituirea unui cadru juridic și instituțional de funcționare a sistemului de azil în Republica Moldova. Legea în cauză nu se aplică persoanei recunoscute de autoritatea Republicii Moldova ca având drepturi și obligații legate de deținerea cetățeniei Republicii Moldova. În același context, putem sublinia și perspectivele de perfecționare legislativă în această sferă, prin elaborarea unui proiect de *Lege privind regimul străinilor în Republica Moldova*, îndreptate spre asigurarea unui mecanism complet, uniform și continuu de reglementare a regimului străinilor pe teritoriul Republicii Moldova. Totodată, răspunderea juridică care se referă la procesele migraționale și categoriile de subiecți vizați, este reglementată și de Codul Penal al Republicii Moldova⁶⁰ din 18.04.2002 (de exemplu: organizarea migrației ilegale, traficul de ființe umane, proxenetismul) și Codul Muncii al RM nr.154 – XV din 28.03.2003 (de exemplu: părțile contractului individual de muncă, conținutul contractului individual de muncă, desfășurarea activității de producție și prestarea serviciilor).⁶¹

Un alt aspect important al fenomenului migrațional, implică migrația forței de muncă, care este reglementat prin:

- *Legea cu privire la migrația de muncă nr. 180-XVI din 10.07.2008*, (M.O. Nr. 162-164 art. Nr.598 din 29.08.2008) care prevede condițiile de imigrare în Republica Moldova cu scopul angajării în câmpul muncii, acordarea și prelungirea

59 Hotărârile Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind eliberarea de invitații cetățenilor străini și apatrizilor, Nr. 33 din 22.01.2004, M.O. 19-21/160 din 30.01.2004, precum și a Regulamentului cu privire la instruirea cetățenilor străini și apatrizilor în instituțiile de învățământ din Republica Moldova, Nr. 746 din 21.06.2003, M.O. nr.138-140/824 din 08.07.2003.

60 Codul Penal al Republicii Moldova. Nr. 985 din 18.04.2002, M.O. Nr. 72-74, art Nr: 195 din 14.04.2009. [Art. 165, 220, 3621].

61 Codul Muncii al RM nr.154 – XV din 28.03.2003 (M.O. Nr. 159-162 din 29.07.2003). Art. 3, 46(9), 49(5), 233(3).

dreptului la muncă și a dreptului de ședere provizorie în scop de muncă, angajarea provizorie în câmpul muncii în străinătate a cetățenilor RM, eliberarea licenței pentru activitatea de plasare în câmpul muncii în străinătate a cetățenilor RM, și supravegherea și controlul respectării legislației în domeniul migrației de muncă.

La categoria mecanismelor de implementare a acestor acte normative, au fost aprobate strategii și planuri de acțiuni vizavi de problematica migrației ilegale care cauzează multiple probleme legate de plasarea forței de muncă, lezarea drepturilor cetățenilor RM aflați peste hotare, protecția socială a lucrătorilor migranți. Aceste probleme corelate cu fenomenele negative precum este traficul ilicit de persoane este reglementat prin *Legea privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane nr. 241-XVI din 21.10.2005* (M.O. Nr. 164-167 din 09.12.2005) care stabilește prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, protecția și asistența victimelor traficului de ființe umane, prevenirea și combaterea traficului de copii, protecția și asistența copiilor victime ale traficului de ființe umane, răspunderea pentru traficul de ființe umane și cooperarea internațională.

Alte legi inportante în acest domeniu sunt:

- *Hotărârea Guvernului cu privire la măsurile suplimentare de realizare a Sistemului național de pașapoarte Nr. 376 din 06.06.1995* (M.O. Nr. 47, art Nr : 344 din 24.08.1995)⁶² prin întremediul căreia este aprobat Regulamentul cu privire la modul de perfectare și eliberare a actelor de identitate ale Sistemului național de pașapoarte și Regulile de ședere a cetățenilor străini și a apatrizilor în Republica Moldova care stabilește modul de perfectare și eliberare a actelor de identitate către cetățenii Republicii Moldova, cetățenii străini, apatrizii, refugiații și beneficiarii de protecție umanitară domiciliați permanent sau temporar în teritoriul ei, statutul juridic al acestora și modul de ieșire din și intrare în Republica Moldova.

- În scopul consolidării relațiilor de colaborare cu statele membre ale Uniunii Europene, Statele Unite ale Americii, Canada, Confederația Elvețiană, Regatului Norvegiei, Republicii Islanda și Japonia, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat *Legea privind abolirea regimului de vize pentru cetățenii statelor membre ale Uniunii Europene, Statelor Unite ale Americii, Canadei, Confederației Elvețiene și Japoniei Nr. 151-XVI din 08.06.2006*, (M.O. Nr. 102-105, art Nr: 482 din 07.07.2006)⁶³ prin care a fost abolit, începând cu data de 1 ianuarie 2007, regimul de vize pentru cetățenii statelor menționate mai sus. Lege în cauză constituind una din politicile migraționale ale Republicii Moldova.

Mecanismele de implementare a actelor normative în domeniul migrației, pornesc de la angajamentele Republicii Moldova pe plan intern și extern pentru dezvoltarea capacității statului de gestionare eficientă a fenomenului migrației. Acestea se referă la strategiile, planurile și programele, care urmăresc elaborarea

62 H.G. Nr. 376 din 06.06.1995 cu privire la măsurile suplimentare de realizare a Sistemului național de pașapoarte. M.O. Nr. 47, art Nr : 344 din 24.08.1995.

63 *Legea privind abolirea regimului de vize pentru cetățenii statelor membre ale Uniunii Europene, Statelor Unite ale Americii, Canadei, Confederației Elvețiene și Japoniei. Nr. 151-XVI din 08.06.2006*, M.O. Nr. 102-105, art Nr: 482 din 07.07.2006.

planurilor și programelor necesare pentru controlarea proceselor migraționale. Aceste mecanisme reies din procesul de implementare a Planului de acțiuni RM-UE, care reglementează procesele migraționale și problemele aferente acestuia în Capitolul 2.5. *Cooperarea în Domeniul Justiției și Afacerilor Interne*, privind problemele legate de migrația legală și ilegală, azilul etc. În contextul acestor angajamente au fost elaborate și implementate planuri naționale privind domeniile vizate, astfel cum ar fi: Programul Național de Acțiuni pentru Migrație și Azil, Planul național de acțiuni pentru anul 2008 privind protejarea cetățenilor RM aflați peste hotare, Planul de acțiuni privind stimularea reînțoarcerii lucrătorilor migranți moldoveni de peste hotare, Planul național de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2008-2009. Un instrument relevant în acest context, constituie și Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2004-2008 (PNADO), prin care au fost întreprinse unele măsuri vizavi de problematica migrației. Prin urmare, subliniem importanța Deciziei Comisiei Naționale pentru Integrare Europeană, prin care Ministerul Justiției este împuternicit cu funcția de coordonator al procesului de elaborare al noului Plan de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2009-2012.

1.3. Concluzii la capitolul I

În prezent, fenomenul migrației, care a căpătat un caracter internațional datorită fluxurilor migraționiste permanente, reclamă o ocrotire deosebită atât la nivel național cât și internațional, pornind de la garantarea dreptului la libera circulație, care determină procesul migrațional.

Deși migrația a fost o componentă a tuturor formațiunilor social-economice ce s-au perindat de-a lungul evoluției istorice a omenirii, fenomenul migrației și statutul juridic al străinului au devenit obiect de studiu pentru juriști abia în secolul al XX-lea.

În prezentul capitol s-au făcut analize succinte ale unor acte internaționale și naționale care pun sub ocrotire drepturile și libertățile fundamentale ale omului (dreptului la libera circulație, protecția socială a lucrătorilor migranți, prevenirea și combaterea traficului de ființe umane).

Au fost supuse analizei lucrările mai multor autori care au abordat subiectele ce au prezentat interes pentru noi (definirea noțiunii de migrație, emigrație, identificarea dispozițiilor legislative cu privire la migrație, ieșire și intrarea în RM, mecanismele juridice în domeniul migrației, statutul juridic al cetățenilor străini și apatrizilor, statutul juridic al refugiaților etc.).

APARIȚIA ȘI EVOLUȚIA FENOMENULUI MIGRAȚIEI ȘI REGLEMENTAREA JURIDICĂ A ACESTUIA

2.1. Caracteristica apariției și evoluției fenomenului migrației și a statutului juridic al străinului

Prin *migrație* înțelegem permutarea teritorială a persoanelor, însoțită de schimbarea locului de trai.⁶⁴ În limba latină cuvântul migrație înseamnă a schimba reședința, a merge de la un loc la altul, a pleca. *Migratum est Romam* (a se muta cu traiul în Roma), *migrare suis finibus* (a emigra în străinătate), *ex urbe rus habitatum migrare* (a emigra din oraș pentru a se stabili cu traiul în mediul rural), sunt exemple de valoare care coincid aproape în totalitate cu conceptul de astăzi al emigrării. „Cuvântul migrație are o semnificație majoră”, pentru că îl folosim doar atunci când este vorba de o schimbare radicală a vieții.

În schimb romanii îl foloseau și în alt sens: *Migrare ad gênerum* (a muta casa la fiu), *ad alium matrimonium migrare* (a emigra la o altă căsătorie = a se recăsători), *migrare in colorem marmóreum* (a emigra la culoarea de marmură). Această noțiune este folosită de asemenea și cu alte construcții: *Jura migrare* (= emigra de la drepturile sale), *omne migrat* (totul este schimbător, totul este trecător), *panta rei* (= totul provine din Heraclitus); *migrare ex hac vita* (a emigra de la această viață = a muri).⁶⁵

Diferența între *e-* și *i-* este aceeași, dar dacă în Roma nu s-ar fi pus problema migrației în același sens în care ea este tratată astăzi, ea nu ar fi fost definită ținându-se cont de emigranți și imigranți.⁶⁶

După marile mișcări ale popoarelor care au fost strămutate de către romani au urmat invaziile barbarilor iar apoi marile deplasări ale arabilor, până când s-a ajuns la cea mai mare din toate migrațiile europene și anume la cele îndreptate spre continentul american.

⁶⁴ Legea cu privire la migrație nr. 1518-XV din 06.12.2002 (M.O. Nr. 1-2 art. Nr.2 din 15.01.2003). Cap I.

⁶⁵ Blanco C. Las filosofías de la integración ente las nuevas pautas migratorias y la evolución del fenómeno migratorio. México: Civicas, 1992. 244 p. p.43.

⁶⁶ Arnal Mariano. Migración [on-line]
<http://www.Elalmanaque.Com/Ecologia/Migracion.Htm> (citată 12.04.2009).

Următoarele migrații care au avut loc, nu numai că au schimbat structura demografică a lumii, dar la fel și ideile sale de bază. Ultimele mișcări în masă ale populației au fost cele de pe timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Scopul lui Hitler a fost de a schimba imaginea Europei condusă de Reich, în contextul ideologiei naziste.⁶⁷ Marele mișcări migratorii de astăzi care atrag milioane de lucrători împreună cu familiile sale în Uniunea Europeană, posibil că vor fi de neoprit, așa cum au fost pe timpuri invaziile barbarilor sau emigrarea masivă în SUA. Nu va exista nici o lege care va putea opri această populație.

Vorbind despre migrație este necesar să ne reamintim perioadele istorice care au existat. Fragilitatea memoriei popoarelor și tendința de a ascunde situațiile dificile care au fost trăite înainte ne face să uităm informații importante care au marcat de-a lungul secolelor istoria omenirii. Numai în contextul istoric și ținând cont de situația economică și socială, ar putea fi înțelese care sunt motivele adevărate pentru care lumea migrează, deoarece oameni de pe toate continentele sosesc în țările de destinație cu speranța de a obține dreptul de ședere pentru o perioadă de timp, pentru a avea posibilitatea de a construi o viață nouă acolo.⁶⁸

Fenomenul migrației a existat dintotdeauna, (în anexa nr. 1, Fig. 2.1. este evidențiat procesul migrațional de-a lungul secolelor),⁶⁹ fiind concretizat prin invazii, colonizări și cruciade, sau provocat, în general, de atracția exercitată de către regiunile mai bogate asupra populațiilor mai sărace.⁷⁰ În afară de aceasta, nu există nici un exemplu în istoria vreunei țări a cărei influență politică și economică să nu fi beneficiat de o demografie dinamică sau de acțiunea unei populații numeroase și omogene. Se consideră că există o sinergie a factorilor politici, economici sau demografici a căror conjuncție nu permite provocarea mișcărilor migraționale.⁷¹

În zilele noastre, preocuparea demografică reappare datorită riscurilor ce ar putea influența în mod negativ ordinea socială, sau declanșa unele tulburări ale echilibrului etnice sau religioase, dând naștere unor crize, la nivel local, continental sau chiar planetar. Contrastând cu optimismul afișat în urmă cu câțiva ani, o mare parte din punctele de vedere de astăzi se înscriu într-o concepție neo-malthusianistă în ceea ce privește decalajul între demografie și bogăție. Apare ideea că lipsa dezvoltării se datorează în mare parte unui exces demografic. Analizând relația dintre putere și populație, dintre cantitatea și calitatea fenomenului

67 Brettler B. Migration theory: Talking across disciplines. Londra: Routledge, 2000. 328 p. [p.171].

68 Cachon K. Historia de las migraciones internacionales, aparición y evolución. Málaga: ETHAS, 1998. 150p. [p.45].

69 Harta [on-line]. <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/migration-management-foundations/migration-history/lang/es> (citată 15.03.2009).

70 Fenomenul Migrației în România - Migrația Cercetătorilor Romani [on-line]. http://facultate.regieline.ro/referate/economie/fenomenul_migratiei_in_romania_migratia_cercetatorilor_romani-71392.html (citată 20.08.2009).

71 Bade C. El mundo en movimiento: las migraciones desde finales del siglo VII hasta nuestros días Cambridge: Cambridge University Press, 2003. 246 p. [p.66].

demografic și alți factori constituenți ai sistemului global contemporan putem cert constata că relația între „*explozia demografică*” și „*explozia tehnologică*” pare să ia amploare.⁷²

Migrația popoarelor (sau invaziile barbare) este numele dat migrațiilor umane din Europa care au marcat tranziția dintre Antichitate și Evul Mediu.

Dintre toate invaziile migratorilor cu care s-a confruntat omenirea de-a lungul istoriei, cele din secolele III-VIII din Europa Occidentală au rămas în conștiința colectivă ca reprezentând „marile invazii barbare” (în anexa nr. 2, Fig. 2.1.2. sunt evidențiate migrațiile din perioada secolelor II-V)⁷³, model prin excelență al distrugerii în toate planurile și mai ales al bulversărilor axiologice. Pentru istoriografie problema nu se poate pune, însă, în termeni atât de generali. Migrațiile acestei perioade pot fi privite din multiple puncte de vedere, de la a cerceta resorturile care au pus în mișcare masele, până la a înțelege ultimele consecințele ale fenomenului dat.⁷⁴

Este cert faptul că în secolul al IV-lea Imperiul Roman traversa o criză fără precedent. Practic, în fiecare domeniu existau dificultăți. „Capodopera de imobilism”, cum a fost numit de către Le Goff, am putea considera că Imperiul își semnase propria condamnare.⁷⁵ După grava criză a secolului al III-lea, împăratul Dioclețian încercase o reorganizare, dar aceste reforme vor fi sortite eșecului. Vor mai exista și alte încercări de reformă, mai mult sau mai puțin timide. Insistând pe caracterul preponderent urban al Imperiului, François Guizot vorbește despre o remarcabilă încercare a împăraților Honoriu și Teodosiu cel Tânăr de a îl menține printr-o radicală schimbare a sistemului politic: instituirea unei guvernări reprezentative ce avea drept scop menținerea unității acestui imperiu în disoluție. În același timp trebuie amintit rolul din ce în ce mai mare pe care creștinismul începuse să-l joace o dată cu convertirea împăratului Constantin.

Principalii actori ai acestui prim val sunt triburile germanice. În ciuda faptului că, din punct de vedere cronologic, au întâietate, hunii au afectat mai puțin societatea vest-europeană, cel puțin în mod direct, indirect reprezentând însă motivul deplasării altor populații. Tot ce ține de barbari apare ca total diferit de lumea civilizată a Romei. Forma lor principală de organizare sunt comunitățile. Practic, viața lor se învâрте în jurul ideii de război, lucru reflectat atât în structura socială cât și în religie. Cu toate acestea, ar fi hazardat să le afirmăm inferioritatea fără drept de apel în fața romanilor.

Invaziile din secolele V-VI au fost considerate de către Le Goff o „fugă înainte” a unor popoare împinse din spate de către altele, care la rândul lor vor fi

72 Schulte B. Treatment of third Country Nationals in European Community Law, The Status Quo. Munchen: Max Planck Institut fur Auslandsches und Internationales Sozial Recht, 1998. 388 p. [p.23].

73 Harta [on-line]. http://wapedia.mobi/ro/Fi%C5%9Fier:Invasions_of_the_Roman_Empire_1.png (citat 15.03.2009).

74 Massez D.S., Arango L., și Hugo G. Theories of Internacional Migration: A Review and Appraisal. In: Population and development Review. 1993, nr. 9, p. 431-466.

75 Ibidem. p.432.

dislocate.⁷⁶ Primii apăruți sunt germanii răsăriteni, vizigoții și apoi ostrogoții. În anul 410 regele Alaric al vizigoților reușește chiar să cucerească Roma. În anul 476 ultimul rege roman este detronat de regele ostrogot Odoacru, care întemeiază un regat în Italia. Sunt urmați de suebi, vandali și alamani, care trec Rinul tot la începutul secolului al V-lea. În Galia înaintează burgunzii, francii și alamani, iar iuții, anglii și saxonii traversează Marea Nordului și se stabilesc în Britania. În secolul VI, tot în Italia, se stabilesc longobarzii. În aceleași secole, în Africa, ia naștere regatul vandalilor.⁷⁷

Anul 476 nu a creat, și nici nu ar fi fost normal să creeze, un vid de putere în spațiul european. Teritoriile occidentale ale Imperiului fuseseră pierdute treptat în favoarea barbarilor, iar unele dintre statele acestora erau deja create. Configurația politică a perioadei este deosebit de dinamică. Dacă în secolele IV și V preeminența aparține regatelor gotice și burgunde, un secol mai târziu expansiunea francilor schimbă centrul de putere. Guizot vorbește de încercările pe care aceste noi puteri politice le fac pentru a se legitima și, în același timp, caracterizează perioada ca fiind una de „haos al tuturor elementelor, prima vârstă a tuturor sistemelor, un talmeș-balmeș universal”.⁷⁸

Nu trebuie să uităm că tot acum apar regii, „de fapt niște căpetenii de trib”, dar care vor deschide calea ideii de regalitate, atât de străină lumii romane, unde împăratul a ramas atâta timp, măcar formal, „primus inter pares”, dar atât de familiară Evului Mediu.

Din prăbușirea unui mare Imperiu pe ruinele căruia se edifică regatele barbare amintite, sintetizând o moștenire, o formă pe care o umple cu un fond nou, va lua naștere Europa feudală, o Europă a Evului Mediu originală în raport cu orice alt ansamblu politic. Nașterea acestei Europe a stat în însăși ideea fărâmițării și sintezei realizate între ideologiile imperiale și cele barbare. „Acum se zămișlește Europa” afirma Le Goff, vorbind despre structurile pe care Evul Mediu le așează la temeliiile Europei, din care fundația ar consta tocmai în această stabilire a migrațiilor pe fostul teritoriu roman⁷⁹.

După cum am observat, populația mondială în ultimii cincizeci de ani a crescut considerabil. Evoluția și repartizarea sa a evoluat sub influența, pe de o parte, a dinamicii populațiilor din zona lumii a treia, iar pe de altă parte, sub influența îmbătrânirii progresive a populației din zonele cele mai bogate. Aceste state au devenit în cațiva ani dependente de fenomenul imigrațional. Această perioadă se caracterizează prin răsturnarea tendințelor și prin complexitatea extremă a mișcărilor populației mondiale. Pentru a argumenta această afirmație vom analiza în continuare evoluția și tendințele fenomenului migrației contemporane.

76 Ibidem. p.454.

77 Migrația popoarelor, Societatea. [on-line].
http://wapedia.mobi/ro/Migra%C5%A3ia_popoarelor?t=5 (citată 16.04.2009).

78 Ibidem.

79 Ibidem.

După terminarea celui de-al Doilea Război Mondial, Europa a cunoscut un mare val de refugiați, aproximativ 30 de milioane, care fugeau din zonele devastate de lupte, mulți din ei s-au instalat în Statele Unite, în țările Commonwealth-ului și în zona occidentală a Germaniei. În scopul realizării reconstrucției au avut loc schimburi de muncitori între țările care dispuneau de rezerve de forță de muncă (Italia, Olanda și Germania de Vest) și țările vecine cu deficit de forță de muncă (Franța, Belgia). Ca urmare, patronii francezi și-au îndreptat interesele spre Spania, Portugalia și Algeria. După stoparea imigrărilor dinspre Răsărit, Germania și-a extins zona de recrutare spre Grecia și Spania, iar apoi spre Iugoslavia și Turcia. Anglia a continuat să solicite forță de muncă din țările Commonwealth-ului și Irlanda. Pentru statele coloniale europene care dispuneau de imperii dincolo de ocean, perioada de decolonizare s-a realizat prin intermediul revenirilor masive ale coloniștilor Europei.⁸⁰

În această perioadă, cele mai multe state industrializate au recrutat muncitori imigranți pentru a-și susține expansiunea economică, pentru a-și stimula dezvoltarea și pentru a stopa fluctuațiile conjuncturale ale locurilor de muncă.

Germania adoptă o legislație riguroasă care favorizează imigrația temporară, conform acesteia, permisul de muncă era eliberat pentru perioada de un an și putea fi reînnoit de două ori pentru o perioadă de doi ani. În 1965 permisele de ședere pe durată limitată devin excepționale iar reintegrarea familiei este tolerată cu greu.⁸¹

Anglia de asemenea optează pentru o imigrare de tip temporar. Legislația privind cetățenia încurajează stabilirea propriilor cetățeni din Commonwealth precum și instalarea în țară a celor care provin din India, Pakistan și Insulele Antile.

Franța a ales un sistem mixt care recurge la forța de muncă provenită din țările fostului său imperiu colonial precum și la recrutarea forței de muncă din sudul Europei, în special a portughezilor. Avantajul primului titlu de ședere este legat de permisul de muncă care era eliberat pentru o perioadă de un an și care putea fi reînnoit pentru trei ani, iar apoi pentru zece. După acest interval de timp, imigrantul putea solicita naturalizarea sa în condițiile cerute de codul naționalităților din 1945. În această perioadă fluxurile migratorii sunt în cea mai

80 Barth F. La mundialización de las migraciones internacionales, In: Simposium privind Migrația, al VII-lea Congres spaniol de Sociologie: Convergențe și divergențe în Societatea Globală, Federația Spaniolă de Sociologie, Salamanca, 20-22 septembrie 2001. p. 54.

81 Tudorache C. Academia de Studii Economice, București, Evoluția fenomenului migrației în Europa. 100 p., p. 98. din Garson J.P. și Loizillon A. Changes and Challenges: Europe and Migration from 1950 to the present, studiu prezentat în cadrul conferinței cu tema „The economic and Social Aspects of Migration”, organizată de Comisia Europeană în cooperare cu OCDE, Buxelles 2003. [on-line] <http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:fDbTkrWYcocJ:www.ectap.ro/articole/211.pdf+Gars on+loizillon+migration&hl=mo&gl=md&pid=bl&srcid=ADGEESjCSw-z5HFEOZJaxUnOy0SxfqCHO1vnFX4hVY0mmuOTNfL-8FGIP7EVyAtYNZxC1b3BHtREcalFcB0TUldIFY3TGzkNVNcrnmrM7gca10d3PKBLJeGfya1kBGm8cGQRxXXs0x9P&sig=AHIEtbRj7GQq6NxG0jSh0g61rWTEsy008Q> (citată 10.06.2009).

mare parte a lor de tip intercontinental, ele sunt încurajate de o conjunctură economică deosebit de favorabilă.

Anii '70 marchează o veritabilă cotitură provocată de criza economică și de apariția unor noi tehnologii de producție industrială care necesită forță de lucru mai bine calificată și mai puțin numeroasă (mai mult calitate decât cantitate)⁸².

Acumularea acestor fenomene poate explica în orice situație și într-un mod corect migrațiile internaționale.⁸³ Acestea apar sau, din contra, sunt stopate prin acțiunea a trei factori. În primul rând trebuie să existe populații slab dezvoltate care să fie confruntate cu precaritatea economică. De asemenea, mai trebuie să fie slăbite cadrele de integrare politică și socială, ceea ce conduce la cântărirea a noi forme de solidaritate. În fine, trebuie să existe un răspuns extern la aceste cereri. Confruntate cu aceleași dificultăți, sedentarizarea lucrătorilor imigranți și reintregirea familiilor acestora, precum și reacția puterilor publice a fost foarte asemănătoare în țările industrializate și a constat în demararea unei politici de imigrare bazate pe trei componente: controlul, returnarea și asimilarea. În luna noiembrie a anului 1973, Germania Federală întrerupe brusc orice recrutare de muncitori străini, urmată de Franța în anul 1974 iar apoi de cea mai mare parte a statelor europene. Începând cu anii 1975-1976 sunt înăsprite controalele la frontiere și sunt adoptate diferite măsuri financiare pentru a favoriza întoarcerea străinilor în țările de origine. Acești ani se caracterizează prin trecerea de la o emigrare a forței de muncă la o emigrare a populației. Noii „*străini*” sunt în marea lor majoritate copii născuți pe teritorii europene, iar recrutarea forței de muncă străine este oprită.⁸⁴

Marea majoritate a muncitorilor neeuropeni decid să se instaleze în țări noi și să opteze pentru reintregirea familiei. Puțini din ei tind să beneficieze de politicile îndreptate spre ajutorul acordat pentru reintoarcere în propria țară, din contra, numeroși greci, italieni sau spanioli se reântorc din propria dorință în țările lor de origine la fel ca și o bună parte a forței de muncă finlandeze care părăsește Suedia. Această sedentarizare a populațiilor europene se explică prin efectele economice ale construcției europene.

Migrația persoanelor cu o înaltă calificare profesională originari din țările lumii a treia constituie un nou fenomen. Anglia, Franța, Belgia și Olanda au primit numeroși specialiști latino-americani, africani, asiatici sau chiar din alte țări ale Europei. Același lucru se intamplă cu Statele Unite și Canada, care recrutează specialiști din lumea a treia sau din Europa (Anglia, Olanda și Germania în special). Exodul de profesioniști este destul de semnificativ, între anii 1969-1979 el a reprezentat 500.000 de cadre în SUA (30% - medici).⁸⁵

82, „Migration in Europe: Lessons from the Past” [on-line]. 2005. www.europa.eu.int_comm/employment_social/fundarmi/movement/studies (citat 1.06.2009).

83 Massez D.S., Arango L., și Hugo G. Theories of International Migration: A Review and Appraisal. In: Population and development Review. 1993, nr. 9, p. 431.

84 *Ibidem.* p. 438.

85 *Ibidem.* p. 451.

Reintegrarea familiilor de imigranți pune țările europene în situația de a fi nevoite să integreze în țară persoane care nu corespundeau nici unei necesități economice. În anul 1980 muncitorii emigranți sunt estimați la 20 de milioane, iar dacă se vor lua în calcul și membrii familiilor acestora, atunci se va ajunge la 35-40 milioane.

Începutul anilor 1980 este caracterizat de o creștere masivă a numărului solicitărilor de azil politic, drept urmare creșterii conflictelor armate în lume, numărul acestora ajungând până la 8,5 milioane persoane.

Țările comunității europene și cele ale Europei de Nord au devenit în mod progresiv importatoare ale forței de muncă provenită din toate continentele lumii. Emigranții au fost separați în mai multe categorii: ex-iugoslavii care lucrau în Franța erau de origine sârbă, iar cei care lucrau în Germania cel mai des erau de origine croată. În Belgia cei mai numeroși erau italienii și turcii, în Franța - mediteranienii, iar Elveția atrăgea o puternică colonie italiană. Vecinătatea, relațiile istorice și limba sunt principalii factori care explică câmpurile migratoare internaționale⁸⁶.

Căderea Zidului Berlinului a contribuit la crearea unui puternic val de emigranți dinspre țările membre ale Tratatului de la Varșovia spre țările occidentale. Anul 1985 a fost anul în care au avut loc cele mai mari deplasări ale populației din Europa de după anul 1945 (cu 1,5 milioane de persoane îndreptate dinspre est spre vest).

Nu în ultimul rând trebuie menționate și importante mișcări în interiorul continentelor din motive de naționalitate sau fuga de războaie:

- războiul din Golf a provocat mișcări masive ale populației (3,4 milioane în total) care au zdruncinat în profunzime echilibrul populației;
- 500.000 de persoane (10% din populație) au părăsit Tadjikistanul în câteva luni (vara-toamna anului 1992);
- 1 milion au fost refugiați în Rusia, număr ce va spori în urma războiului ruso-cecen în 1999;
- peste 1,5 milioane de albanezi și sârbi au părăsit locurile natale pe timpul războiului din Kosovo în 1999;
- 60 de milioane de ex-sovietici trăiesc în afara granițelor țării lor de origine etc.

Plecările în străinătate sunt din ce în ce mai numeroase: între 1986 și 1990 - 800.000 reprezentanți ai ex. U.R.S.S., dintre care 300.000 sunt de origine germană.⁸⁷ Circulația crește în special începând cu Polonia, dinspre țările Europei Centrale și Sud-Est europene nu s-a mai produs imigrația preconizată. Celelalte țări ale Europei Centrale cunosc fluxuri de circulație sporite dar punctuale, polonezii și

⁸⁶ *Ibidem*. p. 458.

⁸⁷ Ankenbrant N. La cuestión migratoria en el mundo al finales del siglo XIX. Madrid: Alianza. 1999. 175 p. [p.74-79].

emigranții tradiționali continuă să plece însă într-un număr mai mult mai redus decât înainte de căderea comunismului.⁸⁸

După anul 1980 în Asia de Sud are loc o creștere a emigrațiilor interne în regiune, și nu doar cu destinația tradițională Orientul Mijlociu, care rămâne însă o a doua opțiune. 450.000 de filipinezi emigrează în Asia; țări ca Tailanda, Indonezia, Malaezia devin țări de emigrare în timp ce Singapore, cu 300.000 de străini (din care 60% malaezieni), Taiwanul - țări de imigrare.

Accelerarea mobilității internaționale se datorează rupturii anumitor echilibre într-o lume care a devenit „grădina planetară”. Situația economică a țărilor mai puțin dezvoltate s-a agravat, cu excepția Asiei și Americii de Sud în care nu a urmat cursul exploziei demografice. Economia mondială s-a globalizat înlesnind mișcările persoanelor, serviciilor, bunurilor și a capitalurilor. Presiunea migrației se va exercita de acum înainte dinspre regiunile planetei cu rata ridicată a natalității spre zonele prospere cu o natalitate scăzută.

Situația mondială s-a complicat extraordinar de mult în doar câțiva ani, tradiționalele fluxuri migratoare au cedat locul migrațiilor din Est-Vest sau Sud-Nord.⁸⁹ Majoritatea țărilor C.E.E. au devenit țări de imigrare, la fel ca și unele țări din Europa Centrală (Ungaria, Polonia, Cehia). Cinci milioane de emigranți constituie factori esențiali pentru economia țărilor petroliere ale Golfului arabopersan. Imigrația australiană în mod tradițional de origine britanică, astăzi este mai mult asiatică. Japonia și Coreea de Sud devin în mod progresiv țări care recrutează forța de muncă. Structura etnică a imigrației din SUA cunoaște o transformare radicală, popoarele de origine latino-americană aici reprezintă deja a doua minoritate rasială, de exemplu până în anul 2025 populația SUA va crește cu circa 25% iar cea a Mexicului cu 88%.⁹⁰

Migrația populației este o lege a evoluției populației care poate fi pusă în evidență numai pe baza unui studiu metodic pentru a evita orice generalizare sau aproximare subiectivă. Noțiunea de migrație este foarte generală, iar în lipsa unor definiții comune și a unor instrumente destul de precise, deși se beneficiază de numeroase date ale statisticilor oficiale, nu este examinată într-un mod corect. De aceea, considerăm că toate datele (cifrele) nu au nici un sens decât dacă sunt analizate din perspectiva evenimentelor contemporane, cu o grijă deosebită față de obiectivitate. Referirile la fenomenul demografic contemporan includ tranziția demografică și mișcările populației între diferite zone.

Tranziția demografică contemporană semnifică trecerea de la un regim demografic caracterizat prin numărul ridicat al nașterilor și deceselor, la un regim „modern” cu o rată scăzută a natalității dar cu o creștere a speranței de viață. Fiecare dintre cele două regimuri este stabil, etapa de tranziție dintre acestea este însă dezechilibrată: numărul nașterilor rămâne în general stabil în timp ce numărul

⁸⁸ *Ibidem.* p. 82.

⁸⁹ Verwilghen M. În: Dezbateri internaționale cu tema: Relația de cauzalitate între procesul de migrație și dezvoltarea la nivel global, Bruxelles 2004, p. 65.

⁹⁰ *Ibidem.* p. 67.

deceselor scade, iar durata vieții crește datorită progreselor medicale și ale igienei. Astăzi, numeroase regiuni din lume sunt angajate în tranziția demografică ale cărei efecte stabilizante nu se vor resimți decât după o generație.⁹¹

În anul 1950, populația mondială era de 2,7 miliarde de locuitori, în anul 1987 era de 5 miliarde, în anul 1990 de 5,3 miliarde, iar în prezent a depășit 6 miliarde. În anul 2025 planeta va avea între 7,6 și 8,5 miliarde de locuitori, 95% din această creștere va avea loc în țările în curs de dezvoltare. După anul 1975 populația mondială a intrat într-o perioadă de creștere a populației după vârful atins în anii 1950-1960. Demografia mondială este dominată de ponderea Asiei cu peste 3,5 miliarde de locuitori pe 1/5 din suprafața terestră. China și India reprezintă, ele singure, 38% din populația totală, cu 1,3 miliarde de chinezi și 1 miliard de indieni. În anul 2025 aceste două state vor avea împreună 2 miliarde de locuitori (China a reușit mai bine decât India să-și controleze creșterea demografică, inclusiv prin metode autoritare cum ar fi majorarea vârstei de căsătorie și limitarea familiilor la un singur copil, astfel provocând mii de pruncucideri în cazul nașterii fetelor). Africa deține 600 milioane de locuitori, iar populația ei crește într-un ritm de 30% pe an. Europa, cu doar 530 milioane locuitori are în schimb o populație care crește cu doar 0,22% pe an; în anul 2025, Africa și Europa vor avea 1,5 miliarde, respectiv 550 milioane.

Diferențele demografice regionale fac să apară și multe alte diferențe între țările dezvoltate și celelalte țări; între societățile industriale cu o dezvoltare tehnologică accelerată și o creștere demografică slabă și societățile ne-industriale dependente din punct de vedere tehnologic și cu o creștere demografică mare. Acest decalaj economic este în același timp un decalaj politic între democrațiile industrializate cu o creștere demografică slabă și țările nedemocratice cu o creștere demografică intensă.

În anul 1939 populația de origine europeană reprezenta 33% din populația totală, în anul 1980-28%, în anul 1985-22%, iar în anul 2025 va reprezenta 20% din populație. Democrațiile industriale dețineau în anul 1950-20% din populație, în 1985-16%, iar în anul 2025 numărul populației va scade cu 10% din populația mondială. La această dată, dintre toate democrațiile, doar SUA, Japonia și Germania vor fi considerate „state mari” datorită populației lor.⁹²

Creșterea demografică se realizează prin: creșterea fundamentalismului islamic și acțiunile mișcărilor violente ale opoziției împotriva prezenței străinilor.

Geograful francez Pierre George distinge patru categorii de emigranți:⁹³

- emigrantul care își manifestă dorința de a-și schimba țara și, în final, naționalitatea;
- muncitorul străin care este un emigrant temporar;
- persoanele deplasate (expulzate, repatriate, transferate) alungate din țara lor de origine;

⁹¹ *Ibidem.* p.73.

⁹² *Ibidem.* p. 77.

⁹³ Arango J. Inmigración y diversidad humana. Una nueva era en las migraciones internacionales. În: Revista de Occidente. 2009, nr.287, p.5-21.

- refugiații care au optat pentru părăsirea țării lor.

Potrivit istoricului britanic specializat în relații internaționale, Paul Michael Kennedy, astăzi suntem confrunțați cu aceleași probleme pe care le-a tratat Malthus în perioada când populația se dubla la douăzeci și cinci de ani, când inovația tehnologică deschidea calea industrializării, iar tranziția demografică era la început de drum. Azi, emigrația rămâne posibilă chiar dacă este dificilă, iar tehnologia produce efecte și acolo unde nu mai există creștere demografică.

Aceste probleme s-au aflat în centrul discuțiilor din cadrul Conferinței de la Cairo privind populația și dezvoltarea (aceasta a avut ca problematică: „*Fonduri pentru populația Națiunilor Unite*”, 6-13 septembrie 1994), care s-a concentrat în special asupra rolului femeii (contracepție, educație etc.).⁹⁴

Creșterea economică a țărilor în curs de dezvoltare conduce pe de o parte la o creștere a proporției copiilor și tinerilor, iar pe de altă parte la o accelerare a urbanizării. În timp ce în Europa numărul copiilor reprezintă doar 20% din populație, această proporție crește la 50% în țările în curs de dezvoltare. În Europa, tinerii între 15-24 de ani reprezintă 15% din populație, iar în Africa de Nord aceștia sunt mai mult de 20%. Majoritatea tineretului din aceste țări se regăsește în orașe. Fenomenul urbanizării are consecințe negative urmare procesului de îndepărtare a populației din regiunile urbane. În anul 1985, 32% din populația mondială trăia în orașe, în anul 2000 ea a fost de 40%, iar în anul 2025 va ajunge la 57%. La sfârșitul acestui mileniu vor exista aproximativ 20 de metropole cu peste 11 milioane de locuitori, dintre care 17 în țări în curs de dezvoltare, de exemplu Mexic, San Paulo, Bombay, Shanghai etc. Alături de alte fenomene specifice, insalubritatea (lipsa de apă, poluarea), lipsa de locuințe sau șomajul determină în mod obiectiv și explică clar consecințele negative ale fenomenului imigrației internaționale⁹⁵.

În Uniunea Europeană, libera circulație a lucrătorilor a fost unul dintre primele drepturi recunoscute cetățenilor de către legislația comunitară. Uniunea Europeană s-a fundamentat pe o filosofie a liberei circulații a cetățenilor, însă statele membre s-au confruntat cu situații specifice în ceea ce privește migrația, adoptând diferite politici referitoare la fenomenul migrațional. Ca urmare, în Uniunea Europeană stabilirea unei politici comune privind migrația rămâne un obiectiv ambițios.

Este foarte probabil, însă, ca declinul demografic din Uniunea Europeană, ale căror consecințe se vor agrava în viitor, să modifice atitudinea cu privire la migrația din statele membre. Legătura dintre schimbările demografice (în anexa nr. 3, Fig. 2.1.3. este evidențiată migrația în anul 2008)⁹⁶ și politicile privind migrația va prezenta o problematică importantă în viitorul apropiat.

Astăzi dreptul internațional public definește dreptul migrațiilor internaționale ca fiind o ramură a dreptului care s-a dezvoltat pe parcursul anilor, și continuă să se

⁹⁴ *Ibidem.* p.54.

⁹⁵ Creșterea economică a țărilor în curs de dezvoltare [on-line]. www.gopher://gopher.pnud.org (citată 14.03.2009).

⁹⁶ Harta [on-line]. <http://www.automotive-res.com/how-to-calculate-net-migration-rate/> (citată 15.03.2009).

dezvolte urmare necesității permanente a unei cooperări internaționale. În termeni juridici, dreptul migrațiilor internaționale este în strânsă corelație cu responsabilitățile și compromisele internaționale pe care statele și le-au asumat.⁹⁷

Caracteristicile imigrației pe glob

Potrivit raportului „Situția Populației Mondiale în anul 2008”, a Fondului Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA), în prezent, 214 milioane de persoane trăiesc în afara țării lor de origine, migranții prezentând 3,1% din populația mondială.⁹⁸ Dintre aceștia, 103 milioane sunt femei, reprezentând 49,6 % din numărul total, care în cazul țărilor dezvoltate depășește numărul migranților de sex masculin.⁹⁹ Europa adăpostește 34% din toți migranții populației mondiale, SUA – 23%, Asia – 28%, Africa – 9%, și America Latină și insulele Caraibe – 3%.

Conform cercetărilor realizate, în anul 2008 numărul total al refugiaților constituia 15,2 milioane de persoane, iar aproximativ între 600 și 800 mii de femei, bărbați și copii sunt victime ale traficului ilegal de ființe umane, dintre aceștia, 80 la sută fiind femei și copii.¹⁰⁰ În prezent, există 16 milioane de refugiați. Pe de altă parte, aproape 3% din totalul migranților alege ca destinație America Latină și insulele Caraibe, în timp ce 60% preferă țări desemnate ca fiind cu „venituri mai mari”.

În anul 2008, remitențele din partea imigranților au urcat până la aproximativ 444.000 miliarde de dolari, dintre care 338.000 milioane de dolari aparțineau țărilor în curs de dezvoltare.¹⁰¹ Deși sumele care sunt trimise de către femei sunt inferioare celor trimise de bărbați, totuși cercetările arată că acestea trimit cea mai mare parte a veniturilor sale mici familiilor care au rămas în țara lor de origine.¹⁰²

În lume există aproximativ 20-30 milioane de migranți ilegali, ceea ce constituie între 10-15% din contingentul mondial al imigranților.¹⁰³ În anul 2008, au fost înregistrate 26 milioane de persoane strămutate intren din 52 state.¹⁰⁴

97 Derecho Migratorio Internacional. [on-line]. <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/migration-management-foundations/about-migration-international-migration-law/lang/es> (citată 01.04.2010).

98 United Nations' Trends in Total Migrant Stock: The 2008 Revision. [on-line]. <http://esa.un.org/migration> (citată 01.04.2010).

99 Faits et chiffres. [on-line]. <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/facts-and-figures/lang/fr> (citată 17.04.2009).

100 United Nations High Commissioner for Refugees' 2008 Global Trends: Refugees, Asylum-seekers, Returnees, Internally Displaced and Stateless Persons. [on-line]. <http://www.unhcr.org/statistics> (citată 17.04.2009).

101 World Bank's Migration and Development Brief 11 (November 3, 2009): Migration and Remittance Trends 2009. [on-line]. <http://go.worldbank.org/5YMRR0VW80> (citată 17.04.2009).

102 US Census Bureau, International Database - Country Rankings. [on-line]. <http://www.census.gov/ipc/www/idb/ranks.php> (citată 17.04.2009).

103 International Labour Organization's Towards a Fair Deal for Migrant Workers in the Global Economy. [on-line]. http://www.ilo.org/global/Themes/Labour_migration/lang--en/docName--KD00096/index.htm (citată 17.04.2009).

Împreună cu raportul, UNFPA a prezentat un studiu special în care subliniază numărul din ce în ce mai mare al tinerilor care părăsesc țările lor de origine, astfel încât în prezent tinerii între 10 și 24 de ani constituie aproape 1/3 din numărul total de migranți internaționali. Raportul evidențiază „exodul de profesioniști” din țările în curs de dezvoltare, în special în domeniul sănătății, care astăzi constituie una din problemele cele mai dificile ale migrației internaționale. Pe de o parte, persoanele ce dețin un nivel de pregătire mai calificat optează din ce în ce mai des pentru a emigra din țară în scopul de a-și îmbunătăți condițiile de trai, iar pe de altă parte, țările lor se luptă cu criza serviciilor de sănătate fără precedent.

În timp ce unele grupuri de elită formate doar din persoane cu o înaltă calificare se bucură din ce în ce mai mult de avantajele migrației, barierele împotriva migranților mai săraci se fac din ce în ce mai stricte. Țările care au primit cel mai mare număr de migranți sunt SUA (în prezent cu 38,4 milioane), Rusia (12,1 milioane) și Germania (10,1 milioane)¹⁰⁵.

Fluxurile migratorii au fost și continuă să rămână vectorii importanți ai schimbului social, economic și cultural. Relația dintre procesul migrațional și evenimentele istorice este dinamică. Migrația a făcut istoria, iar istoria a creat circumstanțele pentru dezvoltarea unor forme variate și complexe ale migrației. În continuare vom examina cum a evoluat migrația de-a lungul istoriei în diferitele colțuri ale lumii.

Europa - în afară de cele menționate mai sus, aceasta a suferit schimbări semnificative ale populației în secolul al XX-lea, atunci când milioane de germani au fost expulzați din Prusia de Est după cel de-al Doilea Război Mondial și transferați în Germania.¹⁰⁶ Astfel, fostul Königsberg a fost redenumit în Kaliningrad care a început să fie populat doar de către ruși, pe când înainte în acest oraș locuiau doar germani. În Estonia, Letonia și Lituania a avut loc o imigrație masivă de ruși. Turcii au fost expulzați din Bulgaria și din alte țări balcanice. Germanii care locuiau în alte țări europene au fost expulzați, la fel ca și din Cehoslovacia în Germania, iar mulți alții au fost luați cu forța în Kazahstan și alte republici din Asia Centrală. În ultimul timp, mulți sud-americani, africani și asiatici precum și est-europeni emigrează către Europa de Vest.¹⁰⁷ De exemplu, în Spania se simte o imigrație masivă din partea Americii de Sud, în special din Ecuador și Columbia, precum și din Estul Europei.

SUA - după sosirea europenilor, o mare parte din indigenii originari au fost strămutați sau exterminați, iar o altă parte, care astăzi formează cea mai mare parte a populației actuale din America Latină, în special în țări cum ar fi Mexic sau

104 Norwegian Refugee Council – Internal Displacement Monitoring Center’s Internal Displacement: Global Overview of Trends and Developments in 2008. [on-line]. <http://www.internal-displacement.org> (citată 17.04.2009).

105 Inmigración [on-line]. <http://www.inmigracionyvisas.com/> (citată 17.04.2009).

106 Simon J. On the Economic Consequences of Immigration: Lessons from Immigration Policies. În: Economic Aspects of International Migration. Herbert Giersch, Berlin: Springer-Verlag, 1994. 341 p. [p. 223].

107 Ibidem. [p. 235].

Columbia, s-a format urmare căsătoriilor între rase.¹⁰⁸ Printre națiunile europene care au participat activ la aceste emigrări în masă către SUA, în afară de spanioli, la fel am putea cita englezi, portughezi, francezi, germani, italieni și olandezi. Din cauza lipsei forței de muncă, mai ales în sfera plantațiilor, au fost importați sclavi de rasă neagră, în special din țările Golfului Guineea, ceea ce a schimbat din nou componența etnică a populației și a noilor amestecuri rasiale: mulatri, sambo, precum și alte denumiri care deja nu se mai folosesc. Descendenții din ce în ce mai amestecați cu alte grupuri rasiale au predominat în special în regiunile cu o climă caldă în apropierea coastei, unde constituiau forța de muncă în majoritatea fermelor, moșiilor și plantațiilor de trestie de zahăr, cacao, bumbac.

În insulele Caraibe, unde impactul cuceririi a decimat populația indiană foarte repede, europenii au substituit munca realizată de populația indiană cu cea a sclavilor, astfel încât impactul african asupra populației în anumite regiuni a fost mai important decât cel al indienilor. Chiar am putea spune că în timp ce Anzii au fost întotdeauna indo-americieni, Antilla s-a transformat în afro-americană. De asemenea, Statele Unite de Sud-Est au primit un număr mare de sclavi cu scopul de ai angaja la plantațiile de bumbac.¹⁰⁹

Coastele Golfului Mexic și a insulelor Caraibe (de exemplu, în Mexic și Nicaragua), la fel au primit un număr semnificativ de sclavi de origine africană, și în această ultimă țară s-au stabilit în așa numita *Costa de los Mosquitos* un număr derivat de indieni Mosquitos care au populat zona. În secolul al XIX-lea, mulți agricultori din Jamaica, fugind de la sclavie, au evadat de pe așa zisa insulă pentru a se stabili în această regiune de coastă a Mosquitos care nu a uitat de existența populațiilor cu nume anglo-saxone, cum este cazul Bluefields, orașul și portul cel mai important din zonă. La fel foarte importantă a fost popularea de către sclavii africani a regiunilor de coastă ale Braziliei pentru a lucra la plantații.¹¹⁰

Oceania - în Australia și Noua Zeelandă aborigenii (care au fost întotdeauna puțini) au fost strămutați de către albi de origine europeană. După abolirea în anul 1868 a deciziei privind trimiterea prizonierilor britanici în Australia, deoarece numărul acestora ajunsese deja la aproape 170 de mii, au început a sosi fermieri și agricultori cu scopul de a lucra pământul sau pentru a găsi aur în zecile de mine care se descopereau aproape în fiecare zi.¹¹¹ Odată cu aflarea despre izvorul de metale galbene, chinezii nu au dorit să rămână în afara evenimentelor și mai mult de 50 mii de persoane s-au deplasat spre Australia. Necătând la faptul că erau harnici și muncitori, cu timpul chinezii au început să fie discriminați de către mineri și societatea australiană.

În anul 1901, legislația numită „Immigration Restriction Act” a fost ca un duș cu apă rece pentru imigrația chineză. La fel ca și în alte state din acea perioadă, în

108 Tapinos G. The Macroeconomic Impact of Immigration: Review of the Literature Published Since the Mid 1970s. În: Trends in International Migration. Paris: OECD, 1993, 319 p. [p, 157-177].

109 Ibidem. [p. 179].

110 Ibidem. [p. 179].

111 Ibidem. [p. 183].

țară era permisă intrarea doar imigranților veniți din Europa (politica aceasta a fost numită White Policy), astfel deschizând calea pentru alte naționalități. În anul 1904, au fost deschise ușile pentru imigranții europeni, cu un contingent enorm de greci, italieni, germani, polonezi, scandinavi și ruși. Americanii și canadienii nu aveau un interes deosebit, în pofida faptului că aveau un număr rezonabil de imigranți din aceste țări. În această perioadă (1904), numărul de imigranți deja cuprindea 2% din populația australiană, majoritatea fiind bărbați celibatari în căutare de avere și serviciu.

Perioada Marii Depresii din anul 1929 a fost foarte complicată, lipseau locuri de muncă pentru aproape jumătate din australieni, iar imigranții au fost învinuiți de înflorirea șomajului. În 1934, a avut loc o ceartă între un australian și un italian care s-a soldat cu moartea australianului. Aceasta a declanșat o revoltă împotriva străinilor, care s-a terminat cu distrugerea și incendierea caselor acestora (plus 3 imigranți omorâți din răz bunare).

În această perioadă, Australia a stopat imigrația și a deschis ușile doar pentru englezi. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, mii de refugiați evrei au cerut azil în Australia, fiind acceptați. Odată cu sfârșitul războiului și cu o Europă parțial distrusă, 170 mii de refugiați, dintre care majoritatea erau copii, au fost acceptați ca noi imigranți. Majoritatea dintre ei au venit doar cu hainele pe care le aveau pe ei.

Australienii băștinași nu erau prea entuziasmați de invazia imigranților promovată de Guvern, și l-au presat pe Ministrul Imigrării de atunci, Arthur Calwell să instituie noua politică care se numea „Ten British for Every Foreigner” sau mai bine zis, 10 britanici pentru fiecare străin. În acea perioadă, un străin putea intra în țară doar cu condiția că erau acceptați 10 englezi, în caz contrar erau obligați să stea în rând. Între anii 1945 și 1975 în Australia au fost acceptați 1,5 milioane de britanici care au venit să trăiască permanent. Ei primeau cazare și mâncare, pe lângă aceasta, le era asigurată angajarea în câmpul muncii pe teritoriul Australiei (de exemplu locuri de muncă în cabinele telegrafice).

Copiii sub 10 ani obțineau „biletul de grație”, iar adulții „10 Pound Pom” (un ajutor material care practic echivala cu prețul biletului). Această campanie australiană a fost una din cele mai mari care a fost creată cu scopul de a atrage imigranți, și a devenit cunoscută sub denumirea de „Populate or Perish”. Între anii 1949 și 1974, dintre 100 mii de muncitori ce participau la construcția barajelor, hidrocentralelor și a infrastructurii de bază, 70 mii erau imigranți. Cu acest număr de muncitori bărbați la un moment dat s-a simțit lipsa de femei și soluția găsită a fost importarea acestora. În anul 1956, zeci de nave cu femei s-au îndreptat spre Australia cu scopul de a găsi în această zonă viitorul soț și de a se căsători acolo. Această perioadă a devenit cunoscută ca „Bride Ships” (nave cu mirese), care își căutau soțul prin intermediul scrisorilor și fotografiilor trimise prin poștă. Odată ce viitorul soț era ales, miresele plecau în Australia pentru a se căsători.

După războiul din Vietnam, în anul 1978, din ce în ce mai mulți refugiați de origine asiatică au fost acceptați în Australia. Aproximativ 80 mii din ei veneau în fiecare an și au rămas cunoscuți sub numele de „The Boat People” (oameni de pe

barcă), deoarece veneau în bărci extrem de mici, practic imposibil de a fi utilizate pentru a realiza o călătorie pe apă.

În prezent, Australia are o politică bine definită în privința primirii legale a imigranților, cu un sistem de puncte desfășurat pentru a obține diferite tipuri migranți, începând cu migranții intrați în țară cu scopul deschiderea afacerilor până la lucrători calificați.

Astăzi este foarte complicat de a caracteriza un australian, în special din cauza nenumăratelor forme pe care aceștia le pot avea. Varietatea raselor, culorilor, precum și a țărilor de origine, a făcut ca australienii să fie negri, întunecați, albi, galbeni, cu ochii de tip asiatic, nas acvilin, păr drept sau ondulat, de statură joasă, înalți, în cele din urmă, o adevărată salată de fructe culturale ¹¹².

Asia - țările mici din Asia cum ar fi Singapore, au fost create de populația britanică și de imigranți de diferite origini. Câteva secole înainte, insula practic nu era populată, însă astăzi numărul populației depășește 4 milioane de persoane, drept rezultat al unei imigrații controlate de către stat. În China, în timpul anilor 1960, mulți oameni au migrat dintr-un loc în altul, în interiorul și în afara țării din cauza foamei și a suprapopulării, produse drept urmare catastrofelor naturale sau sociale care au afectat zeci de milioane de oameni, din cauza numărului populației țării.

De pe teritoriul Israelului de azi, milioane de palestinieni au emigrat în țările vecine din cauza războiului arabo-israelian. La rândul său, milioane de evrei din diasporă au imigrat în țară. Exploatarea în țările Golfului Persic a petrolului a atras sute de mii (și chiar milioane) de persoane de diferite naționalități din întreaga lume. Motivul era că majoritatea țărilor petroliere erau situate în zone deșertice care dispuneau de o densitate a populație locale foarte mici.

Pentru migranți valorile sunt de o intensitate diferită, de exemplu conceptul de prietenie, serviciul comunitar, timpul liber, onoarea, produsele alimentare, familia, folclorul, gusturile artistice; aceste valori noi sau modificate ar trebui să se suprapună sau să se intercaleze cu cele ale statelor de origine pentru a evita problemele inutile, chiar dacă diversitatea culturală, lingvistică și religioasă ar putea uneori avea un rol benefic sau din contra, în alte situații să pună bazele unor conflicte grave. Totuși, aceste probleme nu sunt niște probleme majore, cu excepția faptului că există o discriminare puternică față de populația băștinașă sau a grupurilor de emigranți.

În mare parte, problemele cele mai grave și de o intensitate diferită sunt documentele de identitate legale/permise legale de muncă.¹¹³ Pentru a putea supraviețui, adulții și familiile acestora necesită să fie angajate în câmpul muncii, cu excepția cazurilor când sunt pensionari sau au venit pentru reântregirea familiei. Statul este obligat să le asigure identitatea din punct de vedere moral și psihologic, dacă este necesar. După cum reclamă însuși emigranții: „Venim să lucrăm doar în sferile pe care populația băștinașă nu dorește să le accepte, chiar dacă de multe ori, imigranții mai în vârstă abandonează aceste locuri de muncă și sunt substituiți de

112 *Ibidem*. Inmigración [on-line] <http://www.inmigracionyvisas.com/> (citat 17.04.2009).

113 Vilar P., Mendoza L. și alții. El fenómeno de la inmigración en Europa, perspectivas jurídicas y económicas. Madrid: Dickinson, 2005. 436 p. [p. 69] .

imigranți noi, care provin din regiuni și țări încă mai sărace decât primii imigranți”. Faptele arată că această întrebare nu este chiar atât de simplă, dar dacă s-ar depăși discriminările și s-ar ține cont de buna credință a persoanelor - dialogul – între ambele părți la sigur ar merge în direcția corectă.¹¹⁴

În concluzie, atitudinea unora (populația băștinașă) și a altora (imigranți) variază considerabil în dependență de țară și în general, imigrația are un efect pozitiv deoarece apariția aproape a tuturor statelor s-a realizat drept urmare deplasării popoarelor sau a proceselor imigratorii. În majoritatea cazurilor, motivele au fost diferite, începând cu foametea și mizeria, până la visul la o patrie proprie și la aspirațiile de promovare socială.

Cauzele și factorii determinativi ai migrațiilor internaționale

1) Cauzele emigrărilor

Migrația este un fenomen demografic extrem de complex care înglobează diverse cauze foarte greu de stabilit, în special deoarece urmare migrațiilor ilegale, a deghizărilor în activități turistice sau de altă natură, este foarte complicat de obținut date veridice, îndeosebi în cazul statelor slab dezvoltate. Ființele umane mereu sunt preocupate de căutarea unui loc de trai mai bun, deoarece, după cum subliniază Pierre George: „Sursa celor mai inevitabile inegalități între ființele umane este locul lor de naștere” iar odată cu migrațiile se încearcă să se depășească această inegalitate.¹¹⁵

a) Principalele cauze ale migrațiilor sunt:

Cauzele politice

Acestea se referă la cauzele derivate de la crizele politice care sunt prezente în anumite țări. De multe ori, persoanele care au frică de persecuții și răzbunări politice abandonează statul în cauză pentru a se stabili cu traiul într-o altă țară, sau cel puțin, încearcă să-l abandoneze, chiar dacă adesea ajung să-și piardă viața din cauza regimurilor totalitare. Atunci când persoanele emigrează din cauza persecuțiilor politice, în statul lor de origine aceștia poartă denumirea de *exilați politici* (precum a fost în cazul cetățenilor spanioli care după războiul civil au fugit de persecuțiile guvernului Franco). Exemple asemănătoare reprezintă personalități precum John Davis și Pablo Garcia Bacca Dinarés Vila, sau mulți alții care au emigrat în alte țări. În Venezuela a avut loc același proces de exilare însă în sensul invers al imigrării exilaților spanioli și din alte state: cazul lui Andres Eloy Blanco ar putea fi un exemplu remarcabil.¹¹⁶

Cauzele culturale

Baza culturală a unui popor constituie un factor foarte important la momentul în care se ia decizia în care anume regiune sau stat se va emigra. Cultura (religia, limba, tradițiile, obiceiurile, etc.) are o valoare foarte mare la momentul luării unei decizii de acest gen. Posibilitățile educaționale sunt extrem de importante atunci când o persoană decide să migreze dintr-un loc în altul, atât de importante încât, în

114 Ibidem. [p. 70] .

115 Ibidem. p. 72.

116 Ibidem. p.73.

exodul rural, acest factor este adesea decisiv, deoarece cei care migrează din zonele rurale în cele urbane în majoritatea cazurilor sunt tineri, care dețin o probabilitate mai mare de a avea copii mici.

Cauzele socio-economice

Acestea constituie cauze fundamentale în orice proces migratoriu. *De facto*, există o relație directă între dezvoltarea socio-economică și imigrație, precum și între subdezvoltare și emigrație. Cea mai mare parte a emigrărilor are loc din motive economice, și anume din dorința persoanelor de a beneficia de o viață mai bună. Situația de foamete și mizerie din multe state slab dezvoltate îi obligă pe mulți emigranți să riște cu viața din dorința de a ieși din această situație.

Cauzele familiale

Legăturile familiale, de asemenea constituie un factor important în luarea deciziei de a emigra, în special în ultimul timp, când orice emigrant din orice stat slab dezvoltat, necesită ajutor pentru a se stabili într-o altă țară cu o dezvoltare economică mai mare.

Cauzele de război și alte conflicte internaționale

Constituie o adevărată sursă a migrațiilor forțate, care au dat naștere deplasărilor masive a populației, ce era nevoită să fugă de exterminări sau de persecuții din partea țării sau a armatei învingătoare. Al Doilea Război Mondial în Europa (și în Asia), precum și războaiele ulterioare în Africa (Biafra, Uganda, Somalia, Sudan, etc.) și în alte colțuri ale lumii au dat naștere unor deplasări enorme a populației, sau, așa numitor migrații forțate.

Catastrofele de proporții mari

Efectele cutremurelor mari, inundațiilor, secetelor de lungă durată, cicloanelor, tsunamilor, epidemiilor și altor dezastre naturale și sociale (sau o combinație a celor două, care este mult mai frecventă) au cauzat mari deplasări ale ființelor umane în toate perioadele (acest tip de deplasări ar putea fi calificate ca migrații forțate), însă în ultimul timp au început a se agrava din cauza creșterii populației și a ocupării suprafețelor cu un risc mai mare al unor astfel de catastrofe. Pentru a înțelege perspicacitatea actuală a imigrației, în primul rând, este important să se cunoască motivul adevărat din care au loc migrațiile internaționale. Este vorba despre realizarea unei analize referitor la factorii care impulsionează persoanele să abandoneze statul lor de origine, și nu în ultimul rând a caracteristicilor țărilor gazdă, care le fac atractive pentru potențialii emigranți. La momentul revizuirii cauzelor migrației este de dorit să se atragă atenția asupra condițiilor macroeconomice ale țărilor gazdă care atrag migrația, precum și la condițiile care împing persoanele să emigreze.

Există diferite tipuri de motive care influențează asupra deciziei personale sau familiale de a schimba locul de trai.¹¹⁷ Teoriile care abordează toți acești factori

sunt cunoscute sub numele de *teoria push* (de îndepărtare) și *teoria pull* (de atracție), și aparțin profesorului Ernest G. Ravenstein.¹¹⁸

Abordând factorii determinativi ai fluxurilor migratorii trebuie să facem distincție între factorii de expulzare sau de aprovizionare și factorii de atracție sau a cererii:

- Se consideră factori de expulzare acei factori care provin din țara de origine și afectează persoanele fizice încurajându-le să ia decizia de a emigra. Factorii de aprovizionare cuprind trei etape diferite de clasificare: factori de aprovizionare legate în exclusivitate de țara de origine, de țara gazdă sau de ambele.

- Se consideră factori de atracție acei factori care provin din țara gazdă și atrag sau motivează persoanele fizice care au reședința în țările în curs de dezvoltare să ia decizia de a emigra. Factorii de cerere, în mod evident, au o singură etapă de clasificare: factori de cerere strâns legați de țara gazdă.

În scopul de a facilita înțelegerea și monitorizarea factorilor *push* și factorilor *pull*, vom expune în anexa nr.4 (Fig. 2.1.4.) un tabel de sinteză care include diverși factori ce se dezvoltă ulterior.

2) Factorii de expulzare (*push factors*)

Factorii de expulzare relaționați cu țara de origine

1) Situația de stopare sau de șomaj în țara de origine a emigrantului este factorul de expulzare cel mai obișnuit și des întâlnit. În cazul analizei migrațiilor contemporane, crizele economice de obicei se găsesc în spatele întregului proces migratoriu, precum este cazul statelor din America Latină sau Africa. Și, evident că orice criză economică afectează piața muncii, generând șomajul, nesiguranța în câmpul muncii, sau contribuind la volumul economiei neoficiale.

2) Perspectivele economice slabe pe termen scurt sau mediu în țara de reședință, și anume, lipsa politicii economice de consens, duce la promovarea dezvoltării economice în țările în curs de dezvoltare.

3) Existența unei tradiții migratorii în țara de origine. Cu toate că migrațiile sunt inerente istoriei omenirii, totuși există cazuri, cum ar fi Republica Dominicană, în care în mod tradițional au loc migrații spre Spania.

4) Existența conflictelor de război, a persecuțiilor din motive politice sau religioase, precum și nemulțumirea generală față de situația socio-politică din țara de origine, de obicei provoacă exodul de persoane afectate. Este ceea ce dă naștere la un anumit tip de străini care sunt cunoscuți sub numele de refugiați sau solicitanți de azil.

5) Disponibilitatea resurselor economice proprii sau facilitarea accesului la creditul necesar pentru a face față cheltuielilor legate de migrarea planificată, adesea poate fi un moment decisiv în luarea deciziei de a părăsi țara de reședință.¹¹⁹

¹¹⁸ E. G. Ravenstein, demograf german, a fost primul care a menționat în lucrările sale despre „legile” migrațiilor, făcând o analiză amplă din punctul de vedere statistic al locului de reședință al populației engleze la sfârșitul secolului al XIX-lea.

Factorii de expulzare relaționați cu țara gazdă

1) Așteptările în țara gazdă a viitoarelor venituri mai înalte este unul din momentele care preocupă din ce în ce mai mult teoreticienii economiei migrației. Muncitorii iau decizia de a emigra în aceleași condiții în care pot decide asupra oricărui alt tip de investiții în capitalul uman. Această abordare este cunoscută ca teoria capitalului uman. Pentru a lua decizia de a emigra, muncitorii calculează valoarea oportunităților propuse, totalitatea eventualelor cheltuieli necesare în legătură cu schimbul locului de trai, alegând opțiunea care va maximiza valoarea netă a oricăror venituri din viitor. Astfel, muncitorul va migra din țara de origine în țara gazdă doar în cazul în care venitul net va fi pozitiv.

2) Există o linie întreagă de cercetări în domeniul migrației care marchează decizia de a emigra în contextul social al persoanelor. Astfel, existența în țara gazdă a unor rețele sociale (*Social Networks*) și în mod special a unui membru al familiei care deja a început procesul migratoriu și poate ajuta noul emigrant să se stabilească și să dezvolte în țara gazdă selectată, contribuie la tendința de a emigra.

3) Alți factori importanți, cum ar fi limba, perspectivele pentru viitorul familiei, costurile locuințelor și chiar a prețurilor la biletele de avion sau tren, adesea pot fi la fel de relevante în alegerea unei țări sau regiuni drept destinație.

Factorii de expulzare micști

1) Unul din cei mai importanți factori de expulzare cu caracter mixt este diferența între veniturile pe cap de locuitor din țările gazdă și țările de origine care este în creștere permanentă, și anume, divergențele mari în distribuția internațională a veniturilor.

2) Diferențele în prestațiile bunăstării între țările de origine și țările gazdă de asemenea, pot acționa ca un factor de expulzare. Astfel, de exemplu, lipsa accesului la îngrijiri medicale, asociată cu lipsa resurselor economice în țara de origine și împreună cu un sistem generos de protecție socială în țara gazdă, ar putea încuraja sau chiar obliga o persoană să ia decizia de a părăsi țara sa.¹²⁰

3) Distanța geografică dintre țara aleasă și țara de destinație influențează într-o oarecare măsură asupra deciziei de a emigra.¹²¹

4) Scăderea prețurilor privind informația și transportul provoacă creșterea tendinței de a emigra. Este evident că cu cât mai scump va costa strămutarea dintr-o țară în alta, cu atât mai puține persoane vor alege această țară.

5) Diferențele în ratele previzibile ale șomajului la fel pot fi un factor provocator al migrațiilor.¹²² Astfel, de exemplu, îmbătrânirea populației europene

119 *Ibidem*, Vilar P., Mendoza L. și alții. El fenómeno de la inmigración en Europa, perspectivas jurídicas y económicas. Madrid: Dickinson, 2005. 436 p. [p.109].

120 Zimmermann K. F. Algunas lecciones generales sobre el problema europeo de las migraciones. În: Revista Institutului de Studii Economice, 1994, nr. 4, p.20.

121 Facilitatea privind accesul în țara gazdă poate fi un factor geografic de o importanță majoră. Acesta ar fi cazul Nordului Africii cu privire la Europa de Sud, sau în particular a Marocului cu privire la Spania.

122 *Ibidem*. p. 24

ar putea însemna o reducere bruscă a nivelului șomajului în Europa, fiind opusul creșterii șomajului în țările în curs de dezvoltare.

6) Potrivit opiniei profesorului Zimmermann, în ceea ce privește structura vârstelor și fertilitatea populației, tendințele demografice Nord-Sud ar putea fi considerate ca un factor explicativ al migrației.¹²³ În timp ce populația din Nord, este îndreptată spre stagnare și îmbătrânire progresivă, populația țărilor din Sud continuă să crească într-un ritm foarte accelerat.

7) Diferențele internaționale în procesul de remunerare a serviciilor sau a capitalului uman determină în mare parte totalitatea fluxurilor migratorii. Acest factor de expulzare a fost studiat detaliat prin prisma teoriei auto-selecției.

c) Factorii de atracție (pull factors)

În opinia lui Michael Piore, migrațiile nu sunt generate de factorii de expulzare din țările de origine ale migrațiilor, dar prin factorii de atracție exercitați din țările gazdă.¹²⁴ În cazul factorilor de atracție nu este posibil să se facă o distincție între factorii relaționați cu țara de origine, cu țara gazdă sau cu ambele. Este logică doar categoria factorilor de atracție exercitați din țara gazdă.

Factorii de atracție relaționați cu țara gazdă

1) Indiferent de existența altor motivații de natură multiplă, migrațiile internaționale au loc datorită solicitărilor excesive ale forței de muncă calificate și ieftine din partea societăților industriale moderne și duce la apariția unei duble pieți a muncii.

2) Politica migratorie a țării gazdă la fel constituie un factor decisiv în luarea de către persoane a deciziei de a schimba locul lor de trai. Acest factor este exercitat într-o manieră pozitivă sau negativă, în funcție de orientările politicii migratorii ale statului. În zilele noastre politica superficială a țării gazdă privind accesul la aceasta este un factor întâlnit foarte rar.

3) Rata scăzută a natalității în unele țări dezvoltate poate duce la promovarea politicilor de atracție a forței de muncă străine, cu scopul de a obține un raport echilibrat în populația activă și de a-și asigura viitorul fondurilor de pensii.

4) În cele din urmă, economia scăzută a țării de asemenea ar putea fi considerată ca un factor de atracție. Combinația unui control slab la frontieră împreună cu existența unui sector amplu în economia slabă, face în special din sudul Europei o zonă deosebit de atrăgătoare pentru imigrația clandestină.

Efectele migrațiilor internaționale

a) Efectele migrației internaționale asupra statelor de origine

Migrația internațională poate afecta în diferite moduri dezvoltarea economică a țărilor de origine. Persecuțiile acestora asupra șomajului sunt, în general scăzute, deoarece numărul de migranți este de obicei mai mic în comparație cu populația totală aptă de muncă și pentru că emigranții, precum este exemplul femeilor care

¹²³ *Ibidem*, p. 36.

¹²⁴ Piore M. *Birds of passage, Migrant Labor and Industrial Societies*. New York: Cambridge University Press, 1979. 290 p. [p.73].

pleacă în străinătate pentru a se angaja în câmpul muncii, în mod normal din punct de vedere economic nu sunt persoane active în țara lor de origine. Migrația poate împiedica dezvoltarea economică, în special dacă este vorba despre forța de muncă înalt calificată, iar țările cu economii stagnante pot avea mai multe dificultăți în formarea și păstrarea lucrătorilor cu o calificare înaltă. Cu toate acestea, țările în curs de dezvoltare care au nevoie de experți au recurs, ca o soluție pe termen scurt, la angajarea consultanților tehnici străini.¹²⁵

Emigranții care revin în țară pot avea o oarecare influență asupra dezvoltării acestuia în cazul în care țara de origine le oferă un mediu social și economic prielnic utilizării productive a aptitudinilor sale. În marea majoritate a cazurilor, emigranții care revin în țara lor de origine s-au dovedit a fi mai mult orientați spre consum decât spre investiții productive, și mai mult spre investiții în comerț sau în sectorul serviciilor decât în industrie.

De multe ori la întoarcerea lor acasă apar dificultăți în găsirea unui loc de muncă adecvat, și din acest motiv, mulți din ei preferă să deschidă propriile lor afaceri mici. Bineînțeles că companiile și întreprinderile pe care ei le deschid sunt în general, mici și ineficiente în ceea ce privește generarea locurilor de muncă, deoarece acestea din urmă oferă puține stimulente pentru dezvoltare.

b) Efectele migrației internaționale asupra statelor gazdă

Atunci când o țară duce lipsă de forță de muncă, disponibilitatea lucrătorilor străini permite utilizarea productivă a capitalului, în caz contrar, acesta ar fi rămas inactiv, astfel favorizând dezvoltarea economică. Cu toate acestea, în cazul în care rata șomajului este ridicată, efectele migrației forței de muncă asupra dezvoltării producției sunt mult mai dubioase. Uneori, efectele migrației forței de muncă asupra dezvoltării producției sunt limitate, deoarece locurile de muncă ocupate de către muncitorii străini au o productivitate scăzută. Datorită diversității circumstanțelor individuale și a evaluărilor bazate pe ipoteze care nu întotdeauna sunt aplicate în practică, nu există nici un raport în ceea ce privește efectul emigrației internaționale față de activitatea economică a țărilor gazdă.¹²⁶

Un alt aspect important, este efectul migrației asupra salariilor cetățenilor statelor gazdă (a ne-migranților). Datele statistice arată într-un mod surprinzător de sistematic că relația între salariile cetățenilor statelor gazdă și nivelul migrației internaționale este slabă, ceea ce înseamnă că lucrătorii migranți nu înlocuiesc nicidecum băștinașii statelor gazdă. Deși recente evaluări realizate în baza metodei tipice utilizate pentru evaluarea relației în cauză indică că aceasta poate avea deficiențe grave, totuși nu există o metodologie corespunzătoare pentru a determina care sunt efectele migrației asupra salariilor muncitorilor din rândul cetățenilor statelor gazdă, adică a ne-migranților.¹²⁷

125 Națiunile Unite. Migración internacional y desarrollo. Report succinct. New York: Națiunile Unite, 1997, 86 p. [p. 57].

126 *Ibidem.* [p.79].

127 Borjas G. The economics of migration. Tennessee: Nashville. În: Journal of Economic Literature, decembrie 1994, vol. 23, 327 p. [p. 167].

Migrațiile pot avea consecințe directe sau indirecte atât asupra statelor sau zonelor de emigrare, cât și asupra statelor de imigrare, și în ambele cazuri, pot avea efecte atât pozitive, cât și negative:

- Față de locul de emigrare. Consecințe **pozitive** sunt: scăderea suprapopulației; realizarea unei mai mari omogenități culturale sau politice (cei mai nemulțumiți sunt cei care emigrează primii, rămânând în țară doar cei care sunt de acord cu situația lor social-economică sau politică); reducerea presiunii asupra resurselor; investiția banilor (remitențelor) trimiși de emigranți; scăderea șomajului; creșterea productivității și a vânzării produselor din alte țări.

Aceste situații provoacă multiple probleme în familii (consecințe **negative**), începând cu divorțuri, decăderea rentei școlare, creșterea grupurilor criminale de tineri și a consumului de droguri, toate acestea, fără a pretinde că migrația este singura cauză a acestor fenomene.

- Față de locul de imigrare. Consecințele **pozitive** sunt: întinerirea populației; populația devine mai predispusă față de schimbări (sociale, culturale, tehnice); contribuții de capital și de forță de muncă; contribuții de tehnici noi (inovație tehnologică): sosirea persoanelor deja pregătite fără a fi necesară investirea în pregătirea acestora; creșterea diversității culturale, datorită căreia statul începe să aibă acces la noi manifestări culturale (arhitectură, artă, noi tehnologii, etc.); creșterea consumului.¹²⁸ Consecințele **negative** sunt: apariția dezechilibrelor în ce privește structura pe vârste și sexe; introducerea diversităților politice, lingvistice, religioase mai mari, formându-se grupuri segregate și marginalizate; prejudicierea unificării clasei de muncitori deoarece imigranții acceptă salarii inferioare comparativ cu populația locală; creșterea necesității locurilor de muncă, în special în domeniul asistenței medicale și a educației; creșterea importurilor de produse din statele de origine ale imigranților; remitențe de bani către locurile de origine ale imigranților; diminuarea salariilor în anumite sectoare drept urmare exploatarea muncii imigranților; în cazul neprezentării documentelor de autorizare a migranților, statul gazdă poate decide asupra expulzării sau nu a acestora, etc.

Condițiile pentru migrație

Gradul de cunoaștere existent privind evoluția demografică permite glosarea cu exactitate a situației actuale din prima jumătate a secolului al XXI-lea. Tranziția demografică, care a contribuit la scăderea creșterii populației statelor dezvoltate, nu a avut nici o ripostă în majoritatea zonelor cu un volum mai mic al veniturilor pe cap de locuitor, ceea ce a contribuit la hipertrofierea populației din multe zone subdezvoltate.¹²⁹ Vom expune în continuare, în anexa nr.5 (Fig. 2.1.5.) tendințele regionale ale populației mondiale în conformitate cu datele Fondului Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA).

¹²⁸ Ibidem, Borjas G. The economics of migration. Tennessee: Nashville. În: Journal of Economic Literature, decembrie 1994, vol. 23, 327 p. [p. 175].

¹²⁹ Carrasco M. Mercados de trabajo de los inmigrantes económicos. Teză de Doctor, Universidad Alcalá de Henarez, 2003. 620 p. [p. 417].

Conform acestor date, Asia deține mai mult de 60% din populația lumii și este posibil să păstreze această proporție în timp ce Europa (cu excepția Federației Ruse), reprezintă doar o zecime din toată populația mondială, și va deține în anul 2025 un număr de persoane similar celui actual. Dacă vom lua în considerare anumite proiecții, vom observa o creștere a populației indiene ce în următorii 25 de ani ar putea ajunge până la 50%.¹³⁰

Conform datelor actuale și a prevederilor pentru viitor, vom grupa informația potrivit nivelului de dezvoltare a țărilor. Populația țărilor mai dezvoltate rămâne stabilă chiar dacă procentual este destul de mică, drept urmare creșterii atât a numărului de locuitori din țările mai sărace, cât și a țărilor mai puțin dezvoltate. După cum se observă în tabelul din anexă, conform prevederilor UNFPA, de la proporția de 4,19 locuitori din „țările mai puțin dezvoltate” în anul 2002 se ajunge la 6,89 locuitori în anul 2050.

Unul din momentele importante în luarea deciziei de a emigra este lipsa posibilităților de a obține un loc de muncă în țara de origine.¹³¹ Țările mai sărace dispun de o creștere demografică care permanent se situează mai presus decât economia și noile posibilități de angajare. În raportul realizat de către Organizația Internațională a Muncii privind ocuparea forței de muncă în lume se evidențiază situația actuală privind ocuparea forței de muncă. Chiar și în țările în care ritmul de propunere a locurilor de muncă și de creștere a populației active se echilibrează, totuși ne găsim într-o situație în care numărul angajărilor nu se îmbunătățește prea semnificativ. Între 25 - 30% dintre persoanele care caută un serviciu în toată lumea, sunt încadrate doar parțial, iar numărul de tineri sub 20 de ani care caută de lucru este de peste șaiszeci de milioane.

În ceea ce privește angajații, diferențele salariale sunt o bună explicație a variabilelor care influențează decizia proprie a persoanelor de a emigra. Diferențele existente sunt, așa cum se acceptă în multe cazuri, unul din motivele migrației. În statele vecine, în care diferențele economice se manifestă în proporții de rentă *per capita* precum cele existente în SUA și Mexic (de la 6 la 1) sau între Germania și Polonia (de la 11 la 1) este logic că au loc fluxuri migratorii în proporții mari.¹³²

Diferențele dintre salarii sunt enorme, de exemplu între India și Indonezia, sau inclusiv între Federația Rusă și statele din Europa Centrală și Japonia. Uneori acestea ajung la astfel de disproporție încât apare necesitatea de a utiliza metode de atracție pentru circulația muncitorilor, așa precum se face în statele asiatice.

De asemenea, se confundă perspectivele de scurtă și de lungă durată. Emigrantul poate realiza o „investiție”, aflându-se temporar într-o zonă în care venitul său este mai mic decât în altă parte, în cazul în care acest fapt ar putea

130 Alba J. Efectos económicos de las migraciones internacionales. În: Revista Labirinto, 2003, nr. 15, p.27.

131 García de la Cruz M. Aspectos económicos del subdesarrollo y su relación con los movimientos de población. În: MINISTERIO DE ASUNTOS SOCIALES/IMSERSO, Derecho de extranjería, asilo y refugio. Madrid: Imsero, 1996. 327 p. [p. 135].

132 Lorca A. Inmigración en las fronteras de la Unión Europea. Madrid: Encuentro, 2004. 130 p. [p.55].

contribui pozitiv la studiile sale (de exemplu lingvistice) sau ar putea îmbunătăți poziția sa legală în țara respectivă. Alți factori care influențează asupra migrațiilor internaționale sunt condițiile schimbătoare în țările receptoare.

În timpurile mai vechi procesul de emigrare era mai mult legat de procesul de industrializare decât de strămutarea persoanelor din țările mai sărace spre cele mai dezvoltate. Fiind criticat de către investigatorii acestui domeniu, totuși fenomenul migrației este condiționat de restricțiile bugetare ale persoanelor mai sărace în realizarea unei călătorii transatlantice, în timp ce persoanele mai puțin sărace pot să-și permită realizarea visului de a călători în SUA.¹³³

În lume există aproximativ patru sau cinci zone în care sunt concentrate cele mai importate deplasări ale populației. Zonele economic dezvoltate precum SUA, UE, zona de Sud-Est a Asiei și Pacificul sunt focare atrăgătoare a populației din lumea a treia. În jurul acestor regiuni s-au înființat patru sisteme migratorii, înțelese ca asociația dintre regiunea de plecare și de sosire, care sunt următoarele:

- SUA, Canada și Australia au constituit focarele tradiționale de atracție, cu toate că primul dintre ele actualmente menține importanța cea mai mare. În ultimele decenii, datele privind economia SUA au sporit interesul persoanelor din toată lumea pentru a migra. În afară de aceasta, acest grup de state se poate transforma într-un receptor al anumitor grupuri de populație cu o înaltă calificare profesională, care a sporit considerabil ocuparea locurilor de muncă de către profesioniști. Existența zonei de liber schimb (NAFTA), a noilor politici precum și a securității după 11 septembrie ar putea afecta dinamica migrației către SUA.

- Europa Occidentală a devenit un focar al migrației începând cu mijlocul secolului trecut, recepționând o serie de fluxuri de persoane din diferite state. Dacă în Marea Britanie a avut loc un flux remarcabil de emigranți din India și alte state ale Commonwealth-ului, în Franța preferențial au fost acceptați reprezentanți ai statelor iberice și din Africa de Nord, în timp ce în Germania predominau reprezentanți proveniți din Italia și Turcia.

- Statele din Golful Persic la fel participă la acest proces. Creșterea prețului petrolului a dat naștere necesității de a angaja noi muncitori, în special în sfera construcțiilor. Pentru început aceste necesități au fost acoperite cu muncitori din statele vecine, iar apoi cu reprezentanți din Asia.

- În zona asiatică, în pofida faptului că este o societate tradițională închisă, creșterea nivelului economic al Japoniei a contribuit la îmbunătățirea tehnologiei capitale intensive și la investițiile sale în statele apropiate, necesitând muncitori străini. Spre sfârșitul anilor 1980, necesitățile au devenit foarte importante însă au fost acoperite cu emigranți temporari proveniți din Thailanda, Coreea, Malaezia, Filipine, Iran și China.

La fel, urmare dezvoltării altor state, în Asia apar noi fluxuri precum Singapore, Coreea de Sud și Taiwan. Toate aceste state au primit un număr mare de emigranți cu toate că au aplicat tehnologii moderne și au încercat să controleze

133 Streeten P. Integration, Interdependence and Globalization, Finances and Developpement. Vol. 36, nr. 4, august 2007. 210 p. [p. 153].

intrările în țară prin intermediul politicilor restrictive. Astfel, în Singapore 1/5 din muncitori sunt imigranți, în timp ce alte state precum Thailanda și Malaezia sunt și emițători și receptori în același timp.

- În America de Sud apar alte fluxuri noi, chiar dacă fluxul de bază este îndreptat spre SUA și în mică parte spre Europa, în special spre Italia și Spania. În ce privește Europa de est, Rusia și în special Moscova s-a transformat într-un focar de atracție foarte important, în pofida condițiilor economice instabile din perioadele recente.

- În Africa au loc mișcări de persoane în interiorul coastei, în ambele cazuri situația se agravează ca urmare creșterii cu un ritm de 3% anual timp de 10 ani a populației cu un potențial activ.

Drept concluzie putem cu certitudine menționa că fenomenul migrației a existat de când a apărut omenirea și este un proces în continuă evoluție, iar definiția de altădată a noțiunii de *migrație* coincide în totalitate cu conceptul acesteia de astăzi. Unica diferență fiind faptul că înainte motivul de bază al migrațiilor îl constituiau invaziile, cuceririle și condițiile climaterice nefavorabile, iar astăzi apar noțiuni noi precum migrația politică, azil politic.

2.2. Unele precizări necesare cu privire la noțiunile: imigrant și străin

Fenomenul migrației este, fără îndoială, un subiect foarte complex, și în acest sens necesită a fi analizat din diferite perspective științifice, și anume prin prisma unei abordări care ar cuprinde și discipline sociologice, juridice, economice, de sănătate etc. De fapt, ar trebui să fie studiat ca un fenomen uman, și în consecință, fără a pierde din vedere complexitatea aspectelor acestuia.

Din punct de vedere juridic, analiza fenomenului migrației necesită unele precizări de concepte. Fenomenul migrației, în sensul său mai larg, reprezintă procesul de mișcare de pe teritoriul unui stat pe teritoriul altuia, este o situație de fapt, și în acest sens constituie obiectul de studiu al disciplinelor ne-juridice menționate anterior.¹³⁴ Astfel, încă odată, apare necesitatea de a distinge categoriile logice de *a fi* (fenomen real al faptelor) și *obligația de a fi* (ordinea juridică, normele juridice). Cu alte cuvinte, apare necesitatea de a face o distincție între dimensiunea de fapt și dimensiunea juridică, între lumea faptelor și lumea normelor juridice, dimensiuni care nici într-un caz nu trebuie confundate.¹³⁵

Astfel, legea nu face distincție între persoanele fizice care au statut de imigrant sau nu, deoarece aceasta este o distincție care aparține unei dimensiuni *de facto*, distincție ce ține de legătura care se referă la o anumită ordine juridică, și anume diferența între cetățeni și străini. Astfel, persoana care în lumea faptelor este definită drept *un imigrant*, în spațiul legal conceptual este definit drept *un străin*.

În mod normal, conceptul juridic *de străin* este privit negativ, concept ce contravine celui de *cetățean*, adică care este titularul unei oarecare *cetățenii*, or în

134 Perez-Predez J. și Muñoz de Arraco K. El marco legal de la emigración española en el constitucionalismo. Colombres: Fundación Archivo de Indianos, 1993. 103 p. [p.11].

135 Otto I. Lecciones de derecho constitucional. Introducción. Oviedo: Guiastur, 1980. 265p. [p.43].

dreptul internațional public este definit drept *străin* acea persoană care nu formează parte din comunitatea politică a unui stat. Dacă urmărim această abordare, care este adoptată de dreptul pozitiv al multor state, ar fi logic mai întâi să se definească noțiunea de *cetățenie*, iar apoi conceptul de *străin*.

Prin *cetățenie* se înțelege legătura juridică ce se stabilește între stat și persoane în virtutea îndeplinirii anumitor criterii de dobândire al respectivei legături, între cei ce se bucură de *ius soli* (în cazul persoanelor ce au cetățenia statului în care s-au născut), și *ius sanguinis* (în cazul persoanelor ce dețin cetățenia părinților sau a unuia dintre aceștia), ambele criterii fiind utilizate pentru determinarea cetățeniei de origine. În cazul naturalizării predomină criteriul reședinței, acesta este cazul în care relația juridică în cauză este stabilită printr-o declarație voluntară a persoanei care a decis să dobândească o altă cetățenie decât cea de origine.

Conform legislației naționale,¹³⁶ cetățenia Republicii Moldova stabilește între persoana fizică și Republica Moldova o legătura juridico-politică permanentă, care generează drepturi și obligații reciproce între stat și persoană, fiind păstrată atât pe teritoriul Republicii Moldova, cât și în alte state, precum și în spațiul în care nu se exercită suveranitatea nici unui stat. Problemele privind cetățenia Republicii Moldova se reglementează de Constituția Republicii Moldova, de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, de Legea cetățeniei Republicii Moldova, precum și de alte acte normative adoptate în corespundere cu acestea.¹³⁷ În Republica Moldova, cetățenii statului sunt egali în fața legii și a autorităților publice, beneficiază în egală măsură de toate drepturile social-economice și politice și de libertățile proclamate și garantate de Constituție și de alte legi, precum și de acordurile internaționale la care Republica Moldova este parte.¹³⁸ Un drept fundamental al cetățenilor fiind dreptul de a alege și de a fi aleși, de a ocupa funcții ce implică exercitarea autorității publice și de a participa la referendum, în modul stabilit de lege.

Astfel, recunoașterea de către stat a statutului de cetățean al unei persoane presupune și recunoașterea tuturor drepturilor sale constituționale garantate, în special, a drepturilor politice, și anume a drepturilor ce permit cetățeanului să participe direct la viața publică, precum și accesul la funcții publice.

Cu alte cuvinte, recunoașterea calității juridice a cetățeanului de către stat, permite să se facă distincție între persoanele care locuiesc pe teritoriul statului respectiv și persoanele care se bucură de totalitatea drepturilor recunoscute de către Constituție, legea fundamentală a țării.¹³⁹

Făcând o precizare mai amplă a conceptului juridic de cetățenie, și continuând cu criteriul exclusiv adoptat de către dreptul pozitiv, ar fi cazul să

136 Legea cetățeniei Republicii Moldova nr 1024-XIII din 02.06.2000 (Monitorul Oficial Nr. 98, art Nr: 709 din 10.08.2000). art. 3.

137 Ibidem. art.4.

138 Ibidem. art 6.

139 Kelsen H. Teoría general del Estado (trad. de Luís Legas Lacambra). México: Editora Nacional, D.F., 1999. 348 p. [p.208].

facem o definiție legală a străinului. **Străin** este orice persoană ce se află pe teritoriul unui stat și nu are nici o legătură juridică cu *cetățenia*. Acest lucru se reflectă în etimologia cuvântului în cauză, care provine din cuvântul din franceza veche *estrangier*, derivat din *estrange* 'străin', care la rândul său provine de la latinescul *extraneus*, cu semnificația de 'exterior', 'îndepărtat', 'străin', și derivat din *extra* 'afară de'.¹⁴⁰ Din punct de vedere juridic, noțiunea de „străin” se referă la orice subiect îndepărtat de un stat determinat luat drept referință.¹⁴¹

În principiu, străinii beneficiază de majoritatea drepturilor de care se bucură cetățenii unui stat, cu excepția drepturilor politice și a dreptului de a ocupa funcții publice. Străinii nu sunt ținuti însă de aceleași obligații pe care le au cetățenii statului (de exemplu, de obligația de a presta serviciul militar).¹⁴²

Regimuri aplicabile străinilor:

a. Regimul național, prin care statul recunoaște străinilor aceleași drepturi pe care le acordă propriilor cetățeni, cu excepția drepturilor politice și a dreptului de a ocupa funcții publice;

b. Regimul clauzei națiunii celei mai favorizate, care presupune acordarea în favoarea cetățenilor unui stat străin, a regimului cel mai favorabil care a fost acordat resortisanților unui stat terț;

c. Asigurarea de către toate statele comunității internaționale a unui standard minim de tratament în favoarea străinilor.

În situații determinate, statele pot adopta față de străinii aflați pe teritoriul lor măsura expulzării sau a extrădării.

Articolul 1 al Legii cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și a apatrizilor în Republica Moldova nr. 275-XIII din 10.11.1994¹⁴³ stabilește că se consideră cetățean străin persoana care nu are cetățenia Republicii Moldova, dar are dovada apartenenței sale la un alt stat. Iar *apatrid* este persoană care nu are cetățenia Republicii Moldova și nici dovada apartenenței sale la un alt stat.¹⁴⁴

Cetățenii străini și apatrizii au aceleași drepturi, libertăți și îndatoriri ca și cetățenii Republicii Moldova, cu excepțiile stabilite de lege.¹⁴⁵ Cetățenii străini și apatrizii beneficiază de drepturi și libertăți fără a leza interesele statului, drepturile și interesele legitime ale cetățenilor Republicii Moldova și ale altor persoane, la fel ei sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de

140 Corominas J. și Pascual J.A. Diccionario Crítico Etimológico castellano hispánico. Madrid: Editorial Gredos, T.II. 1980, 870 p. [p. 829-830].

141 Ruisolabenaga J. El extranjero en la cultura de nuestros días. Bilbao: Universidad de Deusto, 1997. 186 p. [p. 22].

142 RAD M. Reglementări ale dreptului internațional public referitoare la populația statelor și la persoanele fizice. [on-line]. <http://idd.euro.ubbcluj.ro/interactiv/cursuri/MarcelaRad/cap4.html> (citată 20.04.2010).

143 Legea cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și a apatrizilor în Republica Moldova nr. 275-XIII din 10.11.1994 (M.O. nr.20/234 din 29.12.1994), art.1.

144 Ibidem Legea cu privire la migrație art.1.

145 Ibidem. Legea cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și a apatrizilor în Republica Moldova art. 5.

rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Conceptul statutului de străin, în sensul de *a nu fi cetățean* și de *a nu se bucura de drepturile comune* este la fel de vechi ca și însăși civilizația. Stabilirea unei comunități politice care se bucură de beneficiile și obligațiile sale întotdeauna a fost un subiect analizat foarte detaliat. În Roma antică, încă de la începutul extinderii cuceririlor a fost creată o gradație a nivelurilor așa-numiților barbari (străini), precum și a altor cetățeni, care la rîndul lor se împărțeau în *romani*, *latini* și *oaspeți*.

Diviziunile acestea se înmulțeau odată cu expansiunea Imperiului, pînă când Vespasianus le-a fixat în *cetățeni romani*, *latini* și *barbari*, ultimele două categorii fiind străini cu drepturi clar predeterminate. Pînă în perioada lui Caracalla, extinderea cetățeniei tuturor locuitorilor Imperiului Roman îi va lăsa pe barbari în aceeași situație ca și pe cei care locuiesc în afara granițelor acestuia. Cu toate acestea, dacă pînă în secolul al II-lea î.e.n. cetățenia era legată de locul nașterii și aparținea orașului Roma, acest efect a fost diluat, chiar și în cazul în care frontierele imperiale erau neclare.¹⁴⁶

În toate statele există o reglementare cu privire la intrarea și ieșirea străinilor de pe teritoriul statului respectiv. O astfel de reglementare se numește dreptul străinilor sau legislația privind străinii. În cadrul grupului de străini se disting cei care au statut de¹⁴⁷:

1. muncitori frontaliери;
2. străini în tranzit;
3. vizitatori (turiști, persoane aflate în excursie, comercianți);
4. personalul diplomatic (diplomații și personalul consular; personalul administrativ tehnic);
5. personalul militar (militarii propriu zis și personalul administrativ tehnic).

Cei din categoria a patra și a cincia se bucură de un tratament mai favorabil în anumite privințe, grație legăturilor existente între statul în care străinul în cauză se află și statul cetățeanul căruia acesta este.

La momentul stabilirii drepturilor străinilor, au fost elaborate mai multe sisteme, pe de o parte țările anglo-saxone și scandinave care făceau parte din același grup, cu rare excepții, eliminând puținele drepturi ale străinilor, cu toate că restricțiile erau destul de delicate în cazul în care străinul era deja stabilit pe teritoriul lor. Pe de altă parte, sistemul francez întotdeauna s-a condus de principiul reciprocității diplomatice, astfel, cetățeanul străin la momentul aflării acestuia pe

146 Extranjeria [on-line]. <http://www.extranjerossinpapeles.com/paginas/noticias2.php> (citat 1.04.2009).

147 Clasificarea intrărilor migranților internaționali (UNSD-1998) din Statistici Sociodemografice – Populația – Migrația, 1 UNSD, Departamentul Afacerilor Economice și Sociale, „Recomandările privind Statisticile referitoare la migrații internaționali”, Revizuirea 1, Națiunile Unite, New York, 1998. [on-line]. 04.06.09. <http://www2.inegi.gob.mx/estestint/ficha.asp?idf=1174> (citat 10.12.2009).

teritoriul statului francez se bucura de aceleași drepturi ca și un oricare cătățean francez pe teritoriul sttului său.

În cele din urmă, suntem în prezența sistemelor de egalizare între străini și cetățeni, în special în ceea ce privește recunoașterea libertăților civile (dreptul la viață, dreptul la libertatea de gândire, dreptul la siguranță, dreptul la onoare, dreptul la inviolabilitatea domiciliului, dreptul la reuniuni și la expoziții, etc). Oricum, este vorba de un subiect supus schimbărilor constante ca urmare proliferării convențiilor și tratatelor internaționale și a creării organizațiilor internaționale moderne, precum și a coincidenței obiectivelor care pot fi contradictorii între ele (controlul pieții de muncă, politicile de integrare mai mult sau mai puțin selective, tentativa de reântregire a membrilor familiei, obiectivele ce țin de controlul criminalității, etc.)¹⁴⁸.

Atunci când vorbim despre imigranți, termen folosit din ce în ce mai frecvent, știm noi oare la ce ne referim cu exactitate? Înseamnă oare acest concept același lucru pentru toți cei care îl folosesc?

Pentru a evita aluziile la diferitele realități ce poartă aceeași denumire este nevoie de a clarifica semnificația conceptului de imigrant.

A priori migrația poate fi definită ca orice mișcare sau deplasare a unei persoane sau a unui număr de persoane dintr-o zonă geografică în alta. Însăși definiția face referință la realitatea care se schimbă constant. Academia Regală de Limbă Spaniolă, în cea de-a 29-a ediție a Dicționarului său, definește termenul *imigrație* ca fiind „acțiune și efect al imigrării”. La rândul său, verbul *a imigra* este definit ca „a ajunge într-o altă țară pentru a se stabili în ea, în special pentru a forma noi colonii sau de a se domicilia în cele deja formate”, în timp ce *a emigra* înseamnă abandonarea unei localități cu scopul de a se stabili în altă parte.¹⁴⁹

Această definiție este foarte largă și se referă la persoane foarte diverse având o caracteristică unică în comun, și anume de a se deplasa din țara de origine sau de reședință într-o altă țară și de a face acest lucru cu scopul de a se stabili pe teritoriul acesteia. Potrivit legislației naționale, *imigrant* este cetățeanul străin sau apatridul care a obținut dreptul de a se stabili cu traiul permanent sau temporar în Republica Moldova și care pierde acest statut o dată cu părăsirea teritoriului țării sau cu dobândirea cetățeniei Republicii Moldova în conformitate cu legislația în vigoare,¹⁵⁰ iar *emigrant* fiind considerat cetățeanul Republicii Moldova care pleacă peste hotare pentru a se stabili cu traiul permanent sau temporar pe teritoriul altui stat.¹⁵¹

Una din primele întrebări care necesită a fi examinate, este faptul că noțiunea de imigrant este ambiguă, având în vedere lipsa unei definiții complexe a

148 El extranjero [on-line]. <http://www.immigrationpros.ca/index.php/Canada/Consulta-On-Line.html?gclid=COTPqsrjwZ8CFcZe4wodz03QzQ> (citată 25.04.2009).

149 Tapinos G. Inmigración e integración en la Europa. Barcelona: Itinera Libros, Fundación paulino Torras Doménech, 2000. 228 p. [p.109]

150 Ibidem. Legea cu privire la migrație nr. 1518-XV din 06.12.2002 (M.O. Nr. 1-2 art. Nr.2 din 15.01.2003). Cap I.

151 Ibidem. Legea.

acesteia. Această situație generează percepții diferite ale imigrației și împiedică, într-o oarecare măsură, compararea datelor statistice privind volumul imigranților între diferite state.

În conformitate cu recomandările Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), imigrant internațional este „orice persoană care își schimbă țara sa de reședință”.¹⁵² Țară de reședință este țara în care persoana locuiește, sau petrece zilnic timpul.¹⁵³

Tapinos și Delaunay susțin că definiția migrațiilor internaționale poate fi efectuată în baza a două tipuri de abordări: descriptivă și analitică.¹⁵⁴

Abordarea descriptivă

Potrivit acestei abordări, se consideră migrant internațional persoana care trece o frontieră, schimbă locul de reședință și are cetățenia altui stat la momentul sosirii acestuia pe teritoriul țării gazdă. Pentru a putea vorbi despre un migrant internațional, aceste trei condiții sunt obligatorii, chiar dacă în mod normal delimitarea acestora uneori este destul de dificilă.

În general, numărarea populației imigrante în fiecare țară se poate realiza folosind două criterii diferite și clar delimitate:

- Criteriul demografic: în țările precum Australia, Canada, Noua Zeelandă sau SUA, imigranți sunt persoanele care nu s-au născut în țara respectivă;
- Criteriul juridic al naționalității: în Europa, Japonia și Coreea, precum și alte țări, de obicei, definiția respectivă se aplică în cazul celor care nu au cetățenia țării gazdă.

Criteriul de naționalitate sau de cetățenie este mai puțin corect din punctul de vedere al analizei statistice, deoarece utilizarea sa ar putea produce o scădere a subiectivității în cuantificarea fenomenului în care străinii care au obținut cetățenia țării nu mai sunt considerați ca imigranți. În consecință, criteriul numărării străinilor născuți în țară ar putea contraveni realității.¹⁵⁵

Persoanele încep a fi considerate imigranți sau străini începând cu momentul sosirii lor în țara de destinație (gazdă) sau chiar din momentul în care a început procesul de abandonare a țării de origine. Fără îndoială, nu toți străinii sunt imigranți: este cazul copiilor părinților imigranți care se nasc în țara gazdă, dar care dețin cetățenia părinților, sau cazul imigranților care obțin cetățenia țării gazdă prin naturalizare.

Ar fi relevant să examinăm criteriile folosite de către unele state:

152 Migrațiile pot avea un caracter inter-regional, intra-regional, internațional sau intercontinental, care respectiv presupun o deplasare între regiuni, în interiorul aceleiași regiuni, în interiorul aceluiași continent, sau între diferite continente.

153 În cadrul Organizației Mondiale a Comerțului, Acordul General cu privire la Comerțul Serviciilor (AGCS) se aplică nu doar față de serviciile transfrontaliere curente, dar la fel și asupra persoanelor fizice.

154 Ibidem Op. Cit. Tapinos G. [p.127].

155 Argerey Vilar P., Estévez Mendoza L. și alții, El fenómeno de la inmigración en Europa, perspectivas jurídicas y económicas, Madrid: Dykinson, 2005. 345 p. [p.18].

Potrivit Consiliului European, populația imigrantă în Belgia, Olanda și Norvegia este definită în dependență de locul nașterii persoanei sau de locul nașterii familiei sale.¹⁵⁶

Germania, Elveția, Portugalia și alte țări, doar colectează date privind persoanele ce dețin o altă cetățenie decât cea a țării în cauză (fără referire la locul nașterii).

Regatul Unit al Marii Britanii, la rândul său, nu monitorizează datele cu privire la cetățenie sau la locul de naștere al părinților. Analiza statistică și dezbaterile politice se concentrează mai mult asupra grupului etnic, în special, asupra persoanelor de culoare.

De exemplu în cazul Spaniei, OCDE-ul ia în considerație și existența unui element adițional precum conceptul de populație străină rezidentă, care se referă la cetățenii care au solicitat și au primit un permis de reședință.

Incompatibilitatea izvoarelor, definițiilor și a conceptelor creează nenumărate probleme la momentul cuantificării fenomenului actual al imigrării în spațiul comunitar. Uneori, atunci când nu există date reale este posibilă realizarea doar a anumitor estimări.

Ca o concluzie privind cele expuse mai sus, este important de a sublinia necesitatea de a dezvolta o perspectivă pe termen lung în materie de imigrare la nivel internațional, bazată pe unele criterii de bază minime, precum aplicarea unei definiții statistice comune care ar permite numărarea justă a imigranților pentru a avansa până la o cunoaștere mai bună a acestei realități. Biroul Statistic European consideră că este nevoie de mai mulți ani pentru a formula propuneri specifice pentru rezolvarea acestor dificultăți.¹⁵⁷

Abordarea analitică

Dacă definiția de imigrant internațional se bazează pe criterii analitice, atunci criteriile care trebuie luate în considerație sunt: motivele pentru emigrare și durata șederii în țara gazdă.

a) În primul rând, e nevoie să se facă diferență între imigranți potrivit motivelor care i-au impulsionat pe străinii în cauză să ia decizia de a emigra:

Studentii și pensionarii: cei care își schimbă locul de trai într-o altă țară pentru a studia și cei care fac acest lucru pentru că au ales țara de destinație pentru a se bucura de perioada de pensionare. În mod normal, acest tip de categorii nu sunt considerate drept imigranți *de facto* chiar dacă conform efectelor statistice pot fi considerate astfel.

Imigranții politici: cei care își părăsesc țara pentru a scăpa de persecuție politică sau de o situație de conflict care ar putea pune în pericol integritatea lor fizică, demnitatea și chiar propriile lor vieți. Potrivit legislației naționale,¹⁵⁸ aceste persoane se numesc *solicitanți de azil* (străinii care au depus o cerere de azil,

156 Ibidem. P.20.

157 Pensionarii străini se mai numesc și „imigranți de agreement”.

158 Ibidem. Legea privind azilul. Art.3.

nesoluționată încă printr-o decizie irevocabilă), *azilul politic* constituind protecția excepțională acordată străinului de către Președintele Republicii Moldova.

b) Cel de-al doilea criteriu, durata șederii,¹⁵⁹ este esențial pentru analiza migrațiilor chiar dacă din păcate datele referitoare la acest capitol pot să lipsească. Uneori, termenul de imigrant se aplică atunci când o persoană depășește timpul de ședere o perioadă de timp determinată, însă delimitarea temporară variază în dependență de țară. Factorul temporar este important pentru a putea face distincție între migranți și ne-migranți.¹⁶⁰

Lăsând la o parte celelalte forme de defnire ale imigrației din punct de vedere legal sau statistic, în continuare urmează descrierea fenomenului imigrației în Europa ca un *fenomen*, o *oportunitate* și o *problemă* în același timp.

Ca *fenomen* imigrația este o manifestare care apare la consimțământul subiectelor și este obiectul său de percepție. De asemenea, la cuvântul „fenomen” se referă și lucrurile extraordinare și surprinzătoare. În acest sens, străinii care intră pe teritoriul Uniunii Europene deja sunt parte dintr-o realitate socială inevitabilă. Această situație este nouă pentru unele state membre care până cu câțiva ani în urmă erau țările de origine ale migrațiilor internaționale.

Imigrația reprezintă o *oportunitate*, deoarece fenomenul migratoriu poate avea efecte foarte pozitive față de toate părțile implicate în acest proces. Pe de o parte, persoanele care fug din cauza lipsei oportunităților economice din țările lor de origine, o fac cu scopul de a găsi pe piața de muncă a țării gazdă un loc de muncă și unele perspective de viață care ar corespunde cu cerințele sale, beneficiind astfel de o creștere economică care ar putea facilita modul de viață. Pe de altă parte, țara gazdă la fel poate beneficia de numărul de imigranți parveniți pe teritoriul său în cazul în care gestiunea fluxurilor migratorii corespunde cu unele caracteristici socioeconomice și demografice concrete. În cele din urmă, țările de origine pot de asemenea obține beneficii grație emigrării cetățenilor săi, atât timp cât caracteristicile și volumul fluxurilor de ieșire și de revenire corespund nevoilor țării.

Imigrația reprezintă o *problemă*, deoarece în diferite momente poate provoca în țara gazdă fenomene de rasism și xenofobie, respingere sau inclusiv frică față de efectele negative ipotetice ale migrațiilor. Efecte care, *a priori*, ar putea să se materializeze în oportunități mici de angajare pentru tinerii nativi, pierderea anumitor legături religioase și culturale, etc.

Migrațiile pot fi concepute în dependență de locul de origine și de durata acestora.¹⁶¹ În cazul trecerii frontierei între țări, migrația poate fi externă sau internațională, precum și internă sau națională. Migrațiile pot fi considerate drept *emigrație* ținând cont de locul de ieșire și drept *imigrație* ținând cont de locul de

159 În termeni generali, imigrația poate fi permanentă sau temporară. Imigranți permanenți sunt acei care trăiesc și muncesc permanent pe teritoriul unui stat. Imigranți temporari sunt cei care intră pe teritoriul unui stat pentru a munci la întreprinderi sau pentru a se angaja la activități sezoniere.

160 De exemplu, o ședere de o durată mai scurtă de trei luni este considerată ca turism.

161 *Ziua Mondială a Migranților* este celebrată pe 18 decembrie.

sosire. Astfel, soldul migrațional poate fi pozitiv în cazul în care imigrația este mai mare decât emigrația, iar în caz contrar - negativ. În unele surse emigrare netă se numește soldul migrațional negativ, iar imigrare netă - soldul migrațional pozitiv. Utilizarea acestor termeni se face pentru a evita neclaritatea între semnificativul cantitativ al termenului pozitiv (mai mulți lucrători) și semnificativul calitativ al termenului respectiv (mai bun). Față de soldul migrațional negativ poate fi menționată aceeași idee, dar în sens invers ¹⁶².

În ceea ce privește durata migrațiilor, acestea pot fi considerate *temporare*, în cazul migrațiilor sezoniere pentru lucrul în timpul strânsului roadei, cu întoarcerea peste o anumită perioadă la locul de origine; și migrații *definitivi*, atunci când migrații se stabilesc în țara sau locul de sosire pentru o perioadă nedeterminată. ¹⁶³

Cele două opțiuni ale mișcărilor migratorii sunt:

- **emigrația**, care este ieșirea persoanelor dintr-o țară, regiune sau un anumit loc pentru a se deplasa într-o altă localitate, și
- **imigrația**, care este intrarea într-o țară, regiune sau un anumit loc din alte părți.

Emigrarea constă în părăsirea țării de origine sau a regiunii de origine pentru a se stabili în altă parte. Astăzi țările cu cea mai mare rată de emigrare fac parte din așa-numita *Lumea a treia* sau din țările în curs de dezvoltare, dar în epocile anterioare europenii erau cei care migrau în alte țări în căutarea unei vieți mai bune. ¹⁶⁴

Din cauza greutăților întâlnite de milioanele de persoane strămutate, migrația a devenit una dintre cele mai grave probleme cu care se confruntă omenirea în prezent.

Motivele care stau la baza emigrării persoanelor sunt în general foarte complexe și diferite. Acestea sunt cazurile cele mai frecvente:

- Persoane sau grupuri de persoane urmărite în țara lor de origine din motive rasiale, politice, religioase sau identitate sexuală;
- Epuizarea resurselor naturale;
- Căutarea unor condiții mai bune de muncă;
- Catastrofe naturale.

Aproape întreaga istorie a omenirii include și istoria migrațiilor. Presupunând că *Homo erectus* a apărut în Africa, restul populației lumii este de fapt descendentă a emigranților.

Multe evenimente istorice sunt strâns legate de migrație:

- Războaie;
- „Cuceriri” și „Descoperirile geografice”;
- Colonizarea;

¹⁶² Boudon F. Dictionnaire de la sociologie. Paris: Larousse, 2006.

¹⁶³ Favell A. Philosophies of Integration: Immigration and the Idea of Citizenship in Europe. Londra: Palgrave, 2001. 375 p. [p.156].

¹⁶⁴ Fitzgerald K. The face of the nation. Immigration, the State and the National identity. Stanford: Stanford University Press, 1997. 192 p. [p.138].

- Sclavia și comerțului cu sclavi;
- Rasismul.

Potrivit datelor INSTRAW (Institutul Internațional al Națiunilor Unite de cercetare și de formare pentru promovarea femeilor) în anul 2002 au fost înregistrați 175 de milioane de emigranți internaționali, dintre care 60% provin din țări în curs de dezvoltare. Țările care găzduiesc cel mai mare număr de imigranți sunt SUA, Rusia, Germania, Ucraina, Franța, India, Canada, Arabia Saudită, Pakistan și Australia. Lista țărilor cu cel mai mare procentaj al emigrațiilor sunt Emiratele Arabe Unite, Kuweit, Iordania, Israel, Republica Singapore, Oman, Estonia, Arabia Saudită, Elveția și Letonia.

Potrivit estimărilor Organizației Națiunilor Unite, între anii 1970 și 1995, principalele țări de emigrare erau Mexic, Bangladesh, Afganistan, Filipine, Kazahstan, Vietnam, Rwanda, Sri Lanka, Columbia și Bosnia. În 2007, femeile emigrante reprezentau 51% din totalul emigranților din țările dezvoltate comparativ cu 46% din țările în curs de dezvoltare. În Europa, femeile reprezintă 52,4% din totalul emigrărilor internaționale. Printre cei mai importanți poli de atracție a migrației feminine sunt bogatele țări petroliere din Golful Persic și țările din Sud-Estul Asiei.

Imigrarea este stabilirea persoanei într-o țară străină, părăsind țara de origine, ea reprezintă una din două opțiuni sau alternative ale termenului migrație, care se aplică față de circulația persoanelor dintr-un loc în altul. Aceste modificări implică o schimbare de reședință, fie temporară, fie permanentă.

Ținând cont de cele două noțiuni examinate mai sus, emigrarea din țara de origine presupune o legătură foarte strânsă cu imigrarea în țara de sosire.

Astfel, rezultă că procesul de emigrare trebuie studiat din punctul de vedere al țării gazdă, sau mai bine zis de intrare, deoarece situația este foarte diferită, iar uneori chiar opusă celei din țara de emigrare (de origine). O gamă enormă de situații politice și probleme apar din cauza prezenței inevitabile a diferențelor culturale, economice și sociale existente între imigranți și țara gazdă, și chiar și în rândul imigranților atunci când aceștia provin din țări sau chiar de pe continente diferite.¹⁶⁵

În trecut, anume fluxurile mari de imigranți au contribuit la prosperitatea și activitatea statului american. SUA este țara care în mod tradițional a primit (și continuă să primească) imigranți din toate colțurile lumii. În prezent numai patru țări promovează imigrarea, acestea sunt: Australia, Canada, Israel și Noua Zeelandă. În alte state acest lucru se permite în anumite circumstanțe speciale, de exemplu pentru a completa locurile de muncă acolo unde oferta locală este limitată pentru investitori, în caz de căsătorie, sau de azil politic, sau în conformitate cu acordurile multilaterale, precum cele din Uniunea Europeană. Diferențele privind mărimea salariilor poate fi atât de importantă, încât imigrația ilegală poate deveni o

165 Dummet A. Subjects, Citizens and Others: Nationality and Immigration Law. Londra: Weidenfeld and Nicolson, 2004. 575 p. [p.183].

„industrie” importantă. Alte motivele care stau la baza imigrării sunt persecuția politică și reântregirea familiei.¹⁶⁶

Multe întreprinderi (legitime) s-au dezvoltat datorită prezenței comunităților de imigranți: servicii de trimitere a banilor, servicii telefonice, restaurante cu bucătării tipice ale țărilor îndepărtate, etc. Unii economiști susțin că o piață liberă a muncii la nivel mondial fără restricții față de imigranți ar contribui la promovarea prosperității, având un efect mai benefic decât libera circulație a bunurilor și a capitalurilor. Alții sunt în dezacord, considerând că această situație ar putea afecta negativ salariile și ar duce la sindicalizarea muncitorilor. Se consideră că dezvoltarea tehnologică lasă în urma sa în calitate de șomeri milioane de persoane în fiecare an atât în țările dezvoltate, cât și în cele subdezvoltate. O altă idee care trebuie să fie menționată este cea a fantasmei supraproducției, atât a produselor agricole, cât și a celor industriale, în ciuda faptului că de fiecare dată numărul de persoane care se află în afara nivelului minim de consum este din ce în ce mai mare.

În afară de țările care încurajează imigrarea, țări tipice de imigranți pot fi considerate: Germania, Austria, Canada, SUA, Franța, Marea Britanie, Spania și altele, țări în care putem studia mai aprofundat fenomenul migrațional.¹⁶⁷

De asemenea, țările care în prezent au o rată ridicată de emigrație sunt: Albania, Argentina, Bulgaria, Columbia, China, Cuba, India, Maroc, Mexic, Turcia, Ecuador, Peru, Uruguay și România, printre alte țări ale lumii. America Latină, Europa de Est, Asia și Africa pot fi considerate principalele regiuni care „expulzează” imigranți în lumea dezvoltată.

Există unele națiuni, cum ar fi cazul națiunilor latino-americane, care pentru situația sa geografică, relativa sa bunăstare și creșterea economică în comparație cu alte națiuni din regiune, suferă de o mișcare migrațională constantă, emigrație și imigrație, după caz, cum ar fi spre exemplu cazul Argentinei, Braziliei, Chile și Mexicului.¹⁶⁸

În cazul multor regiuni din lume, fenomenul migratoriu nu este numai emigrarea sau imigrarea persoanelor, în special în America Latină, în multe țări din regiune, se observă că poziția geografică, creșterea sa economică puternică, nivelul de bunăstare adecvat și relativ în comparație cu alte țări din regiune, au provocat anumite națiuni să devină scena unui flux constant de imigrare și de emigrare.¹⁶⁹

În cazul Argentinei, care ca și multe națiuni americane a fost o țară de primire a imigrației masive, în special din Europa, din cauza crizei economice puternice, represiunilor și a dezechilibrului intern care au generat instabilitate politică, economică și socială, începând cu sfârșitul secolului XX până în prezent, mulți

166 Gill S. Las migraciones. Reporte, Madrid: FUHEM, 2002. 276 p. [p.213].

167 Hansen R. Politics of Migration, managing opportunity and change. The political Quarterly. Londra: Blackwell, 2005. 176 p. [p. 25-38].

168 Hollifield J. Immigrants, Markets and States. Cambridge Mass: Harvard University Press, 2001. 215 p. [p. 55].

169 Kurthen H. (2000), National Identity and the Challenges of Migration, Vol. 29, N.4, pp.423-430.

argentinieni au emigrat în alte state, și anume în America Latină și Europa de Vest. Departe de persecuția politică și crizele economice din această perioadă, majoritatea argentinienilor au emigrat în țări precum Brazilia, Chile, Spania, Franța, Italia, Mexic.¹⁷⁰

Totodată, printre persoanele care sunt considerate cetățeni străini sunt și solicitanții de azil și refugiații. Astfel, potrivit legislației naționale, *solicitantul de azil* este străinul care a depus o cerere de azil, nesoluționată încă printr-o decizie irevocabilă, iar *statutul de refugiat* este formă de protecție, recunoscută de Republica Moldova, a străinului sau apatridului, care întrunește condițiile prevăzute în Convenția privind statutul refugiaților, încheiată la Geneva la 28 iulie 1951, precum și în Protocolul privind statutul refugiaților din 31 ianuarie 1967.¹⁷¹

Imigrarea este una dintre cele mai controversate fenomene din lume. Toate țările dezvoltate (și multe dintre cele subdezvoltate) limitează foarte mult fluxul de migrație, justificând acest fapt din punct de vedere economic prin concurența neloyală, care ar oferi cetățenilor o forță de muncă la preț scăzut și sarcina pe care ar reprezenta-o imigrația față de serviciile sociale publice.

Motivul de fond poate fi de multe ori teama de faptul că cultura națională ar putea fi înghițită de valul de imigranți, în special, atunci când aceștia sunt de o altă rasă, religie sau vorbesc o altă limbă. Creșterea imigrației în Europa a fost combinată cu o xenofobie tradițională. În ciuda motivelor menționate mai sus, politica de închidere a frontierelor generează de fapt probleme serioase ce țin de domeniul respectării drepturilor omului, mai ales, atunci când o țară solicită de la alta interzicerea liberei ieșiri a cetățenilor săi. În acest caz, are loc o încălcare gravă a articolului 13 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, care prevede că:¹⁷²

1. *Orice persoană are dreptul de a circula liber și de a alege reședința sa pe teritoriul unui stat.*

2. *Orice persoană are dreptul de a părăsi orice țară, inclusiv a sa, și de a reveni în țara sa.*

Fără îndoială, trebuie să recunoaștem faptul că drepturile omului la nivel internațional nu pot merge (în practică) împotriva sau pe deasupra drepturilor omului a populației țărilor de imigrare.¹⁷³ În mod contrar, acest fapt ar fi fost de neconceput, mai ales că țările de primire a imigranților nu ar putea în așa caz să-și rezolve de exemplu problema excesului de populație din partea Sud-Estului Asiei.

Astfel, putem constata că procesul de imigrare în țările dezvoltate este susținut de către clasele dezvoltate economic în scopul de a acoperi necesitățile respectivelor țări, în special în ceea ce privește accesul la forța de muncă ieftină și menținerea salariilor relativ mici chiar dacă acest fapt este în detrimentul populației muncitoare autohtone. Iar cazul țărilor de emigrare este contrar din cauza faptului

170 Pajares G. La inmigración, retos y propuestas. Barcelona: Icaria, 2000. 319 p. [p.173].

171 Ibidem. Legea cu privire la azil. Art. 2

172 Sartori J. La sociedad multiétnica: pluralismo, multiculturalismo y extranjeros. Madrid: Taurus, 2001. 176 p. [p. 122].

173 Remitențele ce parvin din partea imigranților [on-line]. <http://forum.stirpes.net/ibero-romance/> (citată 10.06.2009).

că cei care au emigrat sunt, de obicei, cei care au un nivel de pregătire înalt. Remitențele ce parvin din partea imigranților în țările lor de origine de multe ori compensează aspectele negative ale emigrării, chiar dacă acest lucru de obicei creează unele probleme în țara în care trăiesc imigranții.

2.3. Reglementări juridice internaționale și politici naționale în domeniul migrației și a statutului juridic al străinului

În opinia consultantului pentru Afaceri Internaționale al Secretariatului de Stat al Spaniei pentru Imigrație și Emigrație, dna Pérez Gonzales Carmen, dreptul internațional public, și mai cu seamă, dreptul Uniunii Europene nu s-au ocupat serios de stabilirea unui regim specific pentru reglementarea migrației internaționale. Acest fapt rămâne a fi surprinzător, deoarece migrația internațională, din motive ce țin de ocuparea forței de muncă, este un fenomen care, într-un fel sau altul, afectează toate statele Comunității Internaționale.

Într-un raport al Comisiei Internaționale a ONU din anul 2005 privind migrația internațională, se afirmă că aproximativ 200 milioane de persoane din întreaga lume pot fi considerate migranți, acest lucru înseamnă că 200 milioane de persoane din întreaga lume trăiesc în afara țării lor de origine. Faptul că suntem în prezența unui fenomen prin care trec toate statele, fiind de origine, de tranzit sau de destinație ale migrațiilor, s-ar părea că este un motiv mai mult decât suficient pentru a considera că toți ar trebui să aibă un interes mare în cooperarea pentru a reglementa fluxurile de migrație. În general, fără îndoială, acest interes, dacă există, totuși, nu a generat un regim juridic specific din punct de vedere al dreptului internațional, existând doar reglementări parțiale în acest domeniu ¹⁷⁴.

Totuși, trebuie să facem referință la motivele unilaterale care determină stabilirea condițiilor pe care o persoană trebuie să le îndeplinească pentru a intra pe teritoriul unui stat și de a rămâne acolo. Pare evident că statele Comunității Internaționale continuă să considere, în general, că această capacitate este strâns legată de suveranitatea lor, și, prin urmare, sunt, puțin predispuse să ajungă la un acord în acest sens, în cazul în care aceasta presupune asumarea obligațiilor care limitează capacitatea respectivă de a decide unilateral modul în care este gestionată creșterea populației, în special, când această creștere se datorează unor motive ce țin nemijlocit de domeniul angajării în câmpul muncii.

Această presupune că regimul internațional, precum și regimul Uniunii Europene în domeniul imigrației forței de muncă este rezultatul unei tensiuni constante între această rezistență a statelor și necesitatea de a coopera din momentul incapacității de a gestiona în mod eficient fenomenul respectiv, în cazul în care nu sunt de acord cu țările de origine și de tranzit a migrațiilor.

174 Pérez Gonzales C. (consultant pentru Afaceri Internaționale al Secretariatului de Stat al Spaniei pentru Imigrație și Emigrație, Dreptul Internațional Public). Derecho, inmigración e integración, 2008. În: Conferința a XXIX-a, Guvernul Spaniei, 21-23 noiembrie 2007. 845 p. p. 114.

Dreptul internațional s-a apropiat într-un mod deosebit față de fenomenul migrației, și putem constata pentru el un regim internațional care necesită a fi calificat ca unul foarte fragmentat. Există două motive, și anume, în primul rând - problema în cauză, în special, a fost abordată din punctul de vedere al cooperării bilaterale. În general, statele au evitat forurile multilaterale și au decis asupra stabilirii convențiilor bilaterale cu statele de origine ale fluxurilor migratorii care recepționează sau așteaptă să recepționeze migranți. Acest fapt a dat naștere unui început al relațiilor juridice bilaterale între statele de origine și statele gazdă a imigranților.

Organisme internaționale cu atribuții în domeniul migrației

Anumite organizații internaționale au abordat destul de serios problema migrației. Cu toate acestea, Uniunea Europeană în general constituie o excepție, activitatea sa nu s-a cristalizat în stabilirea unor regimuri juridice privind condițiile de admitere ale muncitorilor. Este un inevitabil obstacol care presupune elementul de a încerca limitarea capacității statelor de a decide unilateral care sunt condițiile de incorporare a muncitorilor pe piețele forței de muncă a statelor membre ale UE. Acest lucru explică, fără îndoială, cel puțin în parte, faptul că cooperarea în cadrul acestor organizații s-a concentrat spre stabilirea statutelor comune ale drepturilor muncitorilor migranți.

Astfel, organizațiile internaționale - și aici pot fi citate Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), Organizația Internațională a Muncii, Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (ÎCNUR), sau Organizația Națiunilor Unite - la nivel internațional și Consiliul Europei - la nivel regional - au impulsionat adoptarea tratatelor internaționale ca o modalitate de a uni statele părți în stabilirea statutelor juridice minime și comune pentru lucrătorii migranți, care în conformitate cu legislația internă, să poată fi încorporați pe piețele forței de muncă.

Organizația Internațională pentru Migrație reprezintă cel mai specializat organ în domeniul migrației, acesta este un organism interguvernamental, cu statut diplomatic și misiune umanitară, înființat în anul 1951 și format din 127 state membre¹⁷⁵ și cu statut de observator.

În conformitate cu prevederle articolului 2(b) al Constituției Organizației Internaționale pentru Migrație și Rezoluției nr. 1082 (LXXXV), Republica Moldova a devenit membru cu drepturi depline al OIM din data de 13 iunie 2003, fiind cel de-al 101-lea membru. În același an, s-a deschis Biroul OIM Chișinău.

OIM este dedicată principiului conform caruia migrația umană organizată aduce beneficii atât migranților, cât și societății. OIM acționează în direcția respectării reale a demnității și bunăstării migranților. Mandatul Organizației Internaționale pentru Migrație este de a contribui la rezolvarea problemelor de

175 OIM member states, 127 Member States (As of June 2009). [on-line]. <http://www.iom.int/jahia/Jahia/partnerships/governments/member-states> (citată 16.01.2010).

migrație la nivel global, regional sau național, împreună cu statele membre și cu alte organizații internaționale.

Pentru a-și atinge acest obiectiv, OIM se preocupă de:

- Coordonarea migrației organizate și planificate de către cetățenii unui stat, în conformitate cu nevoile specifice ale țărilor de emigrare și de imigrare;
- Transferul resurselor umane calificate pentru a promova progresul economic, social și cultural al țărilor gazdă;
- Transferul organizat al refugiaților, al persoanelor strămutate și al altor persoane constrânse să-și părăsească țara de origine;
- Constituirea unui forum aflat la dispoziția statelor și a altor organizații pentru a favoriza schimburile de opinii și de experiențe, elaborarea de măsuri practice și promovarea cooperării și coordonării eforturilor privind problemele de migrație.

Convinsă de necesitatea unei strânse colaborări între state pentru a asigura mișcări migratorii ordonate în întreaga lume, Organizația Internațională pentru Migrație își pune serviciile de migrație la dispoziția statelor atașate principiului fundamental al liberei circulații a persoanelor.¹⁷⁶

O altă Organizație de o importanță majoră activitatea căreia are tangențe cu migrația este **Organizația Internațională a Muncii**. Având sediul la Geneva, această instituție a fost fondată în anul 1919 prin Tratatul de pace de la Versailles și este agenția specializată a Națiunilor Unite care promovează justiția socială și recunoașterea internațională a drepturilor omului și drepturilor muncii, elaborează politicile și programele destinate ameliorării condițiilor de muncă și posibilităților de angajare, fixând totodată normele internaționale utilizate în toate țările lumii în domeniul forței de muncă.¹⁷⁷ Filozofia și misiunea noii organizații internaționale rezultă din preambulul Constituției, care prevede că pacea univesală nu poate fi întemeiată decât pe baza justiției sociale, iar neadoptarea de către o națiune a unui regim de muncă cu adevărat uman, împiedică eforturile celorlalte națiuni, doritoare de a ameliora situația lucrătorilor în propriile lor țări.¹⁷⁸ Organizația Internațională a Muncii a devenit o agenție specializată a ONU din anul 1946, având în prezent 181 de state membre.¹⁷⁹

Cele 4 obiective strategice ale Organizației Internaționale a Muncii sunt:¹⁸⁰

- Promovarea și realizarea standardelor și principiilor drepturilor fundamentale în muncă;
- Crearea oportunităților mai mari pentru femei și bărbați pentru asigurarea de locuri de muncă și venituri decente;

176 Organizația Internațională pentru Migrație - Dreptul Muncii. [on-line]. http://www.euroavocatura.ro/dictionar/116/Organizatia_Internationala_pentru_Migratie (citată 16.01.2010).

177 Organizația Internațională a Muncii. [on-line]. http://www.euroavocatura.ro/dictionar/118/Organizatia_Internationala_a_Muncii (citată 24.03.2010).

178 Organizația Internațională a Muncii. [on-line]. <http://www.mmuncii.ro/ro/292-view.html> (citată 24.03.2010).

179 Ibidem.

180 Ibidem.

- Creșterea acoperirii și eficacității protecției sociale pentru toți;
- Consolidarea tripartismului și dialogului social.

Atribuțiile fundamentale ale acestei organizații constau în:¹⁸¹

- Elaborarea normelor internaționale pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă și viață ale salariaților, respectiv convenții și recomandări;
- Pregătirea de personal în diverse domenii;
- Acordarea de asistență tehnică țărilor membre în domeniul muncii și securității sociale;
- Organizarea unor reuniuni internaționale în domeniul muncii și securității sociale;
- Elaborarea de studii, cercetări, sinteze din domeniul său de activitate;
- Supravegherea aplicării și respectării convențiilor privind drepturile omului în domeniile muncii, social și al libertății de asociere în sindicate.

Organizația Internațională a Muncii adoptă convenții, care devin obligatorii prin ratificarea lor de către statele membre, și recomandări, care fără a fi supuse ratificării, stabilesc anumite orientări, directive cu scopul de a ghida acțiunea statelor membre, în toate domeniile muncii și securității sociale. Fără a deține forța juridică de care se bucură convențiile, recomandările constituie motorul care pune în mișcare acțiunea statelor de a adopta reglementări care să transpună pe plan intențiile cuprinse în recomandări.¹⁸²

Organizație umanitară și apolitică, **Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați**, este organizația pentru refugiați a Națiunilor Unite și are mandat din partea Organizației Națiunilor Unite să conducă și să coordoneze acțiunea internațională pentru protecția mondială a refugiaților și pentru rezolvarea problemelor refugiaților.¹⁸³ Scopul primar al ÎCNUR este să ocrotească drepturile și bunăstarea refugiaților. ÎCNUR depune eforturi pentru a asigura oricărei persoane exercițiul dreptului său de a solicita azil și de a găsi un refugiu sigur într-un alt stat și să se întoarcă acasă binevol.¹⁸⁴ În anul 1997, la invitația Guvernului Republicii Moldova a fost deschisă reprezentanța Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați în Chișinău, cu scopul de a acorda asistență guvernului pentru a introduce cadrul legislativ și necesar pentru asistența persoanelor care necesită protecție internațională conform standartelor internaționale.¹⁸⁵ La data de 2 decembrie 1998 a fost încheiat un acord între Guvernul Republicii Moldova și ÎCNUR, care stipulează principiile ÎCNUR la acordarea protecției și asistenței umanitare refugiaților, solicitanților de azil și persoanelor strămutate intern. Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați în prezent acordă protecția

181 Organizația Internațională a Muncii. [on-line]. <http://www.legislatiamuncii.ro/a/1509/organizatia-internationala-a-muncii.html> (citată 24.03.2010).

182 Ibidem. Organizația Internațională a Muncii. [on-line]. <http://www.legislatiamuncii.ro/a/1509/organizatia-internationala-a-muncii.html> (citată 24.03.2010).

183 Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați. [on-line]. http://www.unhcr.org.ua/main.php?part_id=2&lang=m (citată 24.03.2010).

184 Ibidem.

185 Noțiuni generale despre migrație [on-line]. <http://www.migratie.md/about/moldova/dept/general/> (citată 24.03.2010).

Națiunilor Unite numai în cazul în care persoana care solicită statutul de refugiat îndeplinește criteriile din Statutul organizației și Convenția Națiunilor Unite din 1951 privind Statutul Refugiaților și Protocolul din 1967 la aceasta.¹⁸⁶

Existența acestor instituții este foarte binevenită pe arena internațională, iar activitatea lor atestă interesul major pe care îl poartă societatea internațională vizavi de problemele legate de migranți, străini, muncitori străini și refugiați, adoptând un șir de Convenții și Recomandări în scopul bunei organizări a migrației legale.

Politici internaționale în materia migrației

Viziunile guvernelor privind migrația au început a se remarca sistematic din anul 1970. Pentru mulți din ei fenomenul migrației internaționale era o chestiune de importanță secundară. Doar un număr mic de guverne aveau politici explicite de influență a nivelurilor de migrare: 13% din țări aveau politici îndreptate spre majorarea sau reducerea imigrației și 17% erau pentru majorarea sau reducerea emigrației. Astăzi, situația este diferită deoarece migrația internațională a devenit una din problemele care prezintă interes atât la nivel național, cât și la nivel internațional. Actualmente mult mai multe guverne consideră că migrația și consecințele sale sunt foarte importante pentru țările lor. Deja în 1995, situația s-a schimbat, 40% din țări au formulat politici orientate spre majorarea sau reducerea imigrației și 24% din țări pentru majorarea sau reducerea emigrației.¹⁸⁷

Viziunile guvernelor cu privire la tendințele în materia migrației s-au schimbat considerabil în a doua jumătate a anilor 1970 și începutul anilor 1980. La capitolul economic guvernele au început a arăta mai mult interes față de consecințele imigrației și a emigrației, în special, în țările dezvoltate. În anul 1976, doar 6% din guverne considerau imigrația ca fiind prea elevată, dar acest procent a ajuns de la 13% în anul 1980 la 40% în anul 2008.¹⁸⁸ Viziunile guvernelor privind nivelurile de imigrație și de emigrație s-au schimbat foarte puțin. Pe de altă parte, numărul guvernelor care au luat măsuri pentru a controla și, uneori pentru a reduce aceste fluxuri, a fost în creștere permanentă până nu demult. Procentul țărilor care dispun de politici îndreptate spre reducerea imigrării este în creștere permanentă, de la 6% în anul 1976 la 19% în anul 1986; în anul 1989 a crescut până la 32%, iar în anul 2008 a ajuns la 48%.

Țările dezvoltate au fost cele mai predispuse pentru a restricționa imigrația, țările în curs de dezvoltare urmărind aceeași tendință. În prezent, numărul de țări, atât dezvoltate, cât și în curs de dezvoltare, care au adoptat politici de neintervenție a scăzut considerabil. În anul 1976, 59% din țările dezvoltate aveau politici de

¹⁸⁶ Ibidem.

¹⁸⁷ Schiff M. Trade Policies and International Migration: substitutes or complement? În: Edward Taylor J. Development Strategy and Migration: Insights from Models. Paris: Organizația de Cooperare și Dezvoltare Economică, 1999. 248 p. p. 132.

¹⁸⁸ Kapur D. Remittances: the new development of the society. În: Maimbo S.M. și D. Ratha. Remittances, Development impact and future prospects. Hendon: The World Bank, 2008. 473 p. p.147.

neintervenție, în timp ce în anul 2007 erau doar 12%. În aceeași perioadă procentajul de guverne care dispuneau de politici care tindeau spre reducerea imigrației a crescut de la 26% în anul 1976 la 63% în anul 2008 printre țările dezvoltate, și de la 3% la 47% între țările în curs de dezvoltare.¹⁸⁹

Atât țările dezvoltate, cât și țările în curs de dezvoltare, arată o tendință sporită privitor la intervenția în procesul de emigrare. Procentul guvernelor ce dispun de o politică de neintervenție a scăzut de la 79% în anul 1976 la 36% în anul 2008 între țările dezvoltate, și de la 61% la 48% între țările în curs de dezvoltare.¹⁹⁰

Adoptarea din ce în ce mai frecventă a politicilor privind imigrația și emigrația poate fi atribuită mai multor factori. În Asia de Est și de Sud-Est, un număr tot mai mare de țări atrage muncitori străini, în timp ce proprii cetățeni emigrează și, prin urmare, au început să fie luate măsuri pentru a limita admiterea cetățenilor străini. Începând cu anii '70, în Asia Occidentală au avut loc schimbări semnificative în țările de origine și privind numărul de muncitori străini. În prezent, politicile în materia migrațiilor a țărilor gazdă din Europa s-au schimbat drept răspuns la influența din ce în ce mai mare a solicitanților de azil și a migranților ilegali. Un alt moment important este armonizarea politicilor naționale privind migrația internațională și a refugiaților, ținând cont de eliminarea frontierelor interne între statele membre ale UE. Drept exemplu foarte bun pentru a arăta care este interesul unei țări față de străini ar putea servi politica migrațională a SUA.

La data de 17 octombrie 2008, ex - președintele George Bush a anunțat că 7 țări vor fi incluse în Programul de Extindere a Vizelor (Visa Waiver Program) din SUA. Numărul total al țărilor care beneficiază de acest program va crește de la 27 la 34. Printre țările beneficiare se găsesc: Republica Cehă, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Slovacia și Coreea de Sud. De asemenea, au fost anunțate statele care în curând se vor alătura programului respectiv, ca fiind considerate „prieteni și aliați” ai SUA. Acestea sunt: Bulgaria, Cipru, Grecia, Malta, Polonia, și România.¹⁹¹

Conform acestui program, cetățenii acestor țări nu vor mai necesita deținerea unei vize pentru a realiza o călătorie turistică în SUA cu o perioadă de ședere ce nu va depăși 90 de zile. Legislația americană stabilește următoarele cerințele pe care o țară trebuie să le îndeplinească pentru a se putea alătura acestui program:

- Reciprocitate privind lipsa necesității cererii vizelor de către cetățenii SUA;
- Statul trebuie să emită cetățenilor săi pașapoarte biometrice;
- Statul trebuie să întrunească condițiile minime ce țin de rata de refuz de vize pentru cetățenii SUA.

Decizia SUA de a încorpora aceste noi țări în programul respectiv este una mai mult politică decât juridică. Dacă vom analiza profilurile fiecărei țări care se

189 Ratha D. și Xu Z. Migration and remittances. Factbook 2008. 685p. p. 540.

190 *Ibid.* p. 534,

191 IBRD/The World Bank. Global economic prospects, Economic implications of remittances and migration, New York, 2008. 378 p. p.96.

planifică a fi inclusă în Program, vom găsi o mulțime de neconcordanțe, de exemplu:

- Nu toate țările lumii ce au o rată scăzută de refuzuri în acordarea vizelor SUA sunt membre ale Programului de Extindere a Vizelor;
- Unele din țările lumii planificate de a fi incluse în Program au o rată foarte înaltă de refuzuri în acordarea vizelor. În anul fiscal 2007, Polonia a avut o rată negativă de 25,2%, iar România de 37,7%.

Având în vedere aceste date, întrebarea de ce Mexicul nu se numără printre țările care beneficiază de acest program devine o problemă majoră. SUA de zeci de ani au declarat oficial că Mexic, fiind vecinul său mai mic, este primul său partener comercial și aliatul său cel mai bun. Fără îndoială, eforturile depuse pentru a include Mexicul în acest Program sunt practic nule. Foarte mult atrage atenția faptul că în anul fiscal 2007 rata refuzurilor în acordarea vizelor în Mexic a fost de 32,5%, procentaj mult mai scăzut decât cel al unor țări care în curând vor face parte din Program.

Cele menționate anterior au o relevanță mai mare atunci când ținem cont de faptul că Mexicul este cel mai mare solicitant de vize SUA, adică mai mult de o treime din vizele emise de către SUA la nivel mondial sunt pentru mexicani. Situația Mexicului poate fi explicată doar prin poziția diplomatică slabă a Mexicului în materia migrației în ultimii 60 de ani. Chiar și în absența reciprocității internaționale în domeniul migrației, executivul federal continuă să se abțină de la comentarii în timp ce milioane de mexicani trec prin umilințe, plătind taxe pentru vize sau traversând ilegal frontiera SUA.¹⁹²

Politicile migraționale sunt niște factori importanți care contribuie la determinarea tendințelor în materia migrației, însă schimbările tendințelor pot cauza modificări ale politicii. Toate statele se confruntă cu două aspecte normative cheie privind migrația: reglementarea numărului și tipului de migranți, și intervenția cu scopul de a schimba situația migranților din țară. Primul aspect ține de admiterea cetățenilor străini, iar al doilea, de integrarea acestora în societate.

1) Migranții permanenți sau pe termen lung. În context internațional, configurația migrațiilor permanente este foarte diferită de modalitățile anterioare care au caracterizat redistribuirea populațiilor umane. Națiunile nu mai sunt interesate în popularea zonelor nelocuite și în exploatarea pământurilor și a resurselor naturale prin intermediul admiterii migranților permanenți.¹⁹³

Doar un grup redus de state admit un număr semnificativ de migranți pentru stabilirea permanentă a acestora. Printre aceste state menționăm: Australia, Canada, Norvegia, Noua Zeelandă și SUA. Politicile acestor state privind stabilirea permanentă a străinilor acordă de fiecare dată o importanță tot mai mare cunoștințelor și aptitudinilor migranților.

192 Garcia G. Añade Bush a 7 países al Programa de Ejecución de visas [on-line]. 21.10.2008. <http://ialsc.blogspot.com/> (citată 14.01.2009).

193 Națiunile Unite. Migración internacional y desarrollo. Raport succint. New York, 1997. 76p. p. 29.

La începutul anilor 1990, SUA și Canada au modificat politicile sale migraționale cu scopul de a da o pondere mai mare la astfel de considerații, în afară de aceasta, Australia, Canada și SUA au admis un număr semnificativ de imigranți în baza programelor pentru reântregirea familiei. De asemenea, unele țări au politici migraționale permanente cu caracter selectiv pentru a diviza emigranții potrivit etniilor și a promova întoarcerea descendenților acestora.¹⁹⁴ În Republica Moldova acest termen nu este prevăzut în legislație.

2) Migrația forței de muncă. În ultimii zece ani, drept urmare a problemelor care decurg din stagnarea economică globală și efectele ei asupra migrației, dilema între migrația forței de muncă temporare și permanente, utilizarea remitențelor și a exodului de profesioniști, apar noi politici și programe pentru suportul migrației forței de muncă. La fel servesc drept motiv de îngrijorare exploatarea lucrătorilor migranți, drepturile lucrătorilor migranți, necesitățile lucrătorilor migranți și revenirea acestora în țările lor de origine la momentul expirării contractelor de muncă. Potrivit legislației naționale, *migrație de muncă* constituie plecarea benevolă a cetățenilor Republicii Moldova peste hotare, precum și intrare benevolă a cetățenilor străini sau a apatrizilor pe teritoriul Republicii Moldova, cu scopul de a desfășura activitate de muncă.¹⁹⁵

Migrația lucrătorilor peste hotare continuă să crească atât în volum, cât și în spațiul geografic. În timp ce numărul migranților este în permanentă creștere și se măresc presiunile care duc la intensificarea migrației, numărul persoanelor pe care țările gazdă sunt dispuse să le primească este în scădere. Țările care suferă de lipsa forței de muncă recurg la noi soluții, printre acestea se numără construirea fabricilor în străinătate și exportarea locurilor de muncă, promovarea productivității lucrătorilor actuali prin modernizarea fabricilor, precum și mobilizarea grupurilor mai puțin utilizate ale populației naționale active (de exemplu: femeile și lucrătorii în vârstă).¹⁹⁶

Un tip al migrației forței de muncă, care continuă să fie promovată, este forța de muncă străină temporară și cea care are ca obiect acoperirea locurilor de muncă care necesită cunoștințe foarte specializate. Scopul majorității politicilor privind migrația temporară nu este doar de a face față necesităților imediate ale forței de muncă, dar și de a preveni la fel imigrația ilegală pe termen lung sau permanent, precum și costurile sociale pe care le implică.

3) Refugiații și solicitanții de azil. Convenția Națiunilor Unite privind statutul refugiaților din 1951 și Protocolul său din 1967, servesc drept orientare pentru politicile naționale privind statutul refugiaților, dar tendințele recente și condițiile actuale au determinat multe țări să redefinească și să reformuleze politicile lor privind acordarea azilului. Potrivit Legii privind azilul în Republica

194 Rodrik D. Feasible globalizations. În: National Bureau of Economic Research, working paper 9187, 2008. 175 p. p.84.

195 Ibidem., Legea cu privire la migrație, Cap. I.

196 Hamilton B. Efficiency gains from the elimination of global restrictions on labour mobility: calculations and policy and implications. În: Journal of Development Economics, 16, 2008. 237 p. p.61.

Moldova, nr.270 din 18.12.2008, *azilul* constituie instituția juridică prin al cărei intermediu statul oferă străinului protecție, acordându-i statutul de refugiat, protecție umanitară, protecție temporară sau azil politic; iar *solicitantul de azil* este străinul care a depus o cerere de azil, nesoluționată încă printr-o decizie irevocabilă.¹⁹⁷ În legislația națională, *refugiat* este definit străinul căruia, în conformitate cu legea, i-a fost recunoscut statutul de refugiat.¹⁹⁸ Iar *statutul de refugiat* este o formă de protecție, recunoscută de Republica Moldova, a străinului sau apatridului, care întrunește condițiile prevăzute în Convenția privind statutul refugiaților, încheiată la Geneva la 28 iulie 1951, precum și în Protocolul privind statutul refugiaților din 31 ianuarie 1967.¹⁹⁹

Odată cu creșterea în ultimii cincisprezece ani a numărului cererilor de azil, multe țări dezvoltate au luat măsuri pentru a limita numărul solicitărilor de azil și a reduce cererile migranților economici și a refugiaților falși. Au fost simplificate procedeele pentru accelerarea procesului de rezoluție și interzicerea intrării persoanelor, cererile cărora sunt lipsite de temeii. De exemplu, Parlamentul austriac a aprobat o măsură nouă în legislația țării privind acordarea azilului.²⁰⁰ Legea extinde necesitatea de a plasa persoane în detenție și de a le reține acolo până la momentul expulzării. Printre altele, ea permite autorităților să stabilească vârsta unui solicitant de azi. Grupurile de apărare ale drepturilor omului și Verzii din opoziție au criticat această măsură, declarând-o prea strictă. Totodată, susținătorii acesteia, precum ministrul austriac de interne, Maria Fekter, membru al Partidului Poporului Austriac, aduc argumente în favoarea ei, spunând că ea va reduce la minimum fraudele în cererile de azil și va face Austria mai puțin atrăgătoare pentru traficanți de ființe umane.

Convenția privind determinarea statului responsabil pentru examinarea cererilor de azil înaintate într-un stat membru al Comunității Europene, adoptată la Dublin la 15 iunie 1990, coordonează înregistrarea cererilor de azil între diversele țări pentru a preveni procesul de depunere a cererilor respective în mai multe țări simultan. Mai multe țări, precum și ÎCNUR, au adoptat de asemenea și alte măsuri pentru a proteja refugiații, printre ele necesită a fi menționate instituirea unei „zone sigure” în țările afectate de conflicte și acordarea protecției temporare pentru azil pe termen scurt.²⁰¹

4) Migrația ilegală. În perioada contemporană măsurile întreprinse față de migrații ilegali tind spre reducerea acestei forme de migrație. Traficul cu imigranți constituie o industrie profitabilă și este în creștere permanentă fiind parțial controlat de către organizațiile criminale internaționale. Este în creștere continuă

197 Legea privind azilul în RM, nr.270 din 18.12.2008 (M.O. Nr. 53-54 din 13.03.2009). Art 3.

198 Legea cu privire la statutului refugiatului nr. 1286 din 25.07.2002, (M.O. Nr. 126-127/1003 din 12.09.2002, abrogată prin LP270-XVI din 18.12.08, M.O.53-54/13.03.09 art. 145). Cap I.

199 Ibidem. Legea privind azilul în RM. Art 3.

200 MOLDPRES. Austria a înăsprit legea azilului. [on-line]. Viena, 22 octombrie 2009. www.moldpres.md. (citată 22.10.2009).

201 *Ibid.*, Hamilton B. 2008. p.66.

numărul migranților din diverse țări intrați ilegal în țările occidentale prin rutele stabilite în Europa de Est după dispariția controalelor frontaliere din epoca sovietică.²⁰² Potrivit legislației naționale, *migrația ilegală* constituie intrarea în Republica Moldova, șederea în și ieșirea din teritoriul ei, cu încălcarea legislației în vigoare a Republicii Moldova,²⁰³ iar Codul Penal al Republicii Moldova, stabilește că organizarea, în scopul obținerii, direct sau indirect, a unui folos financiar sau material, a intrării, șederii, tranzitării ilegale a teritoriului statului sau a ieșirii de pe acest teritoriu a persoanei care nu este nici cetățean, nici rezident al acestui stat este calificată drept „Organizarea migrației ilegale” și se pedepsește cu amendă în mărime de la 300 la 500 de unități convenționale sau cu închisoare de la 1 la 3 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 1000 la 2000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, sau cu lichidarea persoanei juridice.²⁰⁴ Considerăm ceastă pedeapsă insuficient de severă, și ținând cont de toate suferințele produse nu doar victimelor traficului de ființe umane dar și familiilor acestora, propunem înăsprirea pedepselor acestor categorii de persoane (pînă la pedeapsa cu privațiunea de libertate pe viață și confiscarea averii).

2.4. Concluzii la capitolul II

Pentru a putea fi înțeles corect specificul tranziției demografice, fenomenul migrației contemporane, precum și conținutul și evoluția acestuia, este necesar ca cele din urmă să fie analizate atât din punctul de vedere al evoluției istorice, al determinărilor obiective și subiective, cât și al posibilității introducerii unui eventual control. Fenomenul migrației este un fenomen internațional și are ca punct de plecare țara de origine a emigranțului și ca punct de sosire țara în care se va stabili imigranțul respectiv.

Fără îndoială, trebuie să recunoaștem faptul că drepturile omului la nivel internațional nu pot merge (în practică) împotriva sau pe deasupra drepturilor omului a populației țărilor de imigrare.²⁰⁵ În mod contrar, acest fapt ar fi fost de neconceput, mai ales că țările de primire a imigranților nu ar putea în așa caz să-și rezolve de exemplu problema excesului de populație din partea Sud-Estului Asiei.

Procesul de imigrare în țările dezvoltate este susținut de către clasele dezvoltate economic în scopul de a acoperi necesitățile respectivelor țări, în special în ceea ce privește accesul la forța de muncă ieftină și menținerea salariilor relativ mici chiar dacă acest fapt este în detrimentul populației muncitoare autohtone. Iar cazul țărilor de emigrare este contrar din cauza faptului că cei care au emigrat sunt,

202 *Ibid.*, Hamilton B. 2008. p.70.

203 *Ibidem.*, Legea cu privire la migrație, Cap. I.

204 Codul Penal al Republicii Moldova. Nr. 985 din 18.04.2002, M.O. Nr. 72-74, art Nr: 195 din 14.04.2009. Art. 3621 (1).

205 Remitențele ce parvin din partea imigranților [on-line]. <http://forum.stirpes.net/ibero-romance/14381-violador-en-serie-boliviano-detenido-en-madrid.html> (citată 10.06.2009).

de obicei, cei care au un nivel de pregătire înalt. Remitențele ce parvin din partea imigranților în țările lor de origine de multe ori compensează aspectele negative ale emigrării, chiar dacă acest lucru de obicei creează unele probleme în țara în care trăiesc imigranții.

Urmare celor expuse anterior constatăm că deși aproape toate țările afirmă că întreprind măsuri pentru a opri fluxul de migranți ilegali, multe din ele nu aplică politicile sau programele destinate controlului intrării sau șederii migranților. Printre măsurile întreprinse de către state cu scopul de a face față problemei imigrației ilegale sunt patrulele la frontiere, înăsprirea legislației la capitolul pedepsirea organizatorilor migrației ilegale și a traficului de ființe umane, inspecțiile locurilor de muncă, controlul identităților în interiorul țării, repatrierea și aplicarea sancțiunilor angajatorilor și liniilor aeriene. Guvernele unor țări gazdă precum Italia²⁰⁶, Spania,²⁰⁷ Franța ²⁰⁸ au început a aplica expulzarea imigranților ilegali, astfel reglementând situația legală a migranților și a programelor de amnistie. Conform datelor deținute de mai multe organizații internaționale, Republica Moldova constituie unul dintre cei mai mari exportatori de ființe umane din Europa Occidentală, cele mai frecvente victime ale traficului de ființe umane fiind femeile, această întrebare va fi studiată mai detaliat în punctul 4.3 al lucrării respective.

206 Italia aplica su anunciada „mano dura” contra la inmigración ilegal, 118 personas expulsadas. Roma, 15.05.2008. [on-line]. <http://www.elmundo.es/elmundo/2008/05/15/internacional/1210870679.html> (citată 22.12.2009).

207 Azucena García. Expulsión de inmigrantes. En 2007 se registraron casi 9.500 repatriaciones de personas indocumentadas, que no podrán regresar a España por un periodo de entre 3 y 10 años. [on-line]. http://www.consumer.es/web/es/solidaridad/derechos_humanos/2008/04/11/176099.php (citată 22.12.2009).

208 Claudia Núñez. Francia ordena la expulsión de los hijos de inmigrantes ilegales. Paris 01.12.2009 [on-line]. http://news.newamericamedia.org/news/view_article.html?article_id=e5c27ee1391fcc81c5259140cb5f8ccc (citată 22.12.2009).

FENOMENUL MIGRAȚIEI ÎN EUROPA ȘI MIGRAȚIA TRANSNAȚIONALĂ

3.1. Rolul și importanța tratatelor semnate de UE în domeniul imigrației

Organizațiile internaționale regionale europene, de asemenea au abordat problema migrației din perspectiva angajării în câmpul muncii. Putem cita, în cazul Consiliului Europei, Convenția europeană privind statutul juridic al lucrătorilor migranți, deschisă pentru semnare în anul 1977 și intrată în vigoare la 1 mai 1983, la care și Republica Moldova este parte din 01.10.2006.²⁰⁹

În cazul Uniunii Europene, s-ar crede că cel puțin *prima facie*, progresele au fost mai mari. Este adevărat că Uniunea Europeană a inițiat un proces de armonizare a legislațiilor naționale în domeniul ce ține de procedurile de admitere a muncitorilor din țările terțe. De fapt, examinarea numeroaselor declarații ale instituțiilor Uniunii, a concluziilor Consiliilor Europene din ultimii ani și inclusiv a corectitudinii Tratatului de instituire a Comunității Europene de la Amsterdam, demonstrează îngrijorarea vizavi de fenomenul imigrațional, precum și a imigrației în scopul angajării în câmpul muncii care este, totuși, o chestiune de interes comun.

Uniunea Europeană deja mai mult de cincizeci de ani încearcă să ridice posibilitatea de a aborda în comun gestionarea migrațiilor forței de muncă. Cu toate acestea, rămâne cert faptul că este prima organizație care abordează această întrebare, încercând să stabilească un regim multilateral comun care va ajunge mai departe decât crearea statutelor de drepturi comune. A fost făcut un pas în plus, și anume în stabilirea procedurilor comune de admitere a muncitorilor migranți, iar acest pas are o importanță care merită a fi subliniată.

Acordurile semnate în domeniul imigrației se bucură de o importanță deosebită, atât la nivel politic, cât și la nivel juridic. În acest paragraf vom face o trimitere concisă la Acordurile multilaterale cheie în domeniul imigrației, precum Acordul Schengen și acordurile semnate de către Uniunea Europeană. Acordurile multilaterale pot fi definite ca orice Acord între mai multe state, ele trebuie să fie întocmite și să corespundă normelor dreptului internațional destinate să creeze, modifice sau să stingă drepturi și obligații în diverse domenii de interes comun.²¹⁰

Odată ce Acordul este încheiat, statele contractante, în conformitate cu sistemul adoptat în politica sa externă, vor continua să intervină în întregul proces

209 *Ibid.*, Hamilton B. 2008. p. 115-119.

210 De la Guaria E. Derecho de los tarados internacionales, Bilbao:Ábaco de Rodolfo Depalma, 1997. 352 p. p. 110-114.

de punere în aplicare al Acordului, sau pot delega punerea sa în aplicare către instituțiile publice, mixte sau private.²¹¹ Acordurile pot fi modificate sau abrogate prin voința părților, însă în ce privește efectele terminării funcționării tratatului, acestea pot varia în dependență de faptul dacă sunt totale sau parțiale. În acest ultim caz, încetarea sa presupune anumite clauze din Acord care pot fi completate și sunt separate de restul Tratatului, precum de exemplu, includerea unui proces de reglementare a imigranților ilegali prezenți pe teritoriul uneia dintre părți, pentru care este prevăzută o perioadă determinată.

Eficiența juridică a acordurilor multilaterale sau bilaterale, nu numai că depinde de formele pe care le primesc acestea, dar și de rangul ierarhic care le este atribuit în Constituțiile naționale, în care se observă o diversitate în aplicabilitatea normelor internaționale.

Pentru dreptul comunitar privind imigrația nu sunt irelevante acordurile cu statele terțe, deoarece acestea pot stabili norme singulare care afectează întrebările ce țin de migrație. În acest sens, potrivit opiniei profesoarei Fernández Solá: „Dacă norma dreptului comunitar derivat impune o uniformitate în regimul juridic aplicabil străinilor, această reglementare convențională diversifică și introduce un factor de eterogenitate important, care ne-ar putea face să vorbim despre „diferite categorii de străini” în Comunitatea Europeană. Acest regim preferențial, cu drepturile suplimentare ale cetățenilor statelor terțe pe care Comunitatea Europeană le-a prevăzut într-un acord de parteneriat, va rămîne în vigoare chiar dacă a fost consolidată o politică comunitară în materia imigrației”.²¹² Tratatetele internaționale semnate de Uniunea Europeană au aceeași natură juridică și generează obligații care trebuie să fie respectate, deoarece Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor, adoptată la 23 mai 1969, obligă toate statele să le respecte.

Acum de 53 de ani, la Roma la 25 martie 1957, a fost semnat Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene, redenumit mai târziu în Tratatul de instituire a Comunității Europene. Acest tratat conține o listă de drepturi, dar întrebarea care ne interesează pe noi, este dacă toate aceste drepturi pot de asemenea să se aplice față de cetățenii statelor terțe. Profesorul Irene Blázquez Rodríguez²¹³ consideră că în Tratatul de la Roma persistă lipsa unui tratament specific, potrivit acestuia, „Tratatul de la Roma prevede o serie de drepturi în care apare posibilitatea de extindere a acestor drepturi în domeniul de aplicare al cetățenilor statelor terțe”.²¹⁴ Cele „patru libertăți” stabilite prin Tratatul de la Roma

211 Martín López M. A., *La formación de los tratados internacionales*. Córdoba: serviciul de publicații, Universitatea din Córdoba, 2002. 168 p. p. 36.

212 Fernández Solá N. *Distintas aproximaciones de la Unión Europea al fenómeno de la inmigración. Variedad tipológica de inmigración en la Unión Europea, (inmigración y derecho)*. Madrid: Mira, 2001. 265 p. p.137.

213 Blázquez Rodríguez I. *Los nacionales de terceros países en la unión europea*, Sevilla: Departamentul din Andalucia, 2003. 187 p. p.60.

214 Profesorul ia drept exemplu articolul 48 al Tratatului de la Roma, care face referire la libera circulație a muncitorilor. Dacă am face distincție între muncitorii și cetățenii statelor terțe și cetățenii statelor membre, dubiile privind acest articol ar dispărea grație Regulamentului 1612/68 din octombrie 1968 al Consiliului European care a limitat acest drept al cetățenilor statelor membre.

sunt: libera circulație a bunurilor, serviciilor, capitalului și a persoanelor în cadrul UE.²¹⁵ În cadrul pieței unice europene, persoanele, bunurile, serviciile și capitalurile circulă la fel de liber ca și pe teritoriul oricărui stat membru. Potrivit Comisiei Europene, piața unică a dus la crearea mai multor milioane de locuri de muncă de la lansarea sa și până în prezent, generând un profit de peste 800 de miliarde de euro. Odată cu eliminarea barierelor comerciale și cu deschiderea piețelor naționale, tot mai multe întreprinderi se pot afla în concurență. Pentru consumatori, aceasta înseamnă prețuri mai mici și ofertă mai variată. Firmele care vând pe piața unică au acces liber la aproape 500 de milioane de consumatori din Uniunea Europeană. Piața unică reprezintă un scut valoros de apărare împotriva crizei economice actuale. Ea previne apariția politicilor prin care țările încearcă să transfere problemele vecinilor în loc să și le rezolve singure. Statele membre au evitat măsurile protecționiste care ar fi agravat criza și au convenit asupra unui plan comun de redresare. Acesta prevede stimularea cererii prin investiții publice, reglementarea sectorului financiar și crearea de locuri de muncă durabile.²¹⁶ În timp ce piața unică se bazează, în principal, pe concurență și pe autoritățile de reglementare pentru a garanta libera circulație a bunurilor și serviciilor, libera circulație a persoanelor este garantată prin acordul Schengen. Conform dispozițiilor acestuia, se elimină controalele la cea mai mare parte a frontierelor interne și se întăresc controalele la frontierele externe ale UE. Libera circulație în interiorul Uniunii depinde de existența unor frontiere externe sigure.

Din afirmațiile profesoarei Blázquez, putem deduce că Tratatul de la Roma nu exclude sau include imigrația din sfera sa de aplicare, într-un fel sau altul, de aici se înțelege că Tratatul de la Roma le lasă statelor membre o competență absolută în acest domeniu.

Prin Actul Unic European (AUE), adoptat la Bruxelles la 28 februarie 1986 (semnat la Luxemburg la 17 februarie 1986 și la Haga la 28 februarie 1986; Intrat în vigoare la 1 ianuarie 1987),²¹⁷ a fost stabilită piața internă comună; vizavi de noua realitate se impune necesitatea de a elabora regulamente care includ prevederi privind statutul juridic al cetățenilor statelor terțe. AUE includea un program de armonizare al politicii de imigrare, favorizând dezvoltarea unei cooperări mai strânse între statele membre. Astfel, guvernele următoarelor state: Franța, Germania, Belgia, Olanda și Luxemburg au semnat la data de 14 iunie 1985 Acordul Schengen, care a rezolvat o parte din lacunele juridice privind imigrația. În Actul Unic European au fost amplificate competențele comunitare în acest domeniu, lăsând clare competențele statelor membre prevăzute în articolele 13-19, care stabilesc că: „nici una din aceste dispoziții nu va afecta dreptul statelor membre să adopte măsuri care se consideră absolut necesare în materia imigrației”,

215 Cele patru libertăți ale UE. [on-line]. http://europa.eu/pol/singl/index_ro.htm (citat 01.04.2010).

216 Ibidem.

217 Actul Unic European. [On-line]. <http://www.europarl.europa.eu/parliament/archive/staticDisplay.do?id=77&pageRank=7&language=RO> (citat 26.02.2010).

²¹⁸ precum și punerea în aplicare a cooperării interguvernamentale între statele membre și crearea unui nou grup de lucru în domeniul imigrației cu observatori din partea Comisiei.

Următorul pas a fost adoptarea Tratatului Uniunii Europene în decembrie 1991 de către Consiliul European de la Maastricht, care a fost semnat de acesta la 7 februarie 1992. Acest tratat subliniază consacrarea unei cooperări interguvernamentale cu privire la elaborarea unei politici migratorii, îmbunătățind situația juridică și plasând puțin câte puțin drepturile imigranților legali în diferite texte constitutive ale Uniunii, precum sunt de exemplu articolele K1, K3 și K9 în cel de-al treilea pilon. Au fost încheiate dezbaterile instituționale în privința resortisanților statelor terțe, începând a fi în sfârșit considerate probleme de interes comun.²¹⁹

În același context, Tratatul de la Amsterdam²²⁰ a făcut progrese mari în ceea ce privește resortisanții țărilor terțe, atingând un nivel de comunitarizare, și potrivit opiniei profesorului Blázquez,²²¹ dezvoltându-se în două aspecte:

218 În contextul negocierilor Actului Unic European a avut loc un conflict între Comisie și cinci state membre. Comisia a adoptat la 5 iulie 1985 Decizia 85/381 prin care “Stabilește un proces de notificare prealabilă și de concentrare asupra politicilor migratorii în privința statelor terțe. În acest fel, statele membre sunt obligate să informeze Comisia despre toate proiectele și măsurile privind imigrația, fapt pentru care s-a recurs la CEJ din partea Germaniei, Franței, Olandei, Danemarcei, Marii Britanii, pledând pentru incompetența Comisiei de a putea emite o astfel de Decizie în virtutea articolului 118 a Tratatului CE. Tribunalul de la Luxemburg, prin intermediul unei sentințe din 9 iulie 1987, prin care s-a pronunțat în favoarea competenței Comisiei chiar dacă astfel a limitat interesele materiale ale acesteia, a anulat o parte a deciziei privind obiectul litigiului”.

219 Articolul K1: „a stabilit domeniile de interes comun care sunt următoarele: 1.politica de azil; 2.gestiunea frontierelor externe; 3. cetățenii statelor terțe, condițiile de ședere, circulația, accesul la locurile de muncă și reântregirea familiei; 4. lupta contra imigrației ilegale”.

Articolul K3: „statele trebuie să se informeze și să se consulte într-o formă tacită în cadrul Consiliului, iar acesta să poată adopta poziții comune și să promoveze cooperarea care este îndreptată spre obținerea obiectivelor Uniunii într-un mod în care să poată promova acțiunile comune, iar obiectivele Uniunii să poată fi realizate întotdeauna mai bine de către fiecare stat membru decât într-o formă separată”.

Articolul K9: ”Consiliul va putea decide în unanimitate, la inițiativa Comisiei sau a unuia din statele membre în privința aplicării articolului 100 a Tratatului CE privind acțiunile în domeniu prevăzute în articolul K1.. Consiliul a recomandat adoptarea acestei decizii parvenite din partea statelor membre în conformitate cu normele sale constituționale”.

220 Spațiul libertății, securității și al justiției constituie un nou obiectiv de realizat de către Uniunea Europeană. Începând cu Tratatul de la Amsterdam (a se vedea art.2), această noțiune nouă va transforma și va reforma viitoarea procedură comunitară prin următoarele schimbări: a) comunitarizarea prezentă în afacerile interne și de justiție (Titlul VI al Tratatului de la Maastricht); b) remodelarea celui de-al treilea pilon și redenumirea acestuia în „cooperarea polițienească și judiciară în materia penală”; c) prin incorporarea Acordului Schengen “la sistemul instituțional al UE, în Tratatul constituțional acest spațiu de libertate, securitate și justiție primește un nou impuls foarte amplu, în Capitolul IV care se divizează în 2 secțiuni”.

221 Blázquez Rodríguez I. Los nacionales de terceres países en la unión europea. Sevilla: Conserjería de Gobernación de la Junta de Andalucía, 2003. 420 p. p. 77.

Primul aspect este recunoașterea puterii de inițiativă a Comisiei. Consiliul prin doar o majoritate calificată și cu consultarea prealabilă a Parlamentului va putea adopta toate măsurile ce țin de imigrație.

Al doilea aspect este competența Curții de Justiție care se amplifică în domeniile transferate de acest nou Titlu; în care este prevăzut că dacă este un organ jurisdicțional național, ale cărui decizii nu sunt în conformitate cu prevederile Tratatului, CEJ²²² va putea să se pronunțe asupra acestor întrebări și asupra conformității sale sau lipsei acesteia cu Dreptul Comunitar, precum și asupra validității sau a interpretării actelor instituțiilor comunitare prezente în Titlul în cauză. Astfel, Consiliul, Comisia sau un stat membru poate solicita Curții de Justiție să se pronunțe asupra întrebărilor ce țin de interpretarea titlului în cauză sau a unor acte bazate pe acesta.²²³

După Tratatul de la Amsterdam, la 21 februarie 2001 a fost adoptat Tratatul de la Nisa pentru a aduce la îndeplinire procesul inițiat prin Tratatul anterior cu scopul de a pregăti instituțiile europene pentru o funcționare impecabilă într-o Uniune mai mare.²²⁴

Din cele menționate anterior, putem constata că dreptul originar european nu a fost foarte extins în privința dreptului cetățenilor străini din diferite motive:

- Imigrația până nu demult a ținut doar de competența Uniunii Europene.
- Fenomenul imigrației era doar problema statelor beneficiare (gazdă), în timp ce astăzi aceasta este calificată ca o problemă globală care afectează toate statele membre ale UE.

Această lacună normativă a început să dispară grație apariției diferitor Directive, (anexa nr.6) Regulamente și Recomandări europene, drept măsuri adoptate în cadrul Politicii Europene de imigrație, care va constitui obiectul nostru de studiu în continuare.

Acordul Schengen. Aceasta este probabil unul dintre cele mai importante acorduri privind imigrația, semnat de către statele Uniunii Europene. Acordul Schengen care a fost semnat la 14 iunie 1985 în spațiul Schengen între cinci state din Comunitatea Economică Europeană (CEE) de atunci, (Germania, Franța, Belgia, Olanda și Luxemburg) a reușit ca aceste state să ajungă la un acord în privința consolidării frontierelor lor comune.²²⁵

La 19 iunie 1990 a fost semnată Convenția cu privire la implementarea Acordului Schengen. Punctele cheie ale acordului vizează măsurile de creare, în urma abolirii controlului vamal comun, a unui spațiu comun de securitate și justiție. Obiectivele principalele ale acordului rezidă în:²²⁶

222 Vid. articolul 68 din AUE.

223 Tribunal de Justicia. [on-line]. <http://europa.eu/scadplus/leg/es/lvb/a24000.htm> (citat 07.06.2009).

224 Pérez Carrillo E.F. El Tratado de la Nisa entre la consolidación de la Unión de Maastricht y debates sobre el futuro de Europa. În: Revista de Estudios europeos, ianuarie /aprilie 2001, nr. 27, p. 77- 92.

225 El Acuerdo Schengen. <http://www.elmundo.es/papel/> (citat 07.06.2009).

226 *Ibidem*.

- armonizarea prevederilor legate de intrarea și șederea de scurtă durată în spațiul Schengen a cetățenilor din afara UE (omogenizarea vizei Schengen);
- problema azilului (cu determinarea privind cărui dintre Statele Membre se va supune solicitantul azilului);
- probleme de combatere vamală a crimelor legate de droguri;
- cooperarea poliției (urmăriri periculoase);
- cooperarea dintre statele Schengen în probleme de justiție.²²⁷

Ceva mai târziu la Acord s-au alăturat Italia, Spania, Portugalia și Grecia. Implementarea totală a acestuia a început în martie 1995, cu eliminarea controalelor la frontierele interne în șase din cele șapte state membre.

Ultimul stat care a aderat la Acordul Schengen a fost Elveția la data de 12 decembrie 2008. Acceptarea Acordului s-a realizat prin intermediul unui referendum popular cu 56,4% de voturi în favoarea acestuia.²²⁸

Toate țările din spațiul Schengen, cu excepția Norvegiei și Islandei sunt membre ale UE. Obiectivul Acordului este crearea unei zone de liberă circulație prin eliminarea frontierelor comune ale țărilor semnatare.²²⁹

În prezent, 25 state europene sunt membre cu drepturi depline în Acordul Schengen: Belgia, Franța, Germania, Luxemburg, Olanda, Cehia, Lituania, Slovacia, Italia, Portugalia, Spania, Grecia, Austria, Estonia, Malta, Danemarca, Suedia, Finlanda, Islanda, Norvegia, Polonia și Ungaria.²³⁰

Convenția cu privire la implementarea Acordului Schengen a intrat în vigoare la 1 septembrie 1993; prevederile lui nu puteau să aibă un efect practic totuși, până când condițiile tehnice și legale (așa ca datele bancare și datele relevante privind protecția autorităților) nu erau îndeplinite. Astfel, Convenția a început să aibă efect practic la 26 martie 1995 atât pentru părțile originare ale Acordului Schengen, cât și pentru Spania și Portugalia. Din 1995, Italia, Grecia, Austria, Danemarca, Finlanda și Suedia au aderat la Convenție, care a intrat în vigoare pentru cele trei țări nordice abia la 25 martie 2001.

Prin acest acord, statele au eliminat controalele la frontierele comune, consolidând frontierele sale externe cu scopul de a împiedica imigrația ilegală din partea resortisanților statelor ne-membre ale Uniunii Europene, excluzând frontierele interne. În afară de aceasta, statele se angajează să-și armonizeze normele privind interdicțiile și restricțiile și să adopte măsurile necesare pentru a proteja securitatea.²³¹

Odată ce controlul vamal este complet abolit, deținătorul vizei comune este îndreptățit să stea în cele 15 state mai sus menționate care aplică Convenția cu

²²⁷ *Ibidem.*

²²⁸ *Ibidem.*

²²⁹ Herblay V. Les accords de Schengen, origine, fonctionnement. Bruylant, 1998. 276 p. p. 16.

²³⁰ Statele membre ale Acordului. [on-line]. <http://www.schengen.mira.gov.ro/index02.htm> (citată 23.03.2010).

²³¹ *Ibidem.* Herblay V. p. 17.

privire la implementarea Acordului Schengen pentru maximum pâna la 90 zile într-o perioadă de șase luni, în timpul în care e valabilă viza.²³²

Punctele cheie ale Convenției cu privire la implementarea Acordului Schengen:

- Cetățenii țărilor ce implementează Acordul Schengen pot trece frontierele interne ale țărilor semnatare la orice punct fără controlul vamal.

- O viză fără restricții teritoriale (viza turistică sau cea business ce permite deținătorului să stea până la 90 de zile într-o perioadă de șase luni, viza de tranzit sau la aeroport), acordată unui cetățean dintr-o țară-terță de una din țările semnatare, îndreptățește deținătorul, în același scop și pe durata validității vizei, să intre fără controlul vamal pe teritoriul oricărei dintre țările semnatare.²³³

- Orice cetățean dintr-o țară-terță cu permis de reședință valid în una dintre țările semnatare poate călători cu un pașaport valid, fără a cere o viză, timp de 90 de zile într-o perioadă de șase luni, în alte țări semnatare.

- Armonizarea politicii de vize în țările Schengen (lista comună a cetățenilor din țările-terțe care solicită vize).

- Controlul vamal extern potrivit unui standard comun Schengen.

- Accesul tuturor țărilor Schengen la Sistemul Informațional Schengen (SIS) furnizând date despre identitatea personală sau alte informații din spațiul Schengen.

- Cooperare apropiată dintre poliție și justiție.

- Unificarea eforturilor pentru combaterea crimei legate de droguri.²³⁴

- Reguli ce determină acordarea competenței pentru procedurile de azil (în prezent, înlocuite de întrevederile similare ale Convenției privind determinarea statului responsabil pentru examinarea cererilor de azil înaintate într-un stat membru al Comunității Europene, adoptată la Dublin la 15 iunie 1990).

Termenii tratatului pot fi suspendați temporar din considerente excepționale de securitate, precum a făcut Spania în timpul nunții prințului Felipe, Prințul de Asturias, sau cum a făcut Franța, după atentatele de la Londra din 7 iulie 2005.²³⁵

Consecința unei Europe fără frontiere, ca un element indispensabil pentru o unitate europeană eficientă, este ceea ce întruchipează forma Acordului Schengen, care reglementează în special eliminarea controalelor la frontierele comune dintre statele membre ale UE cu scopul de a obține libera circulație a mărfurilor și serviciilor, precum și stabilirea unor măsuri de cooperare polițienească și judiciară, și armonizarea legislațiilor în domeniul vizelor, drogurilor, armelor și a explozibililor etc.²³⁶

232 Acordul Schengen și Centrul Comun de vize. [on-line]. http://www.migratie.md/topics/schengen_agreement/ (citată 10.01.2010).

233 *Ibidem*.

234 *Ibidem*.

235 El Acuerdo Schengen. [on-line]. <http://www.elmundo.es/papel/> (citată 07.06.2009).

236 Herblay V. Les accords de Schengen origine, fonctionnement, avenir. Bruylant, 2008, 158 p. p. 53-65.

Aderarea la spațiul Schengen are ca efect ridicarea controalelor între frontierele interne ale statelor membre Schengen, care aplică în întregime acquis-ul Schengen, fiind creată o singură frontieră externă unde controalele se desfășoară conform unui set de reguli clare în materie de vize, migrație, azil, precum și măsuri referitoare la cooperarea polițienească, judiciară sau vamală.²³⁷

Acordul Schengen presupune ceva mai mult decât un simplu tratat în care există mai multe măsuri concrete. Printre aceste măsuri unele au fost aplicate pe o durată scurtă de timp precum este coordonarea politicii privind vizele, lupta împotriva traficului ilicit de droguri și coordonarea între țările semnatare ale acordului. La fel, printre acestea putem menționa cooperarea între serviciile vamale și polițienești, în special, în lupta împotriva criminalității, traficului ilicit de arme, intrarea ilegală a persoanelor, fraudei fiscale și a contrabandei, precum și îmbunătățirea schimbului de informații între autoritățile vamale și polițienești.²³⁸

De asemenea, existau unele acțiuni de cooperare care se aplicau pe termen lung, printre ele putem menționa: eliminarea frontierelor interne și consolidarea celor externe, armonizarea prevederilor juridice privind controalele la frontieră, încercarea de a controla imigrația ilegală, îmbunătățirea acordurilor poliției judiciare, în special asistența judiciară internațională și extrădarea. Totodată, ei pretind să armonizeze legislațiile privind drogurile, armele și munițiile, declarațiile depuse de către vizitatori în hoteluri, precum și armonizarea politicilor în domeniul vizelor străinilor.²³⁹

Acordul Schengen a reușit să stabilească niște termeni noi cu un conținut mai universal. Chiar în primul Titlu al Tratatului sunt date definițiile următorilor termeni:

- Frontierele interne: sunt frontierele terestre comune ale părților contractante, de asemenea, aeroporturile pentru zborurile interne și porturile în cazul călătoriilor regulate între aceste părți.²⁴⁰

- Frontierele externe: sunt frontierele terestre, maritime și aeroporturile, cu condiția ca acestea nu sunt frontiere interne.

- Un zbor intern: este un zbor de proveniență sau cu destinația către teritoriile părților contractante, statul terț fiind un oarecare stat care nu este parte contractantă.

- Un străin: este orice persoană care nu este cetățean al statelor membre ale Comunităților Europene.

- O trecere a frontierei: este orice pas autorizat de către autoritățile competente pentru a trece frontierele externe.²⁴¹

237 Beneficii aduse de aderare. [on-line]. <http://www.schengen.mira.gov.ro/index04.htm> (citată 15.01.2010).

238 *Ibidem*, p. 74.

239 Se are în vedere că rezidenții marocani din Tetuan și Nador nu necesită viză pentru a intra pe teritoriul orașelor Ceuta și Melilla.

240 Donaire Villa F. J. La constitución y el Acervo de Schengen, Tirant lo Blanch, 2002. p. 44-46.

241 *Ibidem* p. 51.

Al doilea Titlu se referă la eliminarea controalelor la frontierele interne și la circulația persoanelor. Aceasta conține șapte capitole. Al treilea titlu tratează în șapte capitole cooperarea polițienească în materia securității interne. Al patrulea capitol conține sistemul de informații Schengen, în timp ce cel de-al V-lea tratează tot ce ține nemijlocit de transportul și de circulația mărfurilor. Inovația vine în titlul VI-lea, care ține de protecția datelor cu caracter personal. Comitetul Executiv și funcționarea acestuia sunt incluse în titlul VIII și, în final, în ultimul titlu sunt reglementate dispozițiile finale.²⁴²

Importanța spațiului Schengen a fost în creștere permanentă, potrivit afirmațiilor profesorului Francisco Javier Donaire Vila: „*destinul teoretic al spațiului Schengen este de a se transforma într-o politică în plus a UE, având în vedere anume atractivele metode și tehnici supranaționale în dinamica integrării. În acest sens, se poate vorbi despre o comunitarizare a spațiului Schengen prin intermediul Tratatului de la Amsterdam*”.

În afară de acest Acord fundamental pentru spațiul european de securitate internă, în care se abordează o mare parte a acestui domeniu (intrarea pe teritoriul unui stat a imigranților și libera circulație a acestora), Uniunea Europeană, la fel ca și statele sale membre, a menținut cu statele terțe relații care s-au materializat prin semnarea diferitor acorduri bilaterale și multilaterale.

Majoritatea acestor state se bazează pe articolul 238 al Tratatului (CE) care recunoaște capacitatea Comunității de „*a încheia cu unul sau mai multe state sau organizații internaționale acorduri care stabilesc un parteneriat ce înglobează drepturi și obligații reciproce, acțiuni comune și proceduri speciale*”.

La data de 10 octombrie 2007, la Bruxelles a fost încheiat Acordul între Comunitatea Europeană și Republica Moldova privind facilitarea eliberării vizelor. Scopul Acordului în cauză este de a facilita, în baza principiului reciprocității, eliberarea vizelor pentru cetățenii Republicii Moldova, pentru o ședere a cărei durată nu depășește 90 de zile în decurs de 180 de zile. Acest acord nu se aplică Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, Irlandei, Regatului Danemarcei, Republicii Islanda și Regatului Norvegiei. Acordul definește un număr de proceduri simplificate (facilități) pentru eliberarea vizelor.²⁴³

Totodată, trebuie să ținem cont de faptul că până la semnarea Tratatului de la Amsterdam, Comunitatea Europeană practic nu a avut nici o competență în materia statutului juridic al străinului, deoarece această competență aparținea în exclusivitate statelor. Anume acesta a fost motivul din care Curtea de Justiție a declarat în mod repetat atât competența sa de a interpreta Acordurile semnate de

242 Paraga P. J. Reflexiones sobre la puesta en aplicación „en su totalidad”, Convenția de aplicare a Acordului Schengen din 19 iunie 1990. În: Revista de Instituciones europeas, nr.3, septembrie-decembrie 2005, p.909-938.

243 Acordul Schengen și Centrul Comun de vize, Istoria și dezvoltarea Acordului Schengen. [on-line]. http://migratie.md/topics/schengen_agreement/ (citată 18.01.2010).

către Comunitatea Europeană cu statele terțe cât și Acordurile semnate între acestea și diversele state membre.²⁴⁴

Cu toate acestea, nu au lipsit nici critici precum au fost cele ale profesorului J. Rideux care acuză Curtea de Justiție a CE (CEJ) de interpretarea Acordurilor mixte fără a examina preventiv și expres dacă deține o competență generală ce se extinde asupra totalității dispozițiilor Acordului, sau, din contra, astfel de capacitate se reduce doar la dispozițiile care intră în competențele comunitare.²⁴⁵ Se are în vedere că competența privind imigrația era exercitată de către Comunitatea Europeană, chiar dacă acest fapt nu era recunoscut în mod direct prin intermediul Acordurilor bilaterale (de competență normativă) și de Curtea de Justiție a Comunităților Europene.

Analiza comparativă a legislațiilor naționale ale statelor membre ale Uniunii Europene privind străinii

Prima concluzie după această scurtă revizuire a normelor privind cetățenii străini ai unor state membre ale Uniunii Europene, este că există diferențe majore între statele din Europa Centrală și cele de Sud, precum și între acestea și țările nordice. Inclusiv, se consideră că acesta este motivul din care normele Uniunii Europene în domeniul imigrației sunt aprobate lent, lăsând fiecărui stat libertatea de a institui soluțiile normative. Dar, de fapt, politicile statelor nu sunt chiar atât de diferite între ele, deoarece rata de imigrare este de aproximativ 8% -10% din numărul total al populației, care constituie aproximativ o jumătate în majoritatea țărilor europene.

Desigur, există unele diferențe, cum ar fi participarea sau nu la sistemul Schengen și volumul mare al imigrației ilegale, însă, drepturile fundamentale ale imigranților și reglementarea acestora nu sunt atât de diferite. Dacă vom analiza cu atenție liniile fundamentale ale normelor privind imigrația din diferite state europene, se poate observa o orientare generală comună. Elementul de bază este dreptul la muncă și de a obține un permis de muncă, care necesită în mod obligatoriu un permis de ședere, începând cu momentul încheierii contractului de muncă în țara de origine. Permisul de ședere condiționează șederea legală în țara gazdă, însă problema este că un muncitor străin nu poate obține un permis de ședere dacă nu are un permis de muncă înainte de a întreprinde călătoria. Marea diferență între imigranți și muncitorii naționali (cetățenii țării gazdă) este că străinii

244 În cazul Demirel, CEJ afirmă competența sa pentru a interpreta astfel de acorduri cu titlu preliminar declarând că „un acord semnat de către consiliu, în conformitate cu articolul 228 și 238 al Tratatului, constituie un act adoptat de către una din instituțiile sale, în sensul literii b a paragrafului 1 art. 177, pe care dispozițiile unui acord de acest tip, odată intrate în vigoare, formează parte din ordinea juridică comunitară și că, în cadrul acestei ordini, Curtea de Justiție este competentă de a se pronunța cu caracter preliminar asupra interpretării acestui acord”.

245 Bernard .P. Les accords internationaux dans la jurisprudence de la cour de la justice des communautés européennes: réflexion sur la relation entre les ordres juridique international, communautaire et nationaux, Marseille : RGDIP, nr. 3, 1990. 523 p. p.345.

nu au dreptul să presteze servicii de muncă fără a deține un permis de muncă, care se obține în țara de origine.²⁴⁶

Dreptul la reîntregirea familiei poate fi obținut prin intermediul unui permis de ședere pentru reîntregirea familiei sau din motive umanitare.²⁴⁷ În acest context, în multe state sunt prevăzute circumstanțe care permit minimizarea timpului de ședere pentru a obține mai repede un permis de ședere nelimitat. În orice caz, muncitorul străin se află într-o situație similară cu muncitorul național în ceea ce privește legislația națională a muncii.

În domeniul infracțiunilor și sancțiunilor apar diferențe majore, dar unele sunt nominale („expulzarea” în Franța este prevăzută pentru încălcarea ordinii publice,²⁴⁸ în timp ce în alte țări, aceasta este prevăzută pentru șederea ilegală), altele reprezintă forme minore (promovarea sancțiunilor, durata deținerii în centre pentru a asigura expulzarea), iar altele dețin repercusiuni mai mult teoretice decât practice (existența procesului de reînțoarcere a persoanelor pentru a răspunde la trecerea ilegală a frontierei sau la includerea acestui proces în expulzarea generală).

Însă, obiectivele generale ale politicii de sancționare sunt destul de comune, și în toate țările expulzarea este considerată ca un răspuns la o încălcare a normelor privind cetățenii străini (în special pentru lipsa permisului de ședere) și inclusiv în majoritatea cazurilor, expulzarea este configurată ca o pedeapsă alternativă sau suplimentară pentru anumite crime comise de către străini, în ciuda problemelor juridice care cauzează această intervenție a dreptului penal și a judecătorilor în politica privind cetățenii străini (Franța). Potrivit opiniei profesorului Elspeth Guild, aproape tuturor statelor le este comună ineficiența politicilor de expulzare ca răspuns la ilegalitățile și încălcările legislației, din cauza dificultăților atât juridice cât și materiale.²⁴⁹

O altă caracteristică a drepturilor cetățenilor străini este o foarte slabă reglementare constituțională în domeniul emigrației, care lasă prea mult spațiu legiuitorului ordinar și guvernului, permițând ca legislația privind imigrația să se transforme într-un obiect al luptei electorale și de partid.²⁵⁰ Această experiență negativă există aproape în toate statele din motivul absenței normelor constituționale necesare, lipsa aceasta a dus la intervenția tribunalelor constituționale pentru reducerea limitărilor drepturilor cetățenilor străini realizate prin lege în țări precum Spania, Germania, Italia sau Belgia.

Drept concluzie, un moment important de menționat este faptul că, unele aspecte ale migrației totuși nu sunt suficient de reglementate în dreptul comunitar. Drept exemplu pot servi condițiile generale de eliberare a permisului de ședere, și

246 Elspeth G. Immigration law in the European community. The Hague, 2001. 297 p. p. 266.

247 *Ibidem.* p. 268.

248 Toppino A. Les droit des étrangers, Esf Editeur, 2005. 126 p. p. 102.

249 Elspeth G. Immigration low in the European community. The Hague, 2001, 310 p. p. 269.

250 Primarul din Alcalá de Henares (Alianza Nacional), municipiul Madrid a câștigat alegerile în baza unei campanii electorale contra imigrației.

într-o manieră mai semnificativă, condițiile generale ale imigrației de muncă (activitățile salariale și munca sezonieră). Vorbind despre condițiile generale, necătând la faptul că marea majoritate a statelor membre ale UE nu impun condiții de integrare, cel puțin există o tendință generală de introducere a unor astfel de măsuri în legislațiile naționale ale statelor.

3.2. Politicile europene în materia imigrațiilor

În ultimele șase decenii migrația în Uniunea Europeană a cunoscut multe schimbări. Multe țări membre în ultimul timp au început să se transforme în societăți receptoare de imigrați și să dispună de o rată sporită a natalității. După cel de al Doilea Război Mondial, necesitatea forței de muncă a făcut ca multe state europene să implementeze măsuri, transformând treptat sistemele lor într-un spațiu care ar putea primi lucrători ce proveneau din alte state europene mai puțin dezvoltate precum Portugalia, sau suprapopulata Italie, care se deplasau, în principiu, către Germania și Franța.²⁵¹

Franța a cunoscut mari valuri de imigrare în special în anii 1920 și 1960. După primul război mondial, belgieni, polonezi și italieni au sosit pentru a compensa pierderea în luptă a 1 400 000 de tineri. După cel de-al Doilea Război Mondial s-a întetit imigrarea din partea spaniolă, portugheză, africană (în special din Africa de Nord), pentru a diminua efectele lipsei forței de muncă. Începând cu anul 1974 a fost suspendată politica de imigrare, cu excepția cazurilor de reântregire a familiei și de azil.²⁵² Pe de altă parte, nu este posibil de stabilit cu exactitate care este numărul de imigranți în Franța, deoarece copiii imigranților născuți pe teritoriul francez sunt francezi. În ultimul recensământ din anul 1999 au fost înregistrate 4 310 000 de persoane, ceea ce reprezintă 7,4% din populație, proporție care se menține stabilă din anul 1975.²⁵³

Transformată într-o mișcare în masă în secolul al XIX-lea, imigrația din Italia a devenit chiar mai importantă decât cea din Franța. În anul 1911 au fost înregistrate 420 000 de persoane ce prezentau echivalentul a 36% din toți străinii în Franța, urmată de belgienii care constituiau 290 000. În perioada interbelică, imigrația italiană este considerată drept o consecință a exodului politic și economic, astfel, la începutul anilor 1930 numărul de imigranți italieni a depășit un milion. Cu toate acestea, conform recensământului din anul 1968, italienii care ocupau primul loc ca fiind cei mai numeroși străini în Franța, l-au cedat mai târziu spaniolilor și portughezilor. În acest an au fost înregistrați 581 000 italieni, iar în recensământul din anul 1999 această cifră a scăzut până la 201 670.²⁵⁴

Cu toate acestea, în ultimii ani Italia a demonstrat o capacitate considerabilă de absorbție a imigranților veniți în mare parte din România, Albania și Maroc,

251 Letnes B. The economic costs to International labour restriction. New York. 2008, p.346.

252 Segerstrom P. The growth and welfare effects of international mass migration. În: Journal of International Economics. 2008, nr. 58, p.177.

253 *Ibidem.* p. 186.

254 *Ibidem.* p. 203.

majoritatea instalându-se în nordul Italiei (59,5%). Numărul de imigranți s-a dublat în ultimii cinci ani, ajungând până la 3 000 000 începând cu anul 2005, de exemplu în Sicilia cei mai mulți imigranți provin din Libia. Astfel, sub guvernarea lui Silvio Berlusconi, 680 000 de muncitori clandestini au fost legalizați în anul 2005 și 100 000 de persoane din spațiul extra-comunitar au obținut permisul de ședere.²⁵⁵

Originea imigranților din UE a variat de la deceniu la deceniu, astfel, în anii 1950 și 1960 a început imigrarea africanilor și turcilor, apoi a asiaticilor, în special, a chinezilor iar mai recent, latinoamericani, în mare parte de proveniență columbiană și ecuadoriană. Potrivit statisticilor, în anul 2007, Spania a devenit statul comunitar cu cea mai mare rată de imigrare, deținând 10%, urmată de Franța (9,6%), Germania (8,9%) și Marea Britanie (8,1%). În cazul Spaniei, populația imigrantă crește într-un ritm foarte rapid comparativ cu populația băstinașă. Grupul cel mai mare de imigranți din Spania este cel al marocanilor (12.82%), urmat de români (11,7%) și ecuadorieni (9%).²⁵⁶

Irlanda și Regatul Unit au optiuni de excepții la politicile europene în materie de azil, vize și imigrare. Tratatul de Reformă prevede acordarea dreptului de excepție la capitolul justiție și afacerile interne. Marea Britanie, datorită în mare măsură a trecutului său colonial, este un loc apreciat de către migranți, deoarece ei dispun în această țară de un tratament echitabil. Guvernul Marii Britanii, precum și cel al Suediei și Irlandei, a implementat o politică liberală în materia imigrației, care au deschis frontierele lor față de cetățenii noilor state membre. Ca rezultat al acestei politici, peste 500.000 de cetățeni ai UE s-au stabilit în această țară. Datorită creșterii masive a numărului de migranți, guvernul a luat o politică mai puțin flexibilă față de Bulgaria și România. Pe de altă parte, până în anii '80, societatea irlandeză a fost caracterizată de fenomenul de emigrare economică. Creșterea economică din anii '90 a însemnat dispariția aproape totală a șomajului. Din anul 1996, Irlanda dispune de un sold migratoriu pozitiv grație intrării străinilor (în mare parte din Polonia și Țările Baltice), precum și a întoarcerii emigranților irlandezi. Biroul statistic irlandez estimează că proporția străinilor din populația totală a crescut de la 5,8% în anul 2002 la 9,5% în anul 2006.²⁵⁷

Totodată, Raportul Agenției Consiliului Europei împotriva Rasismului (ECRI) realizat la finele anului 2009, atrage o atenție deosebită unei noi probleme care nu poate fi trecută cu vederea, aceasta fiind situația romilor imigranți care sunt supuși discriminării atât de cetățenii, cât și de autoritățile și presa din Marea Britanie, Austria, Estonia și Albania.²⁵⁸ Ultimul raport al ECRI arată că violențele de natură rasistă și discriminarea împotriva romilor, au crescut la cote allarmante, în special, în Marea Britanie. Romii și nomazii figurând printre grupurile cele mai

²⁵⁵ *Ibiem.* p. 210.

²⁵⁶ *Ibiem.* p. 212.

²⁵⁷ *Ibiem.* p. 215.

²⁵⁸ Marea Britanie și Austria, printre cele mai rasiste țări din Europa. 02.03.2010. [online]. <http://www.gandul.info/international/marea-britanie-si-austria-printre-cele-mai-rasiste-tari-din-europa-5690225> (citată 01.04.2010).

defavorizate din această țară, fiind „Victime ale celor mai mari niveluri de ostilitate și prejudecăți.” În raport este specificat că „Alături de musulmani, imigranții, romii și nomazii sunt prezentați în mod regulat într-o lumină negativă atât în discursul politic, cât și în mass-media, mai ales în presa tabloidă”.

În prezent, în Germania locuiesc aproximativ 6 milioane 750 de mii de imigranți, comunitatea turcă fiind cea mai mare minoritate etnică din acest stat și cea mai mare diaspora turcă din lume (3 milioane de etnici turci).²⁵⁹ În materie de integrare, însă, există numeroase probleme, una din ele fiind faptul că unii imigranți turci care se află în Germania de 20 sau de 30 de ani nu știu să vorbească limba germană.²⁶⁰ De notat însă că liderii actuali de la Ankara consideră că este normal ca turcii din Germania să nu accepte „asimilarea totală”. Premierul turc, Recep Tayyip Erdogan a solicitat germanilor crearea liceelor în limba turcă pe teritoriul german, fapt care a fost acceptat de către oficialii germani. În anii trecuți Germania a refuzat să recunoască turcii ca o minoritate națională, statutul de minoritate națională fiind acordat doar minorităților istorice, adică danezilor și sorbilor.²⁶¹

Spre deosebire de alte state mari ale Uniunii Europene, în Polonia tema imigrațiilor este mai puțin discutată. Motivul principal al acestui fenomen este faptul că Polonia, în esență, este un stat de emigrare. Rata ridicată a șomajului (15%) îi determină pe tinerii, calificați sau nu, să emigreze. Destinația cea mai frecventă este Germania, urmată de Regatul Unit și Irlanda. Potrivit lor, dezbaterile poloneze se bazează pe problema „evadării tinerilor” care provoacă un sold migratoriu negativ. Prezența imigranților continuă să fie limitată iar grupul cel mai important dintre ei provine din Germania. În Suedia, aproximativ 12% dintre cei 9.000.000 locuitori ai săi sunt de origine străină și fiecare al cincilea suedez este urmaș al persoanelor născute într-un alt stat. În cadrul UE, Suedia este statul care găzduiește cea mai mare parte a imigranților în comparație cu populația sa. Refugiații politici, proveniți din Iran, Irak și Palestina, constituie fluxul principal de imigranți.²⁶²

Potrivit EUROSTAT, în numeroase regiuni ale UE într-o perioadă de treizeci de ani fertilitatea a scăzut, ajungând la un nivel mai slab de reînnoire a generațiilor care este de 210 de copii la 100 de femei. În același timp, speranța de viață este în creștere rapidă. De asemenea, un raport pregătit în anul 2007 de către Comitetul

259 Polemici privind integrarea turcilor din Germania. [on-line]. 30.03.2010. <http://www.rfi.ro/stiri/externe/Polemici-privind-integrarea-turcilor-din-Germania.html> (citată 01.04.2010).

260 Merkel insistă pe parteneriat privilegiat cu Turcia în schimbul aderării la UE. 30.03.2010. [on-line]. http://www.europa.md/primary.php?d=rom&n=Revista%20Presei%20Str%C4%83ine.0_7061 (citată 01.04.2010).

261 Merkel: Turcii pot avea școli, dar germana este condiție obligatorie pentru minoritarii din Germania. 30.03.2010. [on-line]. http://www.antena3.ro/stiri/externe/merkel-turcii-pot-avea-scoli-dar-germana-este-conditie-obligatorie-pentru-minoritarii-din-germania_95784.html (citată 01.04.2010).

262 *Ibiem*. Segerstrom P. p. 218.

pentru politică economică a UE și Comisia Europeană menționează că, ținând cont de faptul că cetățenii UE au mai puțini copii și trăiesc mai mult, populația UE la vârsta aptă de muncă va scădea cu 16% între 2004 și 2050. Aceasta ar însemna că UE va avea doar două persoane apte de muncă pentru fiecare persoană în vârstă, în loc de patru la ziua de astăzi. Potrivit studiului realizat, cele mai mari cheltuieli prevăzute puneau la îndoială susținerea sistemelor sociale (pensiile). Raportul arată că imigrația ar ajuta doar parțial la rezolvarea acestor probleme.²⁶³

Comisarul de Justiție și Afaceri Interne al UE, Franco Frattini, a propus în luna octombrie 2007 crearea unui „blue card” (card albastru) pentru reședința în Uniunea Europeană, scopul căreia este de a preveni tendința spre emigrația calificată. Acest card le va permite imigranților să călătorească în cadrul Uniunii Europene după ce vor lucra timp de trei ani în unul din statele comunitare. În acest sens, Parlamentul European a aprobat la 20 noiembrie 2008 introducerea așa-numitului „blue card” pentru a atrage în UE muncitori cu înaltă calificare. Deputații europeni cer statelor membre să nu „fure” persoanele capabile ale acestor state, în special, din domeniul sănătății și al învățământului, astfel sugerând să se acorde prioritate pieței muncii comunitare. Cardul va avea o validitate de trei ani, va putea fi renovată și va completa sistemele naționale de admitere.²⁶⁴

Îngrijorarea comunității vizavi de fenomenul imigrației este destul de motivată, în special din cauza necesității de a materializa obiectivul unui spațiu fără frontiere interne, în care ar rămâne absolut garantată libera circulație a persoanelor. Acest spațiu al libertăților ar putea fi acceptat de către state doar în schimbul unor măsuri compensatorii care ar asigura un nivel optim de securitate în interiorul său. El necesită atât consolidarea frontierelor externe, cât și adoptarea măsurilor în domeniul azilului și al imigrației. Teama de fluxul și prezența masivă a cetățenilor statelor terțe, fie din motive economice, fie de persecuție, va condiționa într-un mod negativ natura măsurilor luate printr-un anumit caracter restrictiv.²⁶⁵

Statul, deși era conștient de dificultățile întâlnite în garantarea securității dorite într-un mod individual, s-a arătat reticent în dotarea Comunității cu mijloacele necesare pentru a ajunge la o zonă fără frontiere externe în condiții adecvate de securitate. Această dialectică între acțiunea la un nivel comunitar sau statal, se va rezolva odată cu începerea funcționării unei cooperări statale în afara structurilor comunitare, în mod paradoxal, cu scopul de a atinge obiectivul UE

263 Sosvilla Rivero S. și Hecce Jose A. Convergence in Social Protection Across EU Countries. [on-line]. 2008. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3761770. (citată 14.05.2009).

264 *Ibidem*.

265 Acest studiu se concentrează în exclusivitate pe măsurile adoptate în domeniul imigrațiilor fără a face referință la politica comunitară privind azilul. Pentru o analiză aprofundată a politicii Uniunii Europene în domeniul acordării azilului a se consulta Bouteillet P. L'Europe et le droit d'asile, La politique européenne et ses conséquences sur le pays d'Europe centrale, Paris : Harmat, 2001. 412 p. p.125.

privind o Europă fără frontiere.²⁶⁶ Așa numita cooperare extracomunitară s-a dezvoltat, în special, prin intermediul a două forumuri: unul - de cooperare între un grup mai mic de state care acționa în calitate de avansator - „Cooperarea Schengen” - și altul, care includea toate statele membre - „Cooperarea celor Doisprezece”.

Recurgerea la mecanisme de cooperare interguvernamentale a funcționat mai mult de o decadă, și anume de la începutul anilor optzeci până la intrarea în vigoare a Tratatului de la Maastricht din 1993, când se instituționalizează Cooperarea celor Doisprezece în cadrul celui de al Treilea Pilon.²⁶⁷ Aceasta nu a împiedicat ca în spațiul Schengen statele să continue să intensifice relațiile sale până la momentul în care în anul 1999, totalitatea așa numitei cooperări să se finalizeze prin integrarea în Uniunea Europeană.

Fără a lăsa loc dubiilor, unul din progresele cele mai importante ale Tratatului de la Amsterdam din 1997, a fost transferul întrebărilor ce țin de imigrație către pilonul comunitar, prin includerea unui nou Titlu (Titlul IV), numit „Vize, azil, imigrația și alte politici relaționate cu libera circulație a persoanelor”, cu scopul de a promova stabilirea unui Spațiu al Libertății, Securității și Justiției.²⁶⁸

Apariția acestui Titlu nou presupune un salt calitativ de o importanță majoră, deoarece materiile care până în prezent au fost doar obiectul de cooperare interguvernamentală grație apartenenței sale la cel de-al treilea Pilon, s-au încorporat pentru prima dată în Pilonul comunitar împreună cu toate consecințele pe care le implică.²⁶⁹

Din punct de vedere juridic și luând în considerație situația anterioară, comunitarizarea acestor materii trebuie să fie privită pozitiv:

- Pentru prima dată, în acest domeniu va fi posibilă adoptarea normelor de drept privat - regulamente, directive și decizii²⁷⁰ - capabile să asigure o armonizare mai mare între legislația statelor membre, în cazul instrumentelor juridice aplicate

266 Obiectiv stabilit în articolul 8A din Actul Unic European din 1986, ulterior reluat în articolul 7A din Tratatul de la Maastricht din 1992, actualul Articol 14 TCE în versiunea de la Nisa din 2001.

267 Al Treilea Pilon al Uniunii Europene, cu caracter interguvernamental este reglementat în Titlul VI din Tratatul Uniunii Europene privind Cooperarea în Justiție și Afacerile Interne, al cărei articol K.1 reglementează unul din domeniile imigrației. Pentru studiul aprofundat al evoluției cooperării în domeniul imigrației, a se consulta Niessen J. *The European Unions Migration and Asylum Policies*. The Hague : Kluwer Law International, 1996. 174 p. p.3-23.

268 Boelles P. *Introduction, Freedom, Security and Justice for all*. În: Guild E. și Harlow C. *Implementing Amsterdam, Immigration and Asylum in the EC Law*, Oxford: Hart Publishing, 2001, 85 p. p.1-12.

269 Monar J. *Legitimacy of EU action in justice and home affairs: an assessment in the Light of the freedoms of the Treaty of Amsterdam*. În: Bendoer M. *Coping with flexibility and legitimacy after Amsterdam*, Maastricht: European Institute of Public Administration, 1998. 691 p. p.320.

270 Caracteristicile acestor instrumente juridice apar în articolul 249 TCE. Regulamentul se caracterizează prin a fi o normă cu caracter general, obligatorie și aplicabilă direct în teritoriul statelor membre, cu excepția directivei care, pentru a implementa efectele sale, necesită a fi desfășurată prin intermediul unei norme naționale care ar realiza obiectivul său.

direct față de state, ținând cont de supremația dreptului comunitar asupra dreptului național.

- Mai mult decât atât, supunând normele privind imigrația procedurilor comunitare, elaborarea și luarea deciziilor este transparentă, astfel, are loc favorizarea controlului său și monitorizarea de către societatea civilă.

- În afară de aceasta, statele membre încetează să mai fie protagoniste definirii mijloacelor pentru adoptare, locul său fiind ocupat de instituțiile comunitare, participarea cărora legitimează acțiunea Comunităților în întrebările ce țin de imigrație. Într-o zonă atât de sensibilă precum cum sunt drepturile omului și libertățile fundamentale este foarte remarcabil rolul Curții de Justiție a Comunităților Europene, care va exercita un control judiciar în aplicarea și interpretarea uniformă a normelor din acest domeniu.²⁷¹

- În cele din urmă, vorbind despre competența exercitată de statele membre și de Comunitate, principiul subsidiarității necesită să determine situațiile în care Comunitatea va putea acționa.²⁷²

Creșterea în perioada anilor 1980 și 1990 a imigrației în statele Europei comunitare (momentul unei „politici de imigrare zero” din partea statelor care în mod tradițional au primit întotdeauna imigranți) a pus pe masa liderilor Comunității Economice de atunci necesitatea de a proiecta o politică comună ce va ajuta la gestionarea într-un mod „ordonat” a fluxurilor migratorii de proveniență din țările ce nu erau membre ale Comunității. Problema principală a eficienței acestei intenții era că Comunitatea ar fi trebuit să dețină nu doar competențe economice, dar și politice, care la acel moment nu existau.²⁷³

Pentru a trece peste aceste dificultăți, statele membre ale Comunității Economice Europene (CEE) au semnat în acest sens acorduri internaționale, însă acestea nu erau comunitare. Acesta este cazul așa-numitului grup TREVI, sau grupul Schengen. Scopul principal al acestor acorduri era controlul frontierelor, combaterea terorismului internațional și al imigrației ilegale, precum și prevenirea fraudelor în cererile de azil.

Una din normele comune în aceste tratate pe care o vom numi „preliminari”, a fost tratamentul „defensiv” și „suspicios” al prezenței imigranților pe teritoriile statelor semnatare. Intrarea în vigoare a Tratatului de la Maastricht la data de 1 noiembrie 1990, cu implicațiile sale în materia stabilirii unei frontiere comune

271 Fenelly N., *The Area of Freedom Security and Justice and the European Court of Justice*, *International and Comparative Law Quarterly*, 2000, vol.49, p.1-14.

272 A se consulta paragraful 2 al articolului 5 TCE care definește respectivul principiu și stabilește drept criteriul condiția de a ține cont de atribuțiile de competențe ale Comunității, eficacitatea și cetățenia, complementate prin dispozițiile conținute în Protocolul privind Principiul Subsidiarității și Proporționalității la Tratat.

273 Colectivul Alter-acion este constituit din dl. Emilio José Gómez Ciriano, Myriam Gutiérrez Zornoza, Manuel Jesús Maldonado Lozano și Ana Isabel Vázquez Cañete, doctori în știință și investigatori de la Universitatea din Castilla la Mancha (Școala Universitară a Muncii Sociale din Cuenca), a cărei obiectiv fundamental este investigația, formarea și sensibilizarea în spațiul migrațional) [on-line] <http://alteraccion-alteractivista.blogspot.com/> (citat 24.08.2009).

europene și a liberei circulații peste frontierele interne, împreună cu sporirea fluxurilor migratorii îndreptate spre Uniunea Europeană, a început din nou să scoată în evidență necesitatea implementării unei politici comune.

Abia la sfârșitul anului 1999, prezența finlandezilor la Congresul Uniunii Europene a contribuit la reglementarea în cadrul Summit-ului de la Tampere a liniilor generale, și în cele din urmă a constituit baza elaborării unei politici europene comune în acest domeniu. Au fost stabilite patru linii principale de acțiune, dintre care trei se referau la: controlul frontierelor, politica comună în domeniul vizelor, lupta contra imigrației ilegale și gestiunea fluxurilor migratorii, și doar una din ele se referea la integrarea imigranților în spațiul comunitar. Astfel, în textele tratatelor Uniunii Europene își face apariția o politică comună privind imigrația.

Din mai 2000 până în prezent, a avut loc o dezvoltare importantă a politicii migratorii europene. Unele din principalele linii ale acestei evoluției au fost următoarele:

- **Legislația dezvoltată în materia controlului frontierelor, gestiunea fluxurilor și lupta împotriva imigrației ilegale:** În această perioadă au fost adoptate un șir de Directive, Regulamente și Rapoarte, printre cele mai relevante putem menționa: Directiva privind reântregirea familiei (Directiva 2003 / 86/CE a Consiliului, din 22 septembrie 2003 privind dreptul la reântregirea familiei), Directiva privind imigrația ilegală (Directiva 2002/90/CE a Consiliului, din 28 noiembrie 2002 cu privire la intrarea, circulația și șederea ilegală) sau cunoscută sub numele de „Directiva de rușine”, pe care multe state au promis să o aplice.²⁷⁴

- **Extrateritorializarea politicii migratorii europene:** Din ce în ce mai mult se ține cont de țările de origine și de tranzit ale imigranților pentru ca politica migratorie să aibă un efect mai mare. Această “alianță” se perfecționează prin acordarea de ajutor dezvoltării sau stabilirii relațiilor privilegiate cu Uniunea Europeană cu scopul ca aceste state să colaboreze în procesul de prevenire a fluxurilor de imigranți. Drept exemple pot fi citate: FRONTEx sau consecințele acordurilor RABIT.

- **Miza pe o imigrație de scurtă durată:** care ar permite întoarcerea în statele sale de origine în caz de criză economică.

- **Miza pe o imigrație foarte calificată.**

- **Intenții timide în materia integrării imigranților care deja se găsesc pe teritoriul Uniunii:** (de exemplu cele 11 puncte în materia integrării sau rapoartele privind imigrația, integrarea și angajarea în câmpul muncii).

- Potrivit Domnului Franco Frattini, toate acestea sunt într-o Europă care deja are mai mult de 20 milioane de imigranți proveniți din țări terțe, și la sigur va mai avea alte 20 milioane în următorii 20 de ani. Din cei 20 milioane de imigranți care în prezent se află pe teritoriul Uniunii Europene, o parte (cea care are ca

274 Directiva Parlamentului European și a Consiliului privind procedurile și normele comune în statele membre pentru reântoarcerea cetățenilor statelor terțe care se găsesc ilegal pe teritoriul acesteia.

destinație Germania, Franța sau Suedia) sunt consecința reântregirii familiilor, în timp ce cealaltă parte, care cuprinde un număr mult mai mare, sosește în țări precum Spania, Italia, Irlanda sau Portugalia, și are mai mult un caracter ce ține de prestarea serviciilor.

Specificul politicii migratorii al Uniunii Europene trezește o serie de întrebări dacă nu ținem cont de anumite referințe istorice. Acestea sunt:

- Eșecul în implementarea efectivă a proiectului Constituției Europene și a deciziei adoptate la Consiliul European în iunie 2007 de a reforma Tratatul privind Uniunea Europeană înainte de luna mai 2009. Acest lucru este important, deoarece noul text stabilește procedura de co-decizie între Comisie, Consiliu și Parlamentul European, unde Parlamentului îi revine un rol deosebit la capitolul politicii în domeniul migrației, însă, irlandezul „nu” în cadrul referendumului vizavi de noul text modificat stopează dezvoltarea noului text constituțional.

- Strategia de la Lisabona, care șapte ani după promulgarea sa continuă să fie în vigoare, iar obiectivele căreia continuă să stea la baza tuturor politicilor Uniunii Europene și, în special, a politicii privind angajarea în câmpul muncii, unde imigranții joacă un rol deosebit, ar fi trebuit să acopere cererea existentă în trei spații fundamentale:

- 1) sectoare de înaltă calificare;

- 2) sectoare de servicii personale care au drept obiectiv prestarea atenției persoanelor în vârstă și celor dependente;

- 3) sectoare necalificate sau slab calificate de producție. De asemenea, Strategia de la Lisabona tratează un nou concept privind ocuparea forței de muncă, și anume cel al „flexisecurității” (flexibilitate și securitate).²⁷⁵

- Creșterea într-o perioadă destul de scurtă a numărului statelor membre ale Uniunii Europene de la 15 la 27 și constatarea faptului că imigranții proveniți din aceste state trebuie să fie tratați într-un mod diferit de cei din statele terțe (însă, în același timp, aceștia nu vor putea fi tratați la fel ca și cetățenii „vechilor” state membre). În afară de aceasta, acești membri noi, la momentul actual se transformă într-o frontieră exterioară a Uniunii Europene și, prin urmare, sunt receptori ai noilor fluxuri de imigranți.

- Revoltele care au avut loc în suburbiile Parisului în toamna anului 2005, situația de la frontiera de sud a Uniunii Europene (Ceuta și Melilla, Lampedusa, Malta, Insulele Canare), au impus statele membre să intensifice cooperarea în domeniul politicii migratorii de control la frontiere dintr-o perspectivă mai globală.

La capitolul ce ține de politica europeană în domeniul migrației există unele aspecte pozitive precum sunt următoarele:

- 1) De câțiva ani în urmă a început a fi recunoscut faptul că politica migrațională trebuie să fie planificată într-o formă clară. În unele texte ale UE au fost introduși termeni precum „coerența politicilor comunitare” (de exemplu, politica agricolă comună nu poate fi considerată în afara politicilor de dezvoltare a țărilor terțe). Astfel, încep a fi luate în considerare obiectivele de dezvoltare ale

²⁷⁵ *Ibidem.*

mileniului în cadrul politicilor de cooperare (deși sunt mai mult ca intenții decât acțiuni sau rezultate).

2) Un efort semnificativ este depus în vederea definirii unor principii de bază ale integrării, care servesc drept ghid pentru statele membre în procesul de implementare a politicilor proprii (politicile de integrare sunt parte a competențelor statelor membre). Au fost înregistrate progrese în stabilirea punctelor de contacte naționale privind integrarea și, de asemenea, în înregistrarea documentelor de lucru privind integrarea persoanelor din cercul de actori politici, sociali și academicieni. Astfel, a avut loc procesul de legiferare în domenii sensibile, precum sunt reîntregirea familiei sau statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți permanenți.

3) Apar forme imaginare de gestionare a migrației forței de muncă, așa cum este noul concept al migrației circulare, definit ca o formă a migrației care este administrată într-un mod care permite un anumit grad de mobilitate legală în ambele direcții: a cetățenilor statelor terțe stabiliți în UE sau a rezidenților statelor terțe care vin pentru a munci, sau a studia în spațiul UE pe perioade de timp temporare, cu întoarcerea obligatorie în țara sa de origine la sfârșitul sejurului.²⁷⁶

Fără îndoială, politica migrațională eclipsează de departe, și este o politică bazată într-un mod foarte explicit pe controlul fluxurilor și a frontierelor, în același timp, ea nu poate decât să pună semne de întrebare pe unele elemente din motivul „amenințării” drepturilor omului.

Printre aceste elemente putem menționa următoarele:

În domeniul politicii ocupării forței de muncă. La data de 13 septembrie 2007, comisarul Franco Frattini a invocat necesitatea Uniunii Europene de a atrage forță de muncă calificată, din motivul că mulți din cei veniți erau puțin calificați, astfel punând UE într-o poziție mai inferioară comparativ cu regiunile cum sunt SUA sau Asia, care dețineau în mare parte forță de muncă calificată și ieftină. Acest lucru afecta realizarea obiectivelor strategiei de la Lisabona, care pretindea să transforme Europa în zona cea mai puternică din lume către anul 2010.

Această abordare nu pare a fi deloc inocentă și presupune că atunci când în Uniunea Europeană se vorbește despre angajarea muncitorilor cu o calificare înaltă (resortisanți din țările în curs de dezvoltare), în procesul de angajare se ține mai mult cont de interesele țărilor UE decât de cele ale țărilor din care provin aceștia, motivul fiind riscul evident al exodului de profesioniști.

Cu siguranță, Uniunea Europeană a inventat termenul de „recutare etică” și are un discurs impecabil vizavi de piețele de muncă ale statelor de origine. Însă, nu mai puțin cert este faptul că în contextul globalizării în care ne aflăm la momentul de față, piețele de muncă ale statelor în curs de dezvoltare sunt condiționate și concepute de interesele țărilor dezvoltate, iar din cauza lipsei de stabilitate, statele sudice sunt printre cele mai vulnerabile.

²⁷⁶ Raport prezentat de Colectivul Alter-Acion în cadrul conferinței cu genericul „La Migración es un problema global”, Cuenca (Spania), septembrie 2008.

În domeniul integrării. Comisarul Frattini a declarat că imigranții reprezintă o parte esențială a Strategiei de Competitivitate a Uniunii Europene, iar întregul său potențial ar putea fi exploatat pe deplin dacă li s-ar fi dat imigranților oportunitatea de a se integra în societățile gazdă și economiile acestora. Astfel, din punctul de vedere al competitivității, integrarea imigranților care locuiesc legal pe teritoriul unui stat a devenit o prioritate majoră și o componentă cheie a politicii europene de imigrare. În acest sens, se propune integrarea imigranților doar luând în considerare factorul ce ține de angajările în câmpul muncii.²⁷⁷

În domeniul politicilor de control: politicile de control ale fluxurilor și lupta împotriva imigrației ilegale sunt foarte discutabile și represive. Câteva exemple care atestă acest fapt sunt:

- Uniunea Europeană blindează frontierele sale din ce în ce mai mult. Instrumentele sale sunt: FRONTEX, RABIT, OIM, VIS și rețeaua europeană de patrulare sau sistemul de supraveghere a frontierelor externe ale UE. În vară anului 2007, o misiune de experți din partea FRONTEX a călătorit în Libia pentru a consulta fortificațiile din Africa de Nord în calitatea lor de punct de tranzit al imigranților, în timp ce RABIT deținea prima sa misiune în Portugalia, iar mai târziu în România și Bulgaria. Misiunea sa era de a aresta persoanele care intentau să intre pe teritoriul Uniunii Europene.²⁷⁸

- Între Uniunea Europeană și țările de origine ale emigranților au loc un șir de reuniuni (în special în Africa) cu scopul de a transmite în mod distinct care va fi politica Uniunii Europene privind procesul de imigrare din aceste țări sau de tranzit prin Africa. Ideea este de a propune inițiative de dezvoltare în schimbul unei implicații active din partea acestor țări în gestionarea frontierelor și combaterea imigrației ilegale. Pe teritoriul continentului african, miniștrii din întreaga Uniune Europeană, precum și din toată Africa au avut o întâlnire oficială la Tripoli în noiembrie 2006, în cadrul unei conferințe privind migrația și dezvoltarea, în timp ce în iulie 2006, o altă conferință regională a avut loc la Rabat privind migrația și dezvoltarea, care a reunit circa 60 de țări de origine, tranzit și destinație.²⁷⁹

Au fost create inițiative absolut eurocentrice din punctul de vedere al interesului acestora, printre acestea putem menționa cunoscutele „pachete de mobilitate” între UE și anumite țări care s-au angajat să coopereze în mod activ cu UE în gestiunea fluxurilor de migranți, inclusiv prin intermediul luptei contra migrației ilegale, fiind cointeresați în obținerea pentru cetățenii săi a accesului mai liber la teritoriul UE. Parteneriatele pentru mobilitate întotdeauna țin cont de nivelul actual al relațiilor Uniunii Europene cu statul terț afectat de acest fenomen, la fel întotdeauna se adaptează la particularitățile fiecărui stat terț afectat, la ambițiile statului în cauză precum și ale UE. Totodată, se adaptează la nivelul angajamentelor pe care statul terț este dispus să și le asume acționând împotriva

²⁷⁷ *Ibidem.*

²⁷⁸ *Ibidem.*

²⁷⁹ *Ibidem.*

imigrației ilegale și facilitării reintegrării repatriaților, și inclusiv eforturile depuse pentru a oferi repatriaților oportunități de a se angaja în câmpul muncii.²⁸⁰

Recent a fost adoptată cunoscuta „directiva de răzbunare”: care accelerează metodele de expulzare (reânțorcere) a imigranților ilegali, unde persistă anumite neclarități și dubii vizavi de procedurile de reținere a imigranților în centrele de internare a străinilor până la momentul expulzării acestora așa cum au făcut-o numeroase organizații.²⁸¹

În ultimii ani, se observă un interes deosebit față de studiul fluxurilor transferurilor bănești, evoluția acestora, factorii determinanți și efectele acestora asupra țărilor de origine și de destinație a migranților, și, în special, analiza impactului remitențelor asupra structurii economice și dezvoltării economice a țărilor în curs de dezvoltare.²⁸²

În anul 2008, lucrătorii migranți au trimis mai mult de 301 miliarde de dolari (212 miliarde de euro) familiilor sale din țările în curs de dezvoltare, sumă de aproape o treime mai mare decât estimările publicate anterior, în conformitate cu cercetările prezentate mai înainte. Urmare studiului realizat de către Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agriculturii (IFAD) și Banca Interamericană de Dezvoltare (BID), s-a constatat că suma de 207 miliarde de dolari de remitențe calculate de către Banca Mondială în anul 2008, ar putea fi mai mare dacă ar fi fost incluși banii trimiși prin căi neoficiale. Studiul respectiv reprezintă o primă încercare de a estima pe deplin remitențele trimise prin canale neoficiale, în special, acele înregistrate de către băncile centrale.²⁸³

Cercetările arată că economiile unor țări și regiuni mai sărace, în special din Africa sub-sahariană și din Asia, se află într-o situație cu mult mai dependentă față de remitențele trimise de peste hotare decât se credea anterior. „Sumele bănești transferate în zonele în cauză reprezintă o salvare pentru economiile cu probleme”, a declarat Lennart Bage, președintele IFAD. În afară de utilizarea sumelor oficial înregistrate de către băncile centrale, cercetătorii de la IFAD și BID au recurs la un sondaj de opinii privind cheltuielile domestice și investigațiile academice, și la înregistrările oficiale ale băncilor și ale agențiilor de transferuri bănești.²⁸⁴

Liberalizarea economică și sporirea migrației transfrontaliere a declanșat o sporire a fluxurilor de remitențe în ultimele două decenii, fluxuri către țările în curs

280 Sjaastad L.A. The costs and returns of Human Migration. În: The Journal of Political Economy. 2007, p.80-84.

281 Ghosh B. Las remesas de migrantes y el desarrollo: mitos, retórica y realidades, Organización Internacional para las Migraciones, Proceso de la Haya sobre Refugiados y Migración - THP. [on-line]. 2006, <http://www.iom.int> (citată 01.10.2009).

282 Brown S. Can remittances spur development? A critical survey?, În: International Studies Review. 2006, nr. 8, p.65.

283 Salinas de Frías A. Inmigración e integración, Aspectos sociales y legales. Madrid: Sequitur, 2008. 194 p. p.111.

284 Studiul realizat de către Fondul Națiunilor Unite pentru Dezvoltarea Agricolă și de Banca Interamericană de Dezvoltare a calculat la fel și sumele transferate prin intermediul canalelor neoficiale.

de dezvoltare ce au depășit cu 18 400 miliarde de dolari nivelul din anul 1980. Cu toate acestea, o parte din această creștere reflectă faptul că băncile centrale ale multor țări au ajustat modul de colectare a datelor privind transferurile. O cunoaștere mai aprofundată a dimensiunii fluxurilor de remitențe a ajutat autoritățile să acorde o atenție mai mare problemei în cauză și a încurajat politicienii să elimine restricțiile care împiedicau trimiterea banilor în alte țări.

Astfel, din cauza concurenței, instituțiile financiare implicate în transferurile bănești au început să scadă taxele pentru realizarea acestor proceduri. În America Latină, de exemplu, unde băncile centrale au reușit să obțină un succes foarte mare în privința evaluării dimensiunilor reale ale pieței remitențelor, concurența dintre băncile și companiile de transferuri bănești precum Western Union și MoneyGram, având o intensitate foarte mare, a condus la scăderea comisioanelor aproximativ cu două treimi, ajungând la aproximativ 5% în ultimii șapte ani.

Raportul în cauză sugerează ideea că un proces similar ar putea avea loc și în Africa, unde taxele pentru transferurile bănești sunt mult mai înalte, de aproximativ 10%. Într-o oarecare măsură, aceasta se datorează faptului că afacerile oficiale sunt dominate de către una sau două bănci și majoritatea remitențelor sunt trimise prin canale neoficiale.

Potrivit raportului, remitențele țărilor din Africa sub-sahariană au depășit 20 miliarde de dolari, sumă de două ori mai mare decât 9 300 miliarde de dolari ce a fost estimată de către Banca Mondială. Remitențele din Orientul Mijlociu, unde rețelele neoficiale cunoscute sub denumirea de *hawaladars* la fel au un rol foarte important în afacerea în cauză. Același lucru se petrece și la Nordul Africii, unde potrivit raportului, suma se ridică până la 34 700 miliarde de dolari comparativ cu estimarea realizată de către Banca Mondială care este de 25 100 miliarde de dolari.

Raportul indică că remitențele au tendința de a fi calculate incorect în zonele rurale, unde sucursalele bancare sunt mai puține și situate la distanțe mari una de alta, ceea ce duce la predominarea canalelor neoficiale în transferurile bănești. Argumentând că țările europene precum Italia, Spania și Portugalia în mare parte datorează dezvoltarea sa băncilor rurale și cooperativelor de credit stabilite după cel de-al Doilea Război Mondial pentru a primi banii pe care migranții îi trimiteau acasă. Dl Lennart Bage afirmă că potențialul de a promova dezvoltarea pe care o au aceste fluxuri de resurse este enorm.²⁸⁵

În cadrul Conferințe Internaționale intitulată „*Europenizarea*” *progresivă a domeniilor imigrării, justiției și securității interne*, reprezentantul Ministerului imigrării, integrării, identității naționale și dezvoltării solidară a Republicii Franceze, dl Marc Cabane, s-a expus pe marginea controlului la frontierele Schengen și a politicii migraționale a Uniunii Europene. În opinia sa, înlăturarea controalelor la frontierele interne și controlul la frontierele Schengen constituie o

285 Lapper R. Las remesas, soporte de los países en desarrollo, În: *El Universal*, [on-line]. Washington, 18 octombrie 2007. <http://www.el-universal.com.mx/finanzas/60678.html> (citată 07.06.2009).

consecință a principiului de liberă circulație a persoanelor în Uniunea Europeană și anume²⁸⁶:

- O politică omogenă a vizelor de scurtă ședere

Un cod european al vizelor care prevede vinițele comune:

- Elemente de conținut omogene;
- O atenție sporită pentru securizare, dezvoltarea biometriei cu toate consecințele sale (costurile suportate de țara care o acordă).

• O politică armonizată de acordare (înțelegerea între autoritățile consulare ale statelor membre) în interiorul unui stat terț:

- Definiția comună dată țărilor supuse obligatoriu vizelor sau nu.

- Consecințe juridice omogene

- Pentru cetățenii străini ce nu sunt obligați să aibă viză;
- Posibilitatea de a circula timp de 3 luni într-un interval de 6 luni;
- Libera circulație cu condiția respectării condițiilor de intrare, a resurselor, etc .

În ce privește politica de migrație în Uniunea Europeană: dreptul de sejur admis, întoarcerea forțată și azilul întâlnim o mare diversitate de situații în Europa²⁸⁷.

• Cazuri diferite de migrații (Franța, țară cu o lungă tradiție în materie de imigrare ca urmare a scăderii demografice din sec.19);

- Soluții juridice omogene de obținere a cetățeniei;
- *ius sanguinis*/dreptul strămoșesc în Germania;
- *ius soli*/dreptul pământului sau pământean în Franța;
- Situații economice contrastante;
- Lipsa diferențiată a forței de muncă;
- Principii juridice diferite privind aplicarea dreptului cetățenilor străini;
- Locul administrației;
- Locul judecătorului;

Toate acestea au pus limite serioase Uniunii Europene în posibilitatea de a se implica în aceste politici.

Deci, migrațiile internaționale constituie unul dintre cei mai puternici factori de schimb economic și social de-a lungul istoriei și, după cum a fost definit, este mecanismul cel mai important de redistribuire a bogăției în rândul populației lumii. Profitul din aceste posibilități pare a fi absolut necesar într-o epocă în care globalizarea economiilor a favorizat nivelul prosperității materiale fără precedente.

3.3. Impactul fenomenului migrației asupra economiei naționale a statelor gazdă

Globalizarea economiei este strâns legată de migrațiile moderne. Înființarea coloniilor europene în întreaga lume, începând cu secolul al XVI-lea a contribuit la

286 Cabane M., Conferință Internațională: „Europenizarea” progresivă a domeniilor imigrării, justiției și securității interne, Chișinău, 6 aprilie 2010, p. 8-9.

287 Ibidem. p. 10-11.

stabilirea unui număr mare de emigranți europeni în toate colțurile lumii, fapt ce printre altele a răspândit limbile europene în SUA, Africa, Oceania și unele părți ale Asiei.²⁸⁸ În timpul industrializării europene (1800-1930), excedentul de populație a fost rezolvat de către al doilea val mare de emigranți europeni, însă de data aceasta până în SUA și Australia. Procesul contemporan de globalizare, care a început după cel de-al Doilea Război Mondial, și consolidat după prăbușirea Uniunii Sovietice, a instituit un sistem global de liberă circulație a capitalurilor, bunurilor și persoanelor. Globalizarea a condus la trei procese principale ale migrației:

- directori și întreprinzători din și spre toate colțurile lumii;
- „exod de profesioniști”, artiști și sportivi din țările mai sărace spre cele mai dezvoltate;
- muncitori necalificați din țările sărace pentru a fi angajați la locuri de muncă considerate nesolicitate de populația băștinașă din țările bogate (servicii de colectare a gunoiului, servicii domestice, construcții, servicii alimentare, etc).²⁸⁹

În mod simultan, fluxurile de capital la nivel mondial și efectul imediat al acestora asupra creării și a anulării locurilor de muncă, în conformitate cu intrarea sau ieșirea din anumite țări, promovează într-o manieră naturală un flux de angajări în funcție de capital. Acest flux de angajări, exprimat prin intermediul migrațiilor internaționale, sporește grație inegalităților sociale considerabile, generate în cadrul procesului de globalizare.²⁹⁰ Astfel, globalizarea a contribuit la circulația vicioasă a capitalului, sărăciei și emigrației forțate, restricțiile privind imigrațiile fiind încurajate din ce în ce mai mult de către statele bogate.²⁹¹

În continuare vom examina unele date (anexa nr. 7, Fig. 3.3.) privind numărul de migranți în țările selectate de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică cu scopul de a evidenția atât procesul ilegal al diferitor fluxuri precum și existența stimulărilor pentru deplasările internaționale ale muncitorilor.²⁹²

Dacă nu vom evidenția cele mai importante mișcări migratorii care s-au produs în mijlocul secolului al XIX-lea și după al II-lea război mondial, când exodul transoceanic era calculat în milioane de persoane, am putea spune că astăzi acestea au ajuns la dimensiuni enorme. În tabelul menționat mai sus sunt prezentate intrările imigranților în diferite state ale OCDE în perioada 1996-2006. Conform datelor respective, dacă ne vom baza pe numărul de migranți ai statelor selectate,

288 George P. Geografia de la población. Barcelona: OICOS-TAU, 1999. 460 p. p.163.

289 Kiser V. Estudios de demografía. Buenos Aires: Milbank Memorial Fund, 2000. 535 p. p.128.

290 Breese G. La urbanización en los países de desarrollo reciente. México: UTEHA, 2001. 320 p. p.54.

291 Al III-lea Colocviu Internațional de Geocritică, „Migración y cambio social”, Barcelona: Scripta Nova, în: Revista electronică de geografie și științe sociale. Cataluňa: Universidad de Barcelona, nr. 94, 1 august 2001.

292 OCDE. Enquête sur la population active (PIE): Taux et niveau de chômage harmonisés [on-line]. 21 decembrie 2008. <http://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryName=251&QueryType=View&Lang=fr> (citat 07.07.2009).

am putea stabili care este potențialul statului receptor al persoanelor ce părăsesc țara sa de origine din motive economice. În special, se evidențiază cazul Germaniei, care în perioada examinată a ajuns la un număr maxim de intrări în anul 1996 și anume de 707 954, și un număr minim de intrări în anul 2006.²⁹³

În SUA și Spania a fost înregistrat un număr considerabil de intrări, la fel ca și în Canada, Australia, Marea Britanie, Italia, Japonia, Elveția și Turcia. Alte state precum Belgia, Austria, Irlanda, Olanda, Suedia mențineau un număr constant. Există și alte aspecte care merită a fi comentate, precum importanța imigranților în procesul evolutiv al demografiei în anumite domenii.

Impactul economic al migrației provoacă destul de puține controverse în cazul în care este vorba despre efectele acesteia asupra țărilor de origine. Această tendință este interesantă pentru că nu este clar dacă emigrația generează doar efecte pozitive pentru țările de origine, ținând cont de faptul că ieșirea persoanelor din țară de multe ori prezintă o scădere a problemelor sociale din țară.²⁹⁴

Dezbaterile privind repercusiunile economice ale migrației sunt o temă aprinsă care generează controverse în diferite sectoare. Multe grupuri utilizează argumente relaționate cu acest subiect pentru a justifica măsurile de stimulare sau controlul fluxurilor migraționale.

De exemplu zonele predispuse pentru imigrație, stabilesc că statele ar trebui să promoveze imigrația dacă aceasta contribuie la creșterea productivității și a indicelui pozitiv în dezvoltarea economică a statelor. În același timp, există grupuri contra emigrației care citează repercusiunile economice drept un argument pentru reducerea migrației. Ei susțin că imigrația are efecte negative asupra economiei și, prin urmare, este necesară restricționarea acesteia. Argumentul cel mai frecvent utilizat de aceste grupuri este că imigrația generează șomaj, salarii mici și efecte negative asupra productivității statului.

Aceste sectoare și-au exprimat îngrijorarea, în special, în timpul ciclurilor negative caracterizate prin criza economică. În mod similar, în țările de origine, există neînțelegeri între diverse grupuri asupra efectului pozitiv sau negativ pe care îl produce emigrația față de economia statului. Grupurile care agreează emigrarea evidențiază importanța remitențelor trimise de către emigranți, în timp ce grupurile contra emigrației accentuează faptul că acest proces lipsește țara de origine de persoanele calificate, astfel generând o dependență economică. Problema efectelor economice ale migrației este destul de controversată deoarece multe grupuri o utilizează drept scut pentru a promova viziunea sa particulară vizavi de aceasta și pentru că, atât în țările de origine cât și în țările gazdă nu există studii privind repercusiunile economice ale migrației. La fel ca și grupurile sau partidele pro sau contra migrației, economiștii, politologii și sociologii dedicați studiului acestei probleme împărtășesc idei destul de diferite referitor la acest capitol. Pe de altă

293 Arango J. Las estadísticas sobre las migraciones internacionales: más preguntas que respuestas. În: Revista Fuentes Estadísticas, 2008. nr. 69. p. 17.

294 Comisión Interamericana de Derechos Humanos. Consecuencias económicas de la migración [on-line]. http://www.revistafuturos.info/futuros_11/migracion_econ.htm (citată 26.01.2009).

parte, a explica consecințele economice ale migrației este o sarcină extrem de dificilă, având în vedere complexitatea economiei de astăzi, caracterizată printr-un nivel înalt de interconectate, interdependență și nivele sofisticate ale tehnologiilor noi. În cazul în care acest fapt nu ar fi fost suficient, cercetări de acest tip sunt realizate cu mari dificultăți din cauza lipsei de informații adecvate care permit realizarea investigațiilor ce contribuie la acumularea dovezilor incontestabile asupra efectelor migrației față de economie. Un alt punct slab al cercetărilor în acest domeniu este faptul că în mare parte acestea au fost efectuate în statele dezvoltate, pe când în țările gazdă slab dezvoltate nu există suficientă informație privind consecințele imigrației.²⁹⁵

Ținând cont de importanța temei respective față de drepturile umane ale muncitorilor migranți și a familiilor acestora, în următoarea secțiune a lucrării date, într-o manieră foarte succintă va fi examinată opinia specialiștilor în literatura de specialitate cu privire la consecințele economice ale migrației.

În ceea ce privește țările gazdă, apar discuții aprinse vizavi de impactul migrației, acestea sunt prezentate sub trei aspecte: a) salariile și locurile de muncă, b) sistemul de securitate socială, și în cele din urmă c) dezvoltarea economică. În ceea ce privește țările de origine, se vor analiza două aspecte: a) efectul remitențelor, și b) exodul capitalului uman.²⁹⁶

Efectul economic al migrației asupra țărilor gazdă

a) Salariile și locurile de muncă

Fără îndoială, unul dintre argumentele privind efectele economice ale migrației este că acestea afectează negativ numărul de angajări și remunerări a salariaților în țările gazdă. Logica acestui argument este următoarea: la momentul imigrării într-o oarecare țară, muncitorii migranți devin concurenți direcți ai muncitorilor locali. Deoarece muncitorii migranți sunt nevoiți de multe ori să accepte condiții de muncă inferioare, cum ar fi salarii mici, imposibilitatea de afiliere la securitatea socială și sindicate, angajatorii îi preferă pe ei deoarece acest fapt le permite să-și reducă cheltuielile operaționale, astfel obținând profituri mai mari. În termeni practici, aceasta contribuie la faptul că muncitorii migranți, într-o oarecare măsură, participă la migrarea muncitorilor din țările gazdă și astfel contribuie la creșterea șomajului și afectează negativ nivelul salariilor pieței forței de muncă, provocând simultan șomajul și coborând nivelul remunerărilor pe piața țării gazdă. În acest sens, migrația este deosebit de dăunătoare în timpul dezaccelerării economice.

Cercetători din diferite țări au studiat acest subiect pentru a confirma valabilitatea argumentului prezentat mai sus. În acest sens, majoritatea cercetărilor

²⁹⁵ Simon J. On the Economic Consequences of Immigration: Lessons from Immigration Policies. În: Economic Aspects of International Migration de Giersch Herbert. Berlin: Springer-Verlag, 1994, 520 p. p. 223.

²⁹⁶ Tapinson G. The Macroeconomic Impact of Immigration: Review of the Literature Published Since the Midl 1970s. În: Trends in International Migration. Paris: OECD, 1993. 346 p. p. 157-177.

constată că, din punct de vedere macroeconomic, impactul migrației asupra angajărilor și a remunerărilor pe piața forței de muncă este destul de mic. După revizuirea mai multor cercetări realizate în Europa, SUA, Canada și Australia, OCDE a concluzionat că, la nivel macroeconomic, sosirea lucrătorilor migranți are efecte atât negative, cât și pozitive asupra nivelului de angajare în câmpul muncii a remunerării muncitorilor locali.²⁹⁷

Deși este evident că în termeni macroeconomici impactul imigrației asupra pieței forței de muncă și remunerările țărilor gazdă sunt slabe, mulți autori recunosc că emigrația poate avea o influență negativă asupra salariilor și numărului angajărilor în anumite sectoare sau industrii specifice.²⁹⁸

Este foarte important de a specifica că cercetările stabilesc necesitatea de a explica de ce prezența muncitorilor migranți nu influențează într-un mod semnificativ salarizarea și rata șomajului la nivel macroeconomic. Pentru aceasta este necesar a aborda anumite aspecte:

În primul rând, rata șomajului și nivelul de salarizare sunt mai degrabă legate de ciclurile economice și de structura economiei decât de numărul de persoane sau densitatea populației.²⁹⁹

În al doilea rând, argumentele care indică că imigrația are efecte negative asupra angajărilor și salariilor sunt bazate pe afirmația că muncitorii naționali și cei străini sunt substituibili (considerându-se că un străin realizează același lucru ca și un național) și ne-complementari (considerându-se că străinii ocupă locurile de muncă care nu sunt ocupate de localnici).³⁰⁰

În al treilea rând, imigranții nu doar ocupă locurile de muncă, dar le și creează. Pe de o parte prezența acestor persoane contribuie la creșterea nivelului consumului bunurilor și a serviciilor, prin urmare, generând locuri de muncă. În acest sens, alături de comunitățile de migranți se creează o rețea vastă de servicii care utilizează atât forța de muncă a cetățenilor statului gazdă, cât și cea a străinilor.³⁰¹

În al patrulea rând, prin asumarea anumitor treburi casnice, în special de îngrijire a copiilor, muncitorii migranți pot ajuta indirect muncitorii locali să fie încorporați în câmpul muncii. Cu alte cuvinte, prezența lucrătorilor migranți care sunt angajați în aceste activități, eliberează în acest mod forța de muncă locală, în special a femeilor calificate, care în caz contrar nu ar fi putut să fie angajate în câmpul muncii.³⁰²

În al cincilea rând, prezența muncitorilor migranți dispuși să accepte salariile mici ajută la menținerea anumitor companii locale care ar fi trebuit să

297 Ibidem. TAPINOS, p. 161.

298 Stalker P. *Workers Without Frontiers: The Impact of Globalization on International Migration*. Boulder. New York: Lynne Rienner Publishers, 2000. 260 p. p. 84-90.

299 Sassen S. *The Mobility of Labour and Capital*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998. 158 p. p. 91.

300 Ibidem. SIMON, J. (1994), p. 229.

301 Ibidem. SIMON, p. 230-33.

302 Ibidem. STALKER, (2001), p. 75-77.

investească în tehnologii pentru a menține liniile de producție ale concurenților. Grație prezenței muncitorilor migranți, aceste companii nu necesită să investească în tehnologii moderne, menținându-și veniturile. În acest mod în aceste companii nu se pierd locurile de muncă deținute de către muncitorii locali care obțin posibilitatea de a deține un loc de muncă înalt calificat.³⁰³

b) Efectul imigrației asupra sistemelor de securitate socială

Un alt argument invocat de obicei cu privire la impactul economic al imigrației este efectul negativ pe care prezența imigranților o are asupra sistemelor sociale sau de asistență socială din țările gazdă. Argumentul este simplu: sosirea masivă a imigranților și a familiilor lor, mulți dintre care solicită beneficii pentru sănătate și învățământ (pentru copiii săi), supraîncarcă costurile sistemului social și generează un dezechilibru în conturile fiscale. Această situație are efecte negative asupra economiei țării gazdă.

Studiul efectuat de către OCDE, citat mai sus, indică că nu există dovezi concludente cu privire la incidența prezenței imigranților în sistemul de asistență socială a statelor gazdă.³⁰⁴ Alte cercetări, semnaleză că imigranții, în special cei care sunt încadrați în câmpul muncii, reprezintă un beneficiu pentru societate deoarece contribuie la sistemul social al statului gazdă. În SUA, de exemplu, un studiu recent al Academiei Naționale de Științe a concluzionat că, deși la începutul anului imigranții contribuie la creșterea costurilor sistemului de asistență socială, în special în învățământ, pe termen lung (20 de ani) aceste persoane devin contribuabili puri datorită plății taxelor. Cu alte cuvinte, prin plata impozitelor imigranții aduc o contribuție mai mare decât ceea ce cheltuie față de sistemul social sau de asistență socială a țării gazdă.³⁰⁵

În ceea ce privește motivele care explică de ce imigranții contribuie la sistemul social al țărilor gazdă, dl. Simon explică că imigranții care se infiltrează pe piața muncii sunt în mare parte tineri sănătoși și sunt la o vârstă productivă. De aceea nu au nevoie să utilizeze beneficiile propuse de sistemul social, în special, privind sănătatea și pensiile, care de fapt sunt cele mai scumpe. Chiar dacă mulți imigranți au familii, și, utilizează resursele statului destinate învățământului și sănătății copiilor lor, totuși, o mare parte sosesc singuri și, nu au nevoie de aceste servicii. Acest lucru îi transformă în puri contribuabili. Dl Simon, de asemenea, susține că copiii imigranților născuți pe teritoriul țării gazdă nu ar trebui să fie considerați drept solicitanți ai serviciilor respective deoarece o mare parte din ei va întoarce beneficiile primite în învățământ și sănătate prin intermediul plății impozitelor în timpul vieții lor profesionale.³⁰⁶

303 Ibid., p., 73-5.

304 Ibidem. TAPINOS, p. 170.

305 Smith J. și Edmonton G. *The New Americans: Economic, Demographic, and Fiscal Effects of Immigration*. New York: National Academy Press, 1997. 416 p. p.333.

306 Acest autor subliniază că fără îndoială beneficiile aduse de către imigranți sistemului de bunăstare s-ar anula în cazul în care s-ar privatiza sectoarele sănătății și sistemele de pensii. A se vedea în Simon J. (1994). p. 233-241.

c) Imigrația și dezvoltarea economică

Discuția privind impactul imigrației față de dezvoltarea țărilor gazdă generează mult mai puține controverse decât punctele menționate anterior. În general, există un oarecare consens precum că migrația generează un efect pozitiv asupra dezvoltării economice a țărilor gazdă. Studiile în privința migrației bazate pe evenimente și date istorice consolidează această idee. Demografii, istoricii și economiștii sunt de opinia că fluxurile migratorii au avut un impact pozitiv asupra dezvoltării economice a țărilor precum SUA, Canada, Australia și Argentina în secolul al XIX-lea și în prima jumătate a secolului al XX-lea.³⁰⁷ În același timp, accesul aproape nelimitat al forței de muncă a sutelor și miilor de persoane parvenite din colonii sau muncitori migranți (*guest workers*) din diferite state europene (Franța, Germania, Elveția și Marea Britanie), a fost un factor important în dezvoltarea rapidă a acestor țări în perioada anilor 1950-1973.³⁰⁸

Mai multe momente stabilesc că imigrația contribuie pozitiv la dezvoltarea economică a statelor. În primul rând, așa cum s-a explicat anterior, sosirea imigranților sporește mărirea consumului și, de multe ori, contribuie la îmbunătățirea productivității economiei. La fel imigranții contribuie la dezvoltarea economiei, deoarece în general au o tendință marginală puternică față de aceasta. Imigrația ajută la creșterea eficienței economice și a productivității, deoarece permite transferul muncitorilor din zonele neproductive în cele productive ale economiei. Un exemplu reușit poate fi sosirea muncitorilor care sunt angajați ca bone sau servitoare, lucru care le permite femeilor din țările gazdă să se integreze în câmpul muncii calificate. Pe de altă parte, sosirea imigranților contribuie la evitarea blocajelor în producție, deoarece aceste persoane pot completa locurile de muncă vacante.

Însă, fără îndoială, imigrația la fel poate genera efecte negative asupra dezvoltării statelor. Numărul excesiv de muncitori la locurile de muncă poate conduce la scăderea productivității. Pe de altă parte, precum s-a mai menționat anterior, prezența imigranților poate în anumite momente să inhibeze procesul de dezvoltare tehnologică (angajatorii pot utiliza forță de muncă ieftină, și astfel să mențină concurența), care într-o perioadă mai lungă începe să afecteze negativ dezvoltarea economică.³⁰⁹

În concluzie, această secțiune a arătat că impactul economic al imigrației asupra țărilor gazdă rămâne a fi pozitiv, deși este marginal, în majoritatea cazurilor. Imigrația ajută la ridicarea sistemului de securitate socială și are un efect mic dar pozitiv asupra dezvoltării economice, fără a contribui la micșorarea salariilor sau favorizarea șomajului în rândul muncitorilor locali.

307 Ibidem. Simon J. p. 67-79.

308 Kindelbergher Ch., *Europe's Postwar Growth. The Role of Labor Supply*. New York: Harvard University Press, 1967. 674 p. p. 425.

309 Ibidem. Smith J. și Edmonton G. (1997). p. 203.

Efectul economic al migrației asupra țărilor de origine

Impactul economic al migrației provoacă mult mai puține controverse atunci când este vorba despre efectele sale asupra țărilor de origine. Această tendință este destul de curioasă deoarece nu este clar dacă emigrația generează doar efecte pozitive pentru țările de origine sau și negative. Printre aspectele pozitive ale migrației asupra economiei țărilor de origine, este necesar a menționa faptul că ieșirea persoanelor din țară de multe ori prezintă o salvare de la marele probleme sociale. Multe țări sărace care dispun de un număr mare de șomeri și populație necalificată, promovează emigrația pentru a scădea presiunile existente asupra serviciilor sociale și pentru a scăpa de forță de muncă inutilă.

Un alt argument adesea invocat este că țările de origine pot fi de asemenea interesate în promovarea emigrației pentru a asigura trimiterea remitențelor din partea cetățenilor săi, sume bănești care pentru multe țări sunt o sursă importantă de venit. De asemenea, se spune că statele de origine la fel pot promova emigrarea cu scopul de a încuraja formarea unui personal calificat în străinătate. Printre caracteristicile negative ale emigrației asupra economiei țărilor de origine adesea se menționează că exodul de persoane, în special a persoanelor cu o pregătire profesională înaltă, poate duce la pierderea capitalului uman. Pe de altă parte, transferul remitențelor poate genera dependență economică, aducând statul la risipirea anumitor servicii de bază, deoarece persoanele pot ajunge la ele doar grație remitențelor primite.³¹⁰

Următorul compartiment tratează pe scurt impactul economic al emigrației asupra țărilor de origine. Analiza se axează pe două dintre cele mai importante puncte examinate în literatura de specialitate: remitențele și impactul exodului de muncitori.

a) Remitențele

Pentru multe state remitențele sunt de o importanță vitală.³¹¹ Transferurile bănești din partea cetățenilor care trăiesc în străinătate reprezintă una din sursele de bază a venitului multor state. Pentru statele ca Iordania sau Yemen, remitențele reprezintă mai mult de 20 la sută din valoarea produsului intern brut (PIB).³¹² În afară de aceasta, pentru multe state aceste transferuri devin un instrument valoros pentru politica macro-economică a țării, deoarece cu acești bani are loc o echilibrare a balanței de plăți.

Poate că problema cea mai relevantă privind remitențele ține de efectele generate în economia țării de origine a lucrătorilor migranți. Chiar dacă la acest capitol nu au fost realizate suficiente cercetări, puținele care există în acest domeniu au stârnit o mulțime de controverse. Unii cercetători consideră că efectul remitențelor este negativ, alții dimpotrivă, îl consideră pozitiv. Din păcate,

310 Weiner M. *The Global Migration Crisis: Challenges to States and Human Rights*. New York: Harper Collins College Publishers, 1995. 285 p. p. 140-144.

311 Remitențe - banii trimiși de către cetățenii care locuiesc în străinătate în țara sa de origine.

312 *Ibidem*. STALKER, (2001), p. 87.

discuțiile la tema aceasta vor continua deoarece este foarte dificil de a oferi o imagine completă și concludentă vizavi de problema în cauză.

În concluzie, având în vedere cercetările actuale, nu este posibil de a se pronunța definitiv asupra impactului remitențelor asupra economiilor țărilor de origine. Se poate doar de menționat că vizavi de acesta problemă experții au opinii diferite, unele fiind pozitive, iar altele negative.

b) Impactul exodului de muncitori

Impactul produs de către exodul de muncitori este probabil singurul punct în care există un consens vizavi de efectele migrației asupra economiei țărilor. În general, autorii împart aceeași părere privind faptul că exodul forței de muncă este negativ pentru țările de origine, în special în cazul forței de muncă calificate. Pierderea inginerilor bine pregătiți profesional, avocaților, medicilor, oamenilor de știință și a altor profesioniști, joacă un rol negativ asupra productivității economiei țării de origine. Trebuie de remarcat faptul că de multe ori statul face multe investiții în instruirea profesională a acestor oameni și că, până la urmă, acest fapt duce la consecințe negative pentru țara de origine.

În cazul oamenilor de știință cu o înaltă calificare, emigrația lor înseamnă că țara va fi lipsită de persoane greu de substituit, ceea ce va face încă mai dificilă dezvoltarea cercetărilor locale. Exodul personalului medical precum medici, asistente medicale, psihologi și profesori, de asemenea generează o mare pierdere, și de obicei, poate genera lipsa de profesioniști în sectoarele-cheie cum ar fi sănătatea și învățământul. Un moment important de menționat este că în multe țări în curs de dezvoltare statul tinde să pregătească mai mulți profesioniști decât piața muncii poate absorbi.³¹³

O parte a problemei privind migrația calificată din țările de origine este în strânsă legătură cu politicile țărilor gazdă, care susțin cele mai bune cadre ale țărilor în curs de dezvoltare de a migra, oferindu-le salarii și condițiile de muncă mai bune. Acordarea bursei pentru studii la fel acționează ca un factor atractiv pentru procesul de emigrare, pentru că mulți dintre bursieri la momentul încheierii studiilor nu se întorc în țările lor de origine. La fel, țările de origine tradiționale au început să primească muncitori calificați din țările gazdă (țările dezvoltate), care sunt contractați de companiile multinaționale sau migrează pentru că, indiferent de calificările pe care le dețin, nu pot găsi locuri de muncă adecvate în țările lor. Deși aceasta este o tendință în creștere, numărul acestora deocamdată este destul mic.³¹⁴

Studiul privind impactul economic al migrațiilor internaționale a evidențiat care sunt efectele generate asupra veniturilor țărilor gazdă și a țărilor de origine, identificând potențialele avantaje ale mișcărilor muncitorilor. Imigranții, precum și cei care sunt dependenți financiar de aceștia, ar trebui să fie primii beneficiari, întrucât veniturile sale le depășesc pe acelea pe care le-ar fi obținut în țara sa,

313 Ibidem. Stalker, (2001), p. 100-118.

314 Patrick A. și Geronimi E. Globalización y migraciones laborales: importancia de la protección [on-line]. http://www.revistafuturos.info/futuros_11/migrac_econ2.htmbid. 103-5 (citată 24.05.2009).

ținând cont și de faptul că în mod normal nivelul salariilor acestora sunt inferioare comparativ cu cele ale localnicilor. Contribuția producției în țara gazdă poate rămâne distorsionată la momentul calculării venitului *per capita*, dar acest paradox rămâne strâns legat de faptul că indiferent de veniturile minime ale imigranților, totuși există și alte grupuri care beneficiază de aportul său față de sistemul de producție: întreprinderi și consumatori. Având în vedere circulația lucrătorilor, uneori poate fi interpretat precum că există o producție mai mare prin faptul că resursele au fost alocate mai eficient.³¹⁵

În ceea ce privește piața forței de muncă a țării gazdă, orice analiză se bazează pe permeabilitatea pe care o are față de forța de muncă străină și anumite ipoteze mai mult sau mai puțin realiste. Este normal să existe limitări importante privind fluxul de imigranți. Deși există diferite perspective, putem spune că o sinteză a acestora ar fi trebuit să se refere la posibilitatea scăderii salariilor în țara gazdă, contrar explicației alternative că aceasta nu ar fi trebuit să se reducă. Însă, muncitorii emigranți sunt, de obicei, angajați într-un mediu care este greu de considerat drept unul propriu-zis și sunt adesea obligați să efectueze lucrări care nu ar fi fost niciodată executate de către muncitorii băștinași dacă nu ar fi existat fluxul de imigranți. O altă explicație ce nu condamnă oportunitatea unor astfel de operațiuni, este că efectele asupra salariilor și a șomerilor vor fi mai mici decât se aștepta într-o analiză mai convențională, ajungându-se la ipotezele tradiționale din economie. În țara de origine neafectată de către considerațiunile menționate la începutul punctului dat, dețin o situație mai benefică acei muncitori care posedă o proporție mai mare față de oportunitățile privind locurile de muncă.

La fel există și alte abordări, potrivit ipotezelor formulate în teoremele lui Heckscher-Ohlin și Rybczynski, mobilitatea factorilor între diferite industrii ar permite eliberarea muncitorilor dintr-o activitate pentru ai angaja într-un alt sector.³¹⁶

În ceea ce privește efectele asupra bugetelor publice, trebuie să luăm în considerare faptul că imigranții pot fi supuși la diverse taxe și pot fi beneficiari ai diferitor „bunuri publice”. Discuția cu privire la balanța finală a migrației nu poate să se realizeze fără a se referi la situații concrete, deoarece depinde foarte mult de legalitatea desfășurării muncii, precum și de accesul străinilor la diferite servicii publice. În cazul statelor nordice, este necesar să se facă referire la locul aparte pe care îl ocupă imigrația persoanelor, precum și la stagnarea procesului în cauză și îmbătrânirea populației băștinașe.

Potrivit opiniei dlui Presno Linera Miguel, dacă am aborda problema avantajelor și a dezavantajelor migrațiilor pentru țările de origine și țările gazdă³¹⁷ putem afirma că:

315 Lindert P. *International Economics*, Washington: R.D.IRWIN, USA, a IX-a Ed., 1999, 342 p. p.56.

316 Slaughter M.L. *Globalisation and Wages: A Tale of Two Perspectives*. În: *The World Economy*, Iulie 1999, Vol.22, nr.5. p. 52.

317 Stalker P. *Workers without frontiers. The impact of globalization on international migration*. Geneva: ILO, 2000, 198 p. p.47.

1. Cu privire la persoanele fizice:

a) În țara gazdă vor apărea oferte de serviciu mai bune, va avea loc micșorarea prețurilor unor anumite produse, vor apărea oportunități de angajare la posturi mai înalte, poate avea loc o îmbogățire culturală și, inclusiv, o îmbunătățire a autoevaluării.

Dimpotrivă, ca un dezavantaj va apărea concurența față de serviciul în anumite activități cu posibilitatea de a avea un salariu mai mic, poate avea loc o scumpire a unor obiecte și inclusiv crearea ghetourilor.

b) În țara de origine se va reduce presiunea asupra angajărilor, vor fi venituri mai mari, necesare studiile, precum și o pregătire profesională mai înaltă.

2. Cu privire la persoanele juridice:

a) În țara gazdă va crește numărul de muncitori cu o flexibilitate mare, se va atenua presiunea sindicală, și în anumite circumstanțe, se va lărgi piața de desfacere.

Ca dezavantaje sunt considerate costurile excesive ale studiilor universitare și, inclusiv, dependența imigranților în realizarea serviciile prestate în câmpul muncii.

b) Pentru țara de origine a imigranților este nevoie de a evalua pozitiv atitudinile și capacitatea repatriaților, la fel ca și viabilitatea afacerii de transport și a resurselor financiare asigurate de către remitențe.

3. Dacă vom lua în considerare societatea gazdă, în general, sunt posibile o serie de consecințe:

a) E nevoie a se referi la investițiile ce rezultă doar ca urmare a disponibilității imigranților sau a atenuării creșterii prețurilor.

Avantajele citate sunt opuse posibilității de a nu apărea stimulări pentru o tehnologie mai bună, mării costurilor în gestiunea multiculturalității sau ridicarea cheltuielilor în anumite servicii sociale.

b) În ce privește țara de origine, se atenuază acoperirea șomajului, se îmbunătățește nivelul de pregătire a muncitorilor, iar la întoarcerea emigranților remitențele constituie un aport fundamental și are loc o presiune demografică mai mică în teritoriu, devenind posibilă reducerea supraexploatării resurselor umane.

În schimb, întoarcerile masive la fazele grele ale ciclului economic pot reprezenta o problemă gravă, dar cu siguranță cele mai negative consecințe sunt asociate cu pierderea celor mai capabili muncitori, la momentul creării unei culturi de emigrare și a diminuării populației tinere.

Efortul negociator realizat de către statele, acordurile și organizațiile internaționale, în scopul de a promova o deschidere mai mare a economiilor, nu a avut un rol semnificativ în ceea ce privește circulația persoanelor.³¹⁸ În consecință, atât prin diferența mijloacelor aplicabile, cât și a fluxurilor de migranți, facilitarea circulației persoanelor a rămas în urma circulației mărfurilor și a capitalului.

318 Martinez R. The contribution of unemployed to inequality and poverty in OECD countries. Comunicat în *Economia Aplicată*, Valencia, 24 iunie 2000, p.34-36.

Previziunile despre importanța migrației internaționale sugerează că globalizarea economică în următorii ani va impulsiona fluxurile migratorii care provin din țările slab dezvoltate, în care structura demografică dictează instaurarea unei politici mai puțin restrictive decât în trecut.³¹⁹

Cu toate acestea, am putea spune că după zeci de ani, perioada în care s-a insistat asupra avantajelor deschiderii economiilor în exterior și s-au planificat noi măsuri de protecție în problemele țării de globalizare, migrația este o pată căzută asupra textelor elogioase a celor care susțin liberalismul economic, în care libertatea de circulație a persoanelor rămâne redusă. Se schimbă accentele și se căuta soluții pentru ca imigranții să apară doar atunci când sunt necesari, rămânând în același timp în țara lor săracă din care vor fi importate produse la un preț avantajos.³²⁰

Migrația internațională și globalizarea economică

Globalizarea este considerată ca o cale inevitabilă al progresului și punctul culminant al analizelor teoretice seculare asupra avantajelor deschiderii economiilor. Odată cu terminarea celui de-al Doilea Război Mondial au fost puse bazele pentru crearea Organizației Mondiale a Comerțului. În paralel cu deschiderea multor pieți, comerțul internațional a crescut cu mult. Pe de altă parte, posibilitatea de a produce în diferite țări marfă la un preț redus a schimbat locul multor activități de producere amplasate, în mod tradițional, în Europa, SUA și Japonia.

Deși, este bine cunoscut că economiștilor le place să complice lucrurile, teoria egalării prețurilor în economia națională este strâns legată de schimbările ce au loc în economia globală. În cazul în care salariile sunt mari, scade interesul față de angajarea lucrători care necesită instruire. Va apărea necesitatea de a investi capital în lucrul acestora, prestând servicii de instruire profesională care va contribui la realizarea funcțiilor sale mai calitative și la utilizarea tehnologiilor de producție necorespunzătoare pentru alte companii. Nivelul prețurilor în țările dezvoltate în care persistă mai mulți muncitori „cu capital” este mai înalt, acest fapt duce la salarii relativ înalte. Există bunuri și servicii care pot fi prestate la distanță, însă nu în toate cazurile. Exemple ale acestei categorii sunt: încălțăminte sport, jucăriile, îmbrăcămintea, alimentele, vacanțele de vară, programele pentru computer sau consultațiile financiare.

Însă, există anumite instalații sau servicii care nu pot fi realizate la distanță: sistemul de canalizare al orașului, curățenia în casă sau un spectacol de teatru. Grație pieței globale astăzi pot fi consumate produse din alte state, fabricate în condiții naturale mai bune sau mai ieftine, dar totuși, o mare parte a bunurilor și a serviciilor pe care le consumăm sunt produse în regiunea în care ne aflăm.

319 OCDE. Globalisation, Migration and Development. Paris: OCDE, 2000. 277 p. p.44.

320 Sutcliffe B. Nacido en otra parte. Un ensayo sobre la migración internacional, el desarrollo y la equidad. Bilbao: Heago, 1998. 145 p. p.73.

În domeniul comerțului, companiile au posibilitatea de a vinde „aici”, ceea ce produc în altă parte. De fapt, dacă am lăsa pe oricine să intre în lumea bogată care acoperă cheltuielile într-o țară, deoarece nu poate face acest lucru în altă parte, este posibil ca prețurile relative ale serviciilor să se egaleze.

3.4. Concluzii la capitolul III

Tendința actuală în politica migrațională a multor țări este de a restricționa legile privind cetățenii străini care din ce în ce mai mult reflectă gravitatea problemei date. La fel, urmează să subliniem că dimensiunea externă a politicii migraționale a UE (cooperarea cu statele terțe), a devenit într-o manieră progresivă un aspect major al ordinii de zi al instituțiilor europene. Totuși, există o abatere semnificativă între importanța subiectului dat la nivel european și măsurile adoptate de către statele membre. Vizavi de acest subiect, de către Comisia Europeană au fost propuse un șir de inițiative, și la momentul de față este foarte important ca aceste inițiative să fie implementate de către statele membre. Experiențele naționale ale statelor vor putea servi drept repere pentru dezvoltarea ulterioarei baze normative privind migrația.

Migrațiile internaționale constituie unul dintre cei mai puternici factori de schimb economic și social de-a lungul istoriei și, după cum a fost definit, este mecanismul cel mai important de redistribuire a bogăției în rândul populației lumii. Profitul din aceste posibilități pare a fi absolut necesar într-o epocă în care globalizarea economiilor a favorizat nivelul prosperității materiale fără precedente.

În lumea globalizată există o piață delimitată, piața liberă nu afectează forța de muncă, și atunci când se cercetează piața muncii este necesar de a face o calificare a acesteia: astfel putem întâlni mii de cercetări ce se referă la un domeniu în care există restricții clare pentru intrarea pe teritoriul unui stat a muncitorilor. Acest fapt, în nici un fel, nu constituie un capriciu al cercetătorilor, ci corespunde total realității în care trăim: mergem spre o piață globală pentru a determina bunuri și servicii comercializabile pe plan internațional, dar în același timp, menținem o piață delimitată pentru muncă. În aceste condiții, teoria economică este suficientă pentru a explica faptul că salariile nu trebuie să fie egale, și că atracția veniturilor sau a condițiilor de viață joacă un rol favorabil pentru fluxurile migraționale.

REGLEMENTAREA MIGRAȚIEI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

4.1. Reglementarea juridică a migrației și a statutului juridic al străinului în Republica Moldova

Datele statistice publicate pe situl oficial al Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova arată că în anul 2008, numărul total de emigranți plecați din Republica Moldova a constituit 6 988 de persoane (anexa nr. 8, Fig. 4.1.1.). Informație care diferă cu mult de realitate deoarece, din păcate, astăzi peste hotarele țării se află un număr enorm de persoane care au imigrat ilegal.

Datele statistice oficiale făcute publice de Comisia Electorală Centrală (CEC) înainte de alegerile parlamentare din 5 aprilie 2009, peste hotarele Republicii Moldova se aflau 627,959 cetățeni. O cifră care diferă cu mult de informația prezentată anterior. La enunțarea cifrei alegătorilor aflați peste hotare, CEC a luat ca bază datele Serviciului Grăniceri, însă aceste date nu precizează câți din cei circa 628 mii de moldoveni aflați peste hotare sunt cetățeni cu drept de vot.³²¹

Amploarea și complexitatea proceselor migraționale, caracterul dinamic al fenomenului în sine, constituie o provocare pentru agenda juridică a statelor. Abordarea complexă a migrației într-o manieră cuprinzătoare, inovatoare și pe termen lung reprezintă un imperativ ce ia în calcul: criteriile de imigrație, poziția geografică a statelor, piața și forța de muncă, protecția drepturilor omului în ceea ce privește migrații și refugiații, repatrierea, dialogul și cooperarea între țara gazdă și cea de origine a migraților, măsurile de combatere a migrației ilegale și traficului de ființe umane și nu în ultimul rând eforturile pe termen lung pentru îmbunătățirea condițiilor economice și politice din țările de origine.³²²

Profilul migrațional al Republicii Moldova, este discutat controversat, în special, din două perspective: una de ordin social-demografic, vizând aspecte ca forța de muncă, reunificarea familiei, soarta copiilor migraților, protecția socială a lucrătorilor migrați, și alta de ordin economico-financiar, cu referire la impactul remitențelor asupra economiei țării.

Controlul normativ în domeniu reprezintă unul din instrumentele de bază accesibil în procesul de monitorizare a fenomenului migrațional pe teritoriul țării. Reglementarea juridică în domeniul migrației este foarte importantă pentru

³²¹ Peste hotare se află oficial circa 628 mii moldoveni. În: INFOTAG, [on-line]. Chișinău, 9 martie 2009. http://www.irp.md/item.php?text_id=756 (citată 10.11.2009).

³²² Migrația și azilul în România. [on-line]. <http://ori.mai.gov.ro/> (citată 10.11.2009).

legislația națională, grație procesului complex de aliniere la standardele internaționale. Reglementarea respectivă este destinată să ofere autorităților pârghii suficiente care să acționeze asupra anumitor factori generatorii de migrație sau, dimpotrivă, care pot stopa migrația pe anumite segmente.

Prin urmare, obiectul acestui studiu vizează instrumentele juridice ce reglementează fenomenul migrației din perspectiva unei analize succinte privind: **cadrul juridic** la nivel național, instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, precum și **cadrul instituțional**.

a) Cadrul juridic național. Raporturile juridice în domeniul migrației sunt reglementate de Constituția și legile Republicii Moldova și alte acte normative în domeniul elaborate în concordanță cu standardele internaționale. Prin urmare, cadrul normativ național este în mare măsură centrat pe aspectul juridic de protecție internațională și asigurarea drepturilor și intereselor legitime ale refugiaților și migranților, privind angajarea în câmpul muncii, libertatea la circulație, accesul la justiție, controlul asupra proceselor migraționale la frontiera de stat, și a respectării regimului de ședere a cetățenilor străini și apatrizilor pe teritoriul țării, prevenirea și combaterea migrației ilegale și traficului de ființe umane.

La acest capitol vom face referire la 2 categorii de instrumente naționale, care gestionează fenomenul migrației: legile și actele normative subordonate legilor privind domeniul migrației, precum și strategiile și programele privind managementul proceselor migraționale, care sunt implementate de instituțiile competente în domeniu.

Actele normative ale RM care reglementează problematica migrației și a statutului juridic al străinului vizează un complex de măsuri legislative, sociale și administrative îndreptate spre gestionarea eficientă a fenomenului migrațional. *Ab initio*, este necesar a menționa adoptarea **Concepției politicii migraționale** a RM (aprobată prin Hotărârea Parlamentului RM, Nr.1386-XV din 11.10.2002, M.O. Nr. 146-148/1140 din 31.10.2002) care a constatat necesitatea ajustării cadrului juridic în domeniu în concordanță cu provocările realității privind fenomenul migrației. Concepția este destinată determinării sarcinilor și direcțiilor prioritare ale reglementării și dezvoltării proceselor migraționale, precum și principiile și obiectivele politicii în domeniul migrației. Această concepție reflectă atitudinea comunității regionale și internaționale vizavi de necesitatea unui cadru legislativ care ar avea scopul transformării migrației într-un proces organizat și controlat, care poate astfel contribui la dezvoltarea țării de origine. Astfel, cadrul legislativ în domeniu include:

- *Legea cu privire la migrație nr. 1518-XV din 06.12.2002* (M.O. Nr. 1-2 art. Nr.2 din 15.01.2003), prevede noțiunile de bază în domeniul migrației (de exemplu: migrație, apatrid, cetățean străin, imigrant, emigrant, migrație de muncă, lucrător imigrant, lucrător detașat, migrație frontalieră, migrație ilegală, repatriat, permis de ședere, cotă de imigrare în scop de muncă), principiile migraționii, regulile de bază ale emigrării și imigrării, procedura de legalizare a imigranților, statutul de emigrant, drepturile și libertățile imigranților, răspunderea cetățenilor străini și a apatrizilor, legalizarea imigranților, expulzarea și extrădarea.

- *Legea cu privire la ieșirea și intrarea în RM, nr. 269-XIII din 09.11.1994* (M.O. Nr. 6 art. Nr. 54 din 26.01.1995), care definește dreptul de ieșire/intrare în RM și restricțiile corespunzătoare, temeiul eliberării pașaportului și a documentului de călătorie, cererile de ieșire și intrare în Republica Moldova, refuzul eliberării pașapoartelor, a documentelor de călătorie, a invitațiilor și a permiselor de ședere, statutul juridic al persoanelor care ies și care intră în Republica Moldova

- Regimul juridic al cetățenilor străini și apatrizilor este reglementat de *Legea cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și apatrizilor în RM, nr. 275-XIII din 10.11.1994* (M.O. Nr. 20/234 din 29.12.1994), modificată prin H.P. nr.276-XIII din 10.11.94 „Pentru punerea în aplicarea a Legii cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor în Republica Moldova”, și se referă la drepturile și obligațiile cetățenilor străini și apatrizilor, privește răspunderea administrativă și penală pentru încălcarea legislației în vigoare, precum și actele normative subordonate legilor care detaliază aceste reglementări³²³.

- Regimul juridic al modului de solicitare al azilului în țara noastră este reglementat de *Legea privind azilul în RM, nr.270 din 18.12.2008* (M.O. Nr. 53-54 din 13.03.2009). Scopul legii este instituirea unui cadru juridic și instituțional de funcționare a sistemului de azil în Republica Moldova. Legea în cauză nu se aplică persoanei recunoscute de autoritatea Republicii Moldova ca având drepturi și obligații legate de deținerea cetățeniei Republicii Moldova. În același context, putem sublinia și perspectivele de perfecționare legislativă în această sferă, prin elaborarea unui proiect de *Lege privind regimul străinilor în Republica Moldova*, îndreptate spre asigurarea unui mecanism complet, uniform și continuu de reglementare a regimului străinilor pe teritoriul Republicii Moldova. Totodată, răspunderea juridică care se referă la procesele migraționale și categoriile de subiecți vizați, este reglementată și de Codul Penal al Republicii Moldova³²⁴ din 18.04.2002 (de exemplu: organizarea migrației ilegale, traficul de ființe umane, proxenetismul) și Codul Muncii al RM nr.154 – XV din 28.03.2003 (de exemplu: părțile contractului individual de muncă, conținutul contractului individual de muncă, desfășurarea activității de producție și prestarea serviciilor).³²⁵

Un alt aspect important al fenomenului migrațional, implică migrația forței de muncă, care este reglementat prin:

- *Legea cu privire la migrația de muncă nr. 180-XVI din 10.07.2008*, (M.O. Nr. 162-164 art. Nr.598 din 29.08.2008) care prevede condițiile de imigrare în Republica Moldova cu scopul angajării în câmpul muncii, acordarea și prelungirea

323 Ibidem. Hotărârile Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind eliberarea de invitații cetățenilor străini și apatrizilor, Nr. 33 din 22.01.2004, M.O. 19-21/160 din 30.01.2004, precum și a Regulamentului cu privire la instruirea cetățenilor străini și apatrizilor în instituțiile de învățământ din Republica Moldova, Nr. 746 din 21.06.2003, M.O. nr.138-140/824 din 08.07.2003.

324 Ibidem. Codul Penal al Republicii Moldova. Nr. 985 din 18.04.2002, M.O. Nr. 72-74, art Nr: 195 din 14.04.2009. [Art. 165, 220, 3621].

325 Codul Muncii al RM nr.154 – XV din 28.03.2003 (M.O. Nr. 159-162 din 29.07.2003). Art. 3, 46(9), 49(5), 233(3).

dreptului la muncă și a dreptului de ședere provizorie în scop de muncă, angajarea provizorie în câmpul muncii în străinătate a cetățenilor RM, eliberarea licenței pentru activitatea de plasare în câmpul muncii în străinătate a cetățenilor RM, și supravegherea și controlul respectării legislației în domeniul migrației de muncă.

La categoria mecanismelor de implementare a acestor acte normative, au fost aprobate strategii și planuri de acțiuni vizavi de problematica migrației ilegale care cauzează multiple probleme legate de plasarea forței de muncă, lezarea drepturilor cetățenilor RM aflați peste hotare, protecția socială a lucrătorilor migranți. Aceste probleme corelate cu fenomenele negative precum este traficul ilicit de persoane este reglementat prin *Legea privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane nr. 241-XVI din 21.10.2005* (M.O. Nr. 164-167 din 09.12.2005) care stabilește prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, protecția și asistența victimelor traficului de ființe umane, prevenirea și combaterea traficului de copii, protecția și asistența copiilor victime ale traficului de ființe umane, răspunderea pentru traficul de ființe umane și cooperarea internațională.

Alte legi importante în acest domeniu sunt:

- *Hotărârea Guvernului cu privire la măsurile suplimentare de realizare a Sistemului național de pașapoarte Nr. 376 din 06.06.1995* (M.O. Nr. 47, art Nr : 344 din 24.08.1995)³²⁶ prin intermediul căreia este aprobat Regulamentul cu privire la modul de perfectare și eliberare a actelor de identitate ale Sistemului național de pașapoarte și Regulile de ședere a cetățenilor străini și a apatrizilor în Republica Moldova care stabilește modul de perfectare și eliberare a actelor de identitate către cetățenii Republicii Moldova, cetățenii străini, apatrizii, refugiații și beneficiarii de protecție umanitară domiciliați permanent sau temporar în teritoriul ei, statutul juridic al acestora și modul de ieșire din și intrare în Republica Moldova.

- În scopul consolidării relațiilor de colaborare cu statele membre ale Uniunii Europene, Statele Unite ale Americii, Canada, Confederația Elvețiană, Regatului Norvegiei, Republicii Islanda și Japonia, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat *Legea privind abolirea regimului de vize pentru cetățenii statelor membre ale Uniunii Europene, Statelor Unite ale Americii, Canadei, Confederației Elvețiene și Japoniei Nr. 151-XVI din 08.06.2006*, (M.O. Nr. 102-105, art Nr: 482 din 07.07.2006)³²⁷ prin care a fost abolit, începând cu data de 1 ianuarie 2007, regimul de vize pentru cetățenii statelor menționate mai sus. Lege în cauză constituind una din politicile migraționale ale Republicii Moldova.

Mecanismele de implementare a actelor normative în domeniul migrației, pornesc de la angajamentele Republicii Moldova pe plan intern și extern pentru dezvoltarea capacității statului de gestionare eficientă a fenomenului migrației. Acestea se referă la strategiile, planurile și programele, care urmăresc elaborarea

326 H.G. Nr. 376 din 06.06.1995 cu privire la măsurile suplimentare de realizare a Sistemului național de pașapoarte. M.O. Nr. 47, art Nr : 344 din 24.08.1995.

327 Legea privind abolirea regimului de vize pentru cetățenii statelor membre ale Uniunii Europene, Statelor Unite ale Americii, Canadei, Confederației Elvețiene și Japoniei. Nr. 151-XVI din 08.06.2006, M.O. Nr. 102-105, art Nr: 482 din 07.07.2006.

planurilor și programelor necesare pentru controlarea proceselor migraționale. Aceste mecanisme reies din procesul de implementare a Planului de acțiuni RM-UE, care reglementează procesele migraționale și problemele aferente acestuia în Capitolul 2.5. **Cooperarea în Domeniul Justiției și Afacerilor Interne**, privind problemele legate de migrația legală și ilegală, azilul etc. În contextul acestor angajamente au fost elaborate și implementate planuri naționale privind domeniile vizate, astfel cum ar fi: Programul Național de Acțiuni pentru Migrație și Azil, Planul național de acțiuni pentru anul 2008 privind protejarea cetățenilor RM aflați peste hotare, Planul de acțiuni privind stimularea reînțoarcerii lucrătorilor migranți moldoveni de peste hotare, Planul național de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2008-2009. Un instrument relevant în acest context, constituie și Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2004-2008 (PNADO), prin care au fost întreprinse unele măsuri vizavi de problematica migrației. Prin urmare, subliniem importanța Deciziei Comisiei Naționale pentru Integrare Europeană, prin care Ministerul Justiției este împuternicit cu funcția de coordonator al procesului de elaborare al noului Plan de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2009-2012.

b) Instrumentele internaționale în domeniul migrației și a străinilor la care Republica Moldova este parte. Relevanța menționării instrumentelor internaționale și regionale în domeniul migrației pentru Republica Moldova derivă din 2 considerente prezentate în continuare. În primul rând, datorită teoriei moniste adoptate de Republica Moldova privind aplicabilitatea normelor internaționale, adică primatul dreptului internațional asupra dreptului intern și în materia drepturilor omului, fapt consacrat prin art. 4 al Constituției RM și corespunzător prevăzut și de actele normative naționale în domeniul migrației. În al doilea rând, complexitatea fenomenului migrației a dus la situația ca nici un stat să nu poată deține un control total asupra fluxurilor migratorii care le străbat teritoriile sau asupra persoanelor care se stabilesc pe acestea. Acest fapt „a impus depășirea nivelului național ca palier unic de abordare și soluționare a problemelor migrației ilegale, precum și necesitatea de identificare a unor acțiuni comune pe plan regional”.

La acest capitol, am face o scurtă trecere în revistă a actelor internaționale și regionale cu caracter mandatoriu pentru Republica Moldova (convenții, statute ratificate de RM) și cu caracter de recomandare (recomandări, concluzii, rezoluții ale organizațiilor regionale și internaționale). Prin urmare, potrivit bazei de date a Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova pot fi menționate instrumentele juridice (anexa nr. 9), care oferă o protecție internațională a drepturilor omului, pornind de la garantarea dreptului la libera circulație, care determină procesul migrațional.

- Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948) - stipulează prin Art. 13 că „Orice persoană are dreptul de a circula în mod liber și de a-și alege

*reședința în interiorul granițelor unui stat” și „Oricine are dreptul să părăsească o țară, inclusiv cea de origine, și să se întoarcă în țara sa”*³²⁸.

O altă categorie de acte internaționale sunt cele care oferă standarde de protecție și asistență persoanelor refugiate, accesul persoanelor migrante la servicii juridice și sociale:

- Convenția cu privire la statutul refugiaților, adoptată la Geneva la 28 iulie 1951.³²⁹ Principalul scop al Convenției a fost de a institui o definiție clară a categoriilor de persoane care pot fi considerate refugiați și a statutului legal al acestora. Convenția dată cuprinde următoarele prevederi: definiția persoanelor care sunt refugiați și a celor care nu sunt sau au încetat să mai fie refugiați; statutul juridic al refugiaților precum și drepturile și obligațiile acestora în țara de azil; și condițiile de implementare a prevederilor mai sus menționate, respectiv angajamentelor statelor părți de a coopera în vederea supravegherii acestor prevederi. Convenția definește și delimitează calitatea de refugiat prin intermediul a trei categorii de clauze: clauze de includere; clauze de încetare și clauze de excludere.

- Convenția europeană cu privire la extrădare, adoptată la Paris la 13.12.1957³³⁰ stabilește obligația statelor părți la Convenție de a extrăda. Potrivit art. 2, prin această obligație „părțile contractante se angajează să-și predea reciproc, potrivit regulilor și în condiții determinate, persoanele care sunt urmărite pentru o infracțiune sau căutate în vederea executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță de către autoritățile judiciare ale părții solicitante.” În acest mod, vor da loc la extrădare faptele pedepsite de legile părții solicitante și ale părții solicitate cu o pedeapsă privativă de libertate sau cu o măsură de siguranță privativă de libertate de cel puțin un an sau cu o pedeapsă mai severă. Potrivit prevederilor Convenției în cauză, când pe teritoriul părții solicitante a intervenit o condamnare la o pedeapsă ori când s-a aplicat o măsură de siguranță, sancțiunea pronunțată va trebui să fie de o durată de cel puțin 4 luni.³³¹

Un rol deosebit în domeniul migrației îl au instrumentele juridice, care oferă protecția socială a lucrătorilor migranți și reglementează migrația forței de muncă, cum ar fi:

- Convenția europeană privind statutul juridic al lucrătorilor migranți, CoE, adoptată la Strasbourg la 24.11.1977,³³² prevede aspectele ce țin de formele de recrutare; examenul medical și profesional; dreptul de ieșire și dreptul de admisie; permisul de muncă; permisul de ședere; reântregirea familiei; condițiile de muncă;

328 Ibidem. Centrul pentru informare ONU pentru România. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată prin Rezoluția Adunării Generale 217 A(iii) la 10.12.1948. [on-line]. http://www.onuinfo.ro/documente_fundamentale/declaratia_drepturilor_omului/ (citat 10.11.2009).

329 Ibidem. Convenției cu privire la statutul refugiaților, adoptată la Geneva la 28 iulie 1951. art.1-2.

330 Ibidem. Convenția europeană cu privire la extrădare, adoptată la Paris la 13.12.1957. art 2.

331 *Ibidem*.

332 Ibidem. Convenția europeană privind statutul juridic al lucrătorilor migranți, CoE, adoptată la Strasbourg la 24.11.1977.

asistența socială și medicală; inspecția condițiilor de muncă, etc. Scopul acestei Convenții este de a le asigura lucrătorilor migranți, în măsura în care este posibil, un tratament care să nu fie mai puțin favorabil decât cel de care beneficiază lucrătorii, cetățeni ai statului de primire, pentru toate aspectele legate de condițiile de viață și de muncă. La fel, este de a facilita promovarea și bunăstarea lucrătorilor migranți și a membrilor familiilor acestora.

- Convenția nr.29 privind munca forțată sau obligatorie, adoptată la Geneva la 28.06.1930,³³³ definește termenul de muncă forțată sau obligatorie și răspunderea pentru luarea oricăror hotărâri de a se recurge la munca forțată sau obligatorie. Datorită prevederilor acestei Convenții, răspunderea pentru aceste acțiuni ilegale va reveni autorităților civile superioare ale teritoriului respectiv, astfel asigurând un nivel de protecție mai înalt cetățenilor statelor membre la Convenție.

- Convenția OIM nr.97 privind migrația în scop de angajare, adoptată la Geneva la 01.07.1949,³³⁴ prevede modalitățile de recrutare, angajare și condițiile de muncă ale lucrătorilor migranți, recrutați altfel decât în conformitate cu acordul pentru transferul de grup, încheiat sub controlul guvernului; importarea bunurilor personale, uneltelor și echipamentului lucrătorilor migranți, etc. Scopul acestei Convenții este de a angaja statele părți să creeze un serviciu de asistență competent și gratuit pentru lucrătorii migranți, și, în mod deosebit, să le asigure informații exacte, precum și să întreprindă în măsura limitelor permise de legislația națională, pași în vederea prevenirii propagandei greșite privind emigrația și imigrația.³³⁵

- Convenția nr.105 asupra abolirii muncii forțate, adoptată la New York la 25.06.1991,³³⁶ are drept scop obligarea fiecărui membru al Organizației Internaționale a Muncii să abolească munca forțată sau obligatorie și să nu recurgă la ea sub nici o formă, luând măsuri eficiente în vederea abolirii imediate și complete a acesteia.

- Convenția nr.122 privind politica de ocupare a forței de muncă, adoptată la Geneva la 09.07.1964.³³⁷ În vederea stimulării creșterii și dezvoltării economice, a ridicării nivelului de trai, a satisfacerii necesităților de forță de muncă și a rezolvării problemelor șomajului și subocupării forței de muncă, această Convenție are drept scop obligarea statelor membre de a formula și aplica un obiectiv esențial, o politică activă urmărind promovarea ocupării depline a forței de muncă, în scop productiv și în condiții de liberă alegere a muncii.

333 Ibidem. Convenția nr.29 privind munca forțată sau obligatorie, adoptată la Geneva la 28.06.1930.

334 Ibidem. Convenția OIM nr.97 privind migrația în scop de angajare, adoptată la Geneva la 01.07.1949.

335 Ibidem. Convenția OIM nr.97 privind migrația în scop de angajare, adoptată la Geneva la 01.07.1949.

336 Convenția nr.105 asupra abolirii muncii forțate, adoptată la New York la 25.06.1991.

337 Ibidem. Convenția nr.105 asupra abolirii muncii forțate, adoptată la New York la 25.06.1991.

Numărul tratatelor bilaterale semnate de către Republica Moldova în acest domeniu este destul de redus (anexa nr. 10), iar în ce privește proiectele de tratate bilaterale pregătite pentru semnare, potrivit listei preluate de la Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al RM (anexa nr. 11), putem ferm constata că Republica Moldova tinde spre o politica migrațională bine legiferată, și a manifestat un interes vădit pentru aceasta, însă, conform procedurii, acestea din urmă rămân a fi considerate proiecte și nu au absolut nici o forță juridică, astfel stopând, într-o oarecare măsură, nivelul de protecție al cetățenilor moldoveni în relațiile bilaterale cu alte state.

De asemenea, pot fi menționate și mecanismele care sunt destinate luptei împotriva traficului de ființe umane, cum ar fi Convenția Consiliului Europei privind lupta contra traficului de ființe umane (2005). La nivel național, în acest domeniu a fost creat și Comitetul Național pentru Combaterea Traficului de Ființe Umane și adoptat Planul Național de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2008-2009.

În același context, este important de a sublinia și importanța proceselor regionale consultative și mecanismele de parteneriate lansate la nivel european, ce au un impact benefic asupra perfecționării și coordonării politicilor migraționale naționale, pentru o gestionare mai eficientă a căilor de imigrare legală, precum și contracararea efectelor negative ale migrației ilegale.

Un exemplu elocvent în acest sens pentru Moldova ar putea servi lansarea de către UE a *Parteneriatului de Mobilitate* în iunie 2008, care reprezintă un instrument comunitar-pilot, menit să gestioneze fluxurile migraționale, în interesul UE, al țărilor partenere și al migranților. Deși Documentul de lansare a Parteneriatului, fiind o declarație de intenție, nu are forță juridică, ci are un caracter politic, acesta reprezintă un important mecanism pentru dezvoltarea capacităților de gestionare a fenomenului migrației în Moldova. Acest gen de inițiative ar putea divulga lacunele existente în cadrul juridic vizavi de migrație, precum și problemele cu care se confruntă statul la acest capitol, pentru a putea ajusta cadrul normativ la noile exigențe ale realității.

Rolul acestor instrumente este de a delimita statutul juridic al migranților și refugiaților și de a asigura un cadru universal pentru cooperarea statelor privind garantarea protecției acestora și implementarea unor programe și strategii eficiente de gestionare a migrației.

c) **Cadrul instituțional.** Coordonarea eficientă a politicilor și programelor migraționale ține de cooperarea instituțiilor responsabile de domeniul migrației. În urma reformei sistemului instituțional de management al migrației, și transferului de funcții și atribuții, organele și instituțiile competente în domeniul migrației la ora actuală sunt subdiviziunile competente din cadrul Ministerului Afacerilor Interne și Ministerul Economiei. *Biroul de migrație și azil*, este o subdiviziune subordonată Ministerului Afacerilor Interne, care coordonează probleme de intrare și ieșire în RM, combaterea șederii ilegale a străinilor, problemele privind repatrierea refugiaților, precum și existența celor 2 Centre: Centrul de cazare a solicitanților de azil și Centrul de plasament temporar al străinilor. Ministerul

Economiei este responsabil de gestionarea și coordonarea politicilor migraționale (Direcția politici migraționale) precum și de fenomenul migrației de muncă (Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă). De asemenea există instituții care coordonează pe diverse segmente problemele ce țin de migrație cum ar fi Serviciul Grăniceri, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, și alte organe ale autorităților publice centrale și locale, precum și OIM, ÎCNUR, etc.

Dat fiind caracterul dinamic al fenomenului reglementat, care reacționează în timp la diverși factori, cadrul juridic în acest domeniu a fost și va fi în permanență supus analizei în vederea adaptării acestuia la noile realități și tendințe. Modificările legislative au ca scop, pe de o parte alinierea legislației naționale la legislația europeană în materie, iar pe de alta parte înlăturarea unor disfuncționalități constatate în procesul de aplicare a dispozițiilor legale existente la un moment dat.³³⁸ Profilul migrațional al Republicii Moldova determină necesitatea adoptării unei Strategii Naționale privind fenomenul migrației, care va fi concepută ca un mijloc de grupare a tuturor instrumentelor și actelor juridice existente la îndemâna autorităților RM ce pot fi utilizate în creionarea unei politici naționale eficiente și în controlarea fluxurilor migraționiste pe teritoriul Moldovei.

Situația imigranților în Republica Moldova

Potrivit statisticilor oficiale, ale Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova în anul 2008, numărul total de imigranți a constituit - 1876 de persoane (anexa nr. 12, Fig. 4.1.2.).

În conformitate cu articolele 24-25 ale Legii cu privire la migrație, nr. 1518-XV din 06.12.2002,³³⁹ adeverința de imigrant și se eliberează atât pe termen fix, cât și permanent.

Evidența cetățenilor străini și a apatrizilor care intră în Republica Moldova se efectuează la momentul trecerii frontierei de stat a Republicii Moldova, prin introducerea informației din actele de identitate în Registrul de stat al populației.³⁴⁰ Temei pentru șederea legală a cetățenilor străini și a apatrizilor pe teritoriul Republicii Moldova, pe un termen de până la 90 de zile pe parcursul a 6 luni, servește prezența în actele de identitate naționale a mențiunilor corespunzătoare, aplicate de Serviciul Grăniceri al Republicii Moldova, cu privire la trecerea frontierei de stat, confirmate prin informația din Registrul de stat al populației. Cetățenii străini și apatrizii care au intrat în Republica Moldova pe un termen de peste 90 de zile se pot stabili cu traiul, temporar sau permanent, numai după obținerea adeverințelor de imigrant (anexa nr. 13 conține cererea –chestionar tip a

338 Migrația și azilul în România. [on-line]. <http://www.ori.mai.gov.ro/apo/media/userfilestfile/proiecte-Strategii/migratia%20si%20azilul%202006.pdf>. (cit.12.01.2010).

339 Legea cu privire la migrație nr. 1518-XV din 06.12.2002 (M.O. Nr. 1-2 art. Nr.2 din 15.01.2003). Art 24-25.

340 Legea cu privire la ieșirea și intrarea în RM, nr. 269-XIII din 09.11.1994 (M.O. Nr. 6 art. Nr. 54 din 26.01.1995). Art. 7.

imigrantului)³⁴¹ sau a confirmărilor de repatriere (anexa nr. 14 conține cererea – chestionar tip pentru repatriați),³⁴² eliberate de către organele competente, în baza cărora se perfectează permisele de ședere sau buletinele de identitate pentru apatrizi. Permisul de ședere se eliberează în modul stabilit de legislația în vigoare.

Membrii personalului misiunilor diplomatice acreditate în Republica Moldova, precum și membrii familiilor lor, care locuiesc împreună cu ei și dețin legitimații de acreditare eliberate de Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, au dreptul de a intra și de a ieși fără viză pe întreaga perioadă a misiunii.

Forța militară străină, componenta civilă care o însoțește și efectivele formațiunilor speciale antitero străine, ce desfășoară activități comune în baza acordurilor internaționale la care Republica Moldova este parte, nu sunt supuse reglementărilor privind regimul de vize la intrarea și ieșirea din Republica Moldova.

Evidența cetățenilor străini și a apatrizilor care intră în și ies din Republica Moldova se efectuează în mod automatizat la trecerea frontierei de stat a Republicii Moldova, prin introducerea informației din actele de identitate naționale, iar după caz și din viză, în Registrul de stat al populației.³⁴³

Temei pentru șederea legală a cetățenilor străini și a apatrizilor pe teritoriul Republicii Moldova, pe un termen de până la 90 de zile pe parcursul a 6 luni, servește prezența în actele de identitate naționale a mențiunilor corespunzătoare, aplicate de Serviciul Grăniceri, cu privire la trecerea frontierei de stat, confirmate prin informația din Registrul de stat al populației.

Cetățenii străini și apatrizii care intră în Republica Moldova prin segmentul de frontieră moldo-ucraineană necontrolat de autoritățile moldovenești sunt obligați, în termen de 72 ore din momentul trecerii frontierei de stat a Ucrainei, să declare despre aceasta la orice secție (birou) de evidență și documentare a populației a Ministerului Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor convenabil solicitantului, prezentând actul de identitate național pe baza căruia i se permite intrarea în Republica Moldova, pentru a fi luat în evidență.

Numai persoanele care au permis de ședere permanentă în Republica Moldova sunt în drept să facă tranzacții de vânzare-cumpărare a bunurilor imobiliare (cu excepția celor destinate producției). De asemenea, numai persoanele care dispun de permise de ședere pot încheia contracte de închiriere a locuinței în Republica Moldova.

Legea Republicii Moldova cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor, nr. 275-XIII din 10.11.1994, garantează dreptul acestora la domiciliere în Republica Moldova în baza actelor de identitate valabile și în modul

341 Adeverința de imigrant se eliberează după îndeplinirea cererii - chestionar a imigrantului.

342 Confirmarea de repatriere se eliberează după îndeplinirea cererii - chestionar pentru repatriați.

343 H.G. Nr. 376 din 06.06.1995 cu privire la măsurile suplimentare de realizare a Sistemului național de pașapoarte. M.O. Nr. 47 art Nr : 344 din 24.08.1995. Art.18-19.

stabilit de legislația în vigoare. Cetățenii străini și apatrizii au aceleași drepturi și libertăți ca și cetățenii Republicii Moldova:³⁴⁴

- Dreptul la muncă și protecția ei (cu excepția funcțiilor și activităților pentru care se cere cetățenia Republicii Moldova);
- Dreptul la odihnă și ocrotirea sănătății (concomitent ei sunt obligați să treacă examenul medical în scopul depistării virusului imunodeficient uman (HIV) și a maladiei SIDA);
- Dreptul la îndemnizații, pensii și alte tipuri de asigurări sociale;
- Dreptul la locuință;
- Dreptul la proprietate;
- Dreptul la educație;
- Dreptul la asociere (dacă statutele organizațiilor nu stabilesc altfel);
- Dreptul la libertatea opiniei și exprimării;
- Dreptul la căsătorie, viață privată;
- Dreptul la circulație pe teritoriul Republicii Moldova în modul stabilit de lege;
- Dreptul la inviolabilitate a persoanei și locuinței;
- Dreptul la justiție;
- Dreptul de a cere protecție misiunii diplomatice a statului lor.

Cetățenii străini sunt supuși la impozite, taxe și alte plăți pe baze generale ca și cetățenii Republicii Moldova, dacă acordurile internaționale la care Republica Moldova este parte nu stabilesc altfel, ei nu beneficiază de dreptul de a alege și de a fi ales în organele legislative, executive și alte organe eligibile și nici de a participa la sufragiu universal.³⁴⁵ Cetățenii străini și apatrizii nu pot fi membri de partide și de alte organizații social-politice și nu pot satisface serviciul militar în forțele armate ale Republicii Moldova. Ei poartă răspundere administrativă și penală pentru încălcarea legislației în vigoare.

Legea cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și apatrizilor stabilește cazurile când aceștia pot fi expulzați din țară:³⁴⁶

- Intrarea și șederea lor în republică sunt efectuate cu încălcarea legislației în vigoare și
- Aflarea în republică aduce prejudiciu siguranței naționale, ordinii, sănătății ori moralei publice.

Cetățenii străini și apatrizii pot fi extrădați numai în baza unei convenții internaționale sau în condiții de reciprocitate în temeiul hotărârii instanței de judecată. În Republica Moldova străinilor li se aplică regimul național.

³⁴⁴ Legea cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și apatrizilor în RM, nr. 275-XIII din 10.11.1994 (M.O. Nr. 20/234 din 29.12.1994), modificată prin H.P. nr.276-XIII din 10.11.94 „Pentru punerea în aplicarea a Legii cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor în Republica Moldova”. Art. 7-17.

³⁴⁵ *Ibidem.* art.18-20.

³⁴⁶ *Ibidem.*

Intentarea dosarului de expulzare se efectuează de către persoanele cu funcții de răspundere de la organele afacerilor interne, din inițiativă proprie sau în baza demersului organizației, instituției și întreprinderii ce asigură șederea cetățenilor străini și a apatrizilor în Republica Moldova, cu informarea ulterioară a Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene. Expulzarea se efectuează de către organele afacerilor interne în temeiul hotărârii instanței de judecată, iar cheltuielile pentru expulzare, conform Legii cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor, sunt suportate de persoanele expulzate, de persoanele fizice și juridice care i-au invitat în Republica Moldova, precum și de companiile de asigurare respective. În cazul în care, din motive obiective, cheltuielile nu pot fi suportate de persoanele menționate, autoritățile de resort pot dispune efectuarea expulzării din contul bugetului de stat. Când expulzarea nu poate fi efectuată din motive de sănătate, din lipsa actelor necesare sau din alte motive, autoritățile competente dispun eliberarea unui permis de ședere provizoriu.³⁴⁷

Cetățenii străini și apatrizii sunt expulzați în țara ai cărei cetățeni sunt, sau ale cărei autorități le-au eliberat actele de identitate, însă ei nu pot fi expulzați în țara referitor la care există dovezi că acolo ei vor fi urmăriți din motive de apartenență rasială, națională, religioasă, din cauza convingerilor politice sau vor fi supuși unui tratament inuman sau degradant, torturii ori pedepsei capitale. Legea, de asemenea, prevede că în cazul în care un alt stat stabilește restricții drepturilor și libertăților cetățenilor Republicii Moldova, Guvernul poate stabili restricții de răspuns pentru cetățenii statului respectiv. La fel ca și în domeniul ieșirii și intrării în Republica Moldova, dacă un tratat internațional în materie de expulzare stabilește alte norme decât cele prevăzute în legislația internă a Republicii Moldova, atunci sunt aplicate normele tratatului internațional.³⁴⁸

Potrivit legii, în termen de 10 zile Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor vor anunța despre anularea, înainte de expirarea termenului de valabilitate, a adeverințelor de imigrant și a permiselor de muncă în scopul anulării permiselor de ședere.

Legea Republicii Moldova cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova garantează cetățenilor Republicii Moldova, cetățenilor străini și apatrizilor dreptul de ieșire și intrare în Republica Moldova, stabilește restricțiile temporare la acest drept, reglementează modul de eliberare a actelor de ieșire și intrare și de soluționare a litigiilor privind eliberarea acestor acte.³⁴⁹

În conformitate cu această lege, cetățenii Republicii Moldova și apatrizii domiciliați pe teritoriul ei au dreptul de a ieși și a intra în Republica Moldova în baza pașaportului eliberat de organele competente, iar cetățenii străini – în baza actelor de identitate naționale în vigoare și a actelor prin care se acordă dreptul de ieșire și intrare în Republica Moldova. Modul de intrare pe teritoriul altui stat este

³⁴⁷ *Ibidem.*

³⁴⁸ *Ibidem.* Legea cu privire la ieșirea și intrarea în RM, nr. 269-XIII din 09.11.1994, M.O. Nr. 6 din 26.01.1995, art.12.

³⁴⁹ *Ibidem.*

reglementat de legislația acestuia. Temei pentru eliberarea pașaportului cetățenilor Republicii Moldova și apatrizilor domiciliați în Republica Moldova este cererea scrisă, depusă personal la organele competente de la domiciliu în modul stabilit. Copiii în vârstă de până la 18 ani și persoanele recunoscute de judecată incapabile pot beneficia de dreptul de a ieși și intra în Republica Moldova în temeiul cererii reprezentanților lor legali. Copiii în vârstă de 12 – 18 ani care pleacă să domicilieze în străinătate cu unul din părinți își prezintă consimțământul, legalizat notarial.³⁵⁰

Cererea de ieșire și intrare în Republica Moldova este examinată în termen de până la o lună, iar în cazul în care călătoria ține de tratamentul urgent al solicitantului, de starea gravă a sănătății unei rude apropiate de peste hotare sau de decesul acesteia – în decursul a 3 zile. Cererea de ieșire din Republica Moldova pentru domiciliere în altă țară se examinează în termen de până la 3 luni. Rezultatele examinării cererii se aduc la cunoștința solicitantului în scris, iar în cazul respingerii cererii, cererea repetată se examinează după înlăturarea cauzelor care au generat refuzul.

Dreptul de a invita în Republica Moldova persoane particulare din străinătate îl au, de la vârsta de 18 ani, cetățenii Republicii Moldova, cetățenii străini și apatrizii domiciliați pe teritoriul ei. Temei pentru eliberarea invitației îl constituie cererea acestora sau a reprezentanților lor legali, depusă personal în modul stabilit la organele competente. Invitația este valabilă în decursul a 6 luni de la data eliberării.³⁵¹ Această procedură nu se aplică, însă, referitor la cetățenii străini care intră în Republica Moldova cu chestiuni de serviciu, pe linie de stat, inclusiv în componența unor delegații oficiale (misiuni diplomatice).

Autoritățile au dreptul de a refuza eliberarea pașaportului sau prelungirea termenului de valabilitate a acestuia dacă solicitantul:

- prezintă pericol pentru securitatea națională;
- a comis crime contra umanității;
- execută o pedeapsă în temeiul sentinței instanței de judecată sau este tras la răspundere penală;
- a încălcat regulile de import-export și de tranzitare a substanțelor și obiectelor la care sunt stabilite restricții;
- satisface serviciul în formațiuni ale armate străine sau de mercenari;
- a comunicat cu premeditare informații false despre sine;
- are obligații patrimoniale față de stat, de persoane fizice și juridice, conform hotărârii instanței de judecată.

Cetățeanului străin sau apatridului i se poate refuza eliberarea invitației sau a permisului de ședere în cazul în care³⁵²:

- prezintă pericol pentru siguranța națională, ordinea, sănătatea și morala publică;

³⁵⁰ *Ibidem*.

³⁵¹ *Ibidem*, art.6.

³⁵² *Ibidem*. Legea cu privire la ieșirea și intrarea în RM, nr. 269-XIII din 09.11.1994, M.O. Nr. 6 din 26.01.1995 art.9.

- a comis infracțiuni contra păcii, infracțiuni grave de altă natură, inclusiv militare, sau crime contra umanității, dacă aceste acțiuni au fost definite în actele internaționale;

- în timpul șederii anterioare în Republica Moldova a încălcat legislația în vigoare;

- a comunicat cu premeditare informații false despre sine.

În cazul în care normele referitoare la ieșire și intrare în Republica Moldova contravin normelor tratatelor internaționale în această materie la care Moldova este parte, se aplică direct normele tratatului internațional.³⁵³

În baza studiului efectuat propunem unele recomandări în vederea eficientizării cadrului juridic în domeniul migrației și al statutului juridic al străinului în Republica Moldova:

- Elaborarea bazei legislative pentru instituirea și funcționarea unui mecanism de maximă eficiență în domeniul prevenirii migrației ilegale;

- Sensibilizarea părților la proiectele tratatelor bilaterale în domeniul migrației întru finalizarea procedurilor interne necesare intrării în vigoare a acestora în scopul aplicării lor în practică;

- Formarea unui studiu politic favorabil pentru crearea inițiativei legislative în adoptarea noilor acte legislative în domeniu.

4.2. Politica migrațională a Republicii Moldova în contextul proceselor de integrare europeană

Evoluțiile social-economice și politice care au avut loc în ultimele decenii și care continuă să se deruleze la nivel global au creat premisele unor schimbări considerabile în domeniul migrației, impunând acordarea unei atenții deosebite acestor probleme, abordate tot mai frecvent în cadrul dialogului politic și colaborării internaționale.³⁵⁴

Odată cu activizarea fluxurilor migraționale a crescut și îngrijorarea majorității statelor față de problemele aferente acestor procese. Organizațiile internaționale de specialitate constată că în prezent nu este cunoscută suficient amploarea acestui proces și nu există date statistice precise care ar reflecta proporțiile migrației în lume și ar permite evaluarea ei justă pentru elaborarea unor politici adecvate. Consecințele sociale ale migrației sunt la fel de importante ca și influența acesteia asupra economiei.

Migrația ilegală cauzează multiple probleme legate de plasarea forței de muncă, lezarea drepturilor cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotare, pătrunderea ilegală în țară a cetățenilor străini și a apatrizilor, tranzitarea ilegală a teritoriului țării, traficul ilicit de ființe umane, agravarea situației criminogene. Ca urmare a emigrării la muncă a unei părți considerabile a populației, piața muncii se poate confrunta cu disproporții condiționate de lipsa forței de muncă calificate.

³⁵³ Ibidem.

³⁵⁴ Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova privind aprobarea Concepției politicii migraționale a Republicii Moldova, Nr.1386-XV din 11.10.2002, M.O. al R.M. nr.146-148/1140 din 31.10.2002, Hotărârea a intrat în vigoare la data publicării.

Este nevoie de mijloace și timp pentru a înlocui constructorii, pedagogii, medicii, inginerii și alte categorii de specialiști calificați care au părăsit locurile de muncă. Procesele migraționale influențează atât situația socială, economică și demografică din țară, cât și stabilitatea și securitatea statului.³⁵⁵

Actualul cadru juridic nu asigură respectarea deplină a drepturilor migranților, iar activitatea structurilor de stat în domeniul migrației este insuficientă, întrucât acestea nu dispun de un mecanism bine determinat de evidență și de control al fluxurilor migraționale, precum și de pârghiile necesare pentru dirijarea lor.

Noile realități social-economice și politice solicită luarea din partea statului a unei atitudini deosebite față de problemele migrației populației, care presupune elaborarea cadrului legislativ necesar pentru promovarea politicii migraționale a Republicii Moldova.³⁵⁶

La data de 11 octombrie 2002, Parlamentul Republicii Moldova, prin Hotărârea Nr.1386-XV din 11.10.2002 a adoptat Concepția politicii migraționale a Republicii Moldova. Concepția în cauză are ca scop determinarea politicii de stat în domeniul migrației, fapt ce va permite asigurarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, reglementarea și dirijarea procesului migrațional în interesul persoanei și al societății, protecția socială a migranților și a familiilor acestora, stabilirea relațiilor de cooperare cu alte state, crearea condițiilor de angajare legală în câmpul muncii peste hotare a cetățenilor moldoveni, combaterea migrației ilegale și a traficului ilicit de ființe umane.

Concepția politicii migraționale stabilește scopurile, sarcinile, principiile de bază și direcțiile prioritare ale reglementării și dezvoltării proceselor migraționale în Republica Moldova, căile de promovare și de realizare a politicii migraționale, sarcinile și funcțiile de bază ale autorităților administrației publice în domeniul migrației.³⁵⁷

Prin reglementarea proceselor migraționale se subînțelege realizarea unui complex de măsuri juridice, administrative și social-economice, orientate spre stimularea sau limitarea migrației populației în sau de pe teritoriul țării, asigurarea respectării drepturilor migranților, combaterea migrației ilegale și a traficului ilicit de ființe umane.

Politica migrațională este o parte integrantă a politicii interne și externe a statului, iar realizarea ei este una din sarcinile prioritare ale acestuia. Subiecții politicii migraționale sunt autoritățile administrației publice centrale și locale, cetățenii Republicii Moldova, cetățenii străini și apatrizii care intră sau care ies din Republica Moldova. Parteneri în realizarea politicii migraționale de stat sunt organismele internaționale, sindicatele, patronatele, organizațiile neguvernamentale cu activitate în acest domeniu.

Statul determină scopurile și procedeele, precum și responsabilitatea pentru dirijarea acțiunilor privind migrația și stabilește relațiile de cooperare pe plan

355 Ibidem.

356 Ibidem. Cap. III.

357 Ibidem. Cap. V.

internațional. Un rol important revine statului și în controlul asupra intrării și ieșirii din țară a tuturor categoriilor de migranți, în combaterea migrației ilegale de muncă și contracararea activității persoanelor fizice și juridice care intermediază ilegal acțiunile de angajare peste hotare, în combaterea traficului ilicit de ființe umane.

Obiectivele politicii migraționale constau în reglementarea proceselor migraționale și atenuarea impactului negativ al acestora, asigurarea securității naționale, combaterea migrației ilegale și a traficului ilicit de ființe umane, crearea unor condiții echitabile pentru realizarea drepturilor și asigurarea protecției sociale a migranților.

Sarcinile de bază ale politicii migraționale sunt:³⁵⁸

- asigurarea și apărarea drepturilor și intereselor migranților;
- asigurarea protecției sociale a migranților;
- reglementarea fluxurilor migraționale;
- asigurarea securității naționale, securizarea frontierei de stat și respectarea intereselor statului în condițiile dezvoltării proceselor migraționale;
- facilitarea procesului de integrare socială și de naturalizare a migranților;
- efectuarea controlului asupra migrației la frontiera de stat și asupra respectării regimului

de ședere a cetățenilor străini și a apatrizilor pe teritoriul țării;

- combaterea migrației ilegale și a traficului ilicit de ființe umane.³⁵⁹

Realizarea politicii migraționale presupune activitatea autorităților administrației publice centrale și locale în următoarele direcții prioritare:

1. Elaborarea unor acte normative noi în domeniul migrației și perfecționarea actelor normative existente, fapt ce va crea cadrul juridic necesar determinării drepturilor și obligațiilor statului și ale persoanei migrante.

2. Apărarea drepturilor migranților în conformitate cu normele dreptului internațional, aderarea la tratatele și organizațiile internaționale în domeniul migrației și protecției sociale a migranților, stabilirea unor relații de parteneriat cu țările membre ale acestor tratate și organizații.

Aderarea Republicii Moldova la tratatele internaționale în domeniu, armonizarea legislației naționale la prevederile acestora vor permite implementarea normelor dreptului internațional și vor crea condiții pentru respectarea integrală a drepturilor migranților. Drepturile și privilegiile pe care le acordă reciproc cetățenilor lor statele care au aderat la tratatele internaționale vor fi recunoscute și respectate față de cetățenii Republicii Moldova aflați legal peste hotare. O prioritate în acest sens este protecția socială a migranților.

Stabilirea relațiilor de parteneriat va înlesni accesul la experiența acumulată de alte state în domeniul reglementării migrației. Cooperarea cu Consiliul European, Uniunea Europeană, Organizația Internațională pentru Migrație, Organizația Internațională a Muncii, Înalțul Comisariat ONU pentru Refugiați și alte organisme internaționale va contribui la soluționarea problemelor în domeniul migrației,

³⁵⁸ *Ibidem*. Capitolul IV.

³⁵⁹ *Ibidem*. Capitolul II.

inclusiv în ce privește angajarea la muncă peste hotare a cetățenilor Republicii Moldova, realizarea unor programe de repatriere, de ocrotire a sănătății migranților și de reintegrare în societate a persoanelor repatriate, acordarea serviciilor de asistență financiară, metodologică și informațională, activitatea de instruire și orientare profesională, de studiere a limbilor, în ce privește alte acțiuni menite să faciliteze migrația ordonată.

3. Armonizarea legislației naționale în domeniu la standardele internaționale.

Cadrul legislativ european și cel internațional urmăresc scopul transformării migrației într-un proces organizat și controlat, respectării integrale a drepturilor omului. Armonizarea legislației naționale la standardele internaționale va facilita conformarea Republicii Moldova la cerințele internaționale.

4. Perfecționarea și extinderea în teritoriu a autorității administrației publice centrale în domeniul migrației, coordonarea de către aceasta a activității autorităților publice cu atribuții în domeniu.

5. Sporirea gradului de responsabilitate al autorităților administrației publice centrale și locale, al organelor de drept, al organizațiilor neguvernamentale, al persoanelor fizice și juridice indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare în combaterea migrației ilegale.

Această direcție de realizare a politicii migraționale are ca obiectiv cooperarea autorităților administrației publice centrale, a căror activitate de contracarare a diverselor activități de stimulare a migrației ilegale este coordonată de un organ de specialitate.

6. Încheierea tratatelor internaționale privind plasarea în câmpul muncii peste hotare a cetățenilor Republicii Moldova și protecția socială a acestora.

În opinia noastră, încheierea tratatelor bilaterale cu privire la reglementarea migrației forței de muncă și protecția socială a lucrătorilor migranți va juca un rol pozitiv în reducerea nivelului migrației ilegale, garantând locuri de muncă cetățenilor noștri, însă ținând cont de situația actuală a Republicii Moldova privind finalizarea procedurilor intrene necesare intrării în vigoare a tratatelor bilaterale, și anume numărul destul de mare al proiectelor tratatelor în domeniul migrației care încă nu au fost semnate (rămânând doar la nivel de proiect), considerăm că ar fi benefică sensibilizarea părților la proiectele date, în scopul semnării lor pentru ameliorarea politicii migraționale a Republicii Moldova.

Politica de stat cu privire la migrație se promovează, în conformitate cu legislația Republicii Moldova, de către Președintele Republicii Moldova și Guvern prin intermediul Biroului Migrație și Azil. Politica de migrație se realizează, în limita competenței, de către Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Grăniceri, Serviciul de Informații și Securitate, Ministerul Justiției și autoritățile administrației publice locale.³⁶⁰

360 Astrahan Gh. Politica Republicii Moldova cu privire la migrație. Raport [on-line]. Chișinău, 2004. <http://www.google.md/search?hl=mo&client=firefox-a&rls=org.mozilla%3Aen-US%3Aofficial&hs=EtW&q=+Gh.+Astrahan%2C++Ministerul+Afacerilor+Interne%2C+Politica+Republicii+Moldova+cu+privire+la+migra%C5%A3iune&btnG=C%C4%83utare> (citat 02.11.2009).

Reglementările juridice obligă toate subiectele procesului de migrație, în scopul promovării și realizării eficiente a politicii de stat cu privire la migrație, să informeze în termen de 10 zile Biroul Migrație și Azil și Ministerul Afacerilor Interne după cum urmează:

- Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene – despre toate vizele de intrare-ieșire eliberate;
- Serviciul Grăniceri – despre cetățenii străini și apatrizii care au trecut frontiera de stat, precum și despre cetățenii Republicii Moldova care au plecat peste hotarele țării;
- Ministerul Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor – despre schimbările survenite în starea familială a imigrantului, despre înregistrarea agenților economici cu participarea cetățenilor străini, precum și despre actele de identitate eliberate imigranților;
- Autoritatea administrației publice locale – despre plecarea înainte de termen a imigrantului de pe teritoriul administrat de ea;
- Organul de drept – despre toate delictele săvârșite de imigrant, precum și despre deciziile instanțelor judecătorești referitoare la decăderea din drepturile părintești a imigrantului;
- Întreprinderea, instituția, instituția de învățământ, organizația cu orice formă de organizare juridică – despre desfacerea contractului individual de muncă încheiat cu imigrantul sau despre încetarea relațiilor de muncă cu acesta în urma decesului, declarării dispariției ori declarării morții;
- Instituțiile de învățământ și de cercetări științifice, publice sau private – despre terminarea sau suspendarea studiilor ori a cercetărilor științifice, despre transferarea la alte instituții de învățământ, întreprinderi, organizații sau despre exmatricularea elevilor, studenților, rezidenților, doctoranzilor și post-doctoranzilor străini.

Cu scopul determinării aspectelor de interes comun și necesităților legate de migrație, la 29 iunie 2007, Republica Moldova a elaborat și prezentat statelor membre ale UE și Comisiei Europene un Non-Paper prin care țara noastră sprijinea cele două Declarații ale Comisiei Europene, prezentate de către dl Franco Frattini și anume:

- abordarea globală a migrației pentru regiunile vecinătate din regiunile de est și sud-est ale Uniunii Europene;
- abordarea unei politici cuprinzătoare europene migraționale.³⁶¹

Ulterior, la 24 august 2007, în cadrul reuniunii neformale cu viceministrul UE, RM a prezentat acestora al doilea Non Paper prin care și-a expus viziunea și propunerile argumentate pentru participarea țării noastre la Parteneriatul de Mobilitate.

În rezultatul acțiunilor întreprinse, Consiliul UE pentru Justiție și Afaceri Interne la 6-7 decembrie 2007, a adoptat Decizia de a iniția dialogul cu 2 țări pilot, Moldova și Capul Verde, în domeniul parteneriatului de mobilitate.

361 Ibidem.

Este important de menționat că Republica Moldova s-a implicat activ și operativ în procesul de negocieri cu Comisia Europeană și Statele membre ale UE a conceptului pilot al Parteneriatului de Mobilitate. Astfel:

- La 29 ianuarie 2008 a avut loc prima ședință RM-UE în domeniul parteneriatului de mobilitate, cu participarea reprezentanților diferitor instituții naționale vizate și experților Comisiei Europene, în vederea demarării cadrului exploratoriu de discuții la capitolul conținutului parteneriatului de mobilitate și nemijlocit a conținutului viitoarei cooperări cu UE în acest domeniu. În cadrul reuniunii date, autoritățile moldovenești și-au prezentat prioritățile pentru cooperare în cadrul Parteneriatului.³⁶² Prioritățile Moldovei au fost axate pe: atragerea investițiilor străine directe; facilitarea reîntoarcerii și reintegrării lucrătorilor migranți; investiții în sistemul educațional; crearea oportunităților economice în Moldova prin promovarea investirii remitențelor în propria afacere și susținerea locală; dezvoltarea sistemului național de gestionare a migrației; continuarea dialogului cu privire la regimul de vize; consolidarea legăturilor cu diaspora; asigurarea protecției sociale;

- La 11 martie, la Bruxelles a avut loc prima rundă de negocieri, la care un șir de State Membre ale UE, Agenția FRONTEX și Fundația Europeană de Instruire și-au prezentat propunerile și proiectele de participare la parteneriatul în cauză;³⁶³

- La 22 aprilie 2008, la Bruxelles, ulterior coordonării cu instituțiile naționale competente, au fost negociate prevederile Declarației Comune privind Parteneriatul de Mobilitate RM-UE;³⁶⁴

- Declarația Comună privind Parteneriatul de Mobilitate a fost semnată pe parcursul Președinției Slovene la UE, la 5 iunie 2008, la Luxemburg în cadrul reuniunii Consiliului Miniștrilor de Justiție și Afacerilor Interne ai UE. Persoana oficial delegată din partea țării noastre pentru semnarea documentului în cauză a fost dl *Valentin Mejinschi*, Ministrul Afacerilor Interne. Astfel, Moldova, alături de Republica Capul Verde, se află printre primele două state cu care UE s-a angajat în acest proces.³⁶⁵

În baza principiului reciprocității, Parteneriatul de Mobilitate, are ca scop organizarea cooperării în domeniul migrației și dezvoltării, prevenirea și combaterea migrației ilegale, traficul și contrabanda cu ființe umane, cât și promovarea unei politici de readmitere și reîntoarcere, prin a respecta drepturile omului și instrumentele internaționale relevante pentru protecția refugiaților, și luarea în considerare situația individuală a migranților și dezvoltarea socio-economică a părților participante.

362 Abordarea globală a migrației. Parteneriatul de Mobilitate – Uniunea Europeană. Buletin informativ. Nr.1, martie 2009. [on-line]. http://www.mfa.gov.md/img/docs/BI_MP_nr1_md_final.pdf (citată 02.11.2009).

363 *Ibidem*.

364 *Ibidem*.

365 *Ibidem*.

Această inițiativă pilot coincide cu politica de management a migrației din Moldova, în special în ceea ce privește facilitarea dialogului privind liberalizarea regimului de vize dintre RM și UE și accesul gradual la cele 4 libertăți ale Uniunii Europene.

Statele membre ale UE participante la Parteneriat prin intermediul diferitor proiecte aferente politicii migraționale sunt: Bulgaria, Cehia, Cipru, Franța, Germania, Grecia, Italia, Lituania, Polonia, Portugalia, România, Slovacia, Slovenia, Suedia, Ungaria.

În linii generale, Parteneriatul de mobilitate cuprinde proiecte privind:

- consolidarea relațiilor cu diaspora;
- proiecte de promovare a reîntoarcerii și reintegrării migraților moldoveni;
- consolidarea capacităților instituționale în domeniul gestionării migrației;
- investirea remitențelor;
- gestionarea frontierei și securitatea documentelor;
- asigurarea protecției sociale;
- cooperarea în domeniul luptei contra migrației ilegale și a traficului de ființe umane.³⁶⁶

În acest context, pentru Republica Moldova se presupune și elaborarea unui **Profil migrațional** care va oferi o informație mai detaliată asupra fluxurilor și stocurilor migratorii, de asemenea impactul migrațiilor asupra pieței de muncă a Moldovei, în special pentru resursele de calificare. Acesta va fi un instrument important pentru proiectarea politicilor.

Proiectele din cadrul Declarației Comune privind Parteneriatul de Mobilitate vor fi finanțate prin intermediul:

- „*Thematic Programme*” – 3 mln euro.
- *ENPI* pentru 2008 – 2 mln euro.
- Asistență/finanțare bilaterală de la statele membre ale UE – procedurile diferă de la un stat la altul și trebuie convenite între instituțiile ambelor state bilaterale.

Totodată, la 26 iunie 2008, la Chișinău, a avut loc prima reuniune privind implementarea Parteneriatului, care s-a desfășurat la nivelul reprezentanților Comisiei Europene (DG JLS, DG RELEX, DG AIDCO) și a autorităților competente din Moldova. Scopul reuniunii fiind ca CE să informeze autoritățile RM despre viziunea sa privind crearea Platformei de Cooperare pentru implementarea Parteneriatului de Mobilitate și să convină de principiu cu autoritățile RM asupra modalității de cooperare în procesul de implementare a proiectelor incluse în cadrul Direcției Comune a Parteneriatului de Mobilitate.

Parteneriatele de mobilitate reprezintă noi instrumente comunitare-pilot, menite să gestioneze fluxurile migraționale, în interesul Uniunii Europene, al țărilor partenere și al migraților. Prezent la Consiliul „Justiție și Afaceri Interne”, vicepreședintele Comisiei Europene, Jacques Barrot, a menționat că „odată cu

366 *Ibidem.*

lansarea parteneriatelor de mobilitate, UE se implică în procesul de gestionare comună a fluxurilor migratorii, care trebuie să permită atât UE, cât și partenerilor săi să facă mult mai bine față provocărilor pe care le implică migrația”.³⁶⁷

Totodată, Comisarul Benita Ferrero-Waldner, responsabilă de relațiile externe, a salutat semnarea parteneriatului de mobilitate dintre Moldova și UE, menționând că: „Această nouă generație de parteneriate va permite Moldovei și UE să abordeze împreună problemele migrației și dezvoltării. Comisia va oferi suportul deplin la realizarea acestui parteneriat, inclusiv prin asistența financiară”.

Declarația comună cu privire la lansarea parteneriatului de mobilitate dintre UE și Republica Moldova a fost semnată de miniștrii responsabili din statele-membre UE. Documentul reprezintă o declarație de intenții, cu caracter politic, care conține în anexa o serie de inițiative concrete propuse de către semnatori.

Inițiativele vizează sporirea beneficiilor migrației și aportul pentru dezvoltare, atenuarea efectelor negative ale migrației de muncă, în special, pentru persoanele înalt calificate, facilitând migrația circulară, revenirea și reintegrarea acestor persoane. Parteneriatul include, de asemenea, inițiative bilaterale care favorizează transferul beneficiilor de securitate socială, programe durabile de reintegrare, schimb, instruire pentru munca temporară etc.³⁶⁸

Situația social-economică din Republica Moldova este una precară. Totodată efectele crizei economice mondiale se fac tot mai resimțite de populație și agenți economici. În acest sens, de către echipa Alianței pentru Integrare Europeană a fost elaborat Programul de guvernare „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare”, care oferă cadrul politicilor de guvernare a Republicii Moldova pentru perioada 2009-2013.

Prin prezentul program, Alianța pentru Integrare Europeană își asumă un set coerent de politici publice și măsuri de ajustare, corelate cu politica creditor-monetară și fiscal-bugetară, care să asigure stoparea declinului economic, relansarea creșterii economiei, crearea unui mediu investițional atractiv și predictibil, o evoluție favorabilă a economiei și a pieței muncii, creșterea nivelului de trai și calității vieții cetățenilor.

Programul urmărește crearea unui nivel înalt de bunăstare a cetățenilor Republicii Moldova, consolidarea statului de drept și integrarea europeană a țării. În ceea ce privește domeniul migrației, Programul prevede următoarele:³⁶⁹

- Promovarea participării active a femeii la luarea deciziei și în structurile de reprezentare publică;
- Excluderea stereotipurilor culturale și sociale privind rolul bărbaților și femeilor în societate;

³⁶⁷ UE a lansat un parteneriat de mobilitate cu Republica Moldova. 17 iunie 2008. [online]. <http://www.migratie.md/news/1354/> (citată 20.10.2009).

³⁶⁸ *Ibidem*.

³⁶⁹ Programul de guvernare „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” 2009-2013, Chișinău 2009.

- Promovarea unor modele pozitive care ar reflecta rolul femeii și bărbatului în societate în conformitate cu valorile democratice și ale egalității de gen;
- Eliminarea condițiilor discriminatorii față de femei pe piața muncii, în viața social-economică, culturală și politică;
- Armonizarea legislației naționale la principiile egalității de gen;
- Fortificarea mecanismului instituțional pentru promovarea egalității de gen la nivel central și local;
- Crearea sistemului de prevenire și combatere a violenței în familie, schimbul de date între autoritățile abilitate despre cazurile de violență în familie în cadrul unui sistem informațional comun, dezvoltarea serviciilor de asistență și reintegrare a victimelor violențelor în familie;
- Aplicarea eficientă a ordonanțelor de protecție de către organele de drept pentru protecția victimelor violenței în familie;
- Asigurarea accesului la servicii de asistență și reabilitarea victimelor violenței în familie prin susținerea dezvoltării serviciilor specializate la nivel comunitar și crearea unor noi centre de plasament pentru victimele violenței în familie și centre de asistență destinate agresorilor familiari;
- Dezvoltarea sistemului de consiliere juridică gratuită a victimelor violenței în familie;
- Asigurarea unui nivel profesional al specialiștilor implicați în cazurile de violență în familie: instruirea profesională și continuă a specialiștilor (introducerea unor cursuri specializate în universități și instruirea de reciclare a cadrelor);
- Promovarea educației non-violente și consolidarea capacităților sistemului școlar pentru detectarea și prevenirea timpurie a cazurilor de violență în familie;
- Atragerea la răspundere a angajatorilor pentru încălcarea egalității șanselor în câmpul muncii.

Începând cu data de 26 februarie 2010 a intrat în vigoare Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind micul trafic de frontieră, iar după 1 martie curent, solicitările privind eliberarea permiselor de mic trafic pot fi depuse la Secția consulară a Ambasadei României din Chișinău.³⁷⁰

Datorită semnării acestui Acord, rezidenții din zona de frontieră,³⁷¹ adică persoanele care locuiesc în mod legal, de cel puțin 1 an, în zona de frontieră a statului unei Părți contractante și soțul/soția, copiii minori sau majori aflați în întreținere (inclusiv adoptați) ai acestora vor putea beneficia de trecerea frecventă a frontierei comune a statelor Părților contractante. Motivul pentru realizarea unor astfel de călătorii poate fi atât de ordin social, cultural, familial cât și economic,

³⁷⁰ Detalii despre Acordul privind micul trafic la frontieră încheiat între România și Republica Moldova. 01.03.2010. [on-line]. <http://www.unimedia.md/?mod=news&id=17100> (citată 02.04.2010).

³⁷¹ Potrivit Acordului citat zona de frontieră cuprinde teritoriul statelor, care nu depășește 30 km de la frontiera de stat, și se află de o parte și de alta a frontierei de stat dintre România și Republica Moldova. Orice parte a unei unități administrativ - teritoriale situată la mai mult de 30 km, dar la mai puțin de 50 km de linia de frontieră, este considerată ca aparținând zonei de frontieră.

pentru o perioadă care să nu depășească 3 luni de ședere neîntreruptă calculată de la data trecerii frontierei. Semnarea acestui Acord demonstrează relațiile de bună vecinătate între state și va facilita libera circulație a cetățenilor Republicii Moldova și României contribuind la o migrație legală și controlată.

Un alt pas foarte important pentru Republica Moldova în domeniul migrației, care va permite cetățenilor noștri să circule nu doar liber dar și legal în spațiul european, astfel minimalizând numărul victimelor traficului de ființe umane este lansarea dialogului privind liberalizarea regimului de vize. În perioada 1-3 martie 2010 instituțiile naționale au dus discuții exploratorii cu membrii Misiunii Comisiei Europene pe marginea dialogului privind liberalizarea regimului de vize. În cadrul acestora s-a vorbit despre migrația ilegală și modalitățile de contracarare a acestui fenomen, inclusiv prin securizarea frontierelor.³⁷² Lansarea dialogului privind liberalizarea regimului de vize va avea loc la data de 15 iunie 2010, iar până atunci, Republica Moldova se angajează să accelereze implementarea condițiilor tehnice ale Comisiei Europene, ceea ce va permite Republicii Moldova să ajungă la un regim liberalizat de vize într-o perioadă mai scurtă, precum și ajusutarea legislației naționale la aquis-ul comunitar.

La fel, un loc deosebit îl ocupă semnarea în următorii ani a Acordului de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană. La 12 ianuarie 2010, la Chișinău s-a desfășurat prima rundă de negocieri privind Acordul de asociere RM – UE.³⁷³ După ședința în plen, negociatorii s-au divizat în patru grupuri tematice de lucru, în cadrul acestora a fost examinată foaia de parcurs a negocierilor, ulterior urmând a fi formulate propuneri concrete și detaliate care vor fi discutate la următoarele runde de negocieri și care vor da substanța propriu-zisă conținutului Acordului. Unul din segmentele de cooperare cu UE se va axa pe cooperarea în domeniul migrației, azilului, managementului frontierei, libertatea de circulație a persoanelor, Republica Moldova urmând să implementeze standardele internaționale în domeniul de referință.

La capitolul politici migraționale, pe teritoriul țării noastre, în cadrul Biroului migrație și azil al MAI al Republicii Moldova activează Direcția politici migraționale, care este o subdiviziune structurală a acesteia. Potrivit Regulamentului Direcției în cauză, Sarcinile principale ale Direcției sunt următoarele:³⁷⁴

- a) elaborarea și promovarea politicii migraționale;
- b) asigurarea asistenței juridice a activității Biroului migrație și azil;

372 Prim-ministrul Vlad FILAT a prezidat astăzi o ședință privind liberalizarea regimului de vize. Chișinău 23.02.2010. [on-line]. <http://gov.gov.md/md/comunicate/?nid=7555216&y=2010&m=02> (citată 20.04.2010).

373 La Chișinău, a fost dat startul negocierilor privind Acordul de asociere RM-UE. Chișinău, 12.01.2010. [on-line]. <http://www.mfa.gov.md/comunicate-presamd/478780/> (citată 20.04.2010).

374 Regulamentul Direcției politici migraționale a Biroului migrație și azil al MAI. [on-line]. www.migratie.md/.../Regulament%20Directia%20politici%20migrationale.doc (citată 30 octombrie 2009).

- c) perfecționarea cadrului normativ în domeniul migrațiunii și azilului;
- d) contribuirea la armonizarea legislației naționale în domeniul migrațiunii și azilului la standardele internaționale;
- e) efectuarea analizelor, elaborarea studiilor și prognozelor în domeniul migrației și azilului;
- f) înaintarea propunerilor de soluționare a problemelor identificate în domeniul gestionării și controlului fenomenului migrațional;
- g) monitorizarea și analiza respectării legislației în domeniul migrațiunii și azilului și ale altor acte normative ce privesc problematica migrațională;
- h) conlucrarea cu subdiviziunile structurale ale Biroului, precum și cu alte subdiviziuni ale MAI în domeniul de competență și a altor probleme ce țin de activitatea Biroului;
- i) asigurarea respectării drepturilor omului în domeniul de activitate.³⁷⁵

Atribuțiile de bază ale Direcției se realizează de către Secția analiză și prognoză și Secția procese migraționale. În activitatea sa, *Secția analiză și prognoze* elaborează sau participă la elaborarea, în limita competenței, a proiectelor de acte normative de ajustare a legislației interne din domeniul migrațiunii și azilului la standardele internaționale; participă la elaborarea, în comun cu alte subdiviziuni structurale, a concepțiilor, politicilor, mecanismelor, programelor naționale de reglementare a proceselor migraționale, a azilului și regimului de ședere a cetățenilor străini și apatrizilor pe teritoriul Republicii Moldova; participă, în limita competenței, în comun cu alte subdiviziuni structurale ale Biroului și subdiviziuni ale MAI la realizarea măsurilor din domeniul migrației și azilului, stipulate în strategiile, planurile și programele guvernamentale; monitorizează procesul de realizare și respectare a legislației în domeniul migrației și azilului; generalizează, în comun cu alte subdiviziuni structurale, practica aplicării legislației Republicii Moldova în domeniul migrației și azilului, elaborează propuneri privind perfecționarea ei și le prezintă spre examinare conducerii Biroului; efectuează studii și sinteze a legislației altor state în domeniul migrațional; participă, în comun cu alte subdiviziuni structurale ale Biroului la organizarea campaniilor informaționale, de publicitate și seminare instructive în scopul prevenirii migrației ilegale, traficului de ființe umane, asigurării respectării drepturilor omului, în general, și a solicitanților de azil și a migranților în special.

Secția procese migraționale: administrează și analizează datele personale și statistice referitoare la toate categoriile de migranți și coordonează activitățile similare ale subdiviziunilor structurale ale Biroului;³⁷⁶ păstrează și completează, în colaborare cu alte organe ale administrației publice centrale, baza de date privind evidența cetățenilor străini și apatrizilor, aflați pe teritoriul Republicii Moldova; acumulează, păstrează, prelucrează, difuzează și face schimb de informații referitoare la procesele migraționale pe plan intern și extern; transmite și vizualizează în Registrul de stat al populației în modul stabilit de comun acord cu

³⁷⁵ *Ibidem.*

³⁷⁶ *Ibidem.*

Ministerul Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor informația inițială despre cetățenii străini și apatrizi, cu actualizarea ulterioară a acesteia; asigură accesul utilizatorilor interni și din exterior la datele privind fluxurile migraționale; asigură funcționarea mecanismelor regionale și internaționale de schimb de date în domeniul migrației, inclusiv elaborate și implementate de Organizația Internațională pentru Migrație, Organizația Internațională a Muncii, Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați, EUROSTAT, EURODAC³⁷⁷ etc.; organizează activități de colectare a datelor statistice pentru Sistemul Informațional Integrat; analizează și structurează informațiile despre fluxurile migraționale și activitățile tangențiale acestora, parvenite din diferite instituții de stat și neguvernamentale; pregătește materiale analitice privind situația migrațională și prezintă conducerii Biroului viziunea dezvoltării acesteia în perspectiva imediată, de scurtă și de lungă durată în baza datelor și statisticilor, generate în Birou conform atribuțiilor funcționale, și a informațiilor, parvenite de la parteneri.³⁷⁸

Totodată, o Direcție cu aceeași denumire până în luna noiembrie 2009 activa în cadrul Ministerului Economiei al RM, după care a fost transferată la Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei. Atribuțiile acesteia sunt: elaborarea și coordonarea cu ANOFM propuneri privind perfecționarea legislației în domeniu; în colaborare cu ANOFM, promovarea politicilor privind protecția socială și juridică a lucrătorilor migranți; colaborarea cu autoritățile competente ale altor state în sfera migrației de muncă; elaborarea sau participarea la elaborarea de studii, sinteze, sondaje sociologice, analize și evaluări în domeniu; colaborarea și conlucrarea cu structurile internaționale și naționale în scopul eficientizării acțiunilor de reglementare a proceselor migrației de muncă; participarea la elaborarea și realizarea programelor care au scopul atragerii mijloacelor financiare câștigate peste hotare în dezvoltarea economiei naționale; urmărirea și participarea la acțiunile Organizației Internaționale pentru Migrație, Organizației Internaționale a Muncii, Consiliul Europei, structurilor specializate ale ONU, ce țin de reglementarea migrației de muncă.³⁷⁹

În vederea ameliorării politicii migraționale a Republicii Moldova propunem ca baza juridică a politicii respective sub aspect social-economic să fie realizată în conformitate cu strategiile recent adoptate și considerăm benefic stabilirea din partea statului nostru a unui dialog cu țările în care emigrează moldovenii, în scopul simplificării procedurii de legalizare al acestora. Totodată semnarea unui număr cât mai mare de acorduri bilaterale în domeniul migrației va avea o contribuție benefică atât cetățenilor Republicii Moldova peste hotare cât și cetățenilor străini pe teritoriul țării noastre.

377 EURODAC - Dactiloscopia Europeană – baza de date a amprentelor solicitanților de azil care trec frontiera ilegal în Europa.

378 *Ibidem*.

379 Direcția Politici Migraționale. [on-line]. Chișinău 2009. <http://www.mec.gov.md/sector/123/192> (citat 03.11.2009).

Cooperarea Republicii Moldova în domeniul prevenirii traficului de ființe umane

Caracteristicile fundamentale ale traficului de ființe umane nu s-au schimbat în ultimii ani; victimele sunt recrutate din țări dezavantajate din punct de vedere economic și transportate către țări de destinație mai bogate sau către locuri unde se află cetățeni bogați ai țării de destinație.³⁸⁰

Formele de exploatare, de pe urma cărora sunt obținute profituri imense, sunt variate, însă toate au la bază exploatarea forțată și abuzul de ființe umane. Formele de exploatare au un spectru foarte larg; de la exploatarea sexuală sau a forței de muncă, comiterea de infracțiuni prin constrângere, donarea de organe, serviciu militar forțat și căsătorii aranjate.

Traficul în scopul exploatării sexuale rămâne cea mai mare și mai importantă categorie a infracțiunii din simplu motiv că va prezenta întotdeauna cea mai mare sursă de profit pentru traficanți, în timp ce alte forme de trafic, cum ar fi exploatarea forței de muncă, comiterea de infracțiuni și donarea de organe continuă să se extindă, este evident că exploatarea femeilor tinere și a copiilor în industria sexului din țările mai bogate este o sursă de bani mult mai generoasă decât exploatarea ființelor umane ca sclavi, sau pentru o singură plată, cum ar fi în cazul extirpării unui rinichi.³⁸¹

La etapa actuală, traficul de ființe umane se prezintă drept una din cele mai stringente probleme, constituind o formă odioasă de sclavie. Traficul de ființe umane, îndeosebi de tinere, este prostituția forțată și imposibilitatea de a renunța, este munca impusă în condiții mizerabile și imposibilitatea de alegere; e controlul asupra vieții tinerilor. Așadar, traficul de ființe umane este încălcarea gravă a drepturilor omului declarate în Convențiile Internaționale, iar una din problemele majore existente în acest domeniu este faptul că pedepsele pentru trafic sunt mai ușoare în unele țări decât pedepsele pentru traficul de droguri.³⁸²

Țara noastră este și ea în ultimul deceniu grav lovită de acest fenomen. Din nefericire, cele mai afectate au devenit femeile, iar dintre acestea - o categorie cu totul vulnerabilă în fața crizei economice - femeile tinere. Traficul de ființe umane nu ține cont de vârstă, gen sau de hotare, este răspândit atât în statele dezvoltate, cât și cele în curs de dezvoltare. Victima acestei tragedii poate deveni fiecare dintre noi sau dintre persoanele apropiate nouă. Consecințele traficului sunt zguduitoare:³⁸³

- oricare victimă este expusă riscului de a se contamina cu HIV/SIDA;
- domnișoarele și doamnele tinere riscă de a deveni sterile;

380 Traficul transfrontalier cu persoane: Sugestii asupra fenomenului existent în republica Moldova. [on-line]. http://www.iabp-moldova.org/resources/ref/Tatiana%20Busuncean_Cross%20Border%20Trafficking%20ro.pdf (citată 03.11.2009). p.4.

381 *Ibidem*.

382 *Ibidem*.

383 Traficul de ființe umane astăzi: un fenomen global. [on-line]. Chișinău, 2009. <http://www.migratie.md/interview/839/> (citată 24.10.2009).

- victima poate deveni depresivă, având diverse profunde tulburări psihice, coșmaruri.

În plasa traficantilor nimeresc ușor domnișoarele ce au o mare dorință de a pleca peste hotare să lucreze, pentru un câștig mai mare. Metodele de exploatare sunt din cele mai diverse și mai crude. Scopul traficantilor este de a obține sume cât mai mari de bani din exploatarea victimelor pe o perioada cât mai îndelungată de timp.³⁸⁴

Spre regretul nostru, Republica Moldova, în pofida faptului că este o țară foarte mică, constituie unul dintre cei mai mari exportatori de ființe umane din Europa Occidentală. Conform datelor deținute de mai multe organizații internaționale, cele mai frecvente victime ale traficului de ființe umane sunt femeile.³⁸⁵ Traficul de femei a căpătat amploare în Moldova începând cu anii 1994-1995, atunci când migrația ilegală provocată de criza economică și recesiunea în producție, inflația, creșterea numărului de șomeri, reducerea cheltuielilor în sfera socială au avut un impact dezastruos asupra dezvoltării situației privind migrația în Moldova, iar migrația ilegală a devenit un fenomen obișnuit și tolerat, fiind interpretat deseori drept unica soluție a sărăciei. Cert este faptul că noțiunea de „trafic” a apărut în legislația noastră abia în anul 2001. Deci, problema traficului evident că este prea mare pentru a fi ignorată. Interpolul îl califică drept „crima cu cea mai rapidă ascensiune” în lume. Națiunile Unite declară că traficul a devenit un business global cu o cifră de afaceri de 7 miliarde de dolari.³⁸⁶

Guvernul SUA estimează ca numărul anual al persoanelor traficate la ora actuală în lume este de aproximativ 4 mln., iar *National Geographic* apreciază că bilanțul internațional al acestui fenomen ar putea fi de aproape 27 mln. „Majoritatea acestor femei provin din țări devastate din punct de vedere economic, țări ale fostei Uniuni Sovietice sau Europei de Est. De regulă, ele sunt atrase cu promisiuni despre un serviciu bine plătit care ar putea să le asigure un viitor bun. Traficul de femei este, în particular, o afacere profitabilă pentru comercianții de sclave. În total, traficul de ființe umane aduce proprietarilor de sclave moderne, conform estimărilor Națiunilor Unite, câștiguri anuale de la 7 până la 10 mlrd. dolari. Majoritatea traficantilor sunt asociați cu sindicatele criminale și folosesc acești bani pentru a cumpăra arme și droguri.”³⁸⁷

În multe dintre țările în care comerțul cu sclave are dimensiunile cele mai grave, precum Republica Moldova, un stat pustiit, din punct de vedere economic, unde se estimează că 10% din populația feminină se află în robie sexuală, responsabilii oficiali cooperează cu comercianții de sclave. Legislația nu este dură

384 *Ibidem*. Traficul transfrontalier cu persoane: Sugestii asupra fenomenului existent în republica Moldova. [on-line]. http://www.iabp-moldova.org/resources/_ref/Tatiana%20Busuncean_Cross%20Border%20Trafficking%20ro.pdf (citată 03.11.2009).

385 Traficul de ființe umane, evoluția și metodele de combatere ale acestuia. [on-line]. <http://www.migratie.md/interview/837/> (citată 24.10.2009).

386 Fiecare a zecea moldoveancă se află în robie sexuală. În: „Fără Tabu”, nr. 25, [on-line]. Chișinău, noiembrie 2003. <http://www.migratie.md/interview/760/> (citată 24.10.2009).

387 *Ibidem*.

și, în multe cazuri, femeile sunt cele care ajung să fie pedepsite și întemnițate, afirmă responsabilii de la Departamentul de Stat al SUA.³⁸⁸

Examinând traficul de femei vom observa că acesta cuprinde fete cu vârsta între 18-45 ani. Grupuri de femei avocate au exercitat presiuni asupra Congresului SUA, care a fost determinat să adopte în anul 2000, Legea cu privire la protecția Victimelor Traficului, care solicită evaluări anuale ale eforturilor pe care le depun guvernele străine pentru combaterea traficului și instituirea sancțiunilor economice împotriva celor care nu fac acest lucru.³⁸⁹ Una dintre cele mai practicabile metode de combatere a traficului de ființe umane este informarea. În scopul acesta au apărut ONG-uri și multe centre, care au menirea de a merge în fiecare sat și în fiecare școală pentru a face cunoștință tinerei generații cu marea problemă cu care se confruntă întreaga societate. Foarte frecvent sunt utilizate liniile telefonice, care tot sunt destinate pentru a informa persoanele cointeresate de această problemă. Potrivit raporturilor de activitate afectuate de către Centrul pentru prevenirea traficului de femei, din anul 2003 până în prezent peste 8 mii de persoane au beneficiat de consultații juridice și informații de suport oferite de juriști specializați pe problema traficului.³⁹⁰

Infrațiunea de trafic de ființe umane se comite în concurs cu alte infrațiuni cum ar fi: răpirea unei persoane, sclavia și condițiile similare sclaviei, munca forțată, proxenetismul și altele. Aceste infrațiuni sunt destul de periculoase pentru capacitatea economică și politică a statului, știrbează în mod substanțial autoritatea statului și a populației Republicii Moldova.

Motivul comiterii traficului de ființe umane sunt în cea mai mare măsură următoarele: lipsa locurilor de muncă și salariile mici. În scopul căutării unui loc de muncă, indiferent de domeniul de activitate sau profesia posedată, persoanele adulte, iar uneori și familii întregi pleacă peste hotare. Unii din ei reușesc să se angajeze pentru un salariu formal și neânsemnat, dar majoritatea devin victime ale traficantilor, îndeplinind indicațiile criminale ale acestora.³⁹¹

Conform Centrului de Prevenire a Traficului de femei din municipiul Chișinău, fenomenul traficului în Moldova nu scade deoarece mai sunt tineri care doresc să migreze și sunt gata să accepte riscurile. Reacționând la aceste schimbări, agențiile care oferă angajarea în câmpul muncii peste hotare au început să prezinte certificatele de înregistrare și funcționare organelor abilitate și să încheie contracte cu clienții lor.³⁹²

În raportul anual privind traficul de ființe umane prezentat de Departamentul de Stat al SUA și publicat pe site-ul Ambasadei SUA la Chișinău în anul 2003,

388 *Ibidem*.

389 *Ibidem*. Traficul de ființe umane, evoluția și metodele de combatere ale acestuia. [on-line]. <http://www.migratie.md/interview/837/> (citat 24.10.2009).

390 Consultații juridice prin intermediul liniei telefonice și la oficiu. [on-line]. <http://www.antitraffic.md/index.php?cmp=3> (citat 26.01.2010).

391 *Ibidem*. Op. Cit. tatiana Busunceanu p.5.

392 Motivele comiterii traficului de ființe umane. [on-line]. <http://www.antitraffic.md/pubs.php> (citat 24.10.2009).

Republica Moldova este una din principalele surse ale traficului de ființe umane în Balcani (Bosnia-Herzegovina, Macedonia, Albania, Serbia-Muntele Negru și Kosovo). Copii și femeile din Republica Moldova sunt traficați și în alte state europene (Italia, Franța, Portugalia, Germania, România, Bulgaria, Ungaria, Slovenia, Cehia, Polonia, Grecia, Cipru și Turcia), dar și în țările Orientului Apropiat și Mijlociu (Libia, Israel, Emiratele Arabe Unite, Pakistan și Afganistan). Potrivit raportului, în anul 2003 au fost descoperite două filiere noi de trafic de ființe umane: una aflându-se în Israel, prin Moscova și Egipt; iar a doua în Japonia.

În raport se menționează că bărbați și copii originari din Moldova sunt traficați în Rusia și statele vecine ca forță de muncă ieftină și pentru cerșit forțat. În același timp, Moldova este o țară de tranzit pentru victimele traficului care provin din Ucraina și România. La fel se atrage atenția asupra faptului că în pofida faptului că a fost creat un grup de lucru național și elaborată o strategie de combatere a traficului de ființe umane, implementarea acesteia este aproape imposibilă, din cauza nivelului ridicat al corupției și al resurselor financiare limitate. Activitățile de combatere a fenomenului și de susținere a victimelor sunt întreprinse în special de către organizații internaționale, finanțate din străinătate și ONG-uri, fără nici un suport din partea Guvernului.³⁹³

Organizația Internațională pentru Migrație susține că traficul de ființe umane nu trebuie tratat ca un fenomen separat. Experții Organizației susțin că oamenii vor fi supuși riscurilor de trafic uman atâta timp cât vor exista sărăcia și corupția.

Potrivit Organizației Internaționale pentru Migrație, Moldova a făcut deja pași semnificativi în direcția combaterii fenomenului traficului de ființe umane, dar trebuie să-și mai consolideze eforturile pentru a preveni apariția cazurilor de acest gen. După părerea experților, factori aliații care destabilizează eforturile sunt violența în familie, sărăcia și corupția.

Un mecanism de prevenire și combatere a fenomenului traficului de ființe umane a început să funcționeze în Moldova din anul 2006, după adoptarea la nivel național a Strategiei Naționale de Referire. Strategia sau mecanismul național de referire reprezintă un cadru de cooperare între structurile de stat și societatea civilă care are ca scop protecția și asistența persoanelor victime ale traficului de ființe umane. După doi ani de funcționare a Strategiei, 217 persoane au fost asistate, dintre care 108 au fost victimele repatriate, iar 109 - persoanele potențial supuse riscurilor de trafic.³⁹⁴

La data de 18 martie 2009, Valeriu Hâncu, directorul Centrului pentru combaterea traficului de ființe umane (CCTP), susținut de către reprezentantul Procuraturii Generale, Eduard Bulat, a declarat că: „În prezent se atestă o transformare a conținutului infracțional, în urma căruia, fostele victime devin

³⁹³ Republica Moldova este una din principalele surse de trafic cu ființe umane în Balcani, nr. 3, [on-line]. Chișinău, 8 septembrie 2003. <http://www.migratie.md/interview/788/> (cit. 24.10.2009).

³⁹⁴ Organizația Internațională pentru Migrație susține că traficul de ființe umane nu trebuie tratat ca un fenomen separat. [on-line]. Chișinău, 21 octombrie 2008. <http://www.omg.md/Content.aspx?id=419&lang=1> (cit. 22.10.2009).

organizatori ai traficului de ființe umane, iar CCTP va cuprinde o nouă direcție de activitate în contracararea acestui flagel”.³⁹⁵ Reprezentantul Procuraturii Generale a accentuat în cadrul ședinței Comitetului Național pentru combaterea traficului de ființe umane că se înregistrează o tendință infracțională nouă - preluarea de către victime a rolului de proxenet. În cadrul aceleiași ședințe s-a menționat că pe parcursul anului 2008 Moldova a înregistrat o diminuare cu 14,3 la sută a numărului infracțiunilor legate de traficul de ființe umane.

În nouă luni ale anului curent, în Republica Moldova au fost înregistrate 404 infracțiuni legate de traficul de ființe umane. Potrivit Serviciului de presă al Procuraturii Generale, din numărul total al acestor infracțiuni, 160 se referă la traficul de ființe umane, și anume:³⁹⁶

- 116 - la proxenetism ;
- 82 - organizarea migrației ilegale ;
- 31 - trafic de copii și;
- 15 - scoaterea ilegală a copiilor din țară.

În perioada respectivă 235 de cauze penale au fost examinate în fond și expediate în instanța de judecată, cele mai multe, 78 la număr, referindu-se la infracțiunile ce țin de traficul de ființe umane. Conform datelor Procuraturii Generale, din luna ianuarie până în septembrie 2009, instanțele de judecată au finalizat examinarea a 153 cauze penale din categoria traficului de ființe umane, în privința a 188 inculpați, dintre care 170 au fost condamnați, notează MOLDPRES.³⁹⁷

Termenul de desfășurare a urmăririi penale pe cauzele de trafic de ființe umane în care victimele sunt reprezentate de juriștii Centrului de Prevenire a Traficului de Femei, durează, în mediu, 6 luni. În cel mai dese cazuri, desfășurarea urmăririi penale de lungă durată se datorează eschivării traficantilor de la organele de ocrotire a normelor de drept, anunțarea acestora în căutare sau imposibilității depistării identității infractorilor implicați în procesul de trafic de ființe umane în scopul exploatarei. În instanța de judecată, termenul mediu de examinare în fond, apel și recurs, este de un an de zile. Cele mai îndelungate procese se desfășoară în privința traficantilor cetățeni ai altor state, din motivul imposibilității asigurării inculpatului cu translator.³⁹⁸

395 Fenomenul traficului de persoane se reprofilează, susțin reprezentanții organelor de drept. [on-line]. Chișinău, 18 martie 2009 <http://www.omg.md/Content.aspx?id=2149&lang=1> (citată 22.10.2009).

396 MOLDPRES. În Republica Moldova au fost înregistrate 404 infracțiuni legate de traficul de ființe umane, Chișinău, 26 octombrie 2009. [on-line]. <http://www.moldpres.md/> (citată 26.10.2009).

397 Ibidem.

398 Termenul de desfășurare a urmăririi penale și examinării în instanța de judecată a cauzelor penale de TFU. Statistici. [on-line]. <http://www.antitraffic.md/index.php?cmp=3> (citată 26.01.2010).

Una din acțiunile procesuale, la care juriștii CPTF se opun în faza de urmărire penală, este confruntarea dintre victime și traficanți.³⁹⁹ În marea majoritate a cazurilor, traficanții nu-și recunosc vinovăția în comiterea infracțiunilor de trafic. În asemenea împrejurări, nu persistă nici un temei pentru efectuare confruntării, mai mult ca atât, victima este supusă în mod direct unui pericol real și, în cele mai dese cazuri, în urma confruntărilor ea renunță deja colaborarea ulterioară cu organele de drept, din frica pentru ele și rudele lor.

Un alt aspect important legat de securitatea victimei și disponibilitatea acesteia de a coopera cu organele de drept este legat de expunerea victimei în fața traficantului în cursul urmăririi penale, la acțiunea procesuală de prezentare spre recunoaștere în mod deschis. Astfel, în cauzele penale la care au participat juriștii CPTF, s-a calculat numărul de întâlniri pe care organul de urmărire penală le-a organizat între victime și traficanți. La efectuarea acestei analize s-a ținut cont de prezentările traficanților spre recunoaștere către victime desfășurate pe viu, de interceptarea comunicărilor directe dintre victime și traficanți și confruntările dintre ei. Astfel, s-a constatat că fiecare a doua victimă este pusă față în față cu traficanții la inițiativa organelor de drept. Mai mult ca atât, din victimele pe care organul de urmărire penală le supune întrevederilor directe cu traficanții, 30% se întâlnesc cu ei de 2 ori, 15% – de 3 ori.⁴⁰⁰

În același context, către luna noiembrie 2009, angajații Centrului pentru combaterea traficului de ființe umane (CCTP) din cadrul MAI au documentat 63 de cazuri privind migrația ilegală și 32 cazuri de trafic de ființe umane.⁴⁰¹ Potrivit Centrului de presă al MAI, în perioada de referință a fost anihilată activitatea a 12 filiale privind migrația ilegală, iar numărul victimelor, care au avut de suferit de pe urma acțiunilor ilegale ale suspectilor, depășește 150 de persoane. În dependență de caz, pentru infracțiuni de acest tip („organizarea migrației ilegale”), pentru persoana culpabilă de comiterea unei asemenea infracțiuni se prevede privațiune de libertate pe un termen de la 5 la 7 ani.

Succesele înregistrate de Republica Moldova la acest capitol au fost menționate și de Organizația Internațională pentru Migrație, care susține că autoritățile moldovenești depun eforturi considerabile în combaterea acestui flagel.

Totodată, la finele anului 2008 Congresul SUA a avansat Republica Moldova în categoria țărilor care întreprind toate măsurile pentru combaterea traficului de ființe umane. Autoritățile de la Washington au declarat, atunci, că Republica Moldova a întreprins pași pozitivi în combaterea traficului de ființe umane pe parcursul anului 2008.⁴⁰² A sporit numărul investigațiilor cazurilor de trafic, au fost

399 Siguranța și securitatea victimei în cadrul desfășurării proceselor penale, Statistici. [on-line]. <http://www.antitrafic.md/index.php?cmp=3> (citată 26.01.2010).

400 Ibidem.

401 MOLDPRES. Organizarea migrației ilegale. Chișinău, 31 octombrie 2009. [on-line]. <http://www.moldpres.md/> (citată 31.10.2009).

402 Congresul SUA va avansa Republica Moldova în categoria țărilor care luptă cu traficul de persoane. [on-line]. Chișinău, 22 octombrie 2008. <http://www.omg.md/Content.aspx?id=426&lang=1> (citată 22.10.2009).

angajați asistenți sociali ca să lucreze cu păturile vulnerabile ale populației. De asemenea, a fost salutată implementarea programului-pilot de acordare a unor servicii de protecție victimelor traficului. Anterior, Congresul SUA poziționa Republica Moldova în categoria a treia, care arată că Guvernul nu a întrunit standardele minime pentru eliminarea traficului de ființe umane.⁴⁰³

În vederea executării combaterii traficului de ființe umane de către Ministerul Afacerilor Interne au fost întreprinse un șir de activități direcționate spre ridicarea eficienței luptei contra fenomenului traficului ilicit de ființe umane.

Pe parcursul ultimilor ani poliția a fost nevoită să-și adapteze metodele și procedeele specifice de muncă în raport de evoluția total diferită și multidimensională a infraționalității, potrivit mutațiilor apărute în viața economico – socială a țării.⁴⁰⁴

Astfel pe fondul unor neajunsuri existente au apărut noi forme de manifestări criminale, una dintre care fiind și traficul ilicit de ființe umane, care a afectat întreaga societate. Studiile efectuate de către Ministerul Afacerilor Interne demonstrează, că acest fenomen este favorizat de următoarele procese negative:

- instabilitatea economică;
- imposibilitatea angajării populației și în special a tineretului în câmpul muncii cu scopul obținerii unui câștig legal;
- distrugerea mecanismului educațional;
- creșterea șomajului, adâncirea sărăciei, deformările în relațiile umane, spirituale și morale.

În vederea acumulării experienței în lupta contra traficului ilicit de persoane a fost studiată legislația altor țări în domeniul combaterii traficului de ființe umane și exploatarei prostituării semenilor în care s-a stabilit, că această problemă în majoritatea țărilor și-a găsit oglindire în prevederile legislației penale. Analizând opinia Procuraturii Generale și a organelor cointeresate s-a stabilit, că este necesar de a perfecta prevederile existente ale Codului penal privind infracțiunile vizate doar cu unele noțiuni, care ar permite acoperirea totală a acestui compartiment în baza experienței altor țări, și nu elaborarea unei legi organice.⁴⁰⁵

În scopul combaterii șederii ilegale a străinilor în cadrul Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova activează Direcția de combatere a șederii ilegale a străinilor a Biroului migrație și azil. Această Direcție are competență de organ de urmărire penală, abilitată de a desfășura măsuri operative de investigații, specializată în exercitarea atribuțiilor cu privire la combaterea șederii și migrației ilegale, depistarea, documentarea și atragerea la răspundere a persoanelor care încalcă Regulile de ședere a cetățenilor străini și apatrizilor în Republica Moldova, emiterea deciziilor privind reducerea termenului de ședere și întocmirea materialelor de expulzare a cetățenilor străini sau apatrizilor din Republica

403 OIM: Republica Moldova a înregistrat succese la capitolul combaterii traficului de ființe umane. [on-line]. Chișinău, 17 martie 2009. <http://www.omg.md/Content.aspx?id=2131&lang=1> (citată 22.10.2009).

404 Ibidem.

405 Ibidem.

Moldova, reținerea și deținerea în localuri special stabilite a persoanelor care au intrat clandestin, se află ilegal și sunt supuse procedurii de expulzare, escortarea și asigurarea scoaterii lor forțate de pe teritoriul Republicii Moldova, organizarea prevenirii și descoperirii infracțiunilor în domeniul migrației ilegale, cu caracter transnațional, infracțiunilor comise de către cetățenii străini și împotriva acestora, altor delict ce violează ordinea de drept și ordinea publică. La fel efectuează urmărirea neconținută asupra situației operative în domeniul migrației și criminalității legate de cetățenii străini și apatrizi, în scopul reacționării adecvate și oportune asupra fenomenului infracțional; totodată, studiază și generalizează cauzele și condițiile, care au determinat sau au favorizat săvârșirea infracțiunilor ce țin de migrația ilegală, comise de către cetățenii străini și apatrizi și împotriva acestora.

Direcția, în activitatea sa se conduce de prevederile Constituției Republicii Moldova, Legea cu privire la Poliție, actele normative ale MAI, acordurile, convențiile și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, bazându-se pe principiile egalității în fața legii și echității sociale, indiferent de origine, naționalitate, limbă, rasă, gen, vârstă, studii, funcție, confesiune religioasă, concepții politice, cetățenie, precum și pe respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.⁴⁰⁶

Activitatea Direcției este organizată și se efectuează în conformitate cu planurile măsurilor organizatorice de bază ale MAI și BMA, în baza evoluției stării criminogene și analizei situației operative în domeniul respectării regimului de ședere a cetățenilor străini, combaterii migrației ilegale, altor crime comise de cetățenii străini.⁴⁰⁷

Direcția este compusă structural din două secții:

- Secția de combatere a migrației ilegale;
- Secția investigații și expulzare.

Fenomenul examinat duce la scăderea bruscă a populației autohtone, care contribuie în măsură directă la dispariția fondului genetic național și drept consecință la dispariția populației naționale de pe teritoriul statului, fapt care va condiționa dispariția statului ca subiect unic și integru al dreptului internațional.

Un pas deosebit de important pentru Republicii Moldova în privința luptei cu traficul de ființe umane îl constituie semnarea la data de 10 octombrie 2007, la Bruxelles a *Acordului între Comunitatea Europeană și Republica Moldova privind facilitarea eliberării vizelor și a Acordului între Comunitatea Europeană și Republica Moldova privind readmisia persoanelor aflate în situație de ședere ilegală*.⁴⁰⁸ Acordurile au fost semnate la o zi după ce decizia a fost adoptată de

406 Direcția de combatere a șederii ilegale a străinilor [on-line]. http://www.migratie.md/about/moldova/dept/about/structure_BMA/ (citată 24.10.2009).

407 Ibidem.

408 La Bruxelles au fost semnate Acordurile de facilitare a regimului de vize și readmisie pentru moldoveni. [on-line]. <http://www.moldova.md/md/newslst/1211/1/2649/> (citată 20.04.2010).

către Consiliu, pentru a asigura intrarea în vigoare a ambelor acorduri până la 1 ianuarie 2008, precum s-a convenit reciproc între UE și Republica Moldova. Semnarea acestor documente reprezintă un pas semnificativ în realizarea politicii comunitare în apropierea Republicii Moldova de UE. Acest lucru a fost demonstrat prin poziția constructivă și capacitatea RM de a negocia într-o perioadă relativ scurtă aceste două acorduri, care prevăd atât simplificarea călătoriilor pentru cetățenii moldoveni de bună credință, evitând procedurile birocratice, cât și măsuri pentru consolidarea cooperării în combaterea migrației ilegale și asigurarea securității comune.

Acordurile au scopul simplificării călătoriilor cetățenilor Moldovei, în particular ale celor care călătoresc frecvent, obținerii vizelor de ședere de scurtă durată în UE, concomitent specificând reguli clare pentru combaterea migrației ilegale.⁴⁰⁹ Acordul de Facilitare a Vizelor prevede eliberarea vizei în maximum 10 zile pentru toți cetățenii Moldovei, perioadă care poate fi extinsă până la 30 de zile și doar în două zile în regim de urgență. Acordul oferă posibilitatea menținerii prețului pentru viză de 35 Euro în loc de 60 Euro. Totodată, pentru anumite categorii de persoane precum oameni de afaceri, studenți, jurnaliști, copii mai mici de 18 ani, pensionari, șoferi internaționali documentele necesare solicitate pentru cererea de viză sunt simplificate și viza se acordă gratis.

Acordul privind readmiterea persoanelor cu ședere ilegală stabilește obligațiile și procedurile ce urmează a fi asumate de către Republica Moldova și statele membre ale UE în cazul readmiterii persoanelor cu ședere ilegală pe teritoriul statelor Părților Contractante. În acest context, acordul se referă nu doar la naționali ambelor părți contractante, ci și la toți cetățenii statelor terțe sau persoanele apatride care nu respectă sau încetează să respecte condițiile în vigoare privind intrarea, prezența sau reședința pe teritoriul statului solicitant, cu condiția că pot fi prezentate probe documentare de legătură clară cu statul solicitat (de exemplu viză sau permis de reședință). Acordul privind readmiterea persoanelor cu ședere ilegală asigură respectarea deplină a drepturilor, precum este prevăzut în Convenția Europeană pentru Drepturile Omului. Astfel, începând cu data de 1 ianuarie 2007, cetățenii UE pot călători către Republica Moldova fără vize.⁴¹⁰

Implementarea efectivă a Acordurilor de facilitare a eliberării vizei și de readmisie va asigura o gestionare mai bună a fluxurilor de migrațiune între Republica Moldova și Statele Membre ale UE și va oferi posibilitatea de a preconiza un dialog structurat către regimul de călătorie liber de vize pentru cetățenii moldoveni, astfel de perspectivă a fost recunoscută în Acord pentru Republica Moldova de către UE. În acest context, Moldova este încurajată să continue reformele în domeniul libertății justiției și securității, precum consolidarea supremației legii, combaterea corupției și creșterea capacității sale administrative în controlul frontierelor și securitatea documentelor prin introducerea datelor biometrice.

409 Ibidem.

410 Ibidem.

În scopul ameliorării situației create pe teritoriul național al Republicii Moldova în legătură cu parvenirea situației și apariția fenomenului de trafic de ființe umane cât și a altor infracțiuni adiacente comise în tangență cu acest flagel considerăm necesar a înainta următoarele propuneri:⁴¹¹

1. Reexaminarea cadrului legislativ și celui normativ dispozitiv existent în domeniul prevenirii, combaterii fenomenului de trafic de ființe umane și altor infracțiuni adiacente comise în legătură cu existența acestui flagel.⁴¹²

2. Adoptarea unui proiect de lege organică națională separată orientată spre aplicarea măsurilor legale din partea organelor statale centralizate de control orientate asupra prevenirii, combaterii fenomenului traficului de ființe umane, cât și a readoptării la nivel normal de trai al victimelor acestuia.

3. Instalarea în punctele de control și trecere a frontierei de stat a mijloacelor tehnice sofisticate.⁴¹³

4.3. Concluzii la capitolul IV

Republica Moldova este, o țară de origine, de destinație și tranzit a migranților. În acest sens, la soluționarea multiplelor probleme legate de migrație este absolut necesară:

- un studiu și o analiză minuțioasă a situației;
- perfecționarea cadrului legal și întărirea capacităților funcționale a organelor guvernamentale specializate;
- antrenarea activă a societății civile în rezolvarea acestor probleme;
- înăsprirea pedepselor și mărirea amenzilor pentru orice tip de infracțiune legat de traficul de ființe umane și migrația ilegală;
- sensibilizarea părților la proiectele tratatelor bilaterale în domeniul migrației întru finalizarea procedurilor interne necesare intrării în vigoare a acestora în scopul aplicării lor în practică;
- formarea unui studiu politic favorabil pentru crearea inițiativei legislative în adoptarea noilor acte legislative în domeniu.

411 Ibidem. Op. cit. Tatiana Busuncean p. 8.

412 Ibidem.

413 Ibidem p.9.

CONCLUZII GENERALE

Fenomenul migrației, după cum am arătat mai devreme în acest studiu este un fenomen la fel de vechi ca și omenirea. Istoria fiecărui continent a fost marcată de mișcări migratoare semnificative. Aceste mișcări au condus fie la formarea unor state, fie au contribuit la destrămarea altora sau deplasarea populațiilor băștinașe.

Odată cu trecerea timpului, fenomenul în cauză a căpătat noi dimensiuni. În ultimele decenii, imigrația a devenit o problemă tot mai mare fiind condusă de doi factori, pe de o parte, atracția care rezultă din oportunitățile economice, combinată cu o cădere demografică în țările gazdă și, pe de altă parte, lipsa evidentă a oportunităților în țările de origine. Trebuie remarcat faptul că fenomenul imigrației nu afectează doar sfera serviciilor, chiar dacă constituie cauza principală a acestuia, dar și locuința, reântregirea familiei, sănătatea, educația copiilor, relația între culturi și religii, participarea politică și socială, etc., iar atunci când imigrația progresează (cazul Europei), schimbările se produc în însăși societate.

La capitolul reglementărilor internaționale cu privire la individ, în special după cel de-al Doilea Război Mondial, apare ca o tendință majoră în procesul de promovare și reglementare internațională a drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Astăzi, statutul juridic al populației oricărui stat este reglementat prin legea internă a statului și în baza suveranității acestuia. Totalitatea normelor de drept internațional referitoare la migranți, statutul juridic al străinilor, refugiaților, emigranților sau expulzarea infractorilor, nu este foarte vastă, dar totuși aceste norme de drept internațional care se referă la populație, au o influență mare asupra statutului juridic al persoanei.

- Statutul juridic al persoanelor care se află pe teritoriul unui stat, indiferent dacă sunt sau nu cetățeni ai acestuia, se stabilește prin intermediul prevederilor din dreptul intern al acestei țări, în dependență de competențele sale teritoriale. Astfel, regimul juridic al străinilor nu trebuie să prejudicieze interesele acestora sau ale statului de origine, în același timp, fiecare stat este obligat să le asigure cetățenilor săi care se află temporar sau permanent pe teritoriul altor state un tratament mai favorabil.

Din cele expuse mai sus, reiese că orice stat, din punctul de vedere al îndeplinirii competențelor sale asupra persoanelor fizice se află în două circumstanțe: ca stat de origine și ca stat gazdă. De aici și apare necesitatea de a compatibiliza diferitele regimuri naționale care reglementează statutul juridic al străinilor. Fiecare stat are dreptul de a stabili condițiile de obținere a cetățeniei, precum și de a implementa o politică proprie privind migrația, în dependență de poziția și interesele sale.

Cu toate că legislația națională prevalează asupra întrebărilor ce țin de drepturile străinilor (permanenți sau temporari), aceste probleme nu pot fi soluționate în totalitate doar prin intermediul legislației proprii a statului, unele aspecte necesitând o cooperare cu alte state prin semnarea tratatelor multilaterale sau bilaterale, ținând cont de complexitatea problemelor ce apar la migranți, și impactul pe care îl au acestea asupra relațiilor între state.

Când în anul 1970 au început să se observe sistematic opiniile și percepțiile guvernelor privind migrația, pentru mulți dintre aceștia migrația internațională era o întrebare de importanță secundară. Doar un grup minoritar de guverne deținea politici explicite pentru a influența asupra nivelurilor migrației. Politicile privind migrația sunt niște factori de o importanță majoră care contribuie la determinarea tendințelor în domeniul migrației, însă schimbările tendințelor pot cauza modificări ale politicilor statelor. Toate statele se confruntă cu două întrebări importante de ordin normativ referitoare la migrație: reglementarea numărului și a tipului de migranți, și intervenția pentru a schimba situația migranților din țară. Prima se axează pe întrebări ce țin de admiterea imigranților, iar a doua pe incorporarea acestora în societate.

Astăzi, imigrația a devenit o problemă ce ține de competența UE ca consecință a globalizării problemei date, devenind una de interes a tuturor statelor membre ale UE. Lacunele normative au început a fi completate cu directive, regulamente și recomandări ca mijloace care au fost adoptate în scopul stabilirii unei politici europene privind imigrația, înțeleasă ca o acțiune de comunitarizare, provocată de necesitatea de a face ca competența în domeniul statutului juridic al străinilor să nu mai fie una națională dar europeană. La capitolul armonizarea legislației în domeniul azilului și a străinilor, Republica Moldova în mare parte a ajustat legislația națională la legislația Uniunii Europene.

Există o mulțime de acorduri în domeniul migrației semnate în cadrul Uniunii Europene. Aceste acorduri, sunt obligatorii pentru instituțiile comunitare precum și pentru statele membre, ceea ce demonstrează că Uniunea Europeană și-a exercitat competența prin intermediul acestora cu mult înainte de elaborarea unei politici comune a UE.

Sistemul drepturilor cetățenilor statelor membre este foarte complex deoarece există mai multe niveluri de protecție a drepturilor, dar fără îndoială, acestea nu par a fi suficiente deoarece tot sistemul este politizat și supus intereselor diferitor guverne.

Migrația este un fenomen complex, cu o multitudine de efecte, care nu doar la nivel comunitar declanșează o serie de consecințe, atât pozitive, cât și negative pentru toate părțile implicate precum țările de origine și lucrătorii migranți. Circulația forței de muncă favorizează diversificarea cunoștințelor și metodelor moderne de lucru între statele afectate de fenomenul migrației.

Deși aproape toate țările afirmă că întreprind măsuri pentru a opri fluxul de migranți ilegali, multe din ele nu aplică politicile sau programele destinate controlului intrării sau șederii migranților. Printre măsurile întreprinse de către state cu scopul de a face față problemei imigrației ilegale sunt patrulele la frontiere,

inspecțiile locurilor de muncă, controlul identităților în interiorul țării, repatrierea și aplicarea sancțiunilor angajatorilor și liniilor aeriene.

În concluzie vom menționa, că Republica Moldova este, o țară de origine, de destinație și tranzit a migranților. În acest sens, la soluționarea multiplelor probleme legate de migrație este absolut necesară o abordare complexă, un studiu și o analiză minuțioasă a situației, perfecționarea cadrului legal și întărirea capacităților funcționale a organelor guvernamentale specializate, antrenarea activă a societății civile în rezolvarea acestor probleme, și înăsprirea pedepselor și mărirea amenzilor pentru orice tip de infracțiune legat de traficul de ființe umane și migrația ilegală.

În baza studiului efectuat propunem unele recomandări în vederea eficientizării procesului migrațional al Republicii Moldova:

- Este necesar de a realiza conformarea cadrului legal al politicii Republicii Moldova în domeniul migrației sub aspect social-economic cu strategiile recent adoptate;

- În legătură cu aceasta, sistemul de gestionare bazat pe structurile de stat trebuie să-și lărgască spectrul deliberativ în vederea adăugării în lista existentă a legilor privind statutul juridic al străinului și al migrantului a unor legi noi cât mai eficiente în acest domeniu;

- Sensibilizarea părților la proiectele tratatelor bilaterale în domeniul migrației întru finalizarea procedurilor interne necesare intrării în vigoare a acestora în scopul aplicării lor în practică;

- Sporirea transparenței va duce la eficientizare în procesul de implementare a legislației în domeniu;

- Înăsprirea pedepselor și mărirea amenzilor pentru orice tip de infracțiune legat de traficul de ființe umane și migrația ilegală;

- Evaluarea situației migranților moldoveni: număr, structura pe meserii, ocupația, condiții de muncă și de locuire, câștigul salarial în țările de destinație;

- Analiza privind necesarul de forță de muncă în Moldova, detaliată pe sectoare;

- Reglementare strictă a intrării pe teritoriul statului al cetățenilor străini;

- Stabilirea din partea statului a unui dialog cu țările în care emigrează moldovenii, în scopul simplificării procedurii de legalizare al acestora;

- Formarea unui studiu politic favorabil pentru crearea inițiativei legislative în adoptarea noilor acte legislative în domeniu.

Abordarea fenomenului migrației și a statutului juridic al străinului sub aspect bidimensional (politico-juridic), permite cercetării efectuate de a se manifesta în aspectul valoric a unor astfel de tipuri de lucrări. La fel, aceasta constituie un avantaj al investigației grație unor concluzii distincte în cercetările juridice.

BIBLIOGRAFIA

Surse bibliografice în limba română:

1. Abordarea globală a migrației. Parteneriatul de Mobilitate – Uniunea Europeană. Buletin informativ. Nr.1, martie 2009. [on-line]. http://www.mfa.gov.md/img/docs/BI_MP_nr1_md_final.pdf (citată 02.11.2009).
2. Acordul Schengen și Centrul Comun de vize, Istoria și dezvoltarea Acordului Schengen. [on-line]. http://migratie.md/topics/schengen_agreement/ (citată 18.01.2010).
3. Acordul Schengen și Centrul Comun de vize. [on-line]. http://www.migratie.md/topics/schengen_agreement/ (citată 10.01.2010).
4. Actul Unic European. [On-line]. <http://www.europarl.europa.eu/parliament/archive/staticDisplay.do?id=77&pageRank=7&language=RO> (citată 26.02.2010).
5. Anghel R. și Horvath I. Sociologia migrației. Teorii și studii de caz românești. Iași: Polirom, 2009. 312p.
6. Astrahan Gh. Politica Republicii Moldova cu privire la migrație. Raport [on-line]. Chișinău, 2004. <http://www.google.md/search?hl=mo&client=firefox-a&rls=org.mozilla%3Aen-US%3Aofficial&hs=EtW&q=Gh.+Astrahan%2C++Ministerul+Afacerilor+Interne%2C+Politica+Republicii+Moldova+cu+privire+la+migra%C5%A3iune&btnG=C%C4%83utare> (citată 02.11.2009).
7. Badea C. Migrația de revenire. Iași: Lumen, August 2009. 177 p.
8. Beneficii aduse de aderare. [on-line]. <http://www.schengen.mira.gov.ro/index04.htm> (citată 15.01.2010).
9. Bulai T. Fenomenul migrației și criza familială. Iași: Lumen, 2006. 120 p.
10. Burian Cristina. Sergiu Bivol, Condiția juridică a străinului. // „Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale” (ISSN 1857-1999), nr. 1-2, 2007, p. 77-80..
11. Burian Cristina. Apariția și evoluția fenomenului migrației și reglementarea juridică a acestuia în dreptul internațional public. // „Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale” (ISSN 1857-1999), nr. 3, 2009, p. 77-84..
12. Burian Cristina. Fenomenul migrației în Europa, perspective juridice și economice. // „Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale” (ISSN 1857-1999), nr. 4, 2009, p. 84-93.
13. Burian Cristina. Cauzele și factorii determinativi ai migrațiilor internaționale. // „Republica Moldova în contextul geopolitic contemporan și probleme actuale ale edificării statului de drept în Republica Moldova din perspectivele integrării europene”. Materialele Conferinței științifice internaționale anuale a tinerilor cercetători. Ediția a III-a, 28 martie 2009, Chișinău / col. de red.: Alexandru Burian (red-șef), Andrei Smochină, Valeriu Cușnir. – Ch.: Inst. De Istorie, Stat și Drept, 2010 (CEP USM) – 368 p. (ISBN 978-9975-4078-2-3), p. 15-22.
14. Cabane M., Conferință Internațională: „Europenizarea” progresivă a domeniilor imigrării, justiției și securității interne, Chișinău, 6 aprilie 2010, p. 8-9.

15. Caldwell Ch. Europa confruntată cu fenomenul imigrației în masă. În: Financial Times. [on-line]. <http://www.financiarul.ro/2009/06/04/europa-confruntata-cu-fenomenul-imigratiei-in-masa/> Publicat: 04.06.2009 (citată 03.02.2010).
16. Călin R. și Umbreș R. Efectele migrației. București: Lumen, 2006. 240 p.
17. Cele patru libertăți ale UE. [on-line]. http://europa.eu/pol/singl/index_ro.htm (citată 01.04.2010).
18. Centrul pentru informare ONU pentru România. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată prin Rezoluția Adunării Generale 217 A(iii) la 10.12.1948. [on-line]. http://www.onuinfo.ro/documente_fundamentale/declaratia_drepturilor_omului/ (citată 10.11.2009).
19. Clasificarea intrărilor migranților internaționali (UNSD-1998) din Statistici Sociodemografice – Populația – Migrația, 1 UNSD, Departamentul Afacerilor Economice și Sociale, „Recomandările privind Statisticile referitoare la migranții internaționali”, Revizuirea 1, Națiunile Unite, New York, 1998. [on-line]. 04.06.09. <http://www2.inegi.gob.mx/estestint/ficha.asp?idf=1174> (citată 10.12.2009).
20. Codul Muncii al RM nr.154 – XV din 28.03.2003 (M.O. Nr. 159-162 din 29.07.2003)
21. Codul Penal al Republicii Moldova. Nr. 985 din 18.04.2002, M.O. Nr. 72-74, art Nr: 195 din 14.04.2009.
22. Codul Penal al Republicii Moldova. Nr. 985 din 18.04.2002, M.O. Nr. 72-74, art Nr: 195 din 14.04.2009.
23. Congresul SUA va avansa Republica Moldova în categoria țărilor care luptă cu traficul de persoane. [on-line]. Chișinău, 22 octombrie 2008. <http://www.omg.md/Content.aspx?id=426&lang=1> (citată 22.10.2009).
24. Convenția cu privire la statutul refugiaților, adoptată la Geneva la 28 iulie 1951.
25. Convenția europeană cu privire la extrădare, adoptată la Paris la 13.12.1957.
26. Convenția europeană privind statutul juridic al lucrătorilor migranți, CoE, adoptată la Strasbourg la 24.11.1977.
27. Convenția nr.105 asupra abolirii muncii forțate, adoptată la New York la 25.06.1991.
28. Convenția nr.29 privind munca forțată sau obligatorie, adoptată la Geneva la 28.06.1930.
29. Convenția OIM nr.97 privind migrația în scop de angajare, adoptată la Geneva la 01.07.1949.
30. Creșterea economică a țărilor în curs de dezvoltare [on-line]. www.gopher://gopher.pnud.org (citată 14.03.2009).
31. Cucoș D., „Revista Moldovenească de drept Internațional și Relații Internaționale”, Reglementarea migrației și a luptei împotriva traficului de ființe umane în context migraționist la hotarul moldo-român. Chișinău, nr.3, 2008. 146 p.
32. Detalii despre Acordul privind micul trafic la frontieră încheiat între România și Republica Moldova. 01.03.2010. [on-line]. <http://www.unimedia.md/?mod=news&id=17100> (citată 02.04.2010).
33. Direcția de combatere a șederii ilegale a străinilor [on-line]. http://www.migratie.md/about/moldova/dept/about/structure_BMA/ (citată 24.10.2009).
34. Direcția Politici Migraționale. [on-line]. Chișinău 2009. <http://www.mec.gov.md/sector/123/192> (citată 03.11.2009).

35. Dolea I. Acte internaționale, naționale și bune practici în domeniul detenției migranților ilegali. OIM în Moldova, Chișinău 2008, 98 p.
36. Dracea R., Cristea M., Mitu Eduard N., Universitatea din Craiova, Facultatea de Economie și Administrare a Afacerilor. Migrația și competiția fiscală. Implicații la nivelul Uniunii Europene. [On-line]. <http://www.fiscalitatea.ro/migratia-si-competitia-fiscal-a-implicatii-la-nivelul-uniunii-europene-283/>. Publicat: 16.10.2008 (citată 02.02.2010).
37. Feller E. Cine este refugiat și cine nu – criza de identitate ca o provocare pentru protecție, În: Revista de drept de Azil și Drept Umanitar, Anul IV, Nr. 1(7), Reprezentanța ÎCNUR, ianuarie-aprilie 2006, 128 p.
38. Fenomenul Migrației în România - Migrația Cercetătorilor Romani [on-line]. http://facultate.regielive.ro/referate/economie/fenomenul_migratiei_in_romania_migratia_cercetatorilor_romani-71392.html (citată 20.08.2009).
39. Fenomenul traficului de persoane se reprofilează, susțin reprezentanții organelor de drept. [on-line]. Chișinău, 18 martie 2009 <http://www.omg.md/Content.aspx?id=2149&lang=1> (citată 22.10.2009).
40. Fiecare a zecea moldoveancă se află în robie sexuală. În: „Fără Tabu”, nr. 25, [on-line]. Chișinău, noiembrie 2003. <http://www.migratie.md/interview/760/> (citată 24.10.2009).
41. Financiarul. Imigrația și fenomenul copiilor străini neînsoțiți din Italia. [on-line]. <http://www.financiarul.ro/2008/09/26/imigratia-si-fenomenul-%E2%80%99Ecopiilor-straini-neinsotiti%E2%80%9D-din-italia/> Publicat: 26.09.2008 (citată 03.02.2010).
42. Floricel O. Migrația și criminalitatea. Târgoviste: Biblioteca, 2006. 456 p.
43. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind eliberarea de invitații cetățenilor străini și apatrizilor, Nr. 33 din 22.01.2004, M.O. 19-21/160 din 30.01.2004.
44. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova privind aprobarea Concepției politicii migraționale a Republicii Moldova, Nr.1386-XV din 11.10.2002, M.O. al R.M. nr.146-148/1140 din 31.10.2002.
45. Hotărârea Guvernului Nr. 376 din 06.06.1995 cu privire la măsurile suplimentare de realizare a Sistemului național de pașapoarte. M.O. Nr. 47 art Nr : 344 din 24.08.1995.
46. ÎCNUR. Ghid cu privire la Dreptul Internațional al Refugiaților, Ghid pentru Parlamentari ÎCNUR, nr.2 – 2001. 145 p.
47. Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați. [on-line]. http://www.unhcr.org.ua/main.php?part_id=2&lang=m (citată 24.03.2010).
48. La Bruxelles au fost semnate Acordurile de facilitare a regimului de vize și readmisie pentru moldoveni. [on-line]. <http://www.moldova.md/md/news/1211/1/2649/> (citată 20.04.2010).
49. La Chișinău, a fost dat startul negocierilor privind Acordul de asociere RM-UE. Chișinău, 12.01.2010. [on-line]. <http://www.mfa.gov.md/comunicate-presam/478780/> (citată 20.04.2010).
50. Legea cetățeniei Republicii Moldova nr 1024-XIII din 02.06.2000 (Monitorul Oficial Nr. 98, art Nr: 709 din 10.08.2000).
51. Legea cu privire la ieșirea și intrarea în RM, nr. 269-XIII din 09.11.1994 (M.O. Nr. 6 art. Nr. 54 din 26.01.1995).
52. Legea cu privire la migrație nr. 1518-XV din 06.12.2002 (M.O. Nr. 1-2 art. Nr.2 din 15.01.2003).

53. Legea cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și apatrizilor în RM, nr. 275-XIII din 10.11.1994 (M.O. Nr. 20/234 din 29.12.1994), modificată prin H.P. nr.276-XIII din 10.11.94 „Pentru punerea în aplicarea a Legii cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor în Republica Moldova”.
54. Legea cu privire la statutului refugiatului nr. 1286 din 25.07.2002, (M.O. Nr. 126-127/1003 din 12.09.2002, abrogată prin LP270-XVI din 18.12.08, M.O.53-54/13.03.09 art. 145).
55. Legea privind azilul în RM, nr.270 din 18.12.2008 (M.O. Nr. 53-54 din 13.03.2009).
56. Legea privind abolirea regimului de vize pentru cetățenii statelor membre ale Uniunii Europene, Statelor Unite ale Americii, Canadei, Confederației Elvețiene și Japoniei. Nr. 151-XVI din 08.06.2006, M.O. Nr. 102-105, art Nr: 482 din 07.07.2006.
57. Marea Britanie și Austria, printre cele mai rasiste țări din Europa. 02.03.2010. [on-line]. <http://www.gandul.info/international/marea-britanie-si-austria-printre-cele-mai-rasiste-tari-din-europa-5690225> (citată 01.04.2010).
58. Merkel insistă pe parteneriat privilegiat cu Turcia în schimbul aderării la UE. 30.03.2010. [on-line]. http://www.europa.md/primary.php?d=rom&n=Revista%20Presei%20Str%C4%83ine.0_7061 (citată 01.04.2010).
59. Merkel: Turcii pot avea școli, dar germana este condiție obligatorie pentru minoritarii din Germania. 30.03.2010. [on-line]. http://www.antena3.ro/stiri/externe/merkel-turcii-pot-avea-scoli-dar-germana-este-conditie-obligatorie-pentru-minoritarii-din-germania_95784.html (citată 01.04.2010).
60. Migrația popoarelor, Societatea. [on-line]. http://wapedia.mobi/ro/Migra%C5%A3ia_popoarelor?t=5 (citată 16.04.2009).
61. Migrația și azilul în România. [on-line]. <http://ori.mai.gov.ro/> (citată 10.11.2009).
62. Migrația și azilul în România. [on-line]. <http://www.ori.mai.gov.ro/apo/media/userfilestfile/proiecte-Strategii/migratia%20si%20azilul%202006.pdf>. (citată.12.01.2010).
63. MOLDPRES. Austria a înăsprit legea azilului. [on-line]. Viena, 22 octombrie 2009. www.moldpres.md. (citată 22.10.2009).
64. MOLDPRES. În Republica Moldova au fost înregistrate 404 infracțiuni legate de traficul de ființe umane, Chișinău, 26 octombrie 2009. [on-line]. <http://www.moldpres.md/> (citată 26.10.2009).
65. MOLDPRES. Organizarea migrațiunii ilegale. Chișinău, 31 octombrie 2009. [on-line]. <http://www.moldpres.md/> (citată 31.10.2009).
66. Moșneaga V. Mecanisme de combatere a traficului de femei, în scop de exploatare sexuală în Republica Moldova. Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova. Seria “Lucrări studentești”. Științe socioumanistice. / USM. - Chișinău, 2001.
67. Moșneaga V. Migrația de muncă în Republica Moldova: realitate și probleme. Republica Moldova - 2000: piața muncii și dezvoltarea socială. / Institutul muncii al FGSRM. – Chișinău, 2000.
68. Moșneaga V. Migrațiile în / din Republica Moldova: proces și reglarea (primul deceniu). Populația Republicii Moldova în contextul migrațiilor internaționale. Vol.I. - Iași, Pan-Europe, 2006, p.248-300.

69. Moșneaga V. Noțiunea de refugiat și specificul definirii ei în arealul postsovietic (C.S.I.). Relații internaționale: istorie și contemporaneitate. Culegere de articole. Coord. V. Beniuc. Partea II. / Universitatea de Stat din Moldova. – Chișinău, 1998.
70. Moșneaga V. Politica migraționistă a Republicii Moldova: etapa actuală. // MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Nr.2 (XLV), 2009. - Chișinău: CEP USM, 2009, p.21-30.
71. Moșneaga V. Republica Moldova și migrația externă: starea și tendința proceselor contemporane. MOLDOSCOPIE (Problemele analizei politice). Coord. V. Moșneaga. Culegere de articole. Partea IV. / Universitatea de Stat din Moldova - Chișinău, 1994.
72. Moșneaga V. Securitatea națională și migrația. MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Partea XII. / Universitatea de Stat din Moldova, Coord. V. Moșneaga. – Chișinău, 1999.
73. Moșneaga V. Tendințe migratorii în contextul noii extinderi a Uniunii Europene. Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova. Seria „Științe socioumanistice”. Volumul II. – Chișinău, USM; 2005, p.81-85.
74. Moșneaga V., Mohammadifard Gh., L. Corbu-Drumea (coord.). Populația Republicii Moldova în contextul migrațiilor internaționale. materialele conferinței științifice internaționale, Chișinău, 9-10 noiembrie 2005. / UNESCO, USM, „Dialog Intercultural”, „Captes”. vol. I. – Iași, 2006, 300 p.
75. Motivele comiterii traficului de ființe umane. [on-line]. <http://www.antitraffic.md/pubs.php> (citată 24.10.2009).
76. Muncitorii imigranți echilibrează piața muncii și au un efect minim asupra reducerii salariilor [On-line]. http://www.euractiv.ro/uniunea-europeana/articles/displayArticle/articleID_16628/Muncitorii-imigranti-echilibreaza-piata-muncii-si-au-un-efect-minim-asupra-reducerii-salariilor.html. Sursa: HotNews.ro. Publicat: 6 martie 2009 (citată 02.02.2010). Propuneri pentru îmbunătățirea politicii europene de azil. [On-line]. http://www.euractiv.ro/uniunea-europeana/articles/displayArticle/articleID_18542/Propuneri-pentru-imbunatatirea-politicii-europene-de-azil.html Sursa: CE. Publicat: 22.10.2009. (citată 02.02.2010).
77. Noțiuni generale despre migrație [on-line]. <http://www.migratie.md/about/moldova/dept/general/> (citată 24.03.2010).
78. OIM: Republica Moldova a înregistrat succese la capitolul combaterii traficului de ființe umane. [on-line]. Chișinău, 17 martie 2009. <http://www.omg.md/Content.aspx?id=2131&lang=1> (citată 22.10.2009).
79. Organizația Internațională a Muncii. [on-line]. <http://www.legislatiamuncii.ro/a/1509/organizatia-internationala-a-muncii.html> (citată 24.03.2010).
80. Organizația Internațională a Muncii. [on-line]. http://www.euroavocatura.ro/dictionar/118/Organizatia_Internationala_a_Muncii (citată 24.03.2010).
81. Organizația Internațională a Muncii. [on-line]. <http://www.mmuncii.ro/ro/292-view.html> (citată 24.03.2010).
82. Organizația Internațională pentru Migrație - Dreptul Muncii. [on-line]. http://www.euroavocatura.ro/dictionar/116/Organizatia_Internationala_pentru_Migratie (citată 16.01.2010).

83. Organizația Internațională pentru Migrație susține că traficul de ființe umane nu trebuie tratat ca un fenomen separat. [on-line]. Chișinău, 21 octombrie 2008. <http://www.omg.md/Content.aspx?id=419&lang=1> (citată 22.10.2009).
84. Peste hotare se află oficial circa 628 mii moldoveni. În: INFOTAG, [on-line]. Chișinău, 9 martie 2009. http://www.irp.md/item.php?text_id=756 (citată 10.11.2009).
85. Polemici privind integrarea turcilor din Germania. [on-line]. 30.03.2010. <http://www.rfi.ro/stiri/externe/Polemici-privind-integrarea-turcilor-din-Germania.html> (citată 01.04.2010).
86. Programul de guvernare „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” 2009-2013, Chișinău 2009.
87. Prim-ministrul Vlad FILAT a prezidat astăzi o ședință privind liberalizarea regimului de vize. Chișinău 23.02.2010. [on-line]. <http://gov.gov.md/md/comunicate/?nid=7555216&y=2010&m=02> (citată 20.04.2010).
88. Rad M. Reglementări ale dreptului internațional public referitoare la populația statelor și la persoanele fizice. [on-line]. <http://idd.euro.ubbcluj.ro/interactiv/cursuri/MarcelaRad/cap4.html> (citată 20.04.2010).
89. Regulamentul cu privire la instruirea cetățenilor străini și apatrizilor în instituțiile de învățământ din Republica Moldova, Nr. 746 din 21.06.2003, M.O. nr.138-140/824 din 08.07.2003.
90. Regulamentul Direcției politicii migraționale a Biroului migrație și azil al MAI. [on-line]. www.migratie.md/.../Regulament%20Directia%20politici%20migrationale.doc (citată 30 octombrie 2009).
91. Remitențele ce parvin din partea imigranților [on-line]. <http://forum.stirpes.net/ibero-romance/14381-violador-en-serie-boliviano-detenido-en-madrid.html> (citată 10.06.2009).
92. Reprezentanța Înalțului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați, Chișinău, Republica Moldova. Manual referitor la proceduri și criterii de determinare a statutului de refugiat. Reeditat Chișinău: 2000. 95 p.
93. Republica Moldova este una din principalele surse de trafic cu ființe umane în Balcani, nr. 3, [on-line]. Chișinău, 8 septembrie 2003. <http://www.migratie.md/interview/788/> (citată 24.10.2009).
94. Siguranța și securitatea victimei în cadrul desfășurării proceselor penale, Statistici. [on-line]. <http://www.antitraffic.md/index.php?cmp=3> (citată 26.01.2010).
95. Statele membre ale Acordului. [on-line]. <http://www.schengen.mira.gov.ro/index02.htm> (citată 23.03.2010).
96. Tănăsescu E., Iancu Gh., Muraru I., Cuc M., Deaconu Șt. Cetățenia europeană. Cetățenii, străinii și apatrizii în dreptul românesc și european. Publicat: CH BECK. 01.11.2003. 168 p.
97. Termenul de desfășurare a urmăririi penale și examinării în instanța de judecată a cauzelor penale de TFU. Statistici. [on-line]. <http://www.antitraffic.md/index.php?cmp=3> (citată 26.01.2010).
98. Traficul de ființe umane astăzi: un fenomen global. [on-line]. Chișinău, 2009. <http://www.migratie.md/interview/839/> (citată 24.10.2009).
99. Traficul de ființe umane, evoluția și metodele de combatere ale acestuia. [on-line]. <http://www.migratie.md/interview/837/> (citată 24.10.2009).
100. Traficul transfrontalier cu persoane: Sugestii asupra fenomenului existent în republica Moldova. [on-line]. <http://www.iabp->

moldova.org/resources/_ref/Tatiana%20Busuncean_Cross%20Border%20Trafficking%20r_o.pdf (citat 03.11.2009).

101. Tudorache C. Academia de Studii Economice, București, Evoluția fenomenului migrației în Europa. 100 p., p. 98. din Garson J.P. și Loizillon A. Changes and Challenges: Europe and Migration from 1950 to the present, studiu prezentat în cadrul conferinței cu tema „The economic and Social Aspects of Migration”, organizată de Comisia Europeană în cooperare cu OCDE, Bruxelles 2003. [on-line] <http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:fDbTkrWYcocJ:www.ectap.ro/articole/211.pdf+Garson+loizillon+migration&hl=mo&gl=md&pid=bl&srcid=ADGEESjCSw-z5HFEOZJaxUnOy0SxfqCHO1vnFX4hVY0mmuOTNfL-8FGIP7EVyAtYNZxClb3BHtREcalFcB0TUldlFY3TGzkNVNcrnrM7gca10d3PKBLJeGfya1kBGm8cGQRxXXs0x9P&sig=AHIEtbRj7GQq6NxGojSh0g61rWTEsy008Q> (citat 10.06.2009).

102. UE a lansat un parteneriat de mobilitate cu Republica Moldova. 17 iunie 2008. [on-line]. <http://www.migratie.md/news/1354/> (citat 20.10.2009).

103. Un pact european pentru organizarea imigrației. [On-line]. <http://www.adevarul.ro/index.php?section=articole&screen=index&rss=1&id=354165> Publicat: 06.06.2008 (citat 02.02.2010).

104. UNHCR, Seminar Series. Statutul Juridic al refugiaților și solicitanților de azil și Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Volumul II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2001. 290 p.

105. Verwilghen M. În: Dezbateri internaționale cu tema: Relația de cauzalitate între procesul de migrație și dezvoltarea la nivel global, Bruxelles 2004.

Surse bibliografice în limba spaniolă:

106. Adam Ch., Devillard A., Guttmann R., maglivers K., etc. Estudio comparativo de la legislación de los 27 Estados miembros de la Unión Europea en materia de inmigración legal. Parlamento Europeo. Februarie 2008. 552 p.

107. Alba J. Efectos económicos de las migraciones internacionales. În: Revista Labirinto, 2003, nr. 15, p.27.

108. Alonso Pérez F. Régimen jurídico del extranjero en España. Comentarios, jurisprudencia, legislación y formularios. Madrid: Dykinson, 2004. 986 p.

109. Ankenbrant N. La cuestión migratoria en el mundo al finales del siglo XIX. Madrid: Alianza. 1999. 175 p.

110. Arango J. Inmigración y diversidad humana. Una nueva era en las migraciones internacionales. În: Revista de Occidente. 2009, nr.287, p.5-21.

111. Arango J. Las estadísticas sobre las migraciones internacionales: más preguntas que respuestas. În: Revista Fuentes Estadísticas, 2008. nr. 69. p. 17.

112. Argerey Vilar P. El fenómeno de la inmigración en Europa. Perspectivas jurídicas y económicas. Barcelona: Dykinson, 2005. 188 p.

113. Argerey Vilar P., Estévez Mendoza L. și alții, El fenómeno de la inmigración en Europa, perspectivas jurídicas y económicas, Madrid: Dykinson, 2005. 345 p.

114. Arnal Mariano. Migración [on-line] <http://www.Elalmanaque.Com/Ecologia/Migracion.Htm> (citat 12.04.2009).

115. Azucena García. Expulsión de inmigrantes. En 2007 se registraron casi 9.500 repatriaciones de personas indocumentadas, que no podrán regresar a España por un periodo de entre 3 y 10 años. [on-line].

http://www.consumer.es/web/es/solidaridad/derechos_humanos/2008/04/11/176099.php

(citat 22.12.2009).

116. Bade C. El mundo en movimiento: las migraciones desde finales del siglo VII hasta nuestros días Cambridge: Cambridge University Press, 2003. 246 p.

117. Barth F. La mundialización de las migraciones internacionales, In: Simposium privind Migrația, al VII-lea Congres spaniol de Sociologie: Convergențe și divergențe în Societatea Globală, Federația Spaniolă de Sociologie, Salamanca, 20-22 septembrie 2001. p. 54.

118. Blanco C. Las filosofías de la integración ente las nuevas pautas migratorias y la evolución del fenómeno migratorio. México: Civicas, 1992. 244 p.

119. Blázquez Rodríguez I. Los nacionales de terceros países en la unión europea. Sevilla: Conserjería de Gobernación de la Junta de Andalucía, 2003. 420 p.

120. Blázquez Rodríguez I. Los nacionales de terceros países en la unión europea, Sevilla: Departamentul din Andalucía, 2003. 187 p.

121. Breese G. La urbanización en los países de desarrollo reciente. México: UTEHA, 2001. 320 p.

122. Brown S. Can remittances spur development? A critical survey?. În: International Studies Review. 2006, nr. 8, p.65.

123. Burian Cristina. La migración y el estatuto jurídico del extranjero en el derecho internacional público. – Ch. : CEP USM, 2010. 176 p.

124. Burian Cristina. La migración, la emigración y la inmigración umana. // „Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale” (ISSN 1857-1999), nr. 3-4, 2007, p. 81-85..

125. Burian Cristina. El fenómeno de la migración internacional en el mundo contemporaneo. // „Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale” (ISSN 1857-1999), nr. 3, 2008, p. 55-58..

126. Burian Cristina. Nacionalidad y ciudadanía: problemas conceptuales y adquisición de la nacionalidad en España y en la República de Moldavia (Estudio comparativo entre la legislación española y moldava). // „Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale” (ISSN 1857-1999), nr. 1, 2009, p. 42-46..

127. Burian Cristina. La aparición y la evolución del fenómeno de la migración y el marco jurídico europeo. // „Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale” (ISSN 1857-1999), nr. 2, 2009, p. 65-76.

128. Burian Cristina. La migración, la emigración y la inmigración umana. // „Edificarea statului de drept și punerea în valoare a patrimoniului cultural, istoric și spiritual al Moldovei în context internațional”: Conferința științifică anuală a tinerilor cercetători (Chișinău, 29 martie 2007)– Ch.: CEP USM, 2007, - 272 p. (ISBN 978-9975-70-404-5), p. 229-234..

129. Burian Cristina. Migracion internacional y desarrollo. // „Edificarea statului de drept și punerea în valoare a patrimoniului cultural și istoric al Moldovei în contextul integrării europene”. Materialele Conferinței internaționale anuale a tinerilor cercetători, (Ediția a II-a, Chișinău, 28 martie 2008).– Ch.: Tipogr. „Busness Elita”, 2009, - 227 p. (ISBN 978-9975-4002-5-1), p. 44-47.

130. Cachon K. Historia de las migraciones internacionales, aparición y evolución. Málaga: ETHAS, 1998. 150p.

131. Carrasco M. Mercados de trabajo de los inmigrantes económicos. Teză de Doctor, Universidad Alcalá de Henarez, 2003. 620 p.

132. Claudia Núñez. Francia ordena la expulsión de los hijos de inmigrantes ilegales. Paris 01.12. 2009 [on-line]. http://news.newamericamedia.org/news/view_article.html?article_id=e5c27ee1391fcc81c5259140cb5f8ccc (citat 22.12.2009).
133. Comisión Interamericana de Derechos Humanos. Consecuencias económicas de la migración [on-line]. http://www.revistafuturos.info/futuros_11/migracion_econ.htm (citat 26.01.2009).
134. Corominas J. și Pascual J.A. Diccionario Crítico Etimológico castellano hispánico. Madrid: Editorial Gredos, T.II. 1980, 870 p.
135. De la Guaria E. Derecho de los tarados internacionales, Bilbao:Ábaco de Rodolfo Depalma, 1997. 352 p.
136. Derecho Migratorio Internacional. [on-line]. <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/migration-management-foundations/about-migration-international-migration-law/lang/es> (citat 01.04.2010).
137. Donaire Villa F. J. La constitución y el Acervo de Schengen, Tirant lo Blanch, 2002. 236 p.
138. El Acuerdo Schengen. [on-line]. <http://www.elmundo.es/papel/> (citat 07.06.2009).
139. El extranjero [on-line]. <http://www.immigrationpros.ca/index.php/Canada/Consulta-On-Line.html?gclid=COTPqsrjwZ8CFcZe4wodz03QzQ> (citat 25.04.2009).
140. Extranjería [on-line]. <http://www.extranjerossinpapeles.com/paginas/noticias2.php> (citat 1.04.2009).
141. Fernández Solá N. Distintas aproximaciones de la Unión Europea al fenómeno de la inmigración. Variedad tipológica de inmigración en la Unión Europea, (inmigración y derecho). Madrid: Mira, 2001. 265 p.
142. García de la Cruz M. Aspectos económicos del subdesarrollo y su relación con los movimientos de población. În: Ministerio De Asuntos Sociales/Imserso, Derecho de extranjería, asilo y refugio. Madrid: Imserso, 1996. 327 p., p. 135.
143. Ghosh B. Las remesas de migrantes y el desarrollo: mitos, retórica y realidades, Organización Internacional para las Migraciones, Proceso de la Haya sobre Refugiados y Migración - THP. [on-line]. 2006, <http://www.iom.int> (citat 01.10.2009).
144. Gil C. Migración femenina. Su impacto en las relaciones de género. Madrid: Narcea, 1998. 288 p.
145. Garcia G. Añade Bush a 7 países al Programa de Ejecución de visas [on-line]. 21.10.2008. <http://ialsc.blogspot.com/> (citat 14.01.2009).
146. George P. Geografía de la población. Barcelona: OICOS-TAU, 1999. 460 p.
147. Gill S. Las migraciones. Reporte, Madrid: FUHEM, 2002. 276 p.
148. Inmigración [on-line]. <http://www.inmigracionyvisas.com/> (citat 17.04.2009).
149. Italia aplica su anunciada „mano dura” contra la inmigración ilegal, 118 personas expulsadas. Roma, 15.05.2008. [on-line]. <http://www.elmundo.es/elmundo/2008/05/15/internacional/1210870679.html> (citat 22.12.2009).
150. Jiménez-Ugarte J. Práctica Consular e Inmigración. Barcelona: Tirant Lo Blanch, 2008. 278 p.
151. Kelsen H. Teoría general del Estado (trad. de Luís Legas Lacambra). México: Editora Nacional, D.F., 1999. 348 p.

152. Kiser V. Estudios de demografía. Buenos Aires: Milbank Memorial Fund, 2000. 535 p.
153. Lafont Nicuesa L., Loriente Sainz F., Recuero Sáez M^a., Doz Pazos Benítez G., Taboada García A., Lomas D., Villegas Fernández J., Santacruz Descartín D. și Blanco López J. Extranjería. Madrid: Tirant Lo Blanch, 2007. 535 p.
154. Lapper R. Las remesas, soporte de los países en desarrollo, În: El Universal, [on-line]. Washington, 18 octombrie 2007. <http://www.el-universal.com.mx/finanzas/60678.html> (citată 07.06.2009).
155. Linera P.și Angel M. Extranjería e Inmigración: Aspectos Jurídicos y Socioeconómicos. Madrid:Tirant Lo Blanch, 2004. 341 p.
156. Lorca A. Inmigración en las fronteras de la Unión Europea. Madrid: Encuentro, 2004. 130 p.
157. Martín López M .A., La formación de los tratados internacionales. Córdoba: serviciul de publicații, Universitatea din Córdoba, 2002. 168 p.
158. Mesa M. și Ruiz Rodríguez L. Inmigración y sistema penal Valencia:Tirant Lo Blanch. 2003. 358 p.
159. Națiunile Unite. Migración internacional y desarrollo. Raport succint. New York: Națiunile Unite, 1997, 86 p.
160. Națiunile Unite. Migración internacional y desarrollo. Raport succint. New York, 1997. 76p.
161. Otto I. Lecciones de derecho constitucional. Introducción. Oviedo: Guiastur, 1980. 265p.
162. Pajares G. La inmigración, retos y propuestas. Barcelona: Icaria, 2000. 319 p.
163. Paraga P. J. Reflexiones sobre la puesta en aplicación „en su totalidad”, Convenția de aplicare a Acordului Schengen din 19 iunie 1990. În: Revista de Instituciones europeas, nr.3, septembrie-decembrie 2005, p.909-938.
164. Patrick A. și Geronimi E. Globalización y migraciones laborales: importancia de la protección [on-line]. http://www.revistafuturos.info/futuros_11/migrac_econ2.htm#id.103-5 (citată 24.05.2009).
165. Pérez Carrillo E.F. El Tratado de la Nisa entre la consolidación de la Unión de Maastricht y debates sobre el futuro de Europa. În: Revista de Estudios europeos, ianuarie /aprilie 2001, nr. 27, p. 77- 92El Acuerdo Schengen. <http://www.elmundo.es/papel/> (citată 07.06.2009).
166. Pérez Gonzales C. (consultant pentru Afaceri Internaționale al Secretariatului de Stat al Spaniei pentru Imigrație și Emigrație, Dreptul Internațional Public). Derecho, inmigración e integración, 2008. În: Conferința a XXIX-a, Guvernul Spaniei, 21-23 noiembrie 2007. 845 p. p. 114.
167. Perez-Prendez J. și Muñoz de Arraco K. El marco legal de la emigración española en el constitucionalismo. Colombres: Fundación Archivo de Indianos, 1993. 103 p.
168. Ruísolabenaga J. El extranjero en la cultura de nuestros días. Bilbao: Universidad de Deusto, 1997. 186 p.
169. Ruiz Vieyetz J. și Ruiz López B. Las políticas de inmigración: la legitimación de la exclusión. Bilbao: Universidad de Deusto, 2001. 74 p.
170. Salinas de Frías A. Inmigración e integración, Aspectos sociales y legales. Madrid: Sequitur, 2008. 194 p.
171. Sartori J. La sociedad multiétnica: pluralismo, multiculturalismo y extranjeros. Madrid: Taurus, 2001. 176 p.

172. Solanes C. și Cardona Rubert M^a. Protección de datos personales y derechos de los extranjeros inmigrantes. Madrid: Tirant Lo Blanch, 2005. 171 p.
173. Sutcliffe B. Nacido en otra parte. Un ensayo sobre la migración internacional, el desarrollo y la equidad. Bilbao: Hegoa, 1998. 145 p.
174. Tapinos G. Inmigración e integración en la Europa. Barcelona: Itinera Libros, Fundación paulino Torras Doménech, 2000. 228 p.
175. Tribunal de Justicia. [on-line]. <http://europa.eu/scadplus/leg/es/lvb/a24000.htm> (citată 07.06.2009).
176. Vilar P., Mendoza L. și alții. El fenómeno de la inmigración en Europa, perspectivas jurídicas y económicas. Madrid: Dickinson, 2005. 436 p.
177. Vilar J. Migración de retorno desde Europa. Murcia: Universidad de Murcia, 2008. 196 p.
178. Zimmermann K. F. Algunas lecciones generales sobre el problema europeo de las migraciones. În: Revista Institutului de Studii Economice, 1994, nr. 4, p.20.

Surse bibliografice în limba engleză:

179. Borjas G. The economics of migration. Tennessee: Nashville. În: Journal of Economic Literature, decembrie 1994, vol. 23, 327 p. [p. 167].
180. Brown S. Can remittances spur development? A critical survey?, În: International Studies Review. 2006, nr. 8, p.65.
181. Boelles P. Introduction, Freedom, Security and Justice for all. În: Guild E. și Harlow C. Implementing Amsterdam, Immigration and Asylum in the EC Law, Oxford: Hart Publishing, 2001, 85 p. [p.1-12].
182. Brettler B. Migration theory: Talking across disciplines. Londra: Routledge, 2000. 328 p.
183. Dummet A. Subjects, Citizens and Others: Nationality and Immigration Law. Londra: Weidenfeld and Nicolson, 2004. 575 p.
184. Elspeth G. Immigration law in the European community. The Hague, 2001, 310 p.
185. European Journal of Migration and Law. USA: Kluwer Law International.
186. Favell A. Philosophies of Integration: Immigration and the Idea of Citizenship in Europe. Londra: Palgrave, 2001. 375 p.
187. Fitzgerald K. The face of the nation. Immigration, the State and the National identity. Stanford: Stanford University Press, 1997. 192 p.
188. Fenelly N., The Area of Freedom Security and Justice and the European Court of Justice, International and Comparative Law Quarterly, 2000, vol.49, p.1-14.
189. Harta [on-line]. <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/migration-management-foundations/migration-history/lang/es> (citată 15.03.2009).
190. Harta [on-line]. http://wapedia.mobi/ro/Fi%C5%9Fier:Invasions_of_the_Roman_Empire_1.png (citată 15.03.2009).
191. Harta [on-line]. <http://www.automotive-res.com/how-to-calculate-net-migration-rate/> (citată 15.03.2009).
192. Hansen R. Politics of Migration, managing opportunity and change. The political Quarterly. Londra: Blackwell, 2005. 176 p.
193. Hollifield J. Inmigrants, Markets and States. Cambridge Mass: Harvard University Press, 2001. 215 p.

194. Hamilton B. Efficiency gains from the elimination of global restrictions on labour mobility: calculations and policy and implications. În: Journal of Development Economics, 16, 2008. 237 p. [p.61].
195. International Labour Organization's Towards a Fair Deal for Migrant Workers in the Global Economy. [on-line]. http://www.ilo.org/global/Themes/Labour_migration/lang--en/docName--KD00096/index.htm (citat 17.04.2009).
196. IBRD/The World Bank. Global economic prospects, Economic implications of remittances and migration, New York, 2008.
197. Kurthen H. (2000), National Identity and the Challenges of Migration, Vol. 29, N.4, pp.423-430.
198. Kapur D. Remittances: the new development of the society. În: Maimbo S.M. și D. Ratha. Remittances, Development impact and future prospects. Hendon: The World Bank, 2008. 473 p.
199. Kindelbergher Ch., Europe's Postwar Growth. The Role of Labor Supply. New York: Harvard University Press, 1967. 674 p.
200. Letnes B. The economic costs to International labour restriction. New York. 2008, 346 p.
201. Lindert P. International Economics, Washington: R.D.IRWIN, USA, a IX-a Ed., 1999, 342 p.
202. Massez D.S., Arango L., și Hugo G. Theories of International Migration: A Review and Appraisal. In: Population and development Review. 1993, nr. 9, p. 431-466.
203. Migration in Europe: Lessons from the Past" [on-line]. 2005. www.europa.eu.int/comm/employment_social/fundarmi/movement/studies (citat 1.06.2009).
204. Moșneaga V. The role of labor migration in social and economic stabilization of Moldova. International Relations: from Local Changes to Global Shifts. / Ed. D.Katsy. - Sankt-Peterburg, St.Petersburg University Press, 2007, p.70-94. (Russia).
205. Moșneaga V. External Migration in the Republic of Moldova. Moldova. Date of Issue. Mai 1994. Studies Formulated by Moldovan Consultants. Volum IV. / Chișinău, Moldova, 1994.
206. Martinez R. The contribution of unemployed to inequality and poverty in OECD countries. Comunicat în Economia Aplicată, Valencia, 24 iunie 2000, p.34-36.
207. Monar J. Legitimacy of EU action in justice and home affairs: an assessment in the Light of the freedoms of the Treaty of Amsterdam. În: Bendoer M. Coping with flexibility and legitimacy after Amsterdam, Maasctrict: European Institute of Public Administration, 1998. 691 p.
208. Norwegian Refugee Council – Internal Displacement Monitoring Center's Internal Displacement: Global Overview of Trends and Developments in 2008. [on-line]. <http://www.internal-displacement.org> (citat 17.04.2009).
209. OIM member states, 127 Member States (As of June 2009). [on-line]. <http://www.iom.int/jahia/Jahia/partnerships/governments/member-states> (citat 16.01.2010).
210. OCDE. Globalisation, Migration and Development. Paris: OCDE, 2000. 277 p.
211. Piore M. Birds of passage, Migrant Labor and Industrial Societies. New York: Cambridge University Press, 1979. 290 p.
212. Ratha D. și Xu Z. Migration and remittances. Factbook 2008. 685p.

213. Rodrik D. Feasible globalizations. În: National Bureau of Economic Research, working paper 9187, 2008. 175 p.
214. Streeten P. Integration, Interdependence and Globalization, Finances and Developpement. Vol. 36, nr. 4, august 2007. 210 p.
215. Simon J. On the Economic Consequences of Immigration: Lessons from Immigration Policies. În: Economic Aspects of International Migration. Herbert Giersch, Berlin: Springer- Verlag, 1994. 341 p. [p. 223].
216. Schiff M. Trade Policies and International Migration: substitutes or complement? În: Edward Taylor J. Development Strategy and Migration: Insights from Models. Paris: Organizația de Cooperare și Dezvoltare Economică, 1999. 248 p. [p. 132].
217. Slaughter M.L. Globalisation and Wages: A Tale of Two Perspectives. În: The World Economy, Iulie 1999, Vol.22, nr.5. p. 52.
218. Stalker P. Workers without frontiers. The impact of globalization on international migration. Geneva: ILO, 2000, 198 p.
219. Schulte B. Treatment of third Country Nationals in European Community Law, The Status Quo. Munchen: Max Planck Insitut fur Auslandsches und Internationales Sozial Recht, 1998. 388 p.
220. Stalker P. Workers Without Frontiers: The Impact of Globalization on International Migration. Boulder. New York: Lynne Rienner Publishers, 2000. 260 p.
221. Sassen S. The Mobility of Labour and Capital. Cambridge: Cambridge University Press, 1998. 158 p.
222. Smith J. și Edmonton G. The New Americans: Economic, Demographic, and Fiscal Effects of Immigration. New York: National Academy Press, 1997. 416 p.[p.333].
223. Simon J. On the Economic Consequences of Immigration: Lessons from Immigration Policies. În: Economic Aspects of International Migration de Giersch Herbert. Berlin: Springer- Verlag, 1994, 520 p. [p. 223].
224. Sjaastad L.A. The costs and returns of Human Migration. În: The Journal of Political Economy. 2007, [p.80-84].
225. Segerstrom P. The growth and welfare effects of international mass migration. În: Journal of International Economics. 2008, nr. 58, p.177.
226. Sosvilla Rivero S. și Herce Jose A. Convergence in Social Protection Across EU Countries. [on-line]. 2008. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3761770. (citat 14.05.2009).
227. Tapinson G. The Macroeconomic Impact of Immigration: Review of the Literature Published Since the Midl 1970s. În: Trends in International Migration. Paris: OECD, 1993. 346 p. [p. 157-177].
228. United Nations' Trends in Total Migrant Stock: The 2008 Revision. [on-line]. <http://esa.un.org/migration> (citat 01.04.2010).
229. United Nations High Commissioner for Refugees' 2008 Global Trends: Refugees, Asylum-seekers, Returnees, Internally Displaced and Stateless Persons. [on-line]. <http://www.unhcr.org/statistics> (citat 17.04.2009).
230. US Census Bureau, International Database - Country Rankings. [on-line]. <http://www.census.gov/ipc/www/idb/ranks.php> (citat 17.04.2009).
231. Weiner M. The Global Migration Crisis: Challenges to States and Human Rights. New York: Harper Collins College Publishers, 1995. 285 p.
232. World Bank's Migration and Development Brief 11 (November 3, 2009): Migration and Remittance Trends 2009. [on-line]. <http://go.worldbank.org/5YMRR0VW80> (citat 17.04.2009).

Surse bibliografice în limba franceză:

233. Asselah Rahal S. Plurilinguisme et migration. Nice : Harmattan, 2004, 363 p.
234. Bernard .P. Les accords internationaux dans la jurisprudence de la cour de la justice des communautés européennes: réflexion sur la relation entre les ordres juridique international, communautaire et nationaux, Marseille : RGDIP, nr. 3, 1990, 523 p.
235. Bray A. și Thabet S. Les phénomènes migratoires, un défi pour la France? Presses de l'Ecole des Mines de Paris, 2009, 154 p.
236. Boudon F. Dictionnaire de la sociologie. Paris: Larousse, 2006.
237. Chetail V., Rigaux F., Goodwin-Gill G. și Nakache D. Mondialisation, migration et droits de l'homme : le droit international en question - Tome 2. Paris: Bruylant, 2007, 724 p.
238. Dewitte P. Immigration et intégration, l'état des savoirs. Paris : La Découverte, 1999, 442 p.
239. Faits et chiffres. [on-line]. <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/facts-and-figures/lang/fr> (citât 17.04.2009).
240. Herblay V. Les accords de Schengen, origine, fonctionnement. Bruylant, 1998. 276 p.
241. Merckling O. Emploi, migration et genre des années 1950 aux années . Nice: Harmattan, 2003, 147 p.
242. OCDE. Enquête sur la population active (PIE): Taux et niveau de chômage harmonisés [on-line]. 21 decembrie 2008. <http://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryName=251&QueryType=View&Lang=fr> (citât 07.07.2009).
243. Pécoud A. și Guchteneire P. Migrations sans Frontières. Essais sur la libre circulation des personnes. Paris : Éditions UNESCO, 2007, 384 p.
244. Théron Ch. Le statut interne de l'étranger et les normes supranationales. Nice:Harmattan, 2005, 744p.
245. Toppino A. Les droit des étrangers, Esf Editeur, 2005, 126 p.

Surse bibliografice în limba rusă:

246. Азраэла Д. Р., Мукомеля В., Паина Э. Миграции в постсоветском пространстве: политическая стабильность и международное сотрудничество. RAND Center for Russian and Eurasian Studies; Центр этнополит. и регион. исслед. - Моск., 1996, 232 стр.
247. Витковская Г. С. Вынужденная миграция: проблемы и перспективы. Ин-т народнохоз. прогнозирования РАН. Лаб. по исслед. миг рации; РЭНД (США). Моск., 1993, 174 стр.
248. Витковская Г. Миграция русскоязычного населения из Центральной Азии: причины, последствия, перспективы - Моск. Центр Карнеги, 1996, 146 стр.
249. Глуценко Г. И., Пономарев В. А. „Миграция и развитие” Экономика, 2009 г. 456 стр.
250. Здравомыслов А. Г. Беженцы. Рос. независимый Ин-т соц. и нац. проблем. - Моск., 1993, 183 стр.
251. Зайончковская Ж. А. Миграция населения и рынок труда в России. Ин-т народнохоз. прогнозирования РАН. - Моск., 1994,66 стр.
252. Иконников О. А. Эмиграция научных кадров из России: сегодня и завтра. - Моск.: Компас, 1993. - 104 стр.

253. Красинец Е. С. Международная миграция населения в России в условиях перехода к рынку. Ин-т соц.экон. проблем народонаселения РАН. - Моск.: Наука, 1997, 191 стр.
254. Мукомеля В. И., Паина Э. А. Беженцы и вынужденные переселенцы в государствах СНГ. Комплекс Прогресс, 1996, 160 стр.
255. Мукомеля В. и Паина Э. Вынужденные мигранты на Северном Кавказе: Правовые основы и практика регулирования вынужденных миграций в субъектах Российской Федерации. - Моск.: Инфограф, 1997, 239 стр.
256. Молодиковой И., Дювеля Ф. Транзитная миграция и транзитные страны. Теория, практика и политика регулирования. Университетская книга, 2009 г. 392 стр.
257. Миграционная ситуация на Дальнем Востоке и политика России. - Моск., 1996, 118 стр.
258. Миграция: бедствие или благо? Материалы круглого стола. Ин-т этнологии и антропологии РАН. Координац. совет помощи беженцам и вынужд. переселенцам. - Моск., 1996. - 67 стр.
259. Миграции и новые диаспоры в постсоветских государствах. Ин-т этнологии и антропологии РАН. - Моск., 1996, 238 стр.
260. Миграционная ситуация в России: социально-политические аспекты: Сборник статей. Ин-т народнохоз. прогнозирования РАН. Лаб. миграции населения; РЭНД (США). - Моск., 1994, 106 стр.
261. Международная трудовая миграция молдавского населения и проблема денежных переводов в человеческом и институциональном измерении. // Власть и общество в истории: геополитические изменения на постсоветском пространстве в конце XX – начале XXI вв. – Кишинев, Институт истории, государства и права Академии Наук Молдовы. 2008, стр.25-34.
262. Мошняга В. Вынужденные мигранты в государствах СНГ. Поиск согласованных решений в рамках Содружества. Центр этнополитических и региональных исследований. – Москва, Комплекс-Прогресс, 1997.
263. Мошняга В. Трудовая миграция в Республике Молдова: нормативно-правовая база и практика регулирования. MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Partea XIII. / USM. – Chişinău, 2000.
264. Мошняга В. Информационное пространство Молдовы и миграционные процессы: современное состояние и сущность отражения. MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Partea XIII. / USM. – Chişinău, 2000.
265. Мошняга В. Неурегулированная транзитная миграция молдавских граждан в страны Европейского Союза: состояние и пути минимизации. // Транзитная миграция и транзитные страны: теория, практика и политика регулирования. Под ред. И.Молодиковой и Ф.Дювеля. – Москва.
266. Мошняга В. Миграции в Республике Молдова в трансформационном контексте. // Постсоветские трансформации: отражение в миграциях. Под ред. Ж.А.Зайончковской, Г.С.Витковской. – Москва, ИТ «Адамантъ», 2009, стр.187-225.
267. Мошняга В. Италия глазами молдавских трудовых мигрантов. // MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Nr.3 (XLVI), 2009. - Chişinău: CEP USM, 2009.
268. Мошняга В. Испания глазами молдавских трудовых мигрантов // MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Nr.3 (XLVI), 2009. - Chişinău: CEP USM, 2009.

269. Мошняга В. Особенности современной миграционной политики в Республике Молдова. // Демографія та соціальна економіка, №1, 2009, Kiev, Ucraina.
270. Русская молодежь. Демографическая ситуация. Миграции. АКИРН, 2004 г. 314 стр.
271. Республика Молдова в контексте миграционных политик Европейского Союза. // Academia de administrare publică – 15 ani de modernizare a serviciului public din Republica Moldova. – Chișinău, AAR, 2008, стр.127-135.
272. Тишков В. А. Вынужденные мигранты: интеграция и возвращение.
273. Тихонов В., Долгих Е., Леденева Л., Школьников В.; Рук. проекта Азраэл Д. Р., Зайончковская Ж. "Утечка умов": потенциал, проблемы, перспективы. Ин-тпроблемзанятости РАН; РЭНД (США). - Моск., 1993, 207 стр.
274. Трудовая миграция молдавского населения в контексте современного финансово-экономического кризиса. // Трудовая миграция: анализ экономической эффективности и социальных последствий. Сборник научных работ. Международная научно-практическая конференция. Министерство образования и науки РФ, ГОУ ВПО «ДГУ», СФ. Вып.4. - Махачкала, Дагестанский университет 2009., Rusia.
275. Управление миграцией. Опыт развитых стран. Академия, 2009 г. 384 стр.
276. Юдина Т. Н. Миграция. Словарь основных терминов. РГСУ, Академический проект, 2007 г. 480 стр.

Anexe

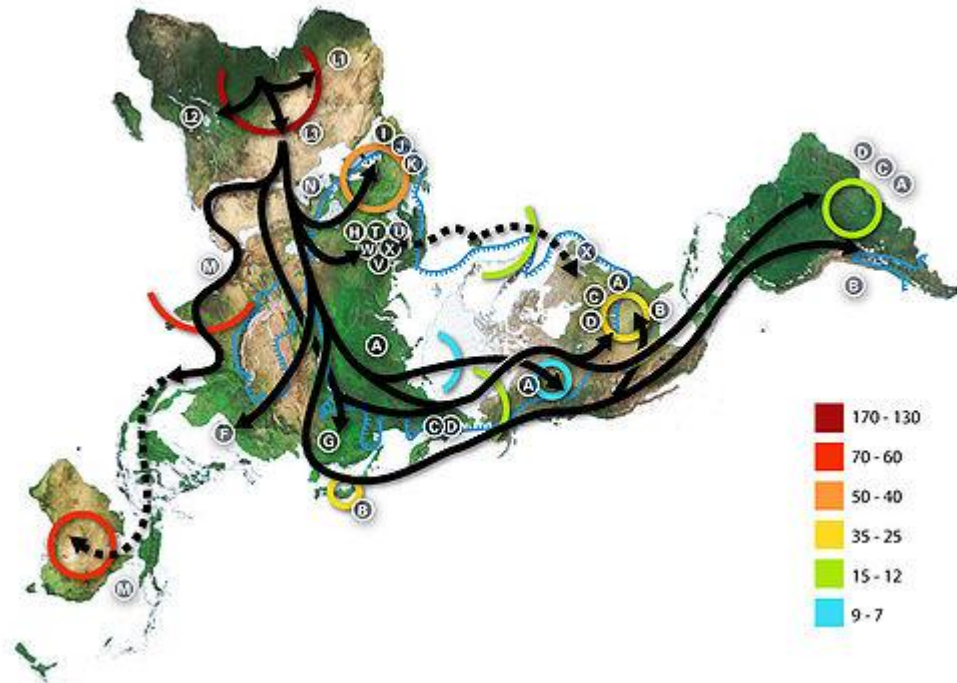

Figura 2.1. Migrațiile umane pe tot globul pământesc (numerele indică mileniile până în prezent), conform datelor ADN mitocondriale (care se transmit doar pe cale maternă); centrul hărții este Polul Nord.⁴¹⁴

414

<http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/migration-management-foundations/migration-history/lang/es> (citată 15.03.2009).

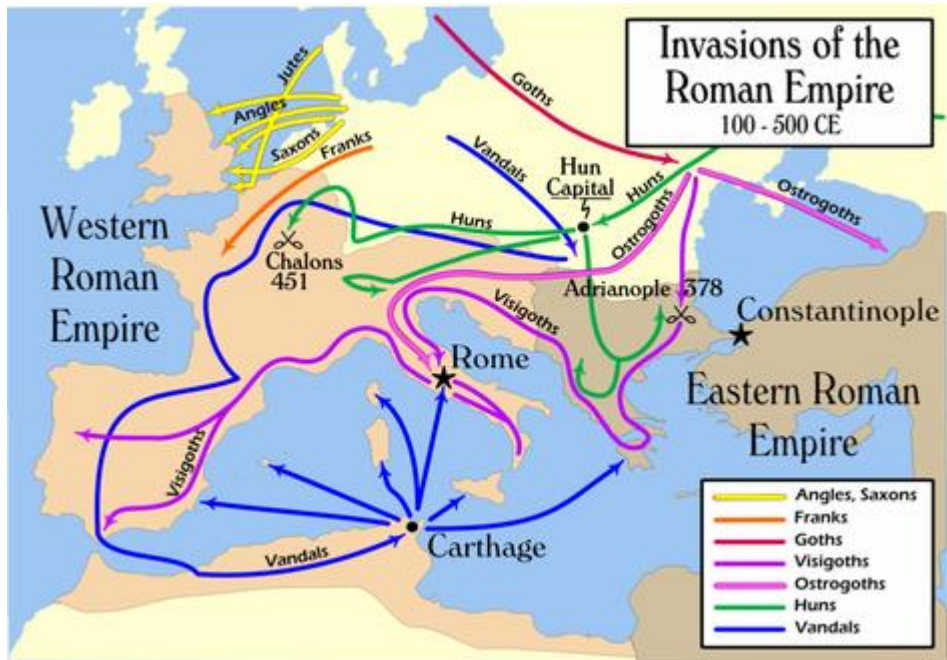

Figura 2.1.2. Migrațiile din perioada secolelor II – V.⁴¹⁵

⁴¹⁵ http://wapeda.mobi/ro/Fi%C5%9Fier:Invasions_of_the_Roman_Empire_1.png (citât 15.03.2009).

Fig. 2.1.3. Migrația mondială în 2008.⁴¹⁶

416
15.03.2009).

<http://www.automotive-res.com/how-to-calculate-net-migration-rate/>

(cit

Fig. 2.1.5. Tendințele regionale ale populației mondiale⁴¹⁷

TERITORI UL	POPUL AȚIA în 2002 în milioane de locuitori	PROPO RȚIA ÎNTRE GRUPURI în 2002	POPUL AȚIA în 2050 în milioane de locuitori	PROPO RȚIA ÎNTRE GRUPURI în 2050
(D) ȚĂRI MAI DEZVOLTATE	1.196,0	D/MPD 0,23	1.181,1	D/MPD 0,14
(MPD) ȚĂRI MAI PUȚIN DEZVOLTATE	5.015,1	MPD/D 4,19	8.141,1	MPD/D 6,89
(MPDS) ȚĂRI MAI PUȚIN DEZVOLTATE CU EXCEPȚIA CELOR MAI SĂRACE	4.322,9	MPDS/ MS 6,24	6.311,6	MPDS/ MS 3,45
(MS) ȚĂRI MAI SĂRACE	692,2	MS/D 0,58	1.829,5	MS/D 1,55

Sursă: Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA).

417 Vilar P., Mendoza L. și alții. El fenómeno de la inmigración en Europa, perspectivas jurídicas y económicas. Madrid: Dickinson, 2005. p.141.

LISTA DIRECTIVELOR EUROPENE CARE PREVĂD DIVERSE STATUTE DE IMIGRARE

1. **Cetățean UE** - cetățean al unui Stat Membru, dar cu reședința într-un alt Stat Membru (conform Directivei 2004/38/EC a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la libera circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE Text cu relevanță pentru SEE);

2. **Resortisanții țărilor terțe** care sunt rezidenți pe termen lung ai unui Stat Membru (Directiva 2003/109/CE a Consiliului din 25 noiembrie 2003 privind statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung);

3. **Resortisanții țărilor terțe care sunt cercetători ce stau într-un Stat Membru** (Directiva 2005/71/CE a Consiliului din 12 octombrie 2005 privind o procedura specială de admisie a resortisanților țărilor terțe în scopul desfășurării unei activități de cercetare științifică);

4. **Resortisanții țărilor terțe care au fost victime ale traficului de persoane** (Directiva 2004/81/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind permisul de ședere eliberat resortisanților țărilor terțe care sunt victime ale traficului de persoane sau care au făcut obiectul unei facilitări a imigrației ilegale și care cooperează cu autoritățile competente);

5. **Membrii de familie ai resortisantului dintr-o țară terță care îl însojesc într-un Stat Membru al UE** (Directiva 2003/86/CE a Consiliului din 22 septembrie 2003 privind dreptul la reîntregirea familiei);

6. **Resortisanții țărilor terțe care sunt muncitori înalt calificați cu dreptul de a primi „Blue card-ul”** (Directiva 2009/50/CE a Consiliului din 25 mai 2009 privind condițiile de intrare și de ședere a resortisanților din țările terțe pentru ocuparea unor locuri de munca înalt calificate);

7. **Solicitanții de azil, refugiații și persoanele care au primit protecție subsidiară** (Directiva 2004/83/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională și referitoare la conținutul protecției acordate, Directiva 2001/55/CE a Consiliului din 20 iulie 2001 privind standardele minime pentru acordarea protecției temporare, în cazul unui aflux masiv de persoane strămutate, și măsurile de promovare a unui echilibru între eforturile statelor membre pentru primirea acestor persoane și suportarea consecințelor acestei primiri și Directiva 2003/9/CE a Consiliului din 27 ianuarie 2003 de stabilire a standardelor minime pentru primirea solicitanților de azil în Statele Membre);

8. **Migranții ilegali** (de exemplu în conformitate cu Directiva 2008/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2008 privind standardele

și procedurile comune aplicabile în Statele Membre pentru returnarea resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală).

Anexa nr.6

LISTA TRATATELOR INTERNAȚIONALE ÎN DOMENIUL MIGRAȚIEI LA CARE REPUBLICA MOLDOVA ESTE PARTE

- Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată la New York la 10.12.1948, documentul de aprobare – Hotărârea Parlamentului nr.217-XII din 28.07.1990, B.O. Nr. 008 din 30.08.1990, în vigoare pentru RM din 28.07.1990;
- Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, adoptat la 16.12.1966, documentul de ratificare - Hotărârea Parlamentului nr.217-XII din 28.07.1990, B.O. Nr. 008 din 30.08.1990, în vigoare pentru RM din 26.04.1993;
- Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, adoptată la Roma la 04.11.1950, documentul de ratificare - Hotărârea Parlamentului nr. 1298-XIII din 24.07.1997, M.O. Nr. 054 din 21.08.1999, în vigoare pentru RM din 12.09.1997;
- Primul Protocol adițional la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, adoptat la Paris la 20.03.1952, documentul de ratificare - Hotărârea Parlamentului nr. 1298 - XIII din 24.07.1997, M.O. Nr. 054 din 21.08.1999, în vigoare pentru RM din 12.09.1997;
- Protocolul nr.2 adițional la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, adoptat la Stasbourg la 06.05.1963, documentul de ratificare - Hotărârea Parlamentului nr. 1298 - XIII din 24.07.1997, M.O. Nr. 054 din 21.08.1999, în vigoare pentru RM din 12.09.1997;
- Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptată la New York la 10 decembrie 1984; documentul de ratificare - Hotărârea Parlamentului nr. 473-XII din 31.05.1995, M.O. Nr. 034 din 22.06.1995, în vigoare pentru RM din 22.06.1995;
- Convenția cu privire la statutul refugiaților, adoptată la Geneva la 28 iulie 1951, Legea de ratificare – Legea Parlamentului nr. 677-XV din 23.11.2001, M.O. Nr. 150 din 11.12.2001, în vigoare pentru RM din 31.01.2002;
- Protocolul privind statutul refugiaților, adoptat la New York la 31.01.1967, Legea de ratificare - Legea Parlamentului nr. 677-XV din 23.11.2001, M.O. Nr. 150 din 11.12.2001, în vigoare pentru RM din 31.01.2002;
- Convenția europeană cu privire la extrădare, adoptată la Paris la 13.12.1957, Legea de ratificare - Hotărârea Parlamentului nr. 1183-XIII din 14.05.1997, M.O. Nr. 41-42 din 26.06.1997, în vigoare pentru RM din 31.12.1997;
- Statutul Biroului Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați, Rezoluția Adunării Generale ale ONU 428 (V) 1950;
- Convenția europeană privind statutul juridic al lucrătorilor migranți, adoptată la Strasbourg la 24.11.1977, documentul de ratificare - Legea de ratificare nr. 20-XVI din 10.02.2006, M.O. Nr. 035 din 03.03.2006, în vigoare pentru RM din 01.10.2006;

- Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, aeriană și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptat la New York la 15.11.2000, documentul de ratificare – Legea Parlamentului nr.16-XV din 17.02.2005, M.O. Nr. 036 din 04.03.2005, în vigoare pentru RM din 16.10.2005;
- Convenția nr.29 privind munca forțată sau obligatorie, adoptată la Geneva la 28.06.1930, documentul de ratificare - Hotărârea Parlamentului nr. 610-XIV din 01.10.1999, M.O. Nr. 112 din 14.10.1999, în vigoare pentru RM din 23.03.2001;
- Convenția nr.47 cu privire la reducerea timpului de muncă până la patruzeci de ore pe săptămână, adoptată la Geneva la 22.06.1935, documentul de ratificare - Hotărârea Parlamentului nr. 1330-XIII din 26.09.1997, M.O. Nr. 067 din 16.10.1997, în vigoare pentru RM din 10.12.1998;
- Convenția nr.88 privind organizarea activității de folosire a forței de muncă, adoptată la San Francisco la 09.07.1948, documentul de ratificare - Hotărârea Parlamentului nr.593-XIII din 26.09.1995, M.O. Nr.059 din 26.10.1995, în vigoare pentru RM din 12.08.1997;
- Convenția nr.95 privind protecția salariului, adoptată la Geneva la 01.07.1949, documentul de ratificare - Hotărârea Parlamentului nr. 593-XIII din 26.09.1995, M.O. Nr. 059 din 26.10.1995, în vigoare pentru RM din 12.08.1997;
- Convenția nr.97 privind migrația în scop de angajare, adoptată la Geneva la 01.07.1949, documentul de ratificare - Hotărârea Parlamentului nr. 207-XVI din 29.07.2005, M.O. Nr. 107 din 12.08.2005, în vigoare pentru RM din 12.12.2005;
- Convenția nr.105 asupra abolirii muncii forțate, adoptată la New York la 25.06.1991, documentul de ratificare - Hotărârea Parlamentului nr. 707-XII din 10.09.1991, M.O. Nr. 006 din 30.10.1991, în vigoare pentru RM din 10.03.1994;
- Convenția nr.111 privind discriminarea în domeniul ocupării forței de muncă și exercitării profesiei, adoptată la Geneva la 25.07.1958, documentul de ratificare - Hotărârea Parlamentului nr. 593-XIII din 26.09.1995, M.O. Nr. 059 din 26.10.1995, în vigoare pentru RM din 12.08.1997;
- Convenția nr.122 privind politica de ocupare a forței de muncă, adoptată la Geneva la 09.07.1964, documentul de ratificare - Hotărârea Parlamentului nr. 593-XIII din 26.09.1995, M.O. Nr. 059 din 26.10.1995, în vigoare pentru RM din 12.08.1997;
- Convenția nr.127 cu privire la greutatea maximă a încărcăturilor care pot fi transportate de un singur lucrător, adoptată la Geneva la 28.06.1967, documentul de ratificare - Hotărârea Parlamentului nr. 1330-XIII din 26.09.1997, M.O. Nr. 067 din 16.10.1997, în vigoare pentru RM din 10.12.1998;
- Convenția nr.131 privind fixarea salariilor minime, în special în ce privește țările în curs de dezvoltare, adoptată la Geneva la 24.06.1970, documentul de ratificare – Hotărârea Parlamentului nr. 610-XIV din 01.10.1999, M.O. Nr. 112 din 14.10.1999, în vigoare pentru RM din 23.03.2001;
- Convenția nr.132 cu privire la concediile anuale remunerate, adoptată la Geneva la 24.06.1970, documentul de ratificare - Hotărârea Parlamentului nr.

1330-XIII din 26.09.1997, M.O. Nr. 067 din 16.10.1997, în vigoare pentru RM din 27.01.1999;

- Convenția Organizației Internaționale a Muncii nr.150 privind administrarea muncii, adoptată la Geneva la 26.06.1978, documentul de ratificare - Hotărârea Parlamentului nr. 274-XVI din 29.07.2006, M.O. Nr. 126 din 11.08.2006, în vigoare pentru RM din 10.11.2007;

- Convenția nr. 158 cu privire la încetarea raporturilor de muncă din inițiativa patronului, adoptată la Geneva la 22.06.1981, documentul de ratificare - Hotărârea Parlamentului nr. 944-XIII din 15.10.1996, în vigoare pentru RM din 14.02.1998;

- Convenția nr. 181 privind agențiile private de ocupare a forței de muncă, adoptată la Geneva la 19.07.1997, Legea de ratificare – Legea Parlamentului nr. 482-XV din 28.09.2001, M.O. Nr. 130 din 26.10.2001, în vigoare pentru RM din 19.12.2002;

- Acordul privind constituirea Consiliului Consultativ pentru muncă, migrație și protecția socială a populației statelor-membre ale CSI, adoptat la Moscova la 13.11.1992, în vigoare pentru RM din 13.11.1992;

- Acordul privind colaborarea în domeniul migrației forței de muncă și protecției sociale a lucrătorilor migranți, adoptat la Moscova la 15.04.1994, documentul de ratificare - Hotărârea Parlamentului nr. 397-XIII din 16.03.1995, M.O. Nr. 023 din 27.04.1995, în vigoare pentru RM din 11.08.1995;

- Acordul cu privire la modul de cercetare a accidentelor de muncă, suportate de lucrătorii aflați în afara țării de reședință, adoptat la Moscova la 09.12.1994, documentul de ratificare - Hotărârea Parlamentului nr. 579-XIII din 20.09.1995, M.O. Nr. 59 din 26.10.1995, în vigoare pentru RM din 12.12.1997;

- Acord cu privire la călătoriile fără vize a cetățenilor statelor Comunității Statelor Independente pe teritoriul membrilor acesteia, adoptat la Bișkek la 09.10.1992, în vigoare pentru RM din 09.10.1992;

- Acord privind colaborarea statelor-membre ale CSI în lupta cu migrația ilegală, adoptat la Moscova la 06.03.1998, documentul de ratificare – Legea de ratificare nr. 890-XV din 28.02.2002, M.O. Nr. 40-42 din 21.03.2002, în vigoare pentru RM din 28.06.2002;

- Hotărârea despre Regulamentul privind baza de date despre migrații ilegale și persoane, conform căreia intrarea pe teritoriul statelor-membre ale Acordului privind colaborarea statelor-membre ale CSI în lupta cu migrația ilegală este interzisă în conformitate cu legislația în vigoare, și ordinea privind schimbul de informație despre migrația ilegală, adoptată la Moscova, la 25.01.2000, în vigoare pentru RM din 25.01.2000;

- Acord privind modalitatea de tranzit prin teritoriile statelor-membre ale CSI, adoptat la Minsk la 04.06.1999, documentul de ratificare – Legea de ratificare nr.648-XV din 16.11.2001, M.O. Nr. 155 din 20.12.2001, în vigoare pentru RM din 03.01.2002;

- Hotărârea privind Fondul interstatal de ajutor pentru refugiați și persoanele strămutate forțat, adoptată la Chișinău la 07.10.2002, în vigoare pentru RM din 07.10.2002.

LISTA TRATATELOR BILATERALE SEMNATE DE CĂTRE REPUBLICA MOLDOVA ÎN DOMENIUL MIGRAȚIEI

- Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Azerbaidjan privind colaborarea în domeniul migrației, semnat la Baku la 22.02.2007, în vigoare de la data de 21.07.2007;
- Convenția între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Federației Ruse cu privire la activitatea de muncă și protecția socială a cetățenilor Republicii Moldova și a Federației Ruse încadrați în muncă în afara hotarelor statelor lor, semnat la Moscova la 27.05.1993, în vigoare de la data de 14.10.1993;
- Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Belarus cu privire la activitatea în muncă și protecția socială a cetățenilor Republicii Moldova, încadrați în muncă pe teritoriul Republicii Belarus și a cetățenilor Republicii Belarus încadrați în muncă pe teritoriul Republicii Moldova, semnat la Chișinău la 05.05.1994, în vigoare de la data de 25.02.1997;
- Convenția între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la activitatea de muncă și protecția socială a cetățenilor Republicii Moldova și Ucrainei, încadrați în muncă peste hotarele statelor lor, semnat la Kiev la 13.12.1993, în vigoare de la data de 25.02.1994;
- Memorandum privind cooperarea în domeniile securității sociale și pieței muncii între Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova și Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Bulgaria, semnat la Sofia la 20.05.2004, în vigoare de la data de 20.05.2004;
- Acordul privind colaborarea în domeniul muncii și protecției sociale a populației între Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova și Ministerul Muncii și Protecției Sociale a Populației al Republicii Azerbaidjan, semnat la Baku la 26.10.2004. în vigoare de la data de 10.02.2005;
- Memorandum privind cooperarea în domeniul securității sociale a populației și pieței muncii între Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova și Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Albania, semnat la Chișinău, la 01.11.2004. în vigoare de la data 09.06.2005.

LISTA PROIECTELOR DE TRATATE BILATERALE ÎN DOMENIUL MIGRAȚIEI PREGĂTITE PENTRU SEMNAREA DE CĂTRE REPUBLICA MOLDOVA

- Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Statelor BENELUX privind colaborarea în domeniul plasării în câmpul muncii a lucrătorilor - se află la examinare la partea belgiană din 2004;
- Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Consiliul de Miniștri al Bosniei și Herțegovinei privind colaborarea în domeniul migrației - se află la examinare la partea bosniacă din 2004;
- Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Bulgaria privind colaborarea în domeniul migrației - se află la examinare la partea bulgară din 2004;
- Acordul între Republica Moldova și Republica Bulgaria cu privire la reglementarea migrațiunii de muncă între cele două state - se află la examinare la partea moldovenească din 2004;
- Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Ceha privind colaborarea în domeniul migrației - se află la examinare la partea cehă din 2004;
- Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Croația privind colaborarea în domeniul migrației - se află la examinare la partea croată din 2006;
- Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Estonia privind colaborarea în domeniul migrației - se află la examinare la partea estonă din 2004;
- Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Franceze privind reglementarea fluxurilor migratorii ale forței de muncă - se află la examinare la partea franceză din 2007;
- Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Elene privind reglementarea fluxurilor migratorii ale forței de muncă între ambele state - partea greacă a comunicat inoportunitatea semnării Acordului respectiv;
- Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Statului Israel privind colaborarea în domeniul migrației - se află la examinare la partea israeliană din 2004;
- Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Polonia privind colaborarea în domeniul migrației - se află la examinare la partea moldovenească din 2007;
- Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Slovenia privind colaborarea în domeniul migrației - se află la examinare la partea slovenă din 2004;
- Acordul interstatal moldo-spaniol privind reglementarea fluxurilor migratorii ale

forței de muncă între ambele State - se află la examinare la partea spaniolă din 2004;

- Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Ungare privind colaborarea în domeniul migrației - se află la examinare la partea ungară din 2004;

- Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Turcia privind colaborarea în domeniul migrației - se află la examinare la partea turcă din 2004;

- Acordul de colaborare în domeniul migrației de muncă între Ministerul Economiei și Comerțului al Republicii Moldova și Serviciul Federal Migrațiune al Federației Ruse - la etapa actuală, proiectul se negociază între părți;

- Protocolul cu privire la modificarea și completarea Convenției între Guvernul

Republicii Moldova și Guvernul Federației Ruse cu privire la activitatea de muncă și protecția socială a cetățenilor Republicii Moldova și ai Federației Ruse încadrați în muncă în afara hotarelor statelor lor - se află la examinare la partea rusă din 2008.

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, **BURIAN Cristina**, declară pe proprie răspundere că materialele prezentate în monografie, se referă la propriile activități și realizări, în caz contrar urmând să suport consecințele, în conformitate cu legislația în vigoare.

© BURIAN CRISTINA, 2010

Cristina BURIAN

**FENOMENUL MIGRAȚIEI ȘI STATUTUL JURIDIC
AL STRĂINULUI ÎN DREPTUL INTERNAȚIONAL PUBLIC**

MONOGRAFIE

Bun de tipar 06.10.2010.

Coli de tipar 12,24. Coli editoriale 12,25.

Tipar *Riso*. Hîrtie ofset. Garnitura *Times New Roman*

Comanda _____. Tirajul 250 ex.

Primul lot – 100 ex.

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
MD 2009, Chișinău, str. A. Mateevici, 60